Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi
2005

KOMÜNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

Haziran-Temmuz-Ağustos 2014
Yıl-9 Sayı 61

Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

KÜRTLERDE GÖÇ

www.arsivakurdi.org

İÇİNDEKİLER...

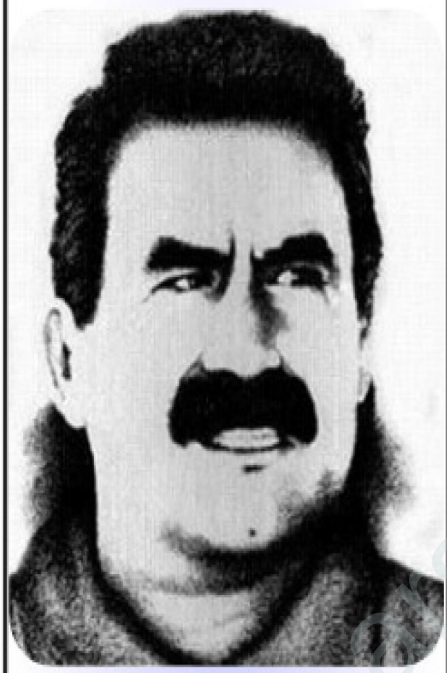

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

UYGARLIĞIN DOĞUŞUNDA GÖÇ ve KÜRTLER.....4

GÖÇ NEDİR, NEDENLERİ NELERDİR?.....15

Büyük Nüfus Hareketlerinin

Nedeni Modernizmdir.....21

ONANMASI ZOR TRAVMA; GÖÇ.....32

ULUSLARARASI GÖÇ,

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ.....39

YAHUDİLER VE GÖÇ.....58

KÜRDİSTAN'DA GÖÇÜN TARİHSEL GELİŞİMİ.....71

GÖÇERTME.....77

TOPLUMSALLIĞI HAPSETMENİN İCADI:

GETTOLAR VE KENAR MAHALELER.....88

KÜRTLER VE DİASPORA,

SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI.....94

DEMOKRATİK KÖYLER İNŞA EDİLMEDEN

DEMOKRATİK ULUS İNŞA EDİLEMEZ.....103

www.asiakurdi.org

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

Bu sayımızda "Göç" konusu üzerinde durmaya çalıştık. Sosyal bilim alanında belki de en karmaşık ve anlaşılması güç konulardan birini ele alırken, bunun tarihsel gelişimini ve ortaya çıkan/çıkartılan temel faktörleri de geniş geniş ifadelendirmeye çalıştık.

Elbette konu tarihsel olduğu kadar-günceldir de! Bunun için bir politika olarak göçün ortaya çıkış koşullarını, tarihsel olarak kullandığı argümanları ve günümüzde yarattığı toplumsal tahribatları da her açısıyla birlikte değerlendirmek konunun anlaşılması açısından önemliydi.

Son dönemlerde hem Önderliğimiz, hem de hareketimiz tarafından sürekli gündemde tutulan göç konusunu, kürtlerin toplumsal yaşamından çeşitli örneklendirmelerle yazmaya çalıştık. Gençlerinden tutalım da, kadınlarına kadar toplumun bütün katmanlarında göçün oluşturduğu sorunlar, yarattığı tahribatlar üzerinde de gerekli ihtimamı göstermek istedik.

Göç sadece bir hareket hali değildir diyerek, göç edenle-göç edilen arasındaki optimum bağlantıyı da okurlarla paylaşmaya çalıştık. Bunun yarattığı sosyal politikalar, tüketim toplumu ve kimlik çılgınlığını da tüm yalınlığıyla ele almaya çalıştık. Kendisiyle birlikte yarattığı çeşitli endüstrileri de örneklemeye çalışırken, bu sorunlar karşısında politik ahlaki toplumun ve öncüllerinin görevleri neler olmalıdır sorusuna da cevap bulmaya çalıştık…

Demokratik modernitenin inşasını tartıştığımız bu günlerde, yeni sayımızda toplumsal sorunların başında gelen ve çözülmesi ise günden güne kendini hissettiren bu konuyla sizlerle buluşuyorken, yapılması gerekenlere yönelik de görevlerin somutlaştığı ve zihniyet devriminin kendini hacimleştirdiği başarıların her daim olması temennisiyle;

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.

Devrimci Selam ve Saygılarımızla

KOMÜNAR

www.arsivakurdi.org

UYGARLIĞIN DOĞUŞUNDA GÖÇ VE KÜRTLER

İnsanın primattan kopuşundan tarımsal devrime kadar olan tarih şimdilik yedi milyon yıla kadar çıkmaktadır. Yer Doğu Afrika Rif hattıdır. Gerek arkeolojik kalıntılar, gerekse insana yakın türlerin alanda yoğunca bulunması bu tezi şimdilik doğrulamaktadır. Kopuşun mutasyonla (ani gelişme) mı, yoksa evrimle mi gerçekleştiği tam bilinmemekle birlikte konumuz açısından önemli değildir. Gırtlak sisteminin çok ses biçimine elverişli olması ve beyin çapının büyüklüğü yeni türümüzün avantajlarındandır. Doğu Afrika Rif'inin hem çöle ve ormana, hem de göllere sahip olması türün güvenliği açısından stratejiktir. Özellikle uzun süre göle kaçışlarında hayvansal tüylerini yitirip bugünkü kıllı insana yakınlaştığı düşünülebilir. İklim de son derece elverişlidir. Rif'in diğer bir avantajı, aynı vadi ve kıyıları takip edildiğinde Toroslara kadar doğal bir yol halini teşkil etmesidir. Bu yol iki anakaranın (Asya ve Afrika) birleşme ve ayrışma çizgisini, aynı zamanda fay hattını oluşturmaktadır. Rif'te klanlar halinde milyonlarca yıl kalındığı sanılmaktadır. Afrika içlerine doğru sürekli göç halinde olunduğu belirtilebilir. Dünyaya asıl dağılışın Rif'in kuzey hattında gerçekleştiği birçok veri tarafından doğrulanmaktadır. Homo Sapiens'e (Düşünen İnsan) kadar birçok türün aynı yoldan yayılım gösterdiği tahmin edilmektedir. Şimdiye kadar dünyanın başka yörelerinde insana benzer tür oluşumuna rastlanmamıştır. Keşfedilen bütün türler Doğu Afrika kökenlidir.

İlk Adımlarda Uygarlık

Dünyanın farklı yörelerinde daha yoğun olarak en az bir milyon yıllık fosiller bulunmuştur. Dördüncü buzul dönemi öncesine kadar tüm türlerin dünyaya yayıldığı kabul görmektedir.

Semitiklerin Aryen dil ve kültür sahasına dalga dalga saldırdıklarına veya göç ettiklerine ilişkin Sümer kaynaklarıyla arkeolojik kayıtlar ve varlığını halen sürdüren bazı otantik kalıntılar bol malzeme sunmaktadır. Bu saldırılar ve kolonileşmeleri M.Ö. 5000'lere kadar götürmek mümkündür. Özellikle sırasıyla Akad, Babil, Asur, Arami ve Arap kolonileri izlerini katmanlar halinde Yukarı Mezopotamya'da bırakmışlardır. Asur ve Arap etkileri daha güçlüdür. Araplar İslâmiyet'le birlikte yoğun bir asimilasyonu beraberinde ta-

www.dusunkurdi.org

şıyacaktır. İslâmlaşma Araplaşmayla iç içe geçecektir. Bu istila, kolonileştirme ve asimilasyona karşı Aryen kültürü ve dili büyük direniş göstermiş ve zaman zaman karşı saldırı, istila, kolonileştirme ve asimilasyona güç getirebilmiştir. Sümer uygarlığının kurucularını, Mısır uygarlığının öncülerini, Hiksoslar ve İbranileri tarihte bilinen örnekler olarak sunabiliriz. Sümerlerin ilk öncülerinin Yukarı Mezopotamya'daki Aryen çekirdek kültürünün en gelişkin çağı olan Tel Halaf (M.Ö. 6000-4000) döneminde Aşağı Mezopotamya'ya göçle bu kültürü taşıyıp orada üst bir aşamaya uğrattıkları kabule en yakın yorumdur. Sümerlerin dil ve kültür yapılanmasına Akad, Babil ve Asur etkilerinin daha sonra dahil edildikleri gayet iyi bilinmektedir.

Sümerleri göç eden gruplardan ziyade, Tel Halaf çağının kültür yayılması olarak adlandırmak tarihin doğru yorumlanmasına daha çok katkıda bulunacaktır. Aryen kültür sahasından bazı gruplar göç etmiş olabilirler. Fakat asıl etkileyici unsur, o dönemde en güçlü çağını (evrensel olarak) yaşayan kültürün yayılmasıdır. Bazen iddia edildiği gibi, burada Orta Asya veya Kafkas etkileri aramak saçmadır. Çünkü Sümer kuruluş çağında (M.Ö. 5000'ler) bu alanlar daha eski taş dönemini yaşamakta, Aryen kültürle yeni tanışmaktadırlar. Sümer kültürü gibi çok gelişmiş bir kültürü ne içerik, ne de biçim bakımından besleyecek unsurları taşımamaktadırlar. Saldırı güçleri de Aryen dil-kültür kuşağını aşacak kadar gelişmiş olmaktan uzaktır. Kültürleri saf düşünmek doğru olmadığından ve iç içeliğin daima mümkün olmasından dolayı, Kafkasya ve Orta Asya'ya ait bazı unsurlar dönemin Avrupa'sı ve ABD'si olan Verimli Hilal'e ve Sümer kuşağına göç etmiş olabilirler. Nitekim dünyanın birçok alanından çok farklı ve çoğu yoksul olan kültür grupları bugünkü Avrupa'ya akın edip yerleşmektedirler. Nasıl ki günümüz Avrupa kültürü dünyanın her tarafına taşınıyorsa, Aryen dil ve kültürü de özellikle kurumlaşma ve nüfus patlaması aşamasından sonra (özellikle Tel Halaf dönemi: M.Ö. 6000-4000) benzer bir yayılmaya olanak sunmaktadır. Kendi içlerine göçlerini ise yoksul emekçilerin Avrupa'ya göçlerine benzetebiliriz.

Önemli bir kültür sahası olarak Nil vadisindeki gelişmeleri doğru yorumlamak önem taşır. Bu vadideki tarım kültürünü geliştirmek ve Mısır firavun uygarlığına taşımak Semitik kültürün dili ve yapısına uygun düşmemektedir. Semitik kültürün içeriği bu yetenekten yoksun gözükmektedir. Sadece Mısır dil yapısı bile hiç Semitik öğeler taşımamakla farkını ortaya koymaktadır. Daha güneydeki Sudan, Etiyopya ve Afrika'nın diğer sahalarındaki kültür de eski taş devrini aşmaktan çok uzaktır. Dolayısıyla Mısır kültürüne yol açmaları teorik olarak mümkün olmamakta, daha doğrusu düşünülmemektedir. Afrika kabilelerinin devamı niteliğinde olup göç eden grupların uzun süre Nil vadisinde gelişim sağlamaları yine teorik olarak düşünülmemektedir. Zira gerekli tarımsal devrim ürünleri ve araçlarına ihtiyaçları vardır. Verimli Hilal'deki hiçbir tarım bitkisinin Nil vadisinde kendiliğinden yetiştiğine dair bir ize rastlamamaktayız. Hayvansal varlıklar içinde Mısır eşeği dışında örneklere de pek rastlamamaktayız.

Ana odak Yukarı Mezopotamya oluyor. Toplum yeni icat ve üretim araçlarında bir patlamayı yaşıyor. Bir nevi neolitiğin endüstri dönemi yaşanıyor. Ana kadın bu kültürde ana-tanrıça katına yükseltiliyor. Büyük ihtimalle yeni toplumun oluşumundaki rolü belirleyicidir. Anacıl düzen klan toplumuna damgasını iyice vuruyor. Erkekle çelişki yeni yeni oluşmaya başlıyor. Simgesel dile geçilmiştir. Güneyden Semitik olarak ad kazanmış siyah derili grupların ana hat olan bölge üzerinden Asya ve Avrupa'ya göçleri artık eskisi kadar kolayca gerçekleşmiyor. Semitik kültürün oluşumunda bu etken önemli rol oynasa gerekir. Kuzeyden de daha çok sarı ve kızılderili diyebileceğimiz gruplar bölgeye kolay geçiş yapamıyorlar. Bu grupların bir kolu Amerika kıtasına (Be-

ring Boğazından, tahminen M.Ö. 12000-7000) geçerken, diğerleri Çin, Orta Asya ve Doğu Avrupa'da yoğunlaşıyor. Ortadaki beyaz tenli Hint-Avrupa grubu, iklim ve beslenme koşulları nedeniyle başat hegemonik rol oynuyor. Özellikle Verimli Hilal'deki grup hegemon gruptur. Uygarlık aşamasına kadar uzun sürebu sıfatını koruyacaktır.

Belirtilmesi gereken diğer önemli bir husus, bu kültürün yarı-göçebe niteliğinden ötürü çok esnek ve hızlı yayılma karakterinde olmasıdır. Bu kültürün tarihte M.Ö. 15.000 - M.Ö. 10.000 yılları arasında başta Ortadoğu olmak üzere evrensel çapta yayılım gösterdiğini belirtmek, tarih anlatımları için hayli aydınlatıcı bir rol oynayacaktır. Şahsi kanaatim, bu kültürün tüm Asya, Afrika, Avrupa, Amerika ve hatta Avustralya'yı fethettiği (kültürel yayılım anlamında) doğrultusundadır.

Bu paragrafı Uruk yayılmasına karşı ancak güçlü bir kültürün cevap verebileceğini belirtmek için açtım. Bölgedeki kültürün daha önceleri başlayan (muhtemelen M.Ö. 5000'lerde başlayan El Ubeyd kültürü) yayılmasına karşı da direnişi ve kendi kültüründe ısrarı vardır. Hatta tüm mezolitik ve neolitik dönemde güneyden ve kuzeyden dalga dalga gelen göçlere karşı sürekli bir direnme halinin mevcudiyeti bölgedeki kültürel yapının kalıcılığından anlaşılmaktadır.

Bölgede El Ubeyd kültürünün izlerine M.Ö. 4000'lerde rastlanmaktadır. Aşağı Mezopotamya kültürü olan El Ubeyd'in izleri bölge kültürüyle alışverişin daha o dönemde sıkı olduğunu göstermektedir. Daha da önemlisi Uruk, Ur ve Asur döneminin kalıntıları çok daha fazladır. Fırat ve Dicle'nin kıyılarında ve arasında bu dönemlerin yaygın koloni hareketlerine rastlamaktayız. Arkeolojik kalıntılar çok somuttur. O halde bölge ve halkı üzerine tarihsel olarak tespit edilebildiği kadarıyla altı bin yıldan beri bir kolonileştirme tehdidi ve uygulaması vardır. Diğer yönlerden de benzer tehditler mümkündür. Özellikle Kafkasya üzerinden sürekli istila hareketlerine rastlanmaktadır. Neolitik devrimin geliştiği alanların en eski ve çok verimli alanlar olması nedeniyle tıpkı günümüzde AB ve ABD'ye yönelik göçler gibi, her taraftan alana yönelik nüfus hareketlerinin olması beklenebilir. Verimli ve zengin bölgeler her zaman çekici olmuşlardır. Verimli Hilal bu yönüyle son derece çekici özelliklere sahiptir.

Urfa-Kudüs hattı, büyük ihtimalle dönemin görkemli iki gücü olan Mısır'ın Yeni Hanedan uygarlığıyla, Sümerlerin Babil Hammurabi Hanedanlığı arasında tampon bölge konumundadır. Ticaret tarihte ilk defa yükselişe geçen bir ekonomik sektör haline gelmektedir. İki uygarlık arasındaki ticaret belki de siyasetin üstünde bir rol oynamaktadır. Tüccarların geliş gidişleri hızlanmaktadır. Asurluların görkemli ticaret dönemi de bu evreyle çakışmaktadır. Ayrıca Urfa-Kudüs-Şam-Halep ilk çağlardan (neolitiğin doğuşu ve ilk kent kuruluş dönemlerinden) beri çok önemli bir göç, ticaret ve istila, işgal ve en önemlisi din alışveriş hattıdır. Bu alanların Hz. İbrahim'in çıkış ve ilk göç yerleri olması tesadüfi değildir. Hıristiyanlığın ve İslâmiyet'in de ilk çıkış hatlarından oldukları çarpıcı olarak bilinmektedir. İbrahim (Bu adın muhtemelen Mısırlılar tarafından unvan olarak verildiği tahmin edilmektedir. Mısırlılar Sina Çölü üzerinden giriş yapanlara, üzerlerindeki kir ve tozdan dolayı 'Apiru'lar demektedir. İbrani ve İbrahim adlarının Apiru'dan dönüşerek türemiş olması kuvvetle muhtemeldir) önce bugünkü Kudüs yakınlarında ikamet etmek ister. Yerel hâkimler buna kolay izin vermezler. Çok küçük bir mülk aldığı ve orada öldüğü belirtilir. Sara, Hacer, İsmail, İshak, Yakup hikâyeleriyle başlayan, Hz. Musa, İsa, Muhammed ve aralarındaki yüzlerce peygamber halkasıyla devam eden bu öyküyü isteyen Kutsal Kitaplardan (Ahdi Atik, Ahdi Cedit ve Kuran'dan) takip edebilir. Yazılmış binlerce yan öyküleme ve romanlarla tarih kitapları da öğretici olabilir. Çok genel birkaç dönemle görünür kılmak amacım açısından yeterlidir.

Kabilenin M.Ö. 1600-1300 dönemi

olduğu tahmin edilen Mısır'a bir göç öyküsü vardır. Yusuf ve Musa öyküsü bu göç sonucunda ortaya çıkmaktadır. Mısır'da uzun bir deneyim geçirdikleri, yarı-kölelik koşullarında yaşadıkları, birliklerini korumaya çalıştıkları, belli bir sınıflaşmaya uğradıkları, muhtemelen Musa'nın bu kabile kalıntısının bir ileri geleni olduğu, tıpkı İbrahim'in Nemrutla yaşadığı çelişkiye benzer bir çelişkiyi Mısır Firavunuyla (kral unvanı) yaşadığı, bunun tek tanrılı bir din ilan eden Akhenaton dönemine rastgeldiği, hicretin ise M.Ö. 1304-1280'lerde Firavun olan II. Ramses döneminde gerçekleştiği rivayet edilmektedir. Musa'nın ünlü çıkışı, hem doğa koşullarına (Sina Yarımadası çetin koşullara sahiptir) direnişi, hem de çevrede dost olmayan birçok kabile ve kavimle çelişmesi ve çatışması Tevrat'a da konu edilmektedir. Kırk yıllık bir direniş ve göç çilesi yaşıyor. Tur Dağı'nda 'gaipten ses' geleneği bir kez daha tekrarlanır. On Emir (vahiy, tanrısal buyruk) alınır.

Fakat M.S. 70'ten sonraki diaspora çok daha köklü etkilere yol açmıştır. Burada tarih yazmayacağım, kısacık değerlendirmelerle yetinmek durumundayım. Diaspora ve göçler sonucu yoğunlaşmanın Doğu ve Batı olarak (Sefarad ve Aşkenaz) iki kola ayrıldığı genel kabul gören görüştür. Etkileri de buna bağlı olarak farklı olmuştur. Doğu Yahudilerinin başta bugünkü Suriye, Irak, İran, Hazar kıyıları, Rusya ve muhtemelen daha sonra İç Asya'ya doğru yayıldığı, göç ettikleri yerlerde önemli koloniler halinde yaşadıkları bilinmektedir. Batı'ya doğru genel olarak Roma İmparatorluğu'nun etkinlik sahasında göçleri ve kolonileşmeleri ise sürekli gelişim göstermiştir. Kuzey Afrika'dan Doğu Avrupa'ya, İberik Yarımadasından Balkanlara kadar göç ve kolonilere rastlanmaktadır. Anadolu ise Doğu ve Batı ayrımının gerçekleştiği merkez görünümündedir. Roma'nın yıkılışına kadar etkileri dinsellik boyutuyla önem taşır. Hem Musevilik hem de Musevilikten doğma Hıristiyanlık olarak öncü bir etkiye sahip oldukları şüphesizdir. Bir nevi dönemin manevi imparatorluğunu tesis etmişlerdir.

Kuzey Afrika'dan Doğu Avrupa'ya, İberik Yarımadasından Balkanlara kadar göç ve kolonilere rastlanmaktadır. Anadolu ise Doğu ve Batı ayrımının gerçekleştiği merkez görünümündedir. Roma'nın yıkılışına kadar etkileri dinsellik boyutuyla önem taşır. Hem Musevilik hem de Musevilikten doğma Hıristiyanlık olarak öncü bir etkiye sahip oldukları şüphesizdir.

İspanya'dan göçe zorlanan Yahudilerin 1391, 1492 ve 1550'lerde dalgalar halinde gelip Anadolu'ya yerleştikleri bilinmektedir. Selçuklu ve Osmanlı Sultanlıklarındaki ağırlıkları göz önüne getirildiğinde, bunda ne denli köklü bir yer işgal ettikleri daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca büyük bir dönme Müslüman kitlesi de oluşmuştu. Sabetaycılık (İzmir-Manisa kökenli güçlü dönme hareketi) 1650'lerden beri bu dönme hareketinde çok önemli bir rol oynamaktaydı. Sabetaycıların Osmanlıların para ve maliye politikalarındaki etkileri bilinmektedir. Belki de para ve ticaretin önemini kavratan öğretmen rolündelerdi. Ara sıra ciddi çelişkiler ve mal müsaderesi yaşanmasına rağmen, birçok sultanı tasfiye etme ve

belirlemedeki rolleri inkâr edilemez.

Modernitede Göç

Kültürel hareketler tüm uygarlık çağları boyunca hiç eksik olmadı. Postmodernite döneminde kendilerinden yaygın bahsedilmesinin nedeni ulus-devlet sınırlarının çözülmesiyle ilgilidir. Kültürel hareketleri başka bir söylemle geleneğin başkaldırısı olarak nitelemek yerinde olur. Ulus-devletin hâkim bir etnisite, din, mezhep veya başka bir grupsal olguya dayanarak toplumu, ulusu homojenleştirme sürecinde, çok sayıda gelenek ve kültür ya soykırımla ya da asimilasyon yöntemiyle yok edilmeye çalışıldı. Binlerce dil, lehçe, kabile, aşiret ve kavim kültürleriyle birlikte yok edilmenin eşiğine getirildi. Birçok din, mezhep ve tarikat yasaklandı, folklor ve gelenekleri asimile edildi, asimile edilemeyenler göçe zorlandı, marjinalize edildi, bütünlükleri parçalandı. Tüm tarihsel varlıkların, kültür ve geleneklerin ciddi bir tarihsel-toplum anlamı olmayan, son tahlilde modernitenin ticari, endüstriyel ve finansal tekellerin iktidar tekelleriyle ulus-devlet olarak yoğunlaşmasının örtüsü olarak kullanılan 'tek dil, tek bayrak, tek ulus, tek vatan, tek devlet, tek marş, tek kültür' milliyetçiliğine kurban edilmesi demek olan bu süreç, yaklaşık iki yüz yıl bütün hızıyla sürdü. Tarihin belki de en uzun süreli, en şiddetli savaş dönemi olan bu süreç, en büyük tahribatını binlerce yıllık kültür ve gelenekler üzerinde gösterdi. Azami örgütlenmiş tekelciliğin kâr hırsı hiçbir kutsal gelenek ve kültüre acımadı.

Ortadoğu toplumu her iki ekonomik değer için tarih öncesi ve sonrasında öncülük yapma şansına sahip olmuştur. Ekonominin ne olduğunu bilir. Anlamakta güçlük çektiği şey kapitalizm denen vampirin ekonomi adı altında başına yığdığı felaketlerdir, gerçek ekonomik soykırımlardır. Kapitalizmin başat varlığı ekonomik yaşamın bir vazgeçilmezi değil, bir baş belası, kanserojenidir. Sadece petrol, gaz, su, otomobil gibi çevreyi yıkan, toplumu savaşa boğan kâr amaçlı alanlarda yürüttüğü faaliyetleri çözümlendiğinde bu gerçeklik daha iyi anlaşılır. Yine toplumun yarısından fazlasını işsiz, mesleksiz, göçer, ailesiz yığınlara dönüştürmesi felaketin büyüklüğünü daha anlaşılır kılar.

Dolayısıyla Ortadoğu toplumsal geleneği ekolojiye duyarlı ve uyumludur. Yerine getirilmesi gereken görev, kapitalizmin ve endüstriyalizmin fethedici, imhacı ve işgalci yaklaşımlarını ekolojik toplumun yeniden inşasıyla karşılamaktır. Demokratik modernitenin temel silahı ekolojik özde bir ekonomiyi ve toplumu esas almasıdır. Endüstriyalizmin Ortadoğu'daki tarihsel rolü on bin yıllık geleneksel tarım toplumunu çözmek ve tasfiye etmektir. Daha elli yıl öncesine kadar ekonominin ve toplumun ana bölümünü teşkil eden tarım-köy toplumu ve ekonomisi günümüze doğru hızla çözdürülmekte, iflasa ve işsizliğe sürüklenmekte, borca batırılmakta, göçertilmektedir. Çözdürülme, çökertilme ve tasfiye edilme bu topluma duyulan düşmanlıktan ötürüdür. Tarım-köy toplumu dağıtılmadan dünyanın diğer bölgelerinde sağlanan küresel kapitalist başarılar tekrarlanamayacağı gibi, daha şimdiden yaşandığı üzere tehdit altına (İslâm toplumundan duyulan korku, İslâmofobi) girmek durumunda kalır.

13. ve 14. yüzyıllarda Haçlı ve Moğol saldırıları bölgede çekirge sürüleri gibi bir kırıma yol açar. Göçler, dağlara çekilmeler devam eder. Bölge tekrar çalkala-

Birçok din, mezhep ve tarikat yasaklandı, folklor ve gelenekleri asimile edildi, asimile edilemeyenler göçe zorlandı, marjinalize edildi, bütünlükleri parçalandı.

www.komunar.org

nır. Bu sefer geleneksel bölünme ve savaş çizgisi İran merkezli Safevilerle, Anadolu ve Balkan merkezli Osmanlılar arasında çizilir. Bir nevi Bizans-Sasani ikilemi yenilenmiş olur. Yavuz Selim'in 1514 Çaldıran zaferiyle -Kürtlerin Sünni kesimiyle birlikte- klasik doğu sınırı en doğuda çizilir. Kürdistan'ın günümüze kadar sürecek bölünmesinin temeli atılır. Sınır boylarında sık sık içeriye yönelik saldırılar olursa da, 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşmasıyla günümüze kadar sürecek Kürdistan bölünmesi ve Anadolucu güçle İrancı güç arasındaki sınır hattı resmen çizilmiş ve tanınmış olur. Mezopotamya ve Kürtlerin büyük çoğunluğu Osmanlı imparatorluk sınırında kalır.

Helen kültürünün Ortadoğu'dan, özellikle Anadolu'dan tasfiye edilmesi büyük bir kayıptır. Bu tasfiye arkasında travmatik sorunlar bırakmıştır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk ve Yunan ulus-devletlerinin karşılıklı göç temelinde yaptıkları tasfiyeler soykırımlar kadar acılı bir iz bırakmıştır. Halkların binlerce yıllık kültürel mekânlarından böylesine koparılmaları hiçbir devletin yetkisinde değildir. Tarihte örneğine pek rastlanmaz. Ulus-devletin gayri insani yüzünü bundan daha çarpıcı biçimde gösteren başka bir örnek az bulunur. Hâlbuki yaklaşık M.Ö. 300 - M.S. 300 döneminde Helenizm, Ortadoğu'nun en görkemli kültürel sentezini başarabilmişti.

Orta Asya'nın gerek iklimsel gerekse toplumsal koşullarında meydana gelen olumsuzluklar nedeniyle 10. yüzyılda Ortadoğu'ya doğru göçlerini hızlandıran Türk boyları, kendileri için sürekli yaşayabilecekleri yeni yurtlar arama peşindeydiler. Geleneksel İran imparatorluk arazilerinde fethe dayalı yerleşkeler oluştursalar da, bunlar pek kalıcı olamamıştı. Hem iç boy ilişkilerinde hem de komşu kavimlerle ilişkilerde sürekli iktidar boğuşmalarını yaşıyorlardı. Çatışmalar kalıcı ve güvenlikli bir yerleşmeye çok az olanak tanıyordu. Dolayısıyla daha batıya doğru ilerleyerek Arap ve Bizans imparatorluk arazilerine açılmaları zorunluluk arz ediyordu. Bu sefer kavim olarak karşılarına Araplar, Kürtler ve Ermeniler çıkıyordu. Arap Abbasi sultanlarının en önemli devşirme askerleri Türk kökenliydi. Bu yöntemle ancak en seçkin savaşkan Türkler iskân edilebilirdi. Kaldı ki, bunlar kısa sürede kolayca Araplaşıp kendi kabile kültürleriyle bağlarını kesebiliyorlardı. Geriye kalan geniş boy birliklerine acilen yerleşim alanlarının sağlanması temel sorun olarak duruyordu. Arap sahasında, özellikle bugünkü Irak'tan Mısır'a kadar uzanan alanlarda askeri yetenekleri temelinde Atabekler ve hanedanlar olarak birçok beylik oluşturmuşlardı. Fakat akınların büyüklüğü karşısında bu beylikler ihtiyacı karşılayamıyordu. Burada da askeri-devşirme olgusu temel olup, geri kalan Türk boyları daimi bir arayış halinde olmaya ve göçebe olarak yaşamaya devam ediyorlardı. Kürtlerle tarihsel temasları bu arayışlar sırasında gelişti.

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk ve Yunan ulus-devletlerinin karşılıklı göç temelinde yaptıkları tasfiyeler soykırımlar kadar acılı bir iz bırakmıştır. Halkların binlerce yıllık kültürel mekânlarından böylesine koparılmaları hiçbir devletin yetkisinde değildir

Burada ilginç olan, Türk boylarında yaşanan gelişmenin bir benzerinin geç de olsa Kürt aşiretlerinde de yaşanmasıdır. Bu daha öncesinde Araplarda yaşanan Medeni-Bedevi (şehirli Arap-çöl Arap'ı) ayrışmasının karşılığı oluyordu. Türk üst tabakası iktidar temelinde alt tabakadan ayrıştıkça, Türkmen toplulukları oluşup

genişliyordu. Türkmen kendi üst tabakaları tarafından hakir görülüp 'idraksiz Türk' olarak damgalanıyordu. Hâlbuki geleneksel Türklük Türkmenlerde yaşanıyordu. Aynı durum gecikmeli de olsa Kürt toplumunun ayrışmasında da ortaya çıkıyordu. Buradaki temel fark, Arap ve Türk üst tabakaları daha çok devletin hâkim unsuru iken, Kürt üst tabakasının daha işbirlikçi bir kesimi oluşturmasıydı. Arap ve Türk üst tabakası kendine özgü bir Araplığı ve Türklüğü yaşarken (Türk üst tabakasında oldukça güçlü yaşanan, kozmopolit, Arap ve Fars dili ve kültürü karışımı bir saltanat kültürüydü), Kürt üst tabakası iktidarda yer almanın karşılığı olarak Kürtlükten, özellikle ulusal ve siyasi Kürtlükten büyük oranda kopuyor, çoğunlukla Kürtlüğe ihanet ediyordu. İktidara uşaklık etmenin başka bir yolu yoktu. Dolayısıyla giderek kalabalıklaşan kesim (Bedeviler ve Türkmenlerde olduğu gibi) Kurmanclar oluyordu. Kürtlük olgusu da esas olarak bu kesimin niteliği haline geliyordu. Kabile ve tarikat toplumundan ulusal topluma dönüşümün bu primitif, ilkel şekli bundan sonra çağdaş Kürt toplumunu oluşturacak asıl kesim olacaktır. Serbest hale gelen işgücünün sahibi olarak Kurmanclar sanayi devriminden yoksun oluştukları için ekseriyetle işsizdi. Ortakçılık tarımsal alanda en çok gelişen yarıproleterleşme biçimiydi. Ardından mevsimlik ırgatlık işgücü geliyordu. Sömürge ve yarı-sömürge toplumlarda yaşanan benzeri bir durumdu bu. Önce köylerde gelişen Kurmanclık günümüze doğru kentlere doluşacak, varoşların esas kitlesi olacaktı. Yurtdışına göçün de temel kitlesiydi. Siyasi ve kültürel boşluk yaşayan bu kesimin çağdaş sosyal boyutu temsil etme iddiasıyla ortaya çıkan PKK'nin temel kitlesini oluşturması tesadüf değildir.

Arap ve Türk kabile yoksullarına karşılık gelen Kürt kabile yoksullaşmasının ürünü olarak oluşan Kürtlere Kurmanc denilmektedir. Daha doğrusu böyle tanımlamak mümkündür. Kurmanc, kabile yoksullaşmasından öte kabile ilişkisi dağılmış, köy ve göçer hane halkına dönüşmüş Kürt'ü ifade eder. Alt tabakadır. Nesnel olarak Kürt kalabilmiştir. Zaten üst tabaka işbirlikçi Kürt kesimi, ezici olarak yerel halkın ulus iktidar elitleriyle, kısmen de ABD ve Avrupa hegemonik güçleriyle ilişki içinde toplum olarak dağılmış, kültürel olarak bir nevi soykırım yemiş emekçi Kürt'ü dışlama temelinde kendini yaşatmaya çalışmaktadır. Bu gerçeklik Kürt olgusundaki sınıfsal ve ulusal mücadeleye kendi damgasını vurmaktadır.

Halkların çağına girişin ödenen büyük bedelleri vardır. Tarih boyunca sınıflaşmaya dayalı uygarlıkların bütün yükünü halklar çektiler. Üzerlerinde her türlü baskı, katliam, sömürü, talan, göçertme, asimilasyon gibi yöntemler uygulandı. Bununla yetinilmedi; manevi ve ideolojik dayatmalar sonuna kadar denendi. Halklar kışkırtılıp birbirlerine kırdırıldılar. Jenositler yaşandı. Özellikle 20. yüzyılın büyük çaplı dünya savaşlarıyla, bölgesel ve yerel birçok savaşlarında kırdırılan yine halklar oldu. Ortaçağlarda din adına yürütülen savaşlar, kapitalizm çağında milliyetçilik adına daha kapsamlı ve acımasız sürdürüldü.

ABD, Avrupa'nın ilk elde başka kıtada doğurduğu en hoyrat evladı durumundadır. Kuzey Amerika'nın elverişli ve bakir coğrafyası hızla büyümesine yol açmıştır. Avrupa'nın maceracı eğilimlerine tanık olan coğrafya, başlangıçta Kızılderili katliamlarıyla karşılaşmıştır. Belli bir ayaklanmadan sonra, son iki asır içinde bağımsızlaşmış ve birçok alanda üstünlüğü yakalamıştır. Dünyanın her tarafından akan göçler bir dünya modelini ortaya koymuştur. Buna yeni yetmeler dünyası da denilebilir. Hoyrat ve gün görmemişliği bu özelliğinden ileri gelmektedir. Ülkelerinde kaybetmenin hırsı ve kiniyle hareket eden nüfus; acımasız, her şeyi para olan, bütün ölçülerinde menfaati ve pragmatizmi esas alan soğuk mantık yapısını ve vicdansız bir ruh dünyasını oluşturmuştur. Denilebilir ki, insanlığın en köksüzleri burada birleşip karşı bir dünya oluşturmuş gibidir. ABD bir yana, dünya

bir yana ikilemini doğurmuşlardır

Ortadoğu'da yeni yükselen bağımlı Türk, Arap ve İran milliyetçiliği, Kürt ilkel milliyetçiliğine göre birçok avantaja sahiptir. Ellerinde ilkel de olsa devlet güçleri vardır. Güçlü milliyetçi partilere sahiptirler. Küçük burjuva milliyetçi sınıf gelişmektedir. Kürt ilkel milliyetçi odakları çok cılızdır. Geleneksel aşiret kuvvetleri güçlerini yitirmişlerdir. Geçmişin güçlü beylikleri ortadan kaldırılmıştır. Bu dönemin sonlarına geldiğimizde, milliyetçi komplonun kurbanları tarihlerinin en acılı tasfiye süreciyle karşı karşıya bulunmaktadır. Ermeni milliyetçi hareketi yoğun katliamlardan sonra ana toprakların büyük kısmını terk edip, tarihsel bir diasporaya uğrayacaktır. Yine tarihin en eski halklarından olan Asurilerin kaderi de aynı olacak; katliam ve göçlerle diasporalık bir halk durumuna geleceklerdir. Rumlar üç bin yıllık yerleşim alanları olan Anadolu'yu benzer biçimde terk edecekler, Kürtler ise çok sayıda mecburi iskânları yaşamakla birlikte, dağılmış toplum olarak ancak fiziki olarak yerlerinde kalacaktır. Belki de Müslümanlığın tek hayrı, bu yerinde kalmaya yol açma olacaktır.

Günümüzde Kürtler ve Göç

Ortadoğu toplumunda hala güçlü olan direniş unsurları ahlâkî ve politik unsurun sanıldığı kadar zayıf olmadığını kanıtlamaktadır. Ahlâksız ve politikasız birim ve bireyler direnemez. Sadece boyun eğmeye alıştırılmışlardır. Aile, kabile, aşiret, mezhep ve ulus boyutlarındaki direniş, göçerlik, varoşçuluk ulus-devletin reddi olduğu kadar demokratik topluma çağrıdır da. Ortadoğu kültüründe bu boyutlardaki gelişmeler oryantalizmin kabul ettirmeye çalıştığı gibi gerilik, ortaçağcılık, anarşi olmayıp demokratik modernitenin potansiyel zenginliğini teşkil etmektedir. Toplumsal olguların zenginliğini kırmak, anlam ve hakikat gücünü azaltmak sonucunu doğurur. Kültürel zenginlik ne denli homojenleştirilirse, anlamından ve hakikat olarak ifade edilmesinden o denli yoksunluk yaşanır. Ulus-devletin tek tip vatandaş üretme idareciliği anlam bakımından potansiyelini yitirmiş, ezberlenmiş birkaç dogmadan öteye zihni çalışmayan, resmi törenleri yeni ibadet biçimi olarak algılayan, hakikat açısından içi boşaltılmış bireyciliktir.

Tartışmayı yapan çekirdek grup ilk yıllarda iki elin parmak sayısını geçmemekte-

Ulus-devletin tek tip vatandaş üretme idareciliği anlam bakımından potansiyelini yitirmiş, ezberlenmiş birkaç dogmadan öteye zihni çalışmayan, resmi törenleri yeni ibadet biçimi olarak algılayan, hakikat açısından içi boşaltılmış bireyciliktir.

dir. Önemi nicelikte değil niteliktedir. Ortaya çıkarılmaya çalışılan gerçeğin doğru ifadelendirilmesi, hakikati önemli olmaktadır. Ankara'dan çıkış ve Kürdistan'da yayılış olarak geçen 1973-1979 döneminin esas özü, bu gerçekliğin dile gelişi ve yeni Kürt hakikati olarak anlam bulmasıdır. PKK bu yeni hakikatin ismidir. Bu dönemin büyük şehidi Haki Karer'dir. Bir elin parmak sayısını geçmeyen şehitleri vardır. 1980'den 2005'e kadar geçen süreç ise, esasında nesne olarak Kürt olgusundan bilinçlenen, örgütlenen, savaşan, böylelikle özgürleşen ve özneleşen Kürt ulusal toplumuna dönüşü ifadelendirir. Nesnel Kürtlükten özgürleşen ve özneleşen Kürtlüğe geçiş söz konusudur. Buna eski kadavra ve köle Kürtlükten yeniden canlanan ve özgürleşen Kürtlüğe geçiş de diyebiliriz. Burada küçük bir grubun zihnen ve ismen doğuşu değil, sayıları milyonları aşan bir halkınnesnel durumu ve köle geçmişinden kendini özgürce ifadelendiren, örgütlendiren, eylemlendiren ve savaştıran halk gerçeğine dönüşü

www.komunarvakfi.org

söz konusudur. Buna tipik olarak çağdaş (modern) bir halk, demokratik ulus toplumu halinde yeniden oluş da diyebiliriz. Oluş sürecinin ilk isimleri HRK (Hêzên RizgariyaKurdistan) ve ERNK (Eniya Rizgariya NetewaKurdistan)'dir. Sayıları otuz bini aşan, sadece Kürtler ve Türkler için değil, tüm insanlık için de anlamı büyük olan şehitleri vardır. Yüz binlercesi işkenceden geçmiş kadrosu, sempatizanı ve halkı vardır. On binleri aşan zindan tutuklusu vardır. Hicretleri ve milyonları katbekat aşan göçertilenleri vardır. Savaşan halk gerçeğine bu koşullar altında varılmıştır. Geçmişinde yaşanan ve kapitalist modernite koşullarında soykırım boyutlarına varan inkâr ve imha nedeniyle haini, döneği, işbirlikçisi ve katliamcısı çok olan, bunlara karşılık veren direnişçisi, şehidi ve kahramanları da bol olan bir ulusal halk, demokratik ulus toplumu oluşu söz konusudur.

1993 yılında devlet içindeki barış ve siyasi çözüm yanlıları tasfiye edilirken, Kürt halkı ve PKK üzerinde de tarihin en büyük tasfiye hareketlerinden biri yürütüldü. Dört bine yakın köy yakılıp yıkıldı; milyonlarca köylü zorla, hiçbir kanuni gerekçe gösterilmeden göçertildi. Malları, eşyaları, evleri ve tarlaları talan edildi; koruculara peşkeş çekildi. Binlerce köylü korucular, Hizbullah ve JİTEM (Zaten iç içe geçmişlerdi) tarafından katledildi. Kadınlara tecavüz edildi. Çocuklar yatılı bölge okulları denilen toplu imha mekânlarında (asimilasyonist yöntemle aşağılama ve yoğunca yaşanan tecavüzlerle) kimliksizleştirildi. Kalan köy ve kentlere gıda karneye bağlandı ve denetimle dağıtıldı. Kaçakçılık yönetimini ellerine geçirerek, sadece T. Çiller döneminde elde ettikleri yirmi milyar Dolarlık (belgelerle açıklanan) ganimeti aralarında paylaştılar. Dürüst Kürt işadamlarını ve esnafını fişleyip bazılarını öldürürken, hizaya getiremediklerini iflas ettirdiler. Geriye kalanları kontrgerillanın uzantısı haline getirdiler. Köy korucularının sayısını yüz bine çıkardılar. Kendileriyle işbirliği içinde olmayan herkesi düşman ilan ettiler. PKK'ye karşı Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı operasyonlarını düzenlediler. Bunda KDP, korucular ve itirafçıları sonuna kadar ve hem de en önde kullandılar. Yunanlılarla savaşta kullanılan güçlerin çok üstünde bir güçle uzun süreye yayılmış savaş operasyonları yürütüldü. Hiçbir savaş kuralına bağlı kalınmadı. Gerilla cesetleri bile paramparça edildi.

1993'ün dramatik bir yıl olduğundan çokça bahsettik. Bana göre Gladionun devleti ele geçirdiği tarihtir. Sadece bir siyasi darbe ve suikast yılı değil, bir çok gizli darbenin, komplonun suikast ve katliamın yılıdır. Dahası Kürdistan tarihinin en kapsamlı Kürtsüzleştirme yılıdır.

1993'ün dramatik bir yıl olduğundan çokça bahsettik. Bana göre Gladionun devleti ele geçirdiği tarihtir. Sadece bir siyasi darbe ve suikast yılı değil, bir çok gizli darbenin, komplonun suikast ve katliamın yılıdır. Dahası Kürdistan tarihinin en kapsamlı Kürtsüzleştirme yılıdır. Arkasına NATO ve İsrail'i alan Beyaz Türk faşizminin 1996 yılına kadar soykırım terörünü sonuna kadar kullanmaya başladığı yıldır. Soykırımın zirve yılıdır. Korkunç halk katliamlarıyla bir çok ilçede (Şırnak, Cizre, Nusaybin, Lice başta olmak üzere) ve sayıları 4000'leri bulan boşaltılan köyler ve köylerdeki ölümlerle birlikte göçen hem de ellerine hiçbir şey verilmeden yollanan milyonlarca Kürdün ölüm-kalım yılıdır. Bu yılın diğer önemli bir özelliği yasal devletin tasfiye edilmesidir. Ortaya "Çete devleti" denen yeni bir tür çıkmıştı. Bunu yapanlar kendilerini, tıpkı Yunanlılara karşı Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşının benzerini hatta daha büyüğünü gerçekleştirdiklerine inandırmışlardı. Çillerin

www.arsivakurdi.org

"Anatürk"lüğü dillerde dolaşıyordu. Halbuki Kürtlük aynı topraklarda 4000 yıllık iktidar-devlet oluşumlarının asli ortağı konumundaydı. Şimdi ise tümüyle tasfiye edilmek isteniyordu.

ABD ve İsrail'in tamamen, AB ülkelerinin ise kısmen desteklediği bu faşist blok karşısında yaptığım temel çalışma 1986 sonrasındaki çalışmanın bir benzeri olacaktı. Bekaa'daki eğitim kamplarımız boşaltılınca, hem Lübnan'da hem de Suriye'nin Şam ve Halep başta olmak üzere değişik kentlerinde kamplara dönüştürdüğümüz evlerde eğitimlerimizi devam ettirdik. 1993'ten 1998 yılının sonuna kadar daha derinlikli çözümlemeler temelinde yılda yaklaşık bin kişiyi eğiterek hareketin hızını korumaya ve sürekliliğini sağlamaya çalıştık. Gladio'nun özellikle Botan ve Behdinan'daki KDP destekli 1994, 1995, 1996, 1997 ve 1998 büyük operasyonlarını boşa çıkarmak için çaba harcadık. Tüm alanlardaki çalışmaları kesintiye uğratmadan güçlendirerek sürdürmeyi esas aldık. Ülke içi önderlik sorun olmaya devam ediyordu. Mehmet Şener, Cangir Hazır ve Şemdin Sakık'ın kaçmasına âdeta fırsat yaratılmıştı. Komuta boşluğu yüzünden çok sayıda gerilla imha edilmişti. Bütün bunlara rağmen hareketin hâlâ çok geniş olanakları vardı. Ancak bu olanaklar mücadeleyi büyütme ve gerillanın yeteneklerini açığa çıkarma yönünde kullanılamadı. Göçertilen halka sahip çıkılamadı. Korucu ve Hizbullah terörü kırda ve kentte halka nefes aldırmıyordu. Faili meçhul kılınan ama açıkça işlenen binlerce katliam söz konusuydu. Hiçbir ahlâki kural tanınmadı. Hiçbir halka uygulanmayan yöntemler uygulandı; fiziki soykırımlardan daha acılı süreçler dayatıldı. Milyonlarca insan aç ve işsiz bırakıldı. Köylerine ve mallarına el konuldu. Çocukları YİBO adlı kamplara doldurulup Türkleştirilmeye çalışıldı. Din faşizmin hizmetine sokuldu. Ekonomi tümüyle savaşa bağlandı. En ufacık bir itiraz ve eleştiri iflas ettirmeyle karşılık buldu.

Devrimci halk savaşı halkın savaşı olmaktan çıkarılmış, halka karşı güç kullanma ve üstünlük kurma savaşına dönüştürülmüştü. Başarılı bir halk savaşı için yeterli olan halk desteği inanılmaz provokatif yöntemlerle tersine çevrilmiş, çoğu kesim çareyi kontra güçlere sığınmakta bulmuştu. Rahatlıkla kendi öz savaşları doğrultusunda bilinçlendirilip örgütlendirilerek gerilla ordusuna dönüştürebilecek halktan insanlar, doğru eğitim ve örgütlenme biçimleriyle eğitilip örgütlendirilmemişler, sadece erzak için başvurulan kaynaklara dönüştürülmüşlerdi. Bunu fırsat bilen kontrgerilla elemanları, bazı korkunç cinayetleri de devreye sokup, halkı hızla kendilerine sığınmaya mecbur etmişlerdir. Devlet güçleri direnen binlerce köyü yakıp yıkmışlarve milyonlarca köylüyü her şeylerine el koyarak aç sefil yollara düşürüp metropollere göçettirmişlerdir. Tarihin en büyük halkı tasfiye etme hareketlerinden birini gerçekleştirmişlerdir. On bini aşkın cinayet işlemişlerdir. Halkın malına el koymuşlar ve namusuna göz dikmişlerdir.

Çevrebilimi ve hareketinin nispeten yeni olan tarihi gün geçtikçe gelişiyor. Kadın gerçeğinde olduğu gibi çevre olgusuna ilişkin bilim geliştikçe bilinç, bilinç geliştikçe de hareket gelişiyor. Sivil toplumun en yaygın hareket alanıdır. Reel-sosyalistleri ve anarşistleri de gittikçe daha çok çekiyor. Sistem karşıtlığını en

Göçertilen halka sahip çıkılamadı. Korucu ve Hizbullah terörü kırda ve kentte halka nefes aldırmıyordu. Faili meçhul kılınan ama açıkça işlenen binlerce katliam söz konusuydu. Hiçbir ahlâki kural tanınmadı.

www.serwakurdi.org

çok hissettiren hareket konumundadır. Tüm toplumu ilgilendirdiği için katılımlar sınıflar ve uluslar-üstü bir nitelik kazanmış durumdadır. Burada da hareket üzerindeki liberalist ideolojik hegemonyanın izlerini yoğunca görmek mümkündür. Liberalizm her toplumsal konuda olduğu gibi ekolojik alanda da sorunun yapısal özünü göz ardı ederek teknolojiyi, fosil yakıtlarını, tüketim toplumunu sorumlu göstermeye çalışıyor. Hâlbuki tüm bu yan olgular kendi modernite sisteminin (sistemsizliğinin) ürünüdür. Dolayısıyla ekolojist hareketin feminist harekette olduğu gibi ideolojik netliğe büyük ihtiyacı vardır. Örgüt ve eylemliliğini dar kent sokaklarından tüm topluma, özellikle kırsal köy-tarım toplumuna kaydırması gerekir. Ekoloji esas olarak kırın, köy-tarım toplumunun, tüm konup göç edenlerin, işsizlerin, kadınların eylem kılavuzudur.

Milliyetçiliğin ve doğal kapitalist milliyetçiliğin uzantısı olarak faşizm ideolojisinin özgünlüğünü anlamak için, yurtseverlik ve kültürseverlikten ayırt etmek gerekir. Etnik topluluk, milliyet ve ulus olarak, binlerce yıl emek harcanarak açılmış ve yurt haline getirilmiş toprağı sevmek ve ona bağlanmak kutsal bir değer ifade eder. Bu değerden, yani yurtseverlikten yoksun bir insan en çok yabancılaşmış, yaşamın kutsallığından uzaklaşmış ve lanetlenme sürecindeki insandır. Eğer bir topluluk bu duruma gelmişse, o topluluk, en günahkâr, lanete uğramış ve buna layık olan bir topluluktur. Anayurttan kaçış, doğduğu toprakları hor görme ve terk ediş, anaya, ana tanrıça kültürüne ihanet demektir. Zorunlu göç ve ekonomik nedenlerle anayurdu terk etme, ama kalbinde sürekli ana toprak sevdasını saklama, bütün yüce duygu ve düşüncelerin temelidir. Bu sevdası olmayanların tüm duygu ve düşünceleri kirli ve tehlikelidir. Ahlâkı bozuk ve saldırgandır. İnsanlığı mahfeden kesim, ister şoven milliyetçilik ister kozmopolitçilik biçiminde şekillenmiş olsun, bu tarz topluluklardan oluşmaktadır. Bu toplulukların özünde toprakseverlik, yurtseverlik, kültürseverlik yoktur. Milliyetçilikleri ve kozmopolitlikleri bir madalyonun iki yüzü gibidir ve aynı parayı ifade etmektedir.

Verimli Hilal'deki yaşamın tadını biraz da edebi dille anlatmalıyım. Sözüme Diyarbakır-Çayönü kazılarını başlatan Braidwood'un bir gözlemiyle başlayayım. Braidwood, "Dünyanın hiçbir yerinde yaşam Toros-Zagros dağ silsilelerinin kavisli eteklerindeki yaşam kadar anlamlı olamaz" der. Çok uzak bir kültürde yetişmiş olan bu insana acaba ne tür hisler bu sözü söylettirdi? Uygarlığı iyi tanıyan bir arkeolog ve tarihçi olarak, neden en anlamlı yaşamı bu kültürel sahada görüyor? Hâlbuki buraların bugünkü yaşayanları Avrupa'daki en düşük bir ücret için bile kırk takla atıp vebadan kaçar gibi bu topraklardan kaçmak istiyorlar. Hiçbir kutsalları ve estetik değerleri kalmamış, bu değerler bir daha elde edilemeyecekmiş gibi göçü kader olarak karşılıyorlar.

Dünya genelinde çeşitli nedenlerle dağılmış tüm Kürtlerin aynı temelde görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Başta birlikte yaşadıkları ülkelerin metropollerindeki ve göçertilmiş alanlardaki Kürtler olmak üzere, her ülkede bulunan Kürtlerin kendi kültürel varlıklarını koruma, vatandaşlık hakkını kazanma, anadilde eğitim, basın-yayın, insan hakları ve demokrasi ölçüleri temelinde siyasal yaşama aktif olarak katılma ve bu yönlü hak ve görevlerini başarıyla gerçekleştirmedir. Bunun için başta sanat olmak üzere, her tür sosyal, sportif, eğitim, teknik vb konularda kendilerini yetiştirip kültürel varlıklarını aktif bir yaşamla koruyup geliştirmedir. Bu temelde diğer halklarla onurlu, eşitlik ve özgürlük temelinde mücadele ve yaşamı paylaşmadır. Anavatandaki özgürlük mücadelesine gücü oranında destek, dayanışma ve katılımda bulunmadır.

GÖÇ NEDİR, NEDENLERİ NELERDİR?

Klan Yaşam Tarzı Olarak Göçebelik

İnsanlar var olduğu ve toplumsallığını oluşturduğu günden beri yaşamlarını sürdürecekleri yerleri bulma arayışına girmişlerdir. İlk insanın, kendini diğer türlerden ayırarak insanlığa adımını attığı yer olan Afrika'dan tüm dünyaya yayılmaları göçler yoluyla olmuştur. İnsanlık yaşamının neolitik döneme kadar olan bölümü, göçebe tarzda devam etmiştir. Bu yaşam tarzı insanların tercihlerinden çok koşulların zorlukları karşısında yaşam imkânlarının çizdiği sınırlar dâhilinde gelişmiştir. Ta ki insanlar kendi yaşamlarını idame ettirecekleri, konumlanacakları, sistemlerini oluşturacakları, yurt diye tanımlayıp kendilerini koruyacakları yerleri buluncaya kadar göçebe yaşamlarından vazgeçmemişlerdir.

Göçebe yaşamdan çıkıp kalıcı yaşama geçiş için en uygun alan yukarı Mezopotamya olmuştur. Köy devrimi-yerleşik yaşama geçiş diye tanımladığımız neolitik dönemden itibaren, insanlar daha güvenlikli alanlarda kendi yaşam sistemlerini kurarak yerleşik yaşamın temellerini attılar. Bu döneme kadarki göçebe yaşam tarzlarının aşılması, biraz da insanların yaşamlarını idame ettirmeleri için yeterli koşulları bulmasıyla bağlantılı gelişmiştir. Yine doğa koşullarının zorlayıcılığı da göçebe yaşamı zorunlu kılmıştır. Yaşanan bu göçlerde insanların yaşamlarını idame ettirme istemleri ve güvenlikli yerlerde konumlanma arayışları belirleyici olmuştur. Toprağın işlenmesiyle birlikte köy devriminin gelişmesi ve yerleşik yaşama geçiş; insanların yaşam tarzlarını da değiştirmiştir. Göçebe iken günlük yaşam ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam tarzlarının da günübirlik olmasını beraberinde getirmiş, yaşam kültürü ona göre şekillenmiştir. Köy devrimiyle birlikte yaşam değerlerinin oluşması ve kalıcılaşması gelişmiştir. İnsanlar kendi yaşadıkları yerlerde üretimlerini gerçekleştirmiş, bulundukları yerlerin güvenliklerini sağlayacakları sistemler oluşturmuşlardır.

Kültürel ve fiziksel göçler neolitik devrimin merkezi olan yukarı Mezopotamya dışına da olmuştur. Nüfusun artması ve yeni yaşam yerlerinin aranması bu yayılımın nedenlerini oluşturmuştur. Bu yayılmalarla birlikte yukarı Mezopotamya'da kurulan yaşam sistemleri gidilen yeni yerlere taşınmıştır. Bu dönemde gelişen göçlerde ağırlıklı neolitik devriminin değerleri taşınmış, gidilen yerlerde bu

www.komunardi.org

değerlerden faydalanılarak yeni yaşam merkezleri oluşturulmuştur. Bu süreçte yaşanan göçler daha geniş mekânlara duyulan ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Yaşanan göçlerle farklı kültürlerin kaynaşması durumu da yaşanmıştır. Gidilen yeni yerlerde yurt edinme olgusu gelişmiş olsa da bu yurtlar bugünkü anlamda bir etnik yapılanma üzerinden şekillenmemiştir. Yaşanılan yer orada yaşayan herkese ait görülmüş, toplumun her bireyi yaşamın her alanına özgürce katılabilmiştir. Ana kadın değerleriyle örgütlenen yaşamda toplumsal sorunlara yer olmamıştır. Toplumun yaşamını sürdürürken karşılaştığı ihtiyaçlar ya da engeller, toplumun ahlaki değerleri kapsamında giderilmiştir. Yaşanılan yerden farklı yerlere göçler de fiziki göçten çok neolitik devrim değerlerinin yayılması şeklinde, kültürel göç şeklinde olmuştur.

İnsanlık tarihinde toplumsal sorunların kaynağının hiyerarşinin gelişmesiyle birlikte oluştuğu bir gerçekliktir. Neolitik devrimle göçebelikten yerleşik yaşama geçilmiştir. Yerleştikleri yurt edindikleri yerlerden kolay kolay kopma yaşanmamıştır ya da böyle bir arayışın gelişmesine sebep olacak bir gerekçe ortaya çıkmamıştır. Hiyerarşinin gelişimi yaşam tarzında da değişimlere neden olmuştur. Ana kadın değerlerinin çalınması ve erkek egemen sistemin kendini kurumlaştırması bu dönemde başlamıştır. İnsan emeğinin çalınması üzerine kurulan sistemin zihniyeti insanlara baskı ve zulüm getirmiştir. Başlangıçta farklı yerler de yaşama arayışları gelişmese de zamanla daha güvenlikli yerlere doğru gidişler gerçekleşmiştir. İnsanların kendilerine yurt edindikleri yerlerden kaçmaları, göç etmeleri de daha çok zulümden kaçarak kendilerini koruyacakları yerlere konumlanma arayışı şeklinde olmuştur.

Hiyerarşiyle başlayıp günümüze kadar gelen göç toplumsal bir olgu, hatta toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Hiçbir insan sebepsiz yere kendisine yurt edindiği, emek vererek yarattığı yerlerden ayrılmayı gönüllü olarak kabul etmemiştir.

Zorunluluk Olarak Kendini Dayatan Göç

Gönüllü olarak mekân değiştirdiklerini söyleyenlerin bile gönüllü hareket etmedikleri ve yaşam ihtiyaçlarının bir dayatması olarak karşılarına göçün çıktığı, toplumların tarihleri incelendiğinde yaşanan gerçekliklerle daha net görülmüştür. Merkezi uygarlığın oluşumundan günümüze kadar gerçekleşen göç olgusunun temelinde savaşın, şiddetin ve yaşam ihtiyaçlarının karşılanması olduğunu unutmamak gerekir.

Göç, genel anlamda bireylerin ya da toplulukların yaşamakta oldukları coğrafi mekânlardan, sosyo-kültürel çevreden ayrılarak başka bir coğrafi alana ve sosyo-kültürel çevreye girmesi olarak tanımlanabilir. Her ne sebepten dolayı olursa olsun göç olgusu doğal bir durum olarak değerlendirilemez.

Bireyleri yaşadıkları topraklardan koparan nedenler olarak göçler; iç göç, dış göç, gönüllü ve zorunlu göç, süreli ve kalıcı göç yanında emek ve beyin göçü olarak da sınıflandırılmaktadır.

İnsanları zorunlu göçe zorlayan nedenleri, doğa koşullarının zorlayıcılığı ve doğal afetlerin yaşanması başta olmak üzere, yaşanılan yerde savaşların, çatış-

Göç, genel anlamda bireylerin ya da toplulukların yaşamakta oldukları coğrafi mekânlardan, sosyo-kültürel çevreden ayrılarak başka bir coğrafi alana ve sosyo-kültürel çevreye girmesi olarak tanımlanabilir.

www.arsivakurdi.org

maların olması şeklinde sıralayabiliriz. Diğer bir nedense ekonomik sorunların olması yani insanların kendi yerlerinde ve yurtlarında yaşamlarını sürdüremez düzeye gelmesi belirtilebilir. Zorunlu ya da gönüllü, çalışma ya da sığınma (iltica) amacıyla yasal ve yasal olmayan yollarla gerçekleşen göçlerde de göçmen olan insanlar gittikleri her yerde ikinci sınıf insan muamelesi görmekte, her türlü insan onurunu kıran yaklaşımlarla karşılaşmaktadırlar. İnsanların emeğinin sömürülmesi üzerine sermaye ve iş dalı geliştirmektedirler.

16. yüzyıldan 19. Yüzyılın başına kadar yaklaşık olarak 8-10 milyon Afrikalı, yeni dünya olarak adlandırılan Amerika kıtasındaki tarlalarda çalıştırılmak için götürülmüşlerdir. 1810 yılına kadar Amerika'ya götürülen köle sayısı 7,5 milyonu buluyor. Bu istatistikî bilgide de gördüğümüz gibi göç yoluyla köle ticaretinin ne kadar geliştirildiği ortadadır. Sömürgeciliğin başlamasıyla birlikte gelişen köle ticareti yoluyla göçlerin gerçekleştiği süreç de milyonlarca insanın yollarda ölmesini de beraberinde getirmiştir.

Klasik kölecilik döneminin sona ermesi sonucu geliştirilen 'geçici kölelik' olarak tanımlanan 'sözleşmeli işçilik' döneminde de her ne kadar insanlar kendi rızaları ile sözleşmeler imzalasalar da, sonuçta başka bir yaşam seçeneklerinin olmaması insanları sürekli göçlere sürüklemiştir. Sözleşmeli işçilik yoluyla birinci dünya savaşına kadar 30 milyon Hintli madenlerde ve tarlalarda çalıştırılmak üzere Burma, Sri Lanka, Malezya, Güney Afrika ve Jamaika'ya, milyonlarca Çinli de güney doğu Asya'ya ve pasifik adalarına götürülmüştür. Hiçbir yaşam güvenceleri olmayan ucuz işgücü olarak çalıştırılmışlardır.

Aynı dönemlere denk gelen başka bir göç akımı ise Avrupa'nın endüstriye geçişi ile birlikte İngiltere, Hollanda, İspanya, Portekiz ve Fransa'da ortaya çıkan fazla nüfusun, yeni keşfedilen yerlere veya sömürgelere aktarılması, göç ettirilmesi olmuştur.

Göçler siyasi ya da ekonomik hangi temelde olursa olsun göç edenler açısından yeni bir sosyal yapılanma olduğu için çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Göçmenler kadar göç alan yerlerin insanları da belli değişimlerle karşı karşıya kalmaktadır. Gidilen yerlerde göçmenler uyum, bütünleşme ve asimilasyon sorunlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Kendi kültürlerinden apayrı bir kültür ve sosyal yapıyla karşılaşma yanında, farklı inanç ve dillerle karşılaşmak da göçmenlerde uzun süre adapte sorunlarını beraberinde getirmektedir. Yine göçmen olarak gittikleri yerlerde doğan çocukların kendi kültür, gelenek ve dilleriyle büyümemeleri uzun süre zarfında asimile olmuş bir göçmen yapısını açığa çıkarmaktadır. Adeta kendi değerlerine yabancılaşmış, kendisi olmaktan çıkmış bir halk gerçekliğiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Savaşlar En Büyük Göç Nedenidir

Tarihten günümüze göç olgusuna baktığımızda, özellikle savaşların yoğun yaşandığı alanlarda göçlerin daha yoğun yaşandığını görmekteyiz. Göç olgusu somut yaşanan koşulların nedeni değil, bir sonucu olarak gelişmektedir.

20. yüzyılda yaşanan birinci ve ikinci dünya savaşları dünyanın birçok yerinde göçlere neden olmuştur. Bu göçler ekonomik olarak yaşanan sorunlardan çok, devletlerin dağılması ve yeni devletlerin kurulması sebebiyle ortaya çıkan düzensizlikten kaynaklanmıştır. Genel olarak savaşların neden olduğu göçler ile dünya savaşları sonucu yaşanan göçlerde, göçmenler mülteci (sığınmacı) kimliğiyle yaşam imkânı bulmaya çalışmışlardır. İltica talep edilen ülkelerde yaşamlarının güvence altına alınması temel istemleri olmuştur.

Dünya savaşları sonucu yeni ulus-devletleri yaratma çabası içinde olan Yunan, Polonya, Yahudi, Macar, Bulgar, Sırp ve Türklerden meydana gelen yeni göçmen kitleleri oluşmuştur. Rus devriminden ve Nazizm'den kaçan Yahudiler de bu göç

dalgasına eklenmişlerdir.

Örneğin 1960'lardan sonra Avrupa etnik çatışmalardan, savaşlardan, iç savaşlardan, işsizlik ve yoksullaşmadan, siyasal baskılardan kaçan mülteciler için çekim merkezi haline gelmiştir. Sadece hayatta kalabilmek, iş bulabilmek için kıtaya göç edenler, öyle hayal ettikleri ve umdukları yaşamları bulamamışlardır. Mülteci olarak sığınmışlar, kaçak işçi olarak düşük ücretlerle, en istenmeyen işlerde gönüllü çalıştırılmışlardır. Daha sonra ev sahiplerince nitel ve nicel sorun olarak görülmeye başlanmaları da mültecilerin yaşadığı sorunlar kapsamında ele alınmıştır.

Yaşanan bu göçleri zorunlu ve dış göçler olarak tanımlamak yerinde olacaktır. Günümüzde de en yoğun yaşanan göçler bu tarzda gerçekleşmekte, insanlar savaşların yaşanmadığı yerlere göç etmektedirler.

Zorunlu göçlerin diğer bir yanını ise sürgünler oluşturmaktadır. Sürgün olmak, birey ya da toplumların kendi ülkesinden, malından, mülkünden, kültüründen, sosyal yaşantısından, ailesinden ve mensup olduğu toplumundan koparılmasıdır. Ulus devletlerin içinde eritemedikleri birey ve toplumlarına karşı sıkça kullandıkları yöntemlerdendir sürgünler. Halkların toplumsal yapısının parçalanmasının en acı örnekleridir. Türklerin Kürtlere uyguladıkları zorunlu iskân yasası da sürgün etmenin bir yöntemi olmaktadır. Yine Dersim Katliamı sonrası yaşanan sürgünler ve zorunlu iskân yasası da temel bir asimilasyon yöntemi olarak uygulanmıştır.

Başka bir göç ettirme yöntemi olarak da diaspora karşımıza çıkmaktadır. Diaspora; Yunanca 'dağılma', İbranice 'sürgün' demektir. Kopuntu olarak da tanımlanan diaspora çok uzun bir zamandan beri bir kavim, ulus ya da inanç mensuplarının ana yurtlarından koparak başka yerlerde azınlık olarak yaşamaları olarak tanımlanabilir.

Diaspora denilince akla Ermeniler ve Yahudiler gelmektedir. Diaspora gerçekte Yahudilerin dünyanın çeşitli yerlerine fiziksel anlamda dağılmasını belirttiği halde, günümüzde esas olarak dinsel, felsefi, siyasal ve sosyolojik anlamlar da içerir. Dışarıda eriyip yok olmamak için anavatan olarak bilinen ülkeye dönmeyi hedefleyen, yurtdışı toplulukların örgütlü varlığı anlamına gelmektedir.

1960'lardan sonra Avrupa etnik çatışmalardan, savaşlardan, iç savaşlardan, işsizlik ve yoksullaşmadan, siyasal baskılardan kaçan mülteciler için çekim merkezi haline gelmiştir. Sadece hayatta kalabilmek, iş bulabilmek için kıtaya göç edenler, öyle hayal ettikleri ve umdukları yaşamları bulamamışlardır.

Teknolojinin Gelişmesiyle Yeni Yaşam Arayışı Olarak Gelişen Göçler

Sanayi devrimi sonrası endüstriyalizmin gelişmesi, tekniğin insan yaşamına yoğunca girmesi bir yandan yaşamı kolaylaştırırken diğer yandan insanları üretimden kopardığı için, işsizliği geliştirmiştir. Tarımsal üretime gereken önemin verilmemesi, fabrika ve kent yaşamının çekici hale gelmesi köylerden kentlere doğru aynı toplumsal yapı içinde gerçekleşen iç göçlerin yaşanmasına neden olmuştur.

İç göçlerle birlikte gelişen çarpık kentleşmeler insanların yaşamında çeşitli sorunlar yaratmıştır. Kendi doğal yaşam toplumsallığından koparak kent yaşamına geçmek başlı başına zorlanmalar yaratmış, kent gerçekliği zorunluluktan kabul edilse de bir türlü bu yaşama adapte

www.arsivakurdi.org

olunmaması, kültürel olarak farklılıkların yaşanması sağlıklı toplum gerçekliğini etkilemiştir. Öyle ki aile içerisinde bile kültürel çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Göç edilen yerdeki toplumun kültürüyle büyüyen çocuklar kendi ailelerini geri ve utanılacak sosyal yapılar olarak ele almıştır. Bu da ailenin parçalanmasına neden olmuştur. Yani toplumsal yapılanmalarda ailesine ve ait olduğu sosyal değerlere yabancılaşmış yeni bir nesil yaratılmıştır.

Göçler, sermaye için bir çeşit ucuz emek olarak görülmektedir. Savaşlar ya da çeşitli nedenlerden dolayı gelişmekte olan ülkeler ile geri kalmış ülkelerden insan göçünün gelişmiş ülkelere doğru olması, insanların işgücünden yararlanma amacıyla geliştirilmiştir. Göç endüstrisinin oluşturulması da bunun üzerinden geliştirilmiştir. İnsanların kol gücü ve emeklerinin üstünde geliştirilen göç endüstrisi kapitalist devletlerin iradeleri dışında gelişmediği gibi bireysel özgürlükler üzerinden çekici hale de getirilmiştir.

Emek (işgücü) göçü, kapitalizmin merkez ülkeleriyle onların azgelişmiş çevreleri arasında eşitsiz ve adaletsiz bir şekilde kurulan iktidar ve sömürü ilişkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Emek göçü karnını doyurmak amacıyla zorunlu yer değiştirme olarak da tanımlanır. Emek göçü mağdurları kol gücüne dayanarak yaşamlarını sürdürdükleri için her tür iş kolunda çalıştırılmaktadırlar. Fiziki olarak yaşam koşullarının zorlamaları yanında sosyal yaşamda da ciddi uyum sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Emek göçleri uzun süreli olduğu gibi kısa süreli olarak da yaşanmaktadır. Mevsimlik işçi göçleri olarak bilinen göçler genelde tarım alanında çalışmak için belli dönemlerde geliştirilir. Mevsimlik işçi olarak Kürdistan'dan Türkiye'ye her yıl binlerce insan göç ettirilmektedir.

Göçü bulunulan yerden başka bir yere taşınma olarak tanımladık. İnsanlık tarihinde yaşanan göçlerde ağırlıklı olarak fiziki taşınmalar olmuştur. 21.yüzyıl gerçekliğinde teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte fiziki göçler dışında beyin göçlerinin yaşanması durumu da olmaktadır.

21. Yüzyılın Göçü Beyin Göçü

Her ülke için farklı nedenler olsa da beyin göçleri; siyasi, ekonomik, eğitim sistemlerindeki yetersiz ve çarpık yaklaşımlar, işsizlik, medyanın küreselleşmeyi özendirici yaklaşımları, yabancı dil eğitimi ve teknolojinin gelişimi temel nedenler olarak belirtilebilir.

Göçler, sermaye için bir çeşit ucuz emek olarak görülmektedir. Savaşlar ya da çeşitli nedenlerden dolayı gelişmekte olan ülkeler ile geri kalmış ülkelerden insan göçünün gelişmiş ülkelere doğru olması, insanların işgücünden yararlanma amacıyla geliştirilmiştir.

Beyin göçlerinde amaç insanların zekâlarından sonuna kadar faydalanmak olmaktadır. Beyin göçü; iyi eğitim görmüş, nitelikli, seçkin, profesyonel, uzman ve üstün yetenekli işgücünün yetiştiği az gelişmiş ya da gelişmekte olan bir ülkeden gelişmiş bir ülkeye, en verimli olduğu dönemde istekli olarak çalışmak ya da araştırma yapmak için yer değiştirmesi olarak tanımlanabilir. İmkânların sınırlı olduğu koşullarda yetiştirilen değerli beyinlerini kaybeden az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin beyin göçü nedeni ile gelişmeleri daha da yavaşlarken, gelişmiş ülkelerin yetişmiş beyinlere daha fazla ücret ve daha iyi imkânlar sunmasıyla ge-

lişmeler daha da hızlanmaktadır.

Beyin göçü ülkeler arasındaki farklılıkların daha da artmasına neden olmaktadır. Ülkeler için en büyük servet, üstün yetenekli ve zekâlı beyinlerdir. Beyin göçü gelişmekte olan ülkelerin sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğunlukla da bilim insanları, doktor, mühendis gibi meslekler üzerinden geliştirilmektedir. İç beyin göçü (kamu sektörlerinden özel sektörlere geçiş) ve dış beyin göçü (kendi ülkesinden başka ülkelere geçiş) yanında sanal ve gizli beyin göçleri de olmaktadır.

19. Yüzyıldaki tarım çağında gelişmiş ülkeler tarımda çalışmaları için güçlü, kuvvetli ve genç kişileri emek göçmeni olarak çalıştırmışlardır. 21.yüzyılın teknoloji çağında ise üstün yetenekli ve zeki gençleri en verimli çağlarında beyin göçmeni olarak alınmaktadırlar. Beyin göçleri fiziki olarak yer değiştirmeye ihtiyaç olmadan da gerçekleşmektedir. Gelişen teknolojiden faydalanarak bilgisayar ve internet üzerinde beynin kiraya verilmesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. Sosyal, siyasal haklar ya da vatandaşlık hakları kendi ülkesinde olabilir. Fakat üzerinde çalıştığı yeni buluşlar başkalarının olmaktadır. Yine aynı ülkede yabancı ülkelerin kurdukları şirketlerde beyin gücünün kullanılması da gizli beyin göçü olarak adlandırılabilir. Bulundukları yerde eğitim imkânları olmayan zeki ve gelişmeye açık çocukların küçük yaşlarda ailelerinden alınarak eğitilip bunlardan faydalanılması da bir tür beyin göçünün yaşanması durumudur. Uluslaşmamış halkların çocuklarının bir yandan zekâlarından faydalanılırken, diğer yandan da asimile edilmeleri de beyin göçünün farklı bir boyutu olmaktadır.

Küresel bir sorun olarak da ele alınan, beyin göçleri gelişmiş ülkeler arasında da olmaktadır. Yeni buluş ve gelişmeleri ellerinde tutarak insanlara hükmetme ondan sermaye yaratma amacı da ön plandadır.

Uluslararası Sorun Olarak Göçler, Bir Neden Değil Sonuçtur.

Göç olarak tanımladığımız nüfus hareketleri, tarihleri, gerçekleşme nedenleri ve biçimleriyle farklılıklar göstermektedirler. Savaşlarla gelenler ve gidenler, Afrikalıların başına geldiği gibi köle olarak bir yerden başka bir yere taşınmak zorunda olanlar, zorunlu iskân politikaları ve sürgünlere maruz kalanlar, hükümetler arası anlaşmalar sonucu yerlerinden ayrılanlar ve etnik sorunlardan dolayı göç etmek zorunda bırakılanlar şeklinde günümüzde de devam etmektedir.

Yapılan birçok araştırmada göçlerin nedenlerinin sadece ekonomik sorunlar ve iyi yaşam istemleri olduğu yönünde belirlemeler yapılmaktadır. Yaşam tarzının göçebe olduğu klan döneminden günümüze kadar devam eden göçlerin de ağırlıklı olarak güvenlikli ortamlarda yaşamların devam ettirilmesi, yani savaşların olmadığı yerlerin tercih edilmesi daha belirleyicidir. Günümüzde de yaşanan kitlesel ya da bireysel göçlerde en etkili neden güvenlik sorunu olmaktadır. Güvenliğin sağlandığı bir ortamda yaşamın yaratılması çok zor olmayacaktır.

İnsanlar için güvenlikli yaşam ortamları sağlanmadıkça toplumsal sorun olarak karşımıza çıkan göçler her geçen gün artarak devam edecektir.

Kapitalist modernitenin kendisini kurumlaştırması ve yaşatmasının bir yöntemi de çatışmaları sürekli canlı tutmasıdır. Bu çatışmalar göçlerin yaşanmasına zemin sunarken, göç edenlerin emekleri üzerinden sistem kendisine sermaye sağlamaktadır. Yani insanların yaşam güvencesinden çok sistemin güvencesi ön plandadır. Bunun aşılması için kapitalist modernitenin ortadan kaldırılması insanlar için daha güvenlikli bir yaşam tarzı olan demokratik modernitenin yaşamsallaştırılması önemli olmaktadır.

Demokratik modernite ile insanların barış ve özgürlükler temelinde yaşamaları toplumsal sorun olan göç olgusunu en aza indirgeyecek, yaşanan göçler de kendi ülkesinden kaçma değil; yeni yerlere gidip görme ve anavatanına dönmek şeklinde olacaktır.

BÜYÜK NÜFUS HAREKETLERININ NEDENI MODERNIZMDIR

www.arsivakurdi.org

Farklı nedenlerden de kaynaklansa ülkesinden kaçan insanlarla ilgili haberler, modernizm çağında yaşanan büyük nüfus hareketlerinin, göçlerin hangi düzeyde olduğunu göstermektedir. Savaşın yıkım ve kırımından kaçan insanların toplayabildikleri eşyalarıyla, bulabildikleri araçlarla ülkelerinden kaçmaları, mültecileşmeleri, "önemsizleştirilseler" de, bu haberlerin konuları arasındadır. Bu kaçışın büyük nüfus hareketlenmeleri kapsamında gerçekleştikleri, göçe katılan insanların sayılarından da anlaşılmaktadır. Günümüz Suriyesi'nde yaşanan içsavaştan kaçarak ülke topraklarının dışına çıkan insanlar buna örnek olarak gösterilebilir. Savaştan dolayı Suriye'den kaçarak mültecileşen insanların sayısı milyonlarla ifade edilen bir duruma ulaşmıştır. Ülke içi göçler de dahil edildiğinde bu sayı toplam nüfusun yarısını geçmektedir. Toplumsal sorunlardan kaynaklı yaşanan yüzlerce benzer örneği vermek mümkündür.

Günlük olarak karşılaşılan haberler, batan mülteci gemileri ve ölen insanlarla ilgili haberleri aktarır. Ülkesinden kaçan ve yaşamını yitiren bu insanların trajik durumu, "Filanca yerde batan bir mülteci gemisinde şu kadar mülteci yaşamını yitirdi" haberleriyle çok sık televizyon ekranlarına, gazetelerin satır aralarına yansır. Kaçılan yer; üzerinde doğup büyünülen, kişilik ve karakter edinilen topraklardır. Terk edilen ise sadece topraklar değildir; toprakla beraber aynı zamanda tüm bir geçmiştir de. Kara mizah tarzında da olsa televizyon ekranlarına ve gazetelerin satır aralarına yansıyan bu trajik durum, modernizm kaynaklı göç hareketlerinin hangi boyutlarda olduğunu göstermektedir.

Ülkeden, ata topraklarından, tüm bir tarihten, geçmişten, toplumsal olarak şekillenen kişilik ve karakterden kaçışın binbir sebebi de olsa, bu binbir sebebin modernizmle bağlantılı olduğu kesindir. Yoksullukla, işsizlikle bağlantılı kaçış mıdır, sebebi; kapitalist modernizmin uyguladığı emperyalizm, sömürgecilik bağlantılı ekonomik talan politika ve uygulamalarıdır. Daha güzel bir yaşam hülyalarının yol açtığı kaçışlar mıdır, bunun da aynı talan politika ve uygulamalardan kaynaklandığı açıktır. Savaştan kaçış mıdır, bunun nedeninin de modernizmin ya-

rattığı ulus-devlet canavarının toplumlar üzerinde hakimiyet kurmak amaçlı geliştirdiği savaş ve ulusları birbirine kırdıran yaklaşımlarından bağımsız değerlendirilmesi mümkün değildir. Kısacası kapitalist modernizm çağındaki tüm göç hareketlerinin altında yatan temel nedenin, modernizmin azami kar bağlantılı politika ve uygulamaları olduğu kesindir.

Ulus devlet ve savaşlarının büyük göç hareketlerine neden oldukları, tarihteki yüzlerce örnekle sabittir. Ulus-devlet savaşlarının kırımından, katliamından kurtulmak amacıyla kitlesel göçlerin yaşanmasına halen de günlük olarak tanık olunmaktadır. "Rahat" yaşam koşullarına ulaşmak amacıyla tünelin ucunda gösterilen ışık bir taraftan, diğer taraftan da uygulanan talan, katlanılması zor yaşam, açlık, yoksulluk, mezhep ve farklı nedenlerden de kaynaklansa yaşanan savaşlar vb. çağımızdaki büyük göç hareketlerinin nedenleridir ve hepsi de emperyalist sistemle bağlantılıdır.

Kuşkusuz tarihin geçmiş zamanlarında da büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Doğa hareketleri kadar toplumsal ihtiyaçlar bu göç hareketlerinin yaşanmasında temel nedenler olmuşlardır. İster doğanın kıtlık, afet vb. nedenlerinden, isterse de artan nüfustan dolayı olsun, toplum ya da topluluğun bir kesiminin, ana kütleden ayrılarak farklı bir mekana yerleşmek üzere göç etmesi zorunluluk kapsamında olup değerlendirme dışındadır. Toplulukların konar-göçer konumda yaşadıkları zamanda gerçekleşen bu göç hareketleri eleştiri bir yana, tarihin kaçınılmazlıkları arasında değerlendirilmek zorundadır. En nihayetinde bu göç hareketlerinin tümü topluluğun varlığını sürdürme kaygı ve istemlerinin tetiklediği hareketler olmuştur. Dolayısıyla değerlendirmemize konu olan tarihin bu dönemi değil, değerlendirmemize konu olan temelde uygarlık ve uygarlığın en son hali olan kapitalist modernizm ve yaratmış olduğu büyük göç hareketleri olacaktır. Çünkü biçim ve nitelik kadar amaç bağlantılı olarak gelişen bu "uygarlaşma" kaynaklı göç hareketleri toplumları/toplulukları bozmuş, yozlaştırmış, ahlaki olarak da çökertmiştir.

Yahudi Diasporası Uygarlığın Sonucudur

Köleci imparatorlukların kolonyal yaklaşımları sonucu bazı toplulukların yerlerinden-yurtlarından edildikleri, yerlerinden-yurtlarından kopmak, köleleşmek istemeyen bazı toplulukların da kıyım ve yıkıma uğradıkları tarihin kayıtları arasındadır. Köleci imparatorların kendi adlarına diktikleri ve "kahramanlıklarını" anlattıkları stellerde olduğu kadar, mitilojinin dili de bu türden katliam, kırım ve zorla göçertilen, yerlerinden-yurtlarından edilen, köleleştirilen insanların yaşadıklarını anlatır. Agade'nin yıkılışını, viran yerine dönüşünü anlatan destan; Kiros'un insanları tespih taneleri gibi ipe dizerek "huzuruna" aldığını ve köleleştirerek bir yerden bir yere taşıdığını gösteren kaya rölyefi; Asurbanipal'in Steli vb. aynı hikayeyi anlatırlar. Bu stellerin, rölyeflerin ve mitolojik destanların ana konusu her ne kadar köleci imparatorun büyüklüğünü anlatmak olsa da, bu "büyüklüğü" sağlayan yaklaşım olarak, köleleştirilen ve el konulan toplulukların varlıkları esas konuyu ve büyüklüğü oluşturur. O anlatımdaki büyüklüğü yaratan da, köleci imparatorun gerçekleştirdiği bu eylemdir.

Mitolojik dille anlatılandan daha somut ve sonuçları günümüze kadar taşınan olaylar da yoğunca yaşanmıştır. Bunların en bilineni ve başında geleninin Yahudi diasporası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Musa'nın Yahudi toplumunu Firavun'un baskı ve zulmünden kurtarmak amacıyla Kızıl Deniz ve Sina Çölü'nden geçirmesi, kırk yıl gibi uzun bir yolculuk-göçerlikten sonra yerleşik hale gelmesi, sadece köleci modernizm zamanının değil, tüm zamanların en meşhur göç hareketi olarak kayıtlara geçmiştir. Bunda tek tanrılı dine geçiş ve Kutsal Kitap'ın anlatımlarının rolü kadar, Yahudi toplumunun kavimsel yaklaşımları ve kütlesel hareketi de önemli rol oynamıştır.

Yahudi toplumu Kenan'a yerleştikten sonra da büyük göçertilme hareketlerine maruz kalmıştır. Yahudi diasporası olarak tanımlanan bu göçertilme olayı, uygarlığın bir ürünü olup, köleci imparatorlukların köleleştirme yaklaşımları çerçevesinde gelişmişlerdir. Her ne kadar ilki Asur İmparatorluğu tarafından toplu göçertme Yahudi halkına dayatılmış olsa da, Yahudi diasporasının en bilinen ve en meşhuru, Babil İmparatoru Nebukadnezar'ın topluluğunun tümüne zenginlikleriyle beraber el koyarak Babil'e taşımasıdır. Her ne kadar Kiros tarafından bu topluluğun büyük bir kesimi ana topraklara geri dönuygulaması Ortaçağ bağlantılı olsa da, Almanya, Rusya vb. örnekler kapitalist modernizmle bağlantılı olup bu yaklaşım çerçevesinde gelişen örneklerdir. Önceki örneklerin farklılığı; kendi ana topraklarından kopartılmak, çıkarılmış olmaktır. Yoksa Roma, Babil ve Asur'un uyguladığı diaspora da aynı mantık ve yaklaşım çerçevesinde gelişmiştir: Talan, zenginliklere el koyma, köleleştirme ve iş güçlerinden yararlanma, bu göçertme ve diasporaya uğratmadaki temel yaklaşım olmuştur.

Tarihte benzer daha başka göçertme hareketleri de yaşanmıştır. Sadece köleci imparatorluklar değil, feodal imparator-

Yahudi toplumu Kenan'a yerleştikten sonra da büyük göçertilme hareketlerine maruz kalmıştır. Yahudi diasporası olarak tanımlanan bu göçertilme olayı, uygarlığın bir ürünü olup, köleci imparatorlukların köleleştirme yaklaşımları çerçevesinde gelişmişlerdir.

dürülmüş olsalar da, bu kez de Roma'ya doğru bir diasporayı daha yaşamaktan da kurtulamamışlardır. İspanya'dan çıkarılmaları, dünyaya dağılmaları, pogromlara uğramaları Yahudi toplumunu en çok göçe zorlanan ve soykırımlara maruz kalan toplumlardan biri haline getirmiştir.

Yahudi toplumunun yaşadığı bu göçertilme hareketlerinin nedenlerinin, bulundukları ülkelerde ekonomik ilişkiler üzerindeki hakimiyetlerinden kaynaklandığı genelde yapılan değerlendirmedir. Yerleştikleri ülke ya da topraklarda ekonomik ilişkileri denetimlerine almaları, bu kanal üzerinden diğer ilişkiler üzerinde de hakimiyet kurmaları, o ülkenin yerleşiği olan ve kaynaklara dışardan gelenlerin değil, kendilerinin sahip olması gerektiğini söyleyen ve isteyen egemen sınıflar, Yahudi toplumunun elinde bulunan kaynakları ele geçirmek amacıyla ya pogromlara tabi tutmuş ya da zenginliklerine el koyarak yerleştikleri toprakların dışına çıkarmışlardır. İspanya'nın luklar döneminde de azımsanmayacak düzeyde göçertme hareketlerine tanık olunmuştur. Yine kuraklık, afetler vb. doğal nedenlerden kaynaklı olarak da büyük göç hareketlerinin yaşanmasına tanık olunmuştur. Hatta birden fazla toplum ve topluluğun tüm nüfusla hareketine de rastlanmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, doğal nedenlerden kaynaklı bu durumun, yakın zamanda gerçekleşmiş olması kendisiyle beraber bazı sorunlar getirmiş olsa da, en nihayetinde toplumun varlığını sürdürme kaygısından hareketle gelişmiş olmasından dolayı, tarihin önceki dönemlerindekinden farklı değildir.

Modernizm Göçertmeyle Doğmuştur

Kapitalist modernizm daha gelişiminin ilkel birikim aşamasında kitlesel göçü kaçınılmaz hale getirmiştir. Toprağa bağımlı tarım merkezli üretim, toprak bağımlı serflerin senyöre bağlı olması ve onun iradesi dışında hareket edememesi, top-

rağın alınıp satılmasının toprağa bağlı köylülerle, serflerle birlikte gerçekleşmiş olması, köylünün toprak sahibinin iradesi dışında topraktan kopamaması, kitlesel göçlerin gerçekleşmesine imkan sunmuyordu. Şehirlerin de işgücü ihtiyacı diye bir sorunları yoktu ve dahası şehirde zanaata dayalı üretimin ihtiyacından fazla bir işgücü arzı yığılmış durumdaydı. Yani bu dönemde bile işgücü arzının talepten fazla olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu dönemde şehirler henüz çekim merkezleri haline gelmemişlerdi. Tam tersine kendilerine yeterlilikleriyle köyler daha fazla çekiciydiler. Dolayısıyla o dönem ve koşullarda kırdan şehire doğru bir işgücü akışının olmasının koşulları mevcut değildi.

Feodal dönemin üretim tarzına bağlı olarak gerçekleşen köy-şehir konumlanması işgücü açısından olduğu kadar, nüfus yoğunlaşması, köy-şehir bağlantısında da belli bir denge oluşturuyordu. Şehirler ticaret merkezleri olarak belli bir etkinliğin sahibi olsalar da, köylerle-kırsalla bağlantılı olmak zorundaydılar. Köyler kendilerine yeter durumda olmalarının ötesinde, ticaret merkezi şehirlerin ticaret ürünü metalarının önemli bir kısmını da yine bu kırsal alanlar üretmekteydiler. Özellikle de tarımsal üretim temelli ticari metalar kırsal kaynaklıydı ve dolayısıyla kır ile şehir arasındaki ilişkileri belirleyen de bu oluyordu. Yani şehirler kırların uzantısı durumunda olduklarından, kırdan şehire doğru bir göç hareketine fazla rastlanmıyordu. Fetih savaşlarının yol açtığı yıkımlar bu değerlendirmenin dışındadır. Bu durumun değişmesi, üretim araç, tarz ve ilişkilerindeki değişmeyle bağlantılı olarak gerçekleşmiştir. Çok basit olmasına ve sınırlı sayıda işgücünü istihdam etmesine rağmen manifaktürel üretim bu durumun değişmesinde belirgin bir rol oynamıştır. Manifaktürel üretim için gerekli hammadelerin başında gelen yünün elde edilmesi, bu çarkı tersinden çevirmiştir.

17-18. yüzyıl öncesi üretim temelde ve ağırlıklı olarak köy merkezli ve toprağa dayalı olarak gerçekleşiyordu. Tarımda kullanılan araçlarda belirgin bir gelişme yoktu. Teknik gelişmeler sınırlıydı ve tarıma da fazla yansımış değildi. Tarımsal üretimin gerçekleşebilmesi için insan gücü vazgeçilmez durumdaydı. İnsan ve hayvan gücü toprakla birlikte temel üretim araçları durumundaydı. Buradan kaynaklı olarak feodal bey köylünün serbest hareketini kısıtlıyordu. Köylü de yaşam imkanlarını gerçekleştirecek başka araçlara sahip olmadığından, feodal beye, toprağa ve köye bağlı kalmak zorunda kalıyordu. Büyük göç hareketlerinin bu ortamda gerçekleşmesinin olanakları fazla ortaya çıkmamıştı. Ne zamanki manifaktürel üretim için gerekli hammadde olan yüne ihyiyaç duyuldu, o zaman durağan olan bu ilişkiler de değişmeye başladı.

Şehirdeki burjuvazi gibi azami karı gerçekleştirmek isteyen feodal bey de, sahip olduğu toprakları daha farklı kullanmaya yönelir. Geniş tarım arazileri meralara dönüştürülür. Eskiden üzerinde büyük bir nüfusun yaşadığı, çalıştığı ve üretim yaptığı topraklar, artık buralarda çalışan, üretim yapan insanların işgüçlerine duyulan ihtiyacın varlığına son verir. Büyük

Şehirler ticaret merkezleri olarak belli bir etkinliğin sahibi olsalar da, köylerle-kırsalla bağlantılı olmak zorundaydılar. Köyler kendilerine yeter durumda olmalarının ötesinde, ticaret merkezi şehirlerin ticaret ürünü metalarının önemli bir kısmını da yine bu kırsal alanlar üretmekteydiler

koyun sürüleri, birkaç çoban ve çoban köpeğinin varlığı feodal bey için yeterli duruma gelir. Eskiden toprakta çalışan binlerce köylünün "geçimliklerini karşılamak" zorunda olan feodal bey, bunların yerine birkaç çobanın geçimliğini karşılamakla "giderlerini" asgari düzeye indirir. Bu da feodal beyin toprakta da olsa azami karı gerçekleştirmesine ve burjuvalaşma doğrultusuna girmesine imkan sunuyordu. Feodal bey artık köylüyü zorla toprağa bağlı tutmuyor, tam tersine köylüyü "toprağından" kovuyordu. İngiliz Çitleme Hareketi'nin yol açtığı bu durum, kırsal alan nüfusunun hızla düşmesine ve büyük göç hareketlerinin yaşanmasına neden oluyordu. Toprağın çitlenmesi, tarım alanlarının meralara dönüştürülmesi, köylü nüfusun topraktan, köyden koparılarak sürülmesi edebiyata da konu olmuş ve bu durum edebiyat diliyle "insan yiyen koyunlar" olarak tasvir edilmiştir.

Toprağın çitlenmesi, tarım alanlarının meralara dönüştürülmesi, köylü nüfusun topraktan, köyden koparılarak sürülmesi edebiyata da konu olmuş ve bu durum edebiyat diliyle "insan yiyen koyunlar" olarak tasvir edilmiştir.

Çitlenme hareketinin sonuçları çok kapsamlı değişimleri beraberinde getirmiştir. Şehir nüfusunun hızla yükselmesine neden olmuştur. Şehirlerde adeta nüfus patlamasının yaşanması bu gelişimin sonucuydu. Aslında şehirlerde gerçekleşen nüfus artışı değil, yığılmaydı. İşgücü arzı talebi onlarca kat aşıyordu. İstihdam edilme imkanlarına kavuşanlar nüfusun azınlık bir kesimini teşkil ediyordu ve onlar da çok ağır şartlar altında çalışmak ve yaşamak zorunda kalıyorlardı. Köylünün yaşadığı yaşam standartından daha düşük ve daha ağır şartlar altında çalışmak ve yaşamak, şehire yığılan köylünün karşılaştığı kaçınılmazlık oluyordu. O koşullarda emeğine iş bulmak bile büyük bir meseleydi. Çünkü manifaktür ya da benzer işliklerde çalışan işçiler dışında, şehirde bir de işsizler ordusu oluşmuştu ve oluşan bu işsizler ordusu o çarkın devam ettirilmesine neden oluyordu. 20. yüzyılın başlarına kadar da aynı ağır iş koşulları varlığını devam ettirmiştir. İşsizler ordusunun durumu ise, kapitalist modernizmin temel bir özelliği olduğundan sadece o zamanın değil, sistem altındaki tüm zamanların en temel sorunudur ve varlığını devam ettirmektedir. İşsizler ordusu sorununun çözülmesi demek, kapitalizt modernizmin çözülmesi anlamına da gelecektir.

İşsizler ordusu kapitalist modernizmin kendisini sürdürmesinin en etkili aracı olarak her zaman varlığını korumakla birlikte, işçilerin örgütlülükten yoksunlukları itibariyle en etkili olduğu dönem "vahşi kapitalizm" olarak tanımlanan bu dönem olmuştur. Emile Zola'nın Germinal adlı eseri bu dönemin ilişkilerini ve işçilerin yaşadığı koşulları, ağır iş şartlarını iyi resmeder. Yine Engels'in 1800'lerin sonlarında Manchester'deki izlenim ve değerlendirmeleri, işsizliğin etkilerini ve toplumda yolaçtığı çözülme, dağılma ve yozlaşmanın boyutlarının hangi düzeyde olduğunu gösterir. Engels'in aktardıkları sokak aralarındaki gerçeklik, Germinal'in iş yaşamında ve alanında verdiğini tamamlar.

Bu büyük nüfus hareketlenmeleri kırkent, şehir-köy ilişkilerinin üzerinde kurulu olduğu dengeyi kırın aleyhine bozar. O zamana kadar şehrin bağımlı olduğu

www.devrimsivakurdi.org

kır, şehrin bağımlısı ve uydusu durumuna gelir. Ve bu durum toplumsal alandaki ilişkilere de yansır; köylü işçileşir! Ancak bu iddia edildiği gibi, "emeğin özgürleşmesi" değildir. Tam tersine, "Özgür emek (işçi) ortaya çıkmadı, efendisiz ve özgür irade sahibi olma adına karın doyurmaz ücret ve işsizler ordusu olan köleliğin en gelişkin biçimi inşa edildi." Sanayinin hızla gelişmesi ve tüm üretim alanlarına girmesi, azami karın gerçekleştirilmesi temelinde kullanılması, endüstriyalizm denen canavarın tüm toplumsal dokuları tarumar etmesine neden olur. Sanayinin endüstriyalizm haline gelişi ve tarım-köy toplumunun yıkılışı üzerindeki etkilerini, modernizmin göç politikalarının dışında değerlendirmek mümkün değildir. Endüstriyalizmin tarım-köy toplumun üzerine inşa ettiği kentin yarattığı kanserleşmeye ilişkin Önderlik şunları belirtmektedir:

"Sanayinin endüstriyalizm haline gelişi, kapitalizmin denetimine geçişi ile ilgilidir. Endüstriyalizmin toplum üzerindeki ilk büyük baskısı, üretimin temel ihtiyaçlar değil, azami kâr getiren ürünler üzerinde yoğunlaştırılmasıyla ortaya çıkar. Toplum üzerinde hüküm süren çok yönlü ve tarihte eşine rastlanmamış sorunlar bu gerçeklikten kaynaklanır. Bunların başında 19. yüzyılla birlikte kırsal-köy toplumuyla şehir toplumu arasındaki dengenin hızla bozulması gelir. Şehirleşmede ortaya çıkan büyümenin toplumsal ölçülerle ilgisi hızla kaybolur. Mega kent denilen, özünde kentin inkârı anlamına gelen süreç başlar. Barındırdığı nüfus miktarı bakımından milyonlar bir yana, yüz binleri aşan bir mekânın toplumsal gerçeklikle bağı kopmuş demektir. Kentsiz kentleşme veya kentin inkârı diyebileceğimiz bu süreç en büyük toplumsal sorun zeminidir. Sadece sınıfsal sömürü değil, çevre sömürüsünün azami mekânı olarak kent, hem gerçek hem de metaforik olarak toplumsal kanserleşmeyi ifade eder."

Emperyalist Paylaşım Savaşları ve Göçler

Küresel çapta yaşanan savaşlar, sömürgelerin emperyalist paylaşımını gerçekleştirmek amacıyla yaşanmışlardır. Güneş Batmayan İmpartorluk olarak tanımlanan İngiliz emperyalizmi 20. yüzyılın başlarına varıldığında dünyanın büyük çoğunluğunu sömürge egemenliği altına almış durumdaydı. Fransız ulus-devletinin elde ettiği sömürgeler de İngiliz sömürgeleriyle birleştirildiğinde, dünyanın geride paylaşılmadık bir alanı kalmamış olur. Sonradan yetişen Alman ulus-devletinin sömürgelerden pay istemesi, Çarlık Rusyası'nın "hasta adam" olarak tanımladığı Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarına göz koyması ve gerçekleşen antlaşmalar I. Paylaşım Savaşı'nın gerçek nedeni olmuştu. Yeniden paylaşmanın esas güçleri olan bu emperyalist devletlerin yanısıra, Osmanlı İmparatorluğu gibi toprakları paylaşma konusu olan ülkeler de ittifaklar çerçevesinde bu güçlerin yanında savaşa katılıyorlardı. Savaş sömürge alanların emperyalistçe paylaşımından hareketle gelişiyordu, ama acısını halklar çekiyordu.

Sanayinin hızla gelişmesi ve tüm üretim alanlarına girmesi, azami karın gerçekleştirilmesi temelinde kullanılması, endüstriyalizm denen canavarın tüm toplumsal dokuları tarumar etmesine neden olur. Sanayinin endüstriyalizm haline gelişi ve tarım-köy toplumunun yıkılışı üzerindeki etkilerini, modernizmin göç politikalarının dışında değerlendirmek mümkün değildir.

www.devrimkurdistan.org

Modernizm çağında yaşanan bu savaş, sadece ilk küresel savaş olarak tarihe geçmedi; aynı zamanda en büyük trajedilerin, soykırım ve katliamların yaşandığı bir savaş olarak da tarihe geçti. Ulus-devlet ve emperyalizmin sınır tanımazlığı, toplum ve doğa düşmanlığı, halklara yönelik gerçek yüzü, tüm maskelerden arınmış bir biçimde bu savaşta gözler önüne serildi. Milyonların tehciri bu savaşın, gözün gözü görmediği ve kulakların sağır olduğu ortamında gerçekleşti. Arkasında Alman emperyalizminin yer aldığı ve imparatorluk bakiyesi üzerinde ulus-devletleşmek isteyen Osmanlı İmparatorluğu ile arkasında İngiliz emperyalizmi olan Ermeni milliyetçiliğinin ulus-devletçiliğinin gölgesinde kalan, Ermeni halkının haklı taleplerini de içeren kendi kaderini tayin etme arzusu çerçevesinde gelişen savaş, yaşanan tehcirin, soykırımın nedeni olmuştur.

Modernizm döneminin büyük göçertme hareketine, tehcirine Ermeni halkı maruz kalmıştır. Tarihteki Yahudi diasporasıyla kıyaslanacak düzeyde bu büyük göçertme hareketi, 20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu tarafından gerçekleştirilmiştir. 100. yılı yaşanan tehcirde Ermeni nüfusunun büyük çoğunluğu soykırıma uğramış, soykırımdan kurtulan nüfusun büyük çoğunluğu da ülke topraklarının dışına çıkarılarak mülteci durumuna getirilmişlerdir. Geride kalan nüfusun çok az bir kısmı da, emperyalizmin "koruyucu" kanatları ve "güvencesi" altına alınarak ancak varlığını sürdürebilmiştir. Tehcirin yaşandığı koşullar, süre ve biçim insanın aklını donduracak düzeydedir. Filmlere, romanlara konu olan bu trajik durum, azami kara ulaşmak açısından emperyalizmin ve onun piçi olan ulus-devlet yapılanması ve dini olan milliyetçilik ideolojisinin ne kadar çirkinleşeceğini, vahşileşeceğini, insanlık düşmanı hale gelebileceğini gösterir.

Anadolu'da yaşayan Rum nüfus da, aynı tarihlerde Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük katliamlarına ve göçertme hareketlerine maruz kalmıştır. Hem Ermeni hem de Rum halkı kırıma uğratılmak amacıyla kış kıyamette, aç-susuz ve saldırılara maruz bırakılarak gerçekleştirilen göç, tehcir sonucunda milyonlarla ifade edilen Ermeni halkından, yüzbinlerle ifade edilen Rum halkından insan kıyıma uğratılmıştır. Dünyanın fazla görmediği, dillendirmediği Asuri-Süryani halkının yaşadığı katliam ve göçertmelerin ise, Ermeni ve Rum halkının yaşadıklarından daha az ve geride kaldığı da söylenemez. Merkezi hegemonik iktidarın yönlendirmesi temelinde gerçekleşen bu tehcir, katliam ve soykırımlar, II. Dünya Savaşı sürecinde Yahudi halkının yaşayacağı soykırımın hem öncülü, hem yol göstericisi, hem de tetikleyicisi olmuştur.

Aynı şey Kürt halkı açısından da geçerlidir. İster I. Dünya Savaşı'nın yaşandığı koşullarda gerçekleşmiş olsun, isterse de sonraki tarihlerde yaşanan direnişler sonrasında ve mecburi iskan yasaları çerçevesinde gerçekleşsin, en ağır göç sorunlarını yaşayan halklardan biri de Kürt halkı olmuştur. Sadece Osmanlı İmparatorluğu tarafından değil, Cumhuriyet Türkiyesi de mecburi iskan yasaları çerçevesinde aynı acımasız yaklaşımla Kürt halkına sürekli göçü dayatılmıştır. Her isyan ya da direniş sonrasında aynı göçertme politikası devreye sokulmuş, direnişle bağı olsun olmasın önemli bir nüfus yerlerinden alınarak, mecburi iskana tabi tutulmuş, uzun sürelerle ana topraklara dönmeleri engellenmiştir. Sovyetler Birliği de II. Dünya Savaşı sürecinde Ermenistan başta olmak üzere Kafkasya'da yaşayan Kürtleri toplu olarak göçe zorlamış, binlerce yıldır yaşadıkları alanlardan koparark Kazakistan başta olmak üzere egemenliği altındaki Orta Asya ülkelerine sürmüştür. Bunun nedeni de, Sovyetlere karşı savaşta olan güçlerle olası ilişkilenmelerini engellemek, bu sınırlarını güvenceye almak olarak izah edilmiştir.

Yakın zamanda da Kürtler yine büyük göçleri yaşamaya mecbur bırakılmışlardır. Saddam yönetiminin Enfal adı altında gerçekleştirdiği saldırılar, bu saldırılarda kimyasal silahların da kullanılarak kitle-

sel kıyımların gerçekleştirilmesi, binlerce köyün bombalanarak yok edilmesi sürecinde Güney Kürdistan'da yaşayan Kürt nüfusun neredeyse tamamı ülke topraklarını terk etmek, Türkiye, Irak, Suriye ve ikinci planda da batı ülkelerine kaçmak, göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu süreçte Kürt halkının yaşadığı göç hareketinin niceliği, yoğunluğu ve kaçış temelindeki yapısı itibariyle tarihteki büyük göç hareketlerinden biri olarak değerlendirmek doğrudur.

Özgürlük hareketinin geliştirdiği mücadele sürecinde Kuzey Kürdistan'da da daha geniş zaman aralığına yayılan, ama aynı devlet politikaları daha derinlikli ve kapsamlı olarak devreye sokulmuştur. Türk devletinin göçertme politikaları kapsamında Kürdistan'ın insansızlaştırılması hedeflenmiştir. Bu amaçla binlerce köy yakılıp yıkılmış, milyonlarca insan şehirlere göçe zorlanmışlardır. Göç de ağırlıklı olarak Türkiye metropollerine ve Avrupa'ya yönlendirilmiştir. Akdeniz'in soğuk sularına gömülen mülteci gemilerinin taşıdığı mültecilerin büyük çoğunluğunu, devletin zulüm ve baskısından kaçan Kürtler oluşturmuştur. Bu kaçış ve göç halen de kesintisiz devam etmektedir. Baskı ve zulüm bir yanda, şehirlerin göz kamaştıran yaşamı diğer yanda, bu kaçış ve göçün devam etmesinin nedenleri olarak gösterilebilirler. İster dışarda mültecileşen Kürtler olsun, isterse de içte mültecileşen, şehirlere yığılan Kürtler olsun, istedikleri güzel yaşama ulaşmak bir yana, en tortu ve yoz ortamların ilişikileri içinde erimeyle yüzyüze kalmışlardır. Kürtlere karşı uygulanan; dayatılan göçle ata topraklarından kopartılmak ve açlıkla terbiye edilerek sistemin uysal birer insanı durumuna getirilmek olmuştur.

Türk devleti Kürdistan'ı insansızlaştırmayı belli bir politika çerçevesinde yürütmüştür. Bu politika da, gerillanın halktan kopartılması olarak ifadelendirilmiştir. Halkla bağı kopan gerillanın etkisizleştirileceği hesaplanmıştır. Balığı yakalamak için denizi kurutmak olarak teorize edilen bu politika çerçevesinde Kürt köyleri yakılıp yıkılmıştır. Devletin resmi rakamlarına göre bu plan gereği 4.500 köy yakılıp yıkılarak boşaltılmıştır. Gerçek rakamın bunun çok üstünde olduğunu söylemeye bile gerek yoktur. O köylerde yaşayan nüfusun tümü de içte ve dışta mültecileşmek üzere göçe maruz kalmıştır.

Türk devleti Kürdistan'ı insansızlaştırmayı belli bir politika çerçevesinde yürütmüştür. Bu politika da, gerillanın halktan kopartılması olarak ifadelendirilmiştir. Halkla bağı kopan gerillanın etkisizleştirileceği hesaplanmıştır. Balığı yakalamak için denizi kurutmak olarak teorize edilen bu politika çerçevesinde Kürt köyleri yakılıp yıkılmıştır.

İster I. ve II. Dünya Savaşları sürecinde Yahudi halkının yaşadıkları soykırım ve bağlantılı göçertme hareketleri olsun, ister Ermeni halkının yaşadığı tehcir ve soykırım olsun, ister Rum halkının yaşadığı katliam ve mübadeleler yoluyla da olsa gerçekleşen göçertme hareketleri olsun, isterse de Anadolu'da yaşayan Kürt halkının, Asuri-Süryani halkının yaşadıkları kendi toprakları üzerindeki göçertilme hareketleri olsun; hepsinin kapitalist modernizmle bağlantılı olduğu kesindir. Tetiği çeken el Osmanlı İmparatorluğu olsa da, arkasındaki akıl İngiliz, Fransız ve Alman aklı şahsında, kapitalist modernizmin merkezi hegemonik iktidar aklı olmuştur.

www.arsivakurdi.org

Finans Kapitalin Ucuz İşgücünü Mülteciler Oluşturur

Her ne kadar kapitalizmin emperyalist aşamaya varmasıyla birlikte sermayenin anayurdunu yitirdiği, sermayenin kendisini işletebileceği, azami karı gerçekleştirebileceği yer neresi ise, anayurdu orasıdır denilse ve bu fazla yanlış olmasa da, sermayenin doğduğu ve sahipliğini yaptığı geniş ulus pazarı çerçevesinde, ana topraklara bağlı olduğu da açıktır. Her ne kadar finans kapital çağında paranın dolaşım hızı baş döndürücü bir seviyede gerçekleşse, sıcak spekülatif para bir günde birkaç ülkenin sınırlarını dolaşabilse, borsaların kumar aracı olarak kullanılsa ve hiç çalışmadan, yatırım ve üretime girmeden reel sektörden fazla bir kazanç elde etse de, işgücünün sömürüsüne dayanan azami karı elde etmekten de geri durmaz. Yani burjuvazi sadece spekülatif karanın kazancıyla yetinmez, emeğin sömürüsünden de sonuna kadar yararlanmak, karını azamiye çıkarmayı ister. Artan nüfus ve istihdam yetersizliği nedenli oluşan işsizler ordusu, burjuvaziye en düşük ücretle işgücünü satın alma imkanı tanır ki, bu, azami kara ulaşmanın en temel yöntemlerinden biri durumundadır.

Dolayısıyla kapitalist modernizm yedek işsizler ordusunu oluşturabilmek, bu temelde işgücü arzını arttırarak ücret seviyesini en alt düzeyde tutarak azami karı gerçekleştirmek amacıyla göçü her zaman teşvik etmiştir. Köylerin boşalması, tarımsal üretimin nerdeyse durma noktasına gelmesi, tekniğin tarım alanına sokularak işgücünün büyük çoğunluğunun işsizler ordusuna dahil olması, göçü teşvik politikalarından ayrı olarak değerlendirilemez. Kentlerin çekim merkezi haline haline gelmesi, izlenen bilinçli göçertme politikalarının sonucudur. Kentlerin adeta her işsize iş bulabilecek mekanlar olarak sunulması kadar, toplumun gözüne sokulan buradaki şaşaalı yaşam da, kitlesel göçlerin şehirlere doğru akmasına neden olmuştur, olmaya da devam etmektedir. Toplumun zihninde şehirler, adeta zenginlik merkezleriymiş gibi bir imaj yaratılmıştır. Rahat ve kolay yaşam, istediği her şeye kolay ulaşma hayalleri, insanların gözlerini şehirlere dikmelerine ve bu da çok büyük bir nüfusun şehirlere yığılmasına neden olmuştur. Köyden, kırsal alandan kopan, valizini sırtına alan birey zengin olmak hülyalarıyla şehre akın etmişlerdir. Bunun sonucu olarak nüfusu on milyonları aşan mega kentler oluşmuştur. Nüfusu 20 milyonu aşan 10'dan fazla kent oluşmuş durumdadır. Hatta 35 milyona varan Tokyo şehri bu sınırı da zorlamıştır. Daracık bir alanda, adeta üst üste yığılan bu kadar nüfusu istihdam etmek mümkün olmadığı gibi, şehrin de şehir olma özelliğini yitirmesine, "kentin kentsizleşmesine", kentin kanserleşmesine neden olmaktadır. Şimdilerde her ne kadar mega kentlere gerçekleşen göçlere belli bir sınırlama-kısıtlama getirilmeye çalışılsa da, çok başarılı oldukları bir yana, akışı da durduramamaktadırlar. Kapitalist modernitenin göç politikaları kentin bozulması ve kentle birlikte toplumsal kanserleşmenin gelişmesine de neden olmuştur.

Rahat ve kolay yaşam, istediği her şeye kolay ulaşma hayalleri, insanların gözlerini şehirlere dikmelerine ve bu da çok büyük bir nüfusun şehirlere yığılmasına neden olmuştur. Köyden, kırsal alandan kopan, valizini sırtına alan birey zengin olmak hülyalarıyla şehre akın etmişlerdir.

www.arsivakurdi.org

"Kapitalist modernitenin asıl tahribatı kentin çöküşü, orta sınıfın kanserolojik büyümesi ve tarım-köy toplumunun tasfiyesinde kendini gösterir. 19. yüzyılla birlikte hızlanan endüstriyel devrimin kent adına kentin yıkımına yol açan nüfus patlamasını orta sınıfın anormal şişkinleşmesiyle bütünleştirmesi, binlerce yıllık tarım-köy toplumunun çözülmesiyle iç içe yürüdü. Tarım-köy toplumu esas olarak sınırlı bir kent nüfusuna, çevreye ölümcül tehdit oluşturmayan bir yapıya müsait koşullara sahiptir. Tüm ilk ve ortaçağ kentleri tarım toplumuyla dengeli ve işlevselliği olan kentlerdi. Binlerce yıllık kent-köy dengesi fazla bozulmadan ve çevreyi tahrip etmeden varlığını sürdürebildi. Ortaya çıkan sorunlar kenti ve tarım toplumunu tehdit edecek boyutlara varmadı. Endüstriyalizm öncesi kentin tarihi toplumsallaşmada büyük bir role sahipti."

Kentlere yönelik gerçekleşen bu göçler, beklendiği, hayal edildiği gibi ne herkese iş bulabildi, ne de buralara akın edenler istedikleri rahat, kolay ve şaşaalı yaşama kavuşabildiler. Mega kentlerin barakalarla dolu varoşları, bu arayışla kentlere akın eden insanlarla dolup taşmış durumdadır. Gökdelen tarlalarının yanında bir de gecekondu tarlalarının, barakalarının varlığı, toluma gösterilen ile gerçek olanın bir aradalığını gösterir. Bu gerçekliğe rağmen, tarım alanlarının yok edilmesi, tarım alanında çalışan insanların işsizler ordusuna dahil olmaları ve onların da kendi "hayallerini" gerçekleştirmek üzere kentin "göz kamaştıran" ışıklı sulietlerine koşmalarına ve mega kentlerin sınırlarını zorlayarak daha da büyümelerine, yaşanamaz duruma gelmelerine neden olmaktadır. Artık köy ve kentin dengesinden bahsetmek mümkün değildir. Köyün aleyhine bozulmakla beraber bir dengesizlikten bahsetmek daha doğrudur.

Bu gerçekliğe ve yukarıda belirttiğimiz bazı mega kentlerin, kente göçleri engellemek gibi bir istek ve yaklaşımı olmasına rağmen, burjuvazi emek arzını arttırarak ücretleri düşürme yaklaşımları çerçevesinde göçleri teşvik etmeye devam etmektedir. Şehirlerde yoğunlaşan nüfusun daha fazla üretim ve dolayısıyla da daha fazla kar anlamına geldiğini, geleceğini hesaplamaktadır. Tüm karşı değerlendirmelerine rağmen göçü teşvik etmelerinin bir nedeni de; bu ekonomik merkezlerin, mega kentlerin ekonomideki rol ve etkilerinin gerilememesi, üretimdeki paylarının korunması ya da daha da büyütülebilinmesi nedeniyledir. Sanayiye geçmiş ülkelerin üretimlerinde şehirlerin belirgin bir yeri vardır. Tarımın gayrı safi üretimdeki payı her gün düşmekte, buna mukabil, sanayiye dayalı meta üretiminin payı her gün artmaktadır. Bu durum kırsal alanın boşaltmasının hem bir nedeni ve hem de bir sonucudur. Gelinen aşamada kar amaçlı sanayileşmenin her alanda sürdürülemezlik sınırına dayandığı da açıktır. Bunun en önemli kanıtı işsizlik, tarım ve köy toplumunun çözülüşü ve çevrenin ekolojik yapısının bozulmasıdır.

Kentlere yönelik gerçekleşen bu göçler, beklendiği, hayal edildiği gibi ne herkese iş bulabildi, ne de buralara akın edenler istedikleri rahat, kolay ve şaşaalı yaşama kavuşabildiler. Mega kentlerin barakalarla dolu varoşları, bu arayışla kentlere akın eden insanlarla dolup taşmış durumdadır.

Göç sadece ülke içi şehirlere doğru gerçekleşmemektedir. En az bunun kadar önemli olan diğer bir nüfus akışı da, batıya, Avrupa, Amerika vb. alanlara doğru gerçekleşmiş olmasıdır. Konuya girerken dillendirdiğimiz mültecilerin trajik mülteciliğe hikayeleri bu resmi tamamlayan görüntüdür. Özellikle de Avrupa, mül-

www.komunar.org

tecileri emen merkezler olarak bu trajik hikayelerin gerçekleşmesinde rol oynamışlardır. Her ne kadar şimdilerde yasalar çıkararak, mülteci akınını engellemek isteseler de, yakın geçmişte işgücüne olan ihtiyaç nedeniyle mültecileri davet etmişlerdir. II. Dünya Savaşı'nda yıkılan Avrupa'nın şehirleri kadar ekonomileri de mültecilerin sırtından yeniden inşa edilmiştir.

Mültecilere karşı yasa çıkarmalarına rağmen, göçleri engelleme gibi bir yaklaşımlarının olmadığını da hemen belirtmemiz gerekir. Avrupa'da doğum oranlarındaki düşüş nedeniyle nüfus azalması yaşanmaktadır. Varolan nüfus da yaşlanmaktadır. Her ne kadar emeklilikte yaş haddini yükseltseler de, mevcut durumu değiştirememekte, yeni işgücünü üretime kanalize edememekte, işe koşturamamaktadırlar. Bu da Avrupa devletlerinin dünya ekonomisinden aldığı payın azalması anlamına gelmektedir. Avrupa'nın dünya ekonomisindeki payını, gerçekleşen gayrı safi hasıladaki payını koruyabilmesi ve üretimin hacminde bir düşüş yaşamamaları için yeni işgücünün üretime dahil edilmesi gerekmektedir. Bu da her yıl ortalama on milyonlarca istihdam edilebilir nüfusu gerekli kılmaktadır. Avrupa yerli nüfusla bu rakama ulaşamamaktadır. Bunun sonucu olarak her yıl yaklaşık 4 milyon civarında istihdam edilebilir mülteci nüfusun Avrupa'daki üretim çarkına dahil olması gerekmektedir. Aksi durumda Avrupa ekonomisinin büyümesi duracak, diğer ekonomik merkezlerle rekabet edemez duruma gelecektir. Karşı çıkmalarına rağmen, mültecilerin varlığı Avrupa devletleri açısından vazgeçilemez durumdadır.

Avrupa'nın mültecilere karşıtlığı, vasıflı olup olmamalarıyla bağlantılıdır. Çıkarılan yasalar vasıfsız işçilerin mülteci olarak topraklarına girmelerini engellemeye yöneliktir. Vasıflı elaman girişlerinin önünde herhangi bir engel olmamanın ötesinde, bu türden insanlar davet edilmektedirler. Çünkü vasıfsız işçi konumundaki mülteciler onlar açısından sorun olmakta, ekonomiye bir katkıları olmamakta, dahası ekonomi üzerindeki bir yük olarak ele almakta, değerlendirmektedirler. Dolayısıyla 1950-60'lardaki gibi kim gelirse gelsin dememekte, mülteciler konusunda seçici davranmakta, kurallar dayatmaktadır. Dayatılan kuralların başında da, mültecinin yerleşik olduğu ülkenin dilini bilmesi gelmektedir. Bu kuralın esas nedeni, toplumsal entegrasyonun daha hızlı bir şekilde sağlanması, kimlik erezyonunun daha hızlı yaşanması, mültecilerin sistemin gıcırtı çıkarmayan parçası haline getirilmesi amaçlıdır.

Kısaca göç ya da büyük nüfus hareketleri tarihin her zamanında olmakla beraber, en fazla uygarlık aşamalarında gerçekleşmiştir. Uygarlığın modernizm aşaması olan son 2-3 yüzyıllık dönemde ise, bu kitlesel göçler daha da yoğunlaşmış, derinleşmiştir. Üretimi arttırmak temelli işgücüne duyulan ihtiyaç kadar, gerçekleştirilen ulus-devlet kaynaklı savaşlar da gerçekleşen bu kitlesel göçlerin daha da derinleşmesinin nedenleri olarak değerlendirilebilir. Ortadoğu'da yaşanan gerek ulus-devlet kaynaklı savaşlar, gerekse de çözülmemiş ulusal sorun kaynaklı savaşlar olsun; yine aynı temelli Afrika'daki sorunlar olsun, göç mekanizmasının aralıksız çalışmasını sağlamaktadır. Merkezi hegemonik iktidar sürekliliğini sağlamak açısından bundan yararlanmak kadar, mültecileşen insanların elindeki birikime de, mülteci tüccarı aracılığıyla el koyarak karını katlamaktadır. Mülteci tüccarlığının büyük bir kazanç getirdiği, bu işte büyük meblağların değerlendirildiğinde, günümüzdeki mülteci tüccarlığının, yeni dünyaya köle taşıyan gemilerden farksız olduğu görülecektir.

ONANMASI ZOR TRAVMA; GÖÇ…

Önderlik, Bir Halkı Savunmak adlı savunmasının giriş cümlesinde *"Toplumsal gerçeklikten kaçış sanıldığının aksine* çok *zordur"* belirlemesini yaparken, aynı zamanda bu cümle ile göç olgusunu-bunun oluşturduğu toplumsal erozyonu ve kimliğin berhava edilmesini de en çarpıcı ve dikkat çekici bir şekilde ortaya koyuyordu. Bu bir cümleye sığdırılan anlam derinliğini göç olgusunun bireyde ve toplumda yarattığı tahribatlar ekseninde ele aldığımızda; günümüzde göçün sonuçlarını hem toplum nazarında, hem de bireylerin nazarında daha çarpıcı ve gerçekçi bir şekilde çözümleyebiliriz.

Göç olgusunu anlamak sadece nedenleri üzerinden yapılamaz. Elbette bu nedenler göçü ortaya çıkardığı için üzerinde önemle durmayı gerektirir. Fakat göçün en büyük krizi ve netameli alanı; göç sonrası ortaya çıkan travmatik durumlar olmaktadır. Bireylerde başlayan bu durum toplumsal seleksiyona ve kriminalize olmaya kadar ilerleyen bir olguyu da ortaya çıkartmaktadır. Bu da her yönüyle toplumsal parçalılığı ve kendi olamama gibi ciddi bir kriz durumunu ortaya çıkartır.

Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalar ve sahalardan gelen verilere göre; dünyanın hemen hemen her yerinde suça bulaşan, suçla dolu bir yaşamı sürdüren insanların hepsi; göç edenlerle birlikte yaşanılan bu krizli durumların neticesinde ortaya çıkmışlardır. Yani göçün mağduru olanlar aynı zamanda sürekli davalı olarak yargılanmışlardır… Son derece basit görünen bu karışık denklemi anlayabilmek için tarihsel toplumun izleğine kısa bir yolculuk yapmakta fayda var. Aksi halde sistemin bugün kendini oturttuğu kaide üzerinden, sorunsalın gerçekliğini görmekte zorlanırız.

Altına Hücum…

Göç durağan bir olgu olarak kabul edilmemektedir; nedenleri ve sonuçları ile birlikte değerlendirilen bir süreç olarak kavranmaktadır. Öte yandan, geniş anlamda sosyal politika ise, ekonomik olayların sonuçlarının, toplum yaşamı üzerindeki bütün etkilerini kendisine konu almaktadır Göçe neden olan bazı faktörler, aynı zamanda sosyal politika alanında önemli bir hareketliliğe yol açmakta; sosyal politikanın şekil almasında önemli katkılara neden olmaktadır. Paralel şekilde, göç sonrasında ortaya çıkan bazı sonuçlar, direkt olarak sosyal politi-

www.arsivakurdi.org

kanın şekil almasında ve dönüşmesinde önemli fonksiyonlar icra edebilmektedir.

Bu anlamıyla da; kapitalist modernitenin gelişim ve kendini tamamlama sürecinde yeni dünya olarak addedilen ABD'ye göçün ortaya çıkarttıkları üzerinde ve günümüze kadar geçen süreye kaba anlamıyla da olsa bakmak gerekiyor. Çünkü günümüzü en iyi anlatan, örnekleyen bu gerçeklik olmaktadır. Dönemin Avrupa'sında insanların tamahkarlığı ve ekonomik anlamda yaşanan sıkıntıyı çözebilme uğruna gelişen bu göç dalgası, bir bakıma ekonomik nedenlere dayalı olsa da özü itibariyle sosyal bir travmanın ortaya çıkışına neden olmuştur.

ABD'ye ilk göçlerin "Altına Hücum" olarak adlandırılması bile başlı başına bu gerçeği yansıtmaktadır. Yeni dünya olarak ifadeye kavuşan bu coğrafyaya avrupa'dan gelenlerin oluşturduğu kozmopolit yapılanma, günümüze kadar devam eden bir durumun açığa çıkmasını sağlamıştır. İlk dönem göçlerini, bununla yaşanan uzun çatışmaları, yaşamın normlarının görece-li olarak kendiliğinden oluşmasını başka bir şekilde izah etmek pek mümkün değildir. Göç dalgalarının ortaya çıktığı ilk dönemlerde batının "vahşiliği"; ellerindeki kementlerle sığır çobanlığı yapan kovboylardan kaynaklanmıyordu elbette! Vahşilik göç dalgasıyla birlikte; her yerde yaşam alanlarını oluşturan saldırganlığı, gücün kendi mekanizmasını kurmasını, otoritenin ise sınırsız olmasını içine alan bir kavram olarak tarihsel lügatteki yerini alıyordu…

Küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya yeni eğilim ve sorunlar çıkmıştır. Bunların belli başlıları sınırötesi (transnational) alan ve ağların genişlemesi, diasporaya yüklenen yeni anlam, dış politika âleti olarak dinin rolü, pazarlık aracı olarak etnisitenin kullanımı ve sivil topluma etkisi, beyin göçünün yeni boyutları, sözdeevlilik ve ithal edilen gelin/damatlara karşı yasal önlemler, vatandaşlık ve çokodaklı kimliklerdir. Göçün sorunsallığında bu kavramların kaynağını yüz yıllar öncesinden başlayan hikayeyle çözümleyebiliriz; Kapitalist Modernite de göçün etkileri ve getirdikleri… Bunu görmeden göçü sınırlı tanımlamak, bir yer değiştirme süreci olarak ele almak yeter-siz kalır. Günümüzde birçok sorunun kaynağında, hem psikotoplumsal krizlerde, hem de sosyoekonomik açmazlarda yatan temel neden bu olmaktadır. Bundan dolayı da başlangıç noktası olarak "altına hücum"u örneklemek, sistemin var olma hali olarak göçün ve ortaya çıkarttığı sorunların da bir yansımasını bizlere sunabilir.

Bunların belli başlıları sınırötesi (transnational) alan ve ağların genişlemesi, diasporaya yüklenen yeni anlam, dış politika âleti olarak dinin rolü, pazarlık aracı olarak etnisitenin kullanımı ve sivil topluma etkisi, beyin göçünün yeni boyutları, sözdeevlilik ve ithal edilen gelin/damatlara karşı yasal önlemler, vatandaşlık ve çokodaklı kimliklerdir.

Günümüzde; ABD'de de nüfus yoğunluğunu hep bu göç dalgaları ve onların ardılları oluşturmuştur! Latinlerin, zencilerin, orta ve kuzey Avrupalı çiftçilerin, güney italya'dan göç eden mafyanın, ikinci dünya savaşının ardından teknolojik ve tıbbi anlamda yetkinleşen Japonların, ucuz işgücünü karşılamak için çin'lilerin ve hemen her işte-emek gücünde sınırsız bir hizmette bulunan ortadoğu'luların bu kıtaya göç etmesinin temel nedeni;

kesinlikle ABD'nin özgürlükleriyle(!) bir alakası yoktur. Topluma kendini bu şekilde pazarlayan kapitalist modernite, arzı ve talepleri ancak bu yöntemle geliştirebildi, günümüze değin süregelen bir çarkın işleyişini de bu şekilde ortaya çıkardı. Günümüzde dahi halen ABD'nin bu politikalarını devam ettirmesi, göç için en istekli olunan yerlerin başında geliyor olması da bu durumla ilintili olmaktadır. Aynı şekilde tüm göç dalgalarının ortaya çıkmasında-gelişmesinde bu yöntem uygulanmıştır.

Bir Sürgünlük Biçimi: Metropol Yaşamı

Metropol yaşamının bireyi, bir "sürgün" konumuna getirdiği savı, kent ve insan imgelerinin fotoğraflanması üzerinden de sınanmalıdır. Ancak sürgün kavramı, sürgünlüğün siyasal bağlamdaki söylemleriyle sınırlı değildir. Kavram, "yurtsuzluk," "yersizlik" gibi temel anlamlarının ötesinde, metropol yaşamının içinde yalnız kalan bireyin kendi içine yaptığı zorunlu yolculuğu betimlemek için, bir "iç sürgün"ün karşılığı olarak güçlü bir tanıma kavuşmalıdır.

Bir kent ne kadar fazla kurumsallaşırsa, o derece büyümektedir. Metropol günümüzde bu büyümeyi küresel başlık altında niteleyen bir kavramdır. Her şeyden önce para ekonomisinin egemenliği altında uzmanlaşmış bir yapıyı ifade eder. Bu yapı, kişiler arası ilişkilerin duygusaldan çok ussal boyutta sürdürüldüğü, çeşitli çıkarların gözetildiği, işlevselliğin gündelik yaşama damgasını vurduğu karmaşık bir toplumsal organizmayı bir arada tutmaktadır. Birey, dakiklik, kesinlik, öngörülebilirlik ve artıdeğercilik gibi mekanizmaların baskısı altındadır. Dahası, bunlar metropolün yarattığı psikolojik önkoşullardır. Birey, çoğunlukla, bu önkoşullara uyum sağlamak adına, tinsel varlığından feragat etmek zorunda kalır. Metropoldeki her birey, diğerine "öteki"dir, çünkü kent yaşamında "içgüdüsel" olan, saf dışı bırakılmıştır. İlişkiler, gündelik yaşamın uyarıcılarına verilen zihinsel tepki zincirlerine bağımlıdır.

Birey, dakiklik, kesinlik, öngörülebilirlik ve artıdeğercilik gibi mekanizmaların baskısı altındadır. Dahası, bunlar metropolün yarattığı psikolojik önkoşullardır. Birey, çoğunlukla, bu önkoşullara uyum sağlamak adına, tinsel varlığından feragat etmek zorunda kalır. Metropoldeki her birey, diğerine "öteki"dir, çünkü kent yaşamında "içgüdüsel" olan, saf dışı bırakılmıştır. İlişkiler, gündelik yaşamın uyarıcılarına verilen zihinsel tepki zincirlerine bağımlıdır.

Oysa, her "ben," ancak "benolmayan"da kendi aşkınlığını kurabilir, kendini gerçekleştirebilir. Burada, toplum bilimlerindeki olumlu "öteki" imgesinin, yabancılaşmayı, dışarıda bırakılmayı anlatan olumsuz "öteki" içinde yitimi söz konusudur. Metropol insanı, gerçek tanışıklığın gücünü, meta endüstrisinin yarattığı aşırı ussal yaşam biçimleri içinde yitirmiştir. Onun sürgünlüğü "gitme," "kaçma" imgesinde somutlaşır. Çünkü eylemin yerini, "eylem düşü" almıştır. Bu durumu değerlendirmek için en uygun mecazlar "yol" ve "yolculuk" imgeleridir. Günümüz kent insanı, zengin bir deneyim uzamı olan yolculuğu, sırf imgesine hapsederek verimsiz bir sürgünlüğün öznesi olmuştur. Gerçekte

www.arsivakurdi.org

metropol insanının sürgünlük biçimi, okunması son derece zor olan bir iktidar rejiminin yan etkilerinden oluşmaktadır.

Türkiye'de Göçün Kimlik Ve Siyasal Tercihler Üzerine Etkisi

Demografik hareketlilik toplumların sosyal, siyasal ve ekonomik hayatında önemli sonuçlara yol açar. Söz konusu demografik hareketlilik, özellikle kısa bir zaman aralığında yoğun olarak yaşanıyorsa ve belli bir etnik grubu kapsıyorsa bu sonuçlar daha yoğun bir şekilde hissedilir ve kimlik boyutu önem kazanır.

Türkiye'de 1984 yılında PKK'nin eylemlerine başlamasıyla birlikte, Kürdistan bölgesi ve illerinden, önce Adana, Ankara, Antalya, İstanbul, İzmir ve Mersin gibi bölge dışındaki illere, daha sonra da Diyarbakır, G. Antep, Hakkari, Ş. Urfa gibi bölge illerine yoğun bir göç süreci yaşanmıştır. Kent hayatına aktif bir şekilde katılamayan, ekonomik, sosyal ve siyasal olarak, hatta mekânsal olarak yalıtılmış bu göçmenler arasında, etnik kimlik bir dayanışma unsuru olarak yükselmiştir. Söz konusu göçmenler arasında bir dayanışma unsuru olarak yükselen diğer bir kimlik de dini (İslami) kimlik olmuştur. Böylece göç sonrasında, devletten etkin bir destek bulamayan Kürt etnik grubunda, dini ve etnik kimlik, kendi içlerinde bir dayanışma unsuru olarak; dışarıya karşı ise, bir tepki olarak yükselmiştir. Bu durum siyasal tercihleri de etkilemiş ve söz konusu etnik grup, son dönemde Türk siyasal hayatında en çok kapatılan iki siyasal parti çizgisine, Halkın Emek Partisi (HEP) Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) çizgisi ile Refah Partisi (RP)Fazilet Partisi (FP) çizgisine oy vermiştir. Sonuç olarak 1980'lerin ortalarında başlayan bu süreçte, Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundan gerçekleşen göçün, göçmen Kürt etnik grubunda etnik ve dini kimlikleri arttırdığı ve bu sonucun siyasal tercihlere de aynı şekilde yansıyarak, ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik hayatında önemli sonuçlar doğurduğu varsayımından hareket etmektedir. 90'lı yılların ortalarından bu yana hem genel seçimlerin, hem de yerel seçimlerin sonuçları da, belirtilen bu bağlamda gelinen son noktayı yansıtması açısından önemli bir gösterge olarak ortaya çıkmaktadır.

Gecekonduların "Varoşlaşma"sı:

Kentlere yönelik gerçekleşen bu göçler, beklendiği, hayal edildiği gibi ne herkese iş bulabildi, ne de buralara akın edenler istedikleri rahat, kolay ve şaşaalı yaşama kavuşabildiler. Mega kentlerin barakalarla dolu varoşları, bu arayışla kentlere akın eden insanlarla dolup taşmış durumdadır.

Kamu arazileri, 1950'lerde kentlere doğru başlayan iç göç sırasında, göç eden kesimin barınma ihtiyacını karşılayacak potansiyel yerleşim yeri olarak görülmüştür. Kent merkezlerine, dolayısıyla işyerlerine yakın olan bu alanlar, böylelikle gecekondu semtlerini oluşturmuş; bu gelişmelerle, kent mekânı yeniden oluşmaya ve yapılanmaya başlamıştır. 1950'lerden itibaren de, oluşmaya başlamış olan bu gecekondu mahalleleri ile daha önceden mevcut olan yapıların bulunduğu mahalleler arasında dışsal ve gerilimli bir ilişki gelişmiştir. Ancak, 1960'larda bu ilişki, ithal ikameci sanayileşme modelinin de etkisiyle, gecekonduda yaşayanların ekonomiye yapacağı olumlu katkı nedeniyle yumuşamış ve patronaj ilişkilerinin de yardımıyla, gecekondular siyasal sisteme eklemlenerek yasallaşmaya, sakinleri de altyapı hizmetlerinden faydalanmaya başlamıştır. 1970'lerle, konu ticarileşmeye başlamıştır. İkinci nesil gecekondu-

www.devrimvakfi.org

cular ise, radikal hareketlerin bir parçası haline gelmiştir.

1980 sonrasında, kent mekânının yapılanması, neoliberal politikaların yarattığı olanaklarla, artık büyük sermaye gruplarının inisiyatifine geçmiş; özellikle kentin çeperlerinde oluşmaya başlayan, lüks konutların yer aldığı mahallelerin ortaya çıkması ile bu durum belirli bir hal almaya başlamıştır. Bu arada, alt sınıf, orta sınıf ve üst sınıfın konut ihtiyaçlarının değişmesiyle, bu sınıflar birbirinden ayrışmış; buna bağlı olarak, konut talebi çeşitlenmiştir. Zaten, İstanbul'u örnek olarak alırsak, 1980'de başlayan "dünya kenti" olma projesi sonucunda, İstanbul'un, "küçük sermaye kenti"nden "büyük sermaye kenti" konumuna gelmesiyle, "kentsel rant"ı artmış; bunun sonucunda oluşan ayrışmalar ve kutuplaşmaların fiziksel görünümü ise, daha önce bir arada yaşadıkları öne sürülebilecek sınıfların arasına giren, yüksek duvarlar şeklinde olmuştur.

1980 sonrasında mekânsal ayrışma ve kültürel/ekonomik kutuplaşma sonucunda, gecekondular da kimlik değiştirerek "varoş" olmuşlardır. Yeni kentin gecekondularını ifade eden varoş olgusunun barındırdığı karşıtlık temasının, kendisini kentli orta sınıfla ifade edebilmekte olduğu önerilebilir. Gecekondu ya da varoşlar; kentsel alanda göçün belki de en çıplak hali ve kusursuz bir fotoğrafı olmaktadır. Burada kent ile göçedenlerin yaşadığı sosyal dokulardaki uyuşmazlığı analiz edebilmek, göçün ardında bıraktığı etkileri ve kalıcı izleri de gözler önüne serer!

Taşı Toprağı Altın; İstanbul…

Yukarıda da değindiğimiz gibi göç etmenin nedenleri ne olursa olsun, göçün harekete geçişi esnasında sürekli olarak varılacak noktanın reklamı yapılır! Kırsaldan kente, ortadoğu'dan avrupa'ya veya avrupa'dan yeni dünya'ya gerçekleşen her göç akımında uygulanan bu yöntemde; amaç ortaya çıkan devasa kitle hareketliliğindeki pazarı kontrol altına alabilmektedir.

Örneğin Anadolu'da uzun yıllar boyunca oluşturulan ve uygulatılan imgelerin başında; "…taşı toprağı altın İstanbul" gelir. Bir çok filmde, şarkılarda veya farklı kitle iletişim araçlarında bu mesaj topluma yedirilmiştir. İstanbul kırsaldaki için bir kurtuluş kapısı, bir fırsatlar diyarı olarak sunulmuştur! Göçün rotası olarak İstanbul'un bu kadar yoğun işlenmesi beraberinde gün itibarıyla devasa sorunların oluşmasına da neden olmuştur. Son 50 yıldır bu şehre gerçekleşen göçler sonucunda; onlarca gecekondu ya da varoş oluştuğu gibi, burada yetişen jenerasyonların hayat hikayeleri ise suç bataklığında debelenmenin dışında farklı bir sonucu ortaya çıkartamamıştır.

İstanbul kırsaldaki için bir kurtuluş kapısı, bir fırsatlar diyarı olarak sunulmuştur! Göçün rotası olarak İstanbul'un bu kadar yoğun işlenmesi beraberinde gün itibarıyla devasa sorunların oluşmasına da neden olmuştur. Son 50 yıldır bu şehre gerçekleşen göçler sonucunda; onlarca gecekondu ya da varoş oluştuğu gibi, burada yetişen jenerasyonların hayat hikayeleri ise suç bataklığında debelenmenin dışında farklı bir sonucu ortaya çıkartamamıştır.

Her ne kadar bu göçlerde bazı istisnai durumlar açığa çıksa da, genel tabloyu

www.arsivakurdi.org

etkilemekten uzaktır bunlar. Göçün yarattığı toplumsal tahribatların en yoğun yaşandığı metropollerin başında gelen İstanbul'da günlük ortaya çıkan suç oranlarını kestirebilmek imkansıza yakındır. Yine fuhuştan-uyuşturucu trafiğine kadar yayılan geniş bir skalada yaşanan bu hastalıklı halin temel figüranları, göç sonrası buraya yerleşen ve zenginleşme hayaliyle bu batağa bulaşan insanlar olmaktadır. Kürtlerin bu konumda içinde bulundukları durum; gerçekten de ayrıca ele alınmayı ve değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır.

Özellikle yakın geçmişte yer yer tartışma konusu olan ve en çok kürdün yaşadığı şehir olarak da anılan bu megapolde, Kürt gençlerinin ve toplumsal yapısının gün aşırı sistemin ve özel savaş enstrümanlarının geliştirdiği saldırılardan fazlasıyla nasiplendiğini iyi bilmek gerekiyor. Sorun burada ne kadar kürdün veya farklı etnik kimlikli toplumun yaşadığından ziyade, bu demografik yapının nasıl ve hangi koşullar içinde yaşadığını, bu yaşam standardının neresinde politik ahlaki toplumun yer aldığını daha güçlü tartışmak gerekiyor! Aksi halde bu yaşamı-mevcut sorunları görmezden gelerek, yaşamı sadece bir idame biçimi olarak görmek, bunun ifadesini doğru zeminlere oturtmamak yanlışların yumağını oluşturur…

Doyduğun Yer-Doğduğun Yer Saçmalığı…

İnsan doğuşu; mekânsal değildir! Bir insanın doğuşu fiziki olduğu kadar toplumsal bir olaydır. Ondan dolayı bir doğum anını, kimliğin oluşum anının başlangıcı olarak kabul etmek gerekiyor. Kimliğin oluşumu olarak kabul edilen bu gerçeklikte, doğumu yani kimliği edinme sürecini toplumsal kökleriyle birlikte tamamlamak en sağlıklı olanıdır. Göç sonrası ortaya çıkan temel sorunlardan bir tanesi de; göç edilen yerlerde yetişen neslin kimlik bunalımı olmaktadır. Bunları besleyen faktörlerin başında; dış sosyal çevre ile iç sosyal çevre gelmektedir.

Dış sosyal çevreyi; kişinin yaşadığı kente veya coğrafyaya göre geliştirdiği iletişim ağı oluşturmaktadır. Burada gündemi belirleyen ve ilişkilenmenin seyrini etkileyen, oradaki kitlesel algının ve günlük yaşam gayelerinin çizdiği çerçeve olmaktadır. Öğrencilik ya da iş amaçlı oluşau bu dış sosyal çevre ile kişinin geliştirdiği iletişim, bunun maddi etkilenmeleri sürekli olarak kimlik edinme de ön plana çıkar!

Öte taraftan ise iç sosyal çevrenin, daha çok ailenin ve büyüklerin geliştirmek istediği ilişkilenmeler ise dış sosyal çevrenin etkilerinden dolayı sürekli sorunlu olur. Çünkü aile veya aile büyükleri kişiyi; göç edilen yere "yedirmek" istemez, onu korumak ve daha çok geçmişin birikimi olan kültürel kimliğini ve toplumsal normların kabul ettiklerini kişinin de kabul etmesi yönünde bir baskı ve münakaşa ortamı açığa çıkar. Bunun yanı sıra dış ve iç sosyal çevre arasında kalan birey kadınsa, durumun vahameti daha da artar! Feodal ölçülerin, gündelik modernitede de sosyal yaşamın ve dokunun getirdiği manevi boşluk arasında kalan kadın; ya evden kaçar-ya da aile bireyleri tarafından hunharca katledilir. Her iki durumda çözülmesi ve çözümlenmesi gerekilen bir toplum sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle göç olgusunu yaşayan ve sonrasında bu tür sorunlarla cebelleşen ailelerin ve bireylerin sayıları günümüzde neredeyse milyonlara varmaktadır.

Sistem tarafından bu durumun ört bas edilmesi ve kamuflesi adına oluşturan algı çarpıtmaları ve söylem kalabalığı da özü itibariyle bu politikaya hizmet etmektedir. Çünkü ortadaki parsa çok büyüktür, bir bütünüyle sosyal politikaları da direkt etkilemektedir. Bu duruma yönelik geliştirilen algı operasyonları ve köksüzleştirme siyasetlerinde; ortaya atılan *"doğduğun yer değil, doyduğun yer önemli"* söylemi ise tamamıyla bu gerçeği çarpıtma amaçlı olmaktadır. Bunun en güzel önersemesi kuşkusuz; kimliğin toplumsallıkla olan bağlantısıdır. Daha öncesinde de ifade

ettiğimiz gibi doğuş toplumsaldır, ondan dolayı da doğulan yer her zaman, doyulan yerden daha önemlidir…

Göç, Adidas ve Uyuşturucu;

Göçü travmatik kılan belirgin faktörlerden biri de; hiç kuşkusuz kültürel alabora ve tüketim toplumu çılgınlığıdır. Özellikle göç sonrası yetişen kuşaklarda bu durum daha da çarpıcı ve trajedik bir hal alabilmektedir. Reklam dünyasının perde arkasını anlatan N. Campell, "Şok Dalgası" adlı çalışmasında bu durumu şöyle ifade etmektedir; *"…günümüzde birçok varoş ve gecekondu genci, içinde yaşadığı sosyal dokuya göre statü elde edebilmek için, oradaki tüketim normlarının belirlediği markaları giymek ister. Algı ve güdü dünyasında sürekli bu yönde baskılama ve saldırı altında tutulur. Bunu elde edebilmek için ya uyuşturucu trafiğinin mezalimliğine dahil olur, ya da fuhuşun acımasız çarkına! Bu arada tuhaflığı sağlayan etken ise bu gençlerin amiyane tabirle Adidas giyebilmek için içine girdikleri bu sistemde, bunlara Adidas'ı sağlayan pazarlamacı ya da satıcı da uyuşturucu kullanabilmek için bu işi yapmaktadır. Yani tuhaf bir denklem olsa da, varoşlardaki gençler Adidas giyebilmek için uyuşturucu satarken, kalburüstü kesimler ise uyuşturucu partileri verebilmek için Adidas satmaktadırlar"*

Bu belirlemeden de anlayabileceğimiz gibi göçün ortaya çıkarttığı tahribatlardan bir tanesi de, göçün ardından uyuşturucu trafiğinin veya fuhuş etkilerinin nasıl bir sermaye işleyişine dahil edildiğidir. Özellikle Kürdistan için yakıcı etkileri ve sonuçları olan bu durumun çözümlenmesi günden güne aciliyet arz eden bir durum olmaktadır. Büyük megapollerde, yine bölgedeki merkezi yaşam alanlarında gençlerin sürekli bu sistem içinde tüketilmesi çağdaş dehakların varlıklarını da özetler niteliktedir. Bunu çözebilmek ve doğru toplumsal inşalarla gençliği bu göç hastalığından kurtarmak elzem bir konu olarak önümüzde durmaktadır.

Devlet politikalarında göçün işlerliğinde bu politikalar önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle direngen kesimlerin jenerasyonlarını bu yöntemlerle ehlîleştirme çalışmaları kesinlikle tesadüfi değildir. Bunu bilerek ve anlayarak bu soruna yaklaşmak gerekiyor. Elbette temel etmen göçtür, fakat bundan daha önemlisi ortaya çıkan tahribatı göz önünde bulundurmak gerekiyor. Yoksa geçlerin bu şekilde tüketilmesi ve çaresizlik içinde sistem içinde eritilmesi; önümüzdeki on yıllarda öngörülemez tahribatların da ortaya çıkmasına vesile olacaktır.

Tüm bu sorunlar ve sorunsallar özü itibariyle göç politikaları ve ondan beslenen diğer sosyal politikaların sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özet kabilinde de olsa ifadesi yapılan bu genel tabloyu değiştirebilmek için elbette öncelikli mücadele göçe karşı yürütülmelidir. Fakat bununla birlikte göçe karşı mücadelenin yanında, ortaya çıkan etkilere yönelik de bir mücadele yürütmek gerekmektedir. Doğru politik çalışmalar ve güçlü toplumsal projeler geliştirmeden; sadece yürütülen bu politik yaklaşımları çözebilmek pek de mümkün değildir.

KAYNAKÇA;

-Bir Halkı Savunmak/A. ÖCALAN
-Demokratik Uygarlık Manifestosu/ A. ÖCALAN
-Şok Dalgası/N. CAMPELL

ULUSLARARASI GÖÇ, GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ

Kapitalist modernist sistemin yapısal gerçeği uluslararası göçü çok ağır ve altından kalkılamaz bir hale getirmiştir. Genelde göçün özelde de uluslararası göçün tetiklediği ve yol açtığı *(göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi)* sorunlar, toplumsal bünyede yarattığı yıkım ve parçalanma *(siyasal-sosyal-kültürel-ahlaki ve psikolojik alanlarda)* korkunç boyutlara ulaşmış durumdadır.

Günümüzde uluslararası göç hareketleri kapitalist modernitenin merkezlerine doğru gerçekleşmektedir. Bunda küreselleşme, büyük tekel kârı ve çıkarını esas alan *(neo-liberal)* ekonomi politikaları, gelir dağılımı eşitsizlikleri, işsizlik sorunu, yoğunlaşan ekonomik krizler ve yoksulluk yanında dinsel-etnik-sınıfsal-siyasal baskı gibi olgular belirleyici olmaktadır. Bu göçler özellikle 20.yy'la birlikte yoğunlaşmış günümüzde devasa boyutlara ulaşmıştır. Dünyanın sömürgeleştirilmiş, yoksul bırakılmış, talan ve yağmaya açılmış alanlarından kapitalist modernitenin merkezlerine doğru gelişen uluslararası göçler kontrol edilemez ve denetlenemez bir noktaya gelmiştir. Yoksul dünyanın bu göçmen akını Roma imparatorluğunu çökerten "Barbar" akınlarına benzetilmekte, çağımızın yoksullarının bu göç hareketi kimilerince sisteme en büyük tehdit olarak değerlendirilmektedir.

20.yy'ın başlarında kapitalist merkezlerin ucuz işgücü ihtiyacı nedeniyle teşvik ettiği uluslararası göç 1970'lerden itibaren engellenmeye, ucuz niteliksiz işgücü yerine ucuz nitelikli işgücü tercih edilmeye başlanmıştır. Uluslararası tekel rekabeti için ucuz işgücüne duyulan ihtiyaç sürmekle birlikte üretim teknolojilerindeki değişime paralel işgücünde nitelik aranmaya başlamış bu nedenle kapitalist merkezler ucuz ve niteliksiz işgücü akıtan, siyasal, sosyal ve kültürel sorunlar oluşturan uluslararası göçü *"istenmeyen göç"* ilan etmişlerdir. Bu anlamda uluslararası göçü engellemeye dönük kısıtlayıcı politikalar ve yasalar geliştirmeye başlamışlardır. Bunun sonuçları beklenenin aksine uluslararası göçü engellememiş, denetlenemeyen ve kontrol edilemeyen göç dalgalarına yol açmıştır. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini büyütmüştür. Bu durum aynı zamanda insan ve toplum güvenliğini tehdit eden, büyük insan trajedilerine yol açan, kültürel ve fiziki anlamda en tehlikeli toplumkırıma dönüşmüştür.

www.arsivkurdi.org

Göç tarihsel bir olgu olmasına rağmen, günümüzdeki uluslararası göç ve yasadışı göç tartışmaları farklı boyutlara ulaşmıştır. Özellikle dünyanın yoksul bırakılmış ve talan edilmiş bölgelerinde, ulus-devletler kendi toplumları üzerinde bir sömürge rejimi gibi iktidar yürütmektedir. Bu hem ekonomik, hem siyasal, hem sosyal hem de kültürel sorunları alabildiğine büyütmüştür. Toplumsal kriz ve kaos durumu yaşanmakta bunun önüne ise toplum üzerindeki baskı koyulaştırılarak ve toplum yozlaştırılarak geçilmeye çalışılmaktadır. 1980'lerle içeriği anlaşılmaya başlayan küreselleşme ve beraberinde geliştirilen neo-liberal politikalar, ülkeleri talan etmekte, yoksullaştırmakta yaşanmaz hale getirmektedir. İşsizliğe-yoksulluğa ve baskıya paralel olarak uluslararası göç dalgaları yükselmektedir.

Kapitalist merkezlerde vasıfsız ve ucuz emeğe üretim değil ama diğer sektörlerde ihtiyaç duyulmakta bu ihtiyaç yasadışı göçle giderilmektedir. Ulus devletlerde artan işsizlik, ekonomik kriz, yoksulluk yanında baskı, eşitsizlik, adaletsizlik, ayrımcılık gibi faşizan politikalar uluslararası göçü neredeyse alternatifsiz kılmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü'nün 2005 yılı verilerine göre, göçmenlerin %60'ı kapitalist merkezlerde barınmaktadır. Amerika ve Avrupa'da neredeyse her on kişiden biri göçmen ya da mülteci statüsündedir. Bu ülkelerin nüfusu küresel işgücünün ancak %15 ile 20 kadarına tekabül etmektedir. Ancak göçmenlerin %60'ını barındırmaktadırlar. Ucuz-kaçak işgücü kullanımı bu düzeydedir. Yasal göçün engellenmesine dönük politikalar ve tedbirler nedeniyle, baskı ve zulme uğrayan, işsiz, yoksul, vasıfsız milyonlarca insan küresel düzeyde yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretine konu olmaktadır.

Bunun yanında kapitalist merkezler yoğunlaşan kaçak göçünü bir güvenlik sorunu olarak gündemleştirmekte, uyguladıkları yasakçı politikalar kaçak göç hareketlerini azaltma yerine arttıracak sonuçlar doğurmaktadır. Kaçak ve yasadışı yollardan gerçekleştirilen göçü abartılı bir güvenlik sorunu olarak sunan kapitalist merkezler toplumsal denetimi sıkılaştırma, polisiye tedbirleri artırma ve tüm toplum üzerindeki yasakları yükseltme politikalarına bu durumu gerekçe yapmaktadırlar. Bu durum, göçmenlerin bir bütün olarak suçlu gibi algılanmasına, etiketlenmesine ve yabancı düşmanlığı ile ırkçılığın körüklenmesine neden olmakta ve göçmenleri ötekiler-potansiyel suçlular-tehlike ve kötülük kaynağı olarak gören ve gösteren bir anlayışı körüklemektedir. Fransa örneğinde olduğu gibi, göçmenler ve göç sorununun sistemsel ve küresel bir sorun olmaktan çok bir güvenlik sorunu gibi gündeme getirilmesi ciddi toplumsal çatışmalara ve krizlere neden olmaktadır.

Ulus devletlerde artan işsizlik, ekonomik kriz, yoksulluk yanında baskı, eşitsizlik, adaletsizlik, ayrımcılık gibi faşizan politikalar uluslararası göçü neredeyse alternatifsiz kılmaktadır.

Medyada hemen her gün göçmenlerin yaşadığı bir trajedi haberi geçmektedir. Yine insan tacirlerinin elinde en insanlık dışı yaklaşımlar ve sömürüye tabi tutulma durumları yaşanmaktadır. Kapitalist merkezler göç olayını ve göçmenleri kendi pazarları açısından ele alırken, göçmenlerin güvenliğine dönük hiçbir tedbir geliştirmemekte bu durum başlı başına büyük insanlık suçlarına ve insan hakları ihlallerine neden olmaktadır.

Uluslararası göç akışı, *yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti* boyutlarıyla ele alındığında göçün başladığı ülke-

den sonlandığı ülkeye kadar geçtiği her durakta büyük toplumsal sorunlara ve yozlaşmalara neden olmaktadır. Çünkü uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kara para aklama ve organ ticareti, fuhuş ve insan ticareti gibi suçlarla iç içe yürütülmektedir. Yolsuzluk, rüşvet, devlet görevlilerinin ortaklığı, diktatörlüklerin ve sömürgeci rejimlerin siyasal-askeri operasyonlarına kaynak temini ve kültürel soykırım politikalarıyla bağlantılı gerçekleştirilmektedir.

Tüm bunlara karşılık sorunu güvenlik sorunu temelinde tanımlayan kapitalist merkezler ve onlara bağlı ulus devletler sorunu çözme yerine sorunu kullanarak daha derinleştirmekte, yaygınlaşması ve diğer toplumsal sorunlarla iç içe geçmesine neden olmaktadırlar. Ulus devletlerin kendi içlerinde kendi vatandaşlarına karşı yürüttüğü çifte standartlı yaklaşım göçmenler söz konusu olduğunda daha bir pervasızlaşmakta ve göçmen hakları kavram düzeyinde bile kabul görmemektedir. Bu temelde yasal düzenlemeye giden devletlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Sözde yasa çıkaran ülkelerde de göçmen hakları kolaylıkla ihlal edilebilir ya da göz yumulabilir bir şekilde ele alınmaktadır.

Bu anlamda, uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretine güvenlik sorunu anlayışıyla yaklaşmak, sınır kontrollerini arttırmak, kabul etmemek, geldikleri ülkelere geri göndermek, göçmenleri dışlamak özellikle göçmenler içindeki yoksullar, kadınlar ve çocukların büyük risklerle karşı karşıya gelmesine, ağır istismara uğramalarına neden olmaktadır. Kötü-yasak-gayri ahlaki ve tehlikeli işlerde çalıştırma şeklinde görülen istismar kapitalist merkezlerin her birinde değişik biçimler almaktadır. Bu durum adeta devletler ile insan tacirleri arasında bir ortaklık yaratmıştır. Devletlerin göçmenleri dışlayan, potansiyel suçlu gören, tehlike kaynağı gösteren, korumayan dahası istismarcı politikaları bu alanı oldukça karlı bir sektöre dönüştürmüştür.

Kapitalist merkezlerde ırkçılık ve yabancı düşmanlığının artması ile bu merkezlerin göçmen politikaları arasında birebir ilişki bulunmaktadır. Göç ve göçmenleri güvenlik tehdidi olarak gündemleştiren bu merkezler, göçmenlere karşı ayrımcılığa kapıları sonuna kadar açmaktadır. Bu durum insan tacirlerinin ve kaçak göçmen ticareti yapan şebekelerin sadece göç sürecinde değil göç sonrasında da göçmenler üzerinde etkili olmalarına, onları kullanmalarına neden olmaktadır. Entegrasyon politikaları temelinde kendi kültürel-tarihi ve güncel gerçekliklerine uygun örgütlenmeleri her biçimde engellenen göçmenler, normal vatandaşlık haklarından da yararlandırılmayarak adeta göçmen şebekelerinin ve insan tacirlerinin kucağına itilmektedir.

İnsan ticareti her yıl 2 milyon civarında tahmin edilen kadın, erkek ve çocuğun maruz kaldığı, en tehlikeli, en gayri ahlaki ve de en karlı yasa dışı ticaret biçimidir. Modern kölelik denilebilecek insan ticareti yeni yeni uluslararası sözleşmelerde ve hukuk metinlerinde yer bulmaktadır. Bunların da uygulanabilirliği yok gibidir. Çünkü bir bağlayıcılığı yoktur ve devletlerin insafına bırakılmıştır.

20.yy.la birlikte yoğunluk kazanan uluslararası göç ve bunun içinde önemli bir yer tutan "Modern kölelik" denilen ve çoğu zaman suç örgütleri+ulus devletler ortaklığıyla yürütülen insan ticareti toplumsallığımıza dönük en büyük tehditlerden birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası göç olgusu ve insan ticaretinin tarihsel arka planı, nedenleri, türleri, boyutları ve sonuçları derinlikli anlaşılmayı gerektirmektedir.

Tarihsel Arka Planıyla Uluslararası Göç

Göç insanlık tarihinde yeni bir olgu değildir. Daha iyi yaşam alanları arayışı temelinde olduğu gibi kıtlık, savaş, sürgün gibi nedenlerle de göçler yaşanmıştır. Ancak kapitalizmin gelişimi ve sanayi devrimiyle birlikte, hem kırdan kente hem de çevre ülkelerden kapitalist merkezlere doğru kitlesel göçler başlamıştır. Aynı zamanda, emperyalist ülkelerin Afrika ve

Amerika kıtasında kurdukları sömürgelere doğru kitlesel göç olayları da yaşanmış, Avrupalı göçmenler buralarda yerli halkları katliam-göçertme ve asimilasyon politikaları ile neredeyse azınlık haline getirmişlerdir.

Bu anlamıyla kapitalist modernitenin küreselleşmesiyle birlikte başlayan uluslararası göç olgusu, tarihteki diğer göç olaylarından farklılıklar içermektedir. Kapitalist merkezlerin izlediği uluslararası siyasi-ekonomik-askeri politikalarla bağlantılı olarak dallanıp budaklanan göç olgusu günümüzde devasa bir insanlık sorununa dönüşmüştür.

İnsan hareketliliği neredeyse insanlık tarihinin başlangıcından bu yana toplumsal yaşamın en önemli yönlerinden biri olagelmiştir. Devletçi uygarlıkla birlikte kitlesel göçler coğrafi, iklimsel nedenler gibi doğal nedenlerin yanında siyasal nedenlerle de yaşanmaya başlamıştır. Büyük köleci devletlerin doğuşu aynı zamanda özgür etnisite ve kabile yaşamının dağıtılması, büyük katliamlar kadar sürgünler, yerinden yurdundan koparmalar eşliğinde gerçekleşmiştir.

Devletlerin özgür ve demokratik topluma saldırganlık, onu sınırlama, tasfiye etme ve köleleştirme girişimleri içinde göçertme etkili bir politika olmuştur. Bu temelde sayısız etnisite ve inanç grubu göçertilmiştir. Hem bir egemenlik altına alma, hem de bir tasfiye yöntemi olarak göçertme iktidar güçleri tarafından günümüze kadar yoğunca uygulanmıştır.

Dinlerin iktidar ideolojisi olarak kullanıldığı olgunlaşmış kölecilik sürecinde büyük göçlere niteliğini veren ise din savaşları adıyla yürütülen iktidar savaşlarıdır. Bu eksende muhalif inanç ve mezhep grupları bölge düzeyinde kitlesel göçe zorlandığı gibi, Ortadoğu'dan Avrupa'ya kıtalar arası büyük göç olayları da yaşanmıştır. Avrupa'ya gerçekleşen Hıristiyan ve Yahudi göçü bu kapsamda değerlendirilebilir.

Kapitalist modernitenin gelişimi, ulus devletlerin oluşumu ve uluslararası siyasi sistemin kapitalist modernitenin çıkarlarına uygun dizayn edilmesi çok büyük-kitlesel ve trajik göç hareketlerine neden olmuştur. Milliyetçilik zehriyle el ele yürütülen ulus devletçilik özünde taşıdığı tekçi, ırkçı, faşist yapısı gereği tarihin en büyük göç hareketini başlatmıştır. Bu temelde farklı etnisiteye ve inanç grubuna bağlı milyonlarca insan göçertilmiş, göç yollarında ve ulaşabildikleri yerlerde insanlık tarihinin yüz yüze kaldığı en büyük trajedilere yol açmışlardır. Kapitalist modernist sistemin siyasal alandaki temel aktörü olan ulus-devletçiliğin dünyaya hâkim kılınması yapay biçimde sınırların oluşturulması, farklılıklar üzerinde büyük soykırım politikalarının uygulanması ve göçertmenin yoğun biçimde kullanılmasıyla sağlanabilmiştir. Katliam-göçertme ve asimilasyon politikaları iç içe geçirilmiş bu gerek ulusal sınırlar içinde gerekse de dışında yepyeni bir göç gerçeği yaratmıştır.

Ulus devletler, egemenlik, güvenlik, ulusal çıkarlar gibi gerekçeleri öne süre-

Kapitalist modernitenin gelişimi, ulus devletlerin oluşumu ve uluslararası siyasi sistemin kapitalist modernitenin çıkarlarına uygun dizayn edilmesi çok büyük-kitlesel ve trajik göç hareketlerine neden olmuştur. Milliyetçilik zehriyle el ele yürütülen ulus devletçilik özünde taşıdığı tekçi, ırkçı, faşist yapısı gereği tarihin en büyük göç hareketini başlatmıştır.

www.arsivakurdi.org

rek hem büyük göç hareketlerine neden olmuşlar, hem de günümüze kadar bu göç hareketlerini kullanmaya çalışmışlardır. Günümüzde ekonominin ve siyasetin küreselleşmesi ve ulus devletler üzerindeki etkisi nedeniyle göç artık kapitalist merkezlerin ve ulus devletlerin kontrollerinin ötesinde bir insanlık sorunu haline gelmiştir. Bu bağlamda, 1950'lerden itibaren uluslararası nüfus ve işgücü hareketleri, yasal-kaçak göç olayları ve göçmen hakları akademik ve siyasi tartışmaların gündemine girmeye başlamıştır.

Günümüzde uluslararası göç tartışmalarının odak noktasını göçü arttıran nedenler ve artan göç baskısını kontrol etme çabaları oluşturmaktadır. Bu iki nokta üzerinden uluslararası göç sorunu denetim altına alınmaya çalışılmaktadır. Ancak, uluslararası göç sorununu oluşturan ve kapitalist modernitenin yapısından kaynaklanan esas nedenler çok fazla gündeme girmemektedir. Zira sistemin perdelemesiyle ve saptırmasıyla karşı karşıyadır yine kapitalist modernitenin yapısal gerçeği çok fazla değişmemiştir. Sistemin kâr ve iktidar denklemi üzerine kurulu olması, toplumlara hegemonya ve egemenlik ilişkilerinin dayatılması, erkek egemenlikli zihniyetin körüklenmesi, doğanın talanı, tüketim kültürünün derinleştirilmesi, bireyciliğin azdırılması sistemin yapısal gerçeğidir. Bunun yol açtığı ulusal ve uluslararası gelir dağılımındaki uçurum, istihdam olanaklarının dengesiz dağılımı ve artan işsizlik, siyasi, etnik, dinsel ve benzeri alanlarda yaşanan çelişki ve çatışmalar, kadının her şeyiyle alım-satım konusu haline getirilmesi ve karşı karşıya kaldığı tecavüz kültürü yine tekel karı için doğanın ve yaşam alanlarının kurutulması uluslararası göçün temel nedenlerini oluşturmaktadır.

Buradan hareketle uluslararası göç olgusunu açıklamaya çalışan kimi akımlar söz konusudur. Ancak sorunun özüne yakın duranlar olmakla birlikte sorunun özünü ortaya koyan dolayısıyla da çözümünü sunan derli toplu bir yaklaşım henüz sözkonusu değildir. Bu akımların bir kısmı ekonomik nedenlere vurgu yaparken, bir kısmı bireysel, psikolojik nedenleri öne sürmektedir. Bunları aşarak göçü küreselleşme içerisinde bir süreç olarak algılayan akımlar ise daha fazla kabul görmekte ve göç olgusunun genelde devletçi uygarlık özelde onun son aşaması olarak kapitalist uygarlıkla ilişkisi sorgulanmaktadır. Göç olgusu artık birden fazla coğrafyayı-kıtayı ve devleti içermektedir ve bir insanlık sorunu olarak ele almak gerekmektedir.

Günümüzde uluslararası göç tartışmalarının odak noktasını göçü arttıran nedenler ve artan göç baskısını kontrol etme çabaları oluşturmaktadır. Bu iki nokta üzerinden uluslararası göç sorunu denetim altına alınmaya çalışılmaktadır.

Göçe neden olan faktörler ve göç sürecinde yer alan aktörler çeşitlenmiştir, hem niceliksel hem niteliksel olarak değişmiştir ve bu değişim devam etmektedir. Dolayısıyla uluslararası göç olgusu ekonomi, ticaret, siyaset, işgücü piyasaları, sağlık, kültür, güvenlik çerçevesinde yine kapsamlı bir sosyolojik yaklaşımla ele alınmayı zorunlu kılmaktadır.

Kapitalist Modernite ve Uluslararası göç

Kapitalist modernite sürecindeki büyük çaplı uluslararası göç hareketlerinin birinci dalgasının Avrupa devletlerinin emperyalist atılımları ile başladığı, Bi-

rinci Dünya Savaşı'nın bitimi ile sona erdiği söylenebilir. Bu süre zarfında gerek uluslararası, gerek kıtalararası büyük göç olayları yaşanmıştır. Sömürge siyaseti, köle ticareti ve ulus devletlerin kuruluş sürecini de kapsayan bu dönemde büyük sürgünler, mübadele adıyla karşılıklı göç hareketleri, kapitalist merkezlere büyük işçi akınları, savaştan mağdur olan kesimlerin kitlesel göçleri, sömürgelerde büyük göçertme ve sürgünler yaşanmıştır. *"İngiltere, İspanya, Portekiz, Hollanda ve Fransa Afrika ve Amerika kıtalarında sömürgeler kurmuş, buralara büyük göçler gerçekleştirmişlerdir. 1850–1930 yılları arasında 55–60 milyon Avrupalı denizaşırı ülkelere göç etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri bu göç dalgasının büyük bir kısmının yaşandığı ülke olmuş 1900–1909 yılları arasında 8,2 milyon göçmenin ülkeye girdiği kaydedilmiştir"* (1)

Son üç yüzyıldır süren bu uluslararası göç dalgası adeta dünyanın çehresini değiştirmiştir. Avrupa kökenli göçmenler Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yeni devletler kurmuşlardır. Bu yeni devletlerde yerli halklar büyük katliamlardan ve kırımlardan geçirilmiş azınlık durumuna düşürülmüşlerdir. İkinci göç dalgası aynı dönemde, ancak farklı bir yönde olmuştur. Avrupalı köle tacirleri Kuzey Afrika'dan topladıkları on binlerce insanı köle olarak Güney Amerika'ya, Karayib adalarına, özellikle Brezilya'ya götürmüşlerdir.

Üçüncü uluslararası göç dalgası Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiş ve ortaya çıkan yeni koşullara göre biçim almıştır. Osmanlı ve Habsburg devletlerinin çözülmesi sonucu Avrupa'da yine Ortadoğu ve Arap yarımadasında yeni ulus devletler ortaya çıkmıştır. Bu ulus devletlerin homojen toplum yaratma politikaları sonucu büyük soykırım hareketleri yanında büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Yerinden yurdundan edilen toprağı ve kültüründen koparılan milyonlarca insan göç yollarına dökülmüştür. 1920'li yıllar büyük çaplı mübadele hareketlerine ve sığınmacı akınlarına sahne olmuştur. Ermeni katliamı-Yunanistan Türkiye arasındaki mübadele, Süryani-Asuri halkların göçertilmeleri, Kürt soykırımına bağlı zorunlu iskan ve göçertme politikaları bu sürecin bilinen büyük göç hareketleri arasındadır. Buna 1917 Ekim Rus Devrimi sonrası iç savaştan kaçan Beyaz Ruslar ve 1930'lu yıllarda Nazi Almanya'sından kaçan Yahudiler de eklenebilir.

Birinci ve ikinci dünya savaşı arasındaki dönemde yoğunlaşan uluslararası göç hareketleri kapitalist merkezlerin politikalarında değişikliğe neden olmuş; göçü kısıtlayıcı politikalar gündeme getirilmiştir. Örneğin, ABD'de 1924 tarihinde çıkarılan kota yasası ile her ülkeye kota uygulaması getirilmiştir. Bu anlamda, İkinci Dünya Savaşına kadar uluslararası göç hareketleri kapitalist merkezlerin izledikleri uluslararası ve ulusal politikalar temelinde şekillenmiş ve bu güçler tarafından yönlendirilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Göç Hareketleri

Dördüncü uluslararası göç dalgası İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Asya, Ortadoğu ve Afrika'da ulus devletlerin kuruluş sürecine denk gelmektedir. Bu ulus devletlerin milliyetçi, ırkçı, faşizan tekçi politikaları kaçınılmaz biçimde ulus devlet terörünü gündeme getirmiş, etnik arındırma, soykırım, sürgün politikaları sonucu milyonlarca insan uluslararası göçe zorlanmış, büyük kitleler sığınmacı konumuna düşürülmüştür.

Uluslararası göçün beşinci dalgası ise yukarda saydığımız nedenlerin yanında savaş sonrası yürütülen ekonomik politikalardan beslenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası reel sosyalist sistemi dengeleme amacıyla Avrupa'da izlenen kalkınma politikaları ve sosyal devlet uygulamaları ucuz emek ve beyin göçüne yol açmış kapitalist merkezlere doğru yaşanan uluslararası göç hareketleri bir de bu nedenle artmıştır.

1970'lerde dünya ekonomisi finans tekellerinin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmış, üretim tekniklerinin ye-

nilenmesi niteliksiz iş gücüne ihtiyacı düşürürken kalifiye işgücüne ihtiyacı öne çıkarmıştır. Kapitalist merkezlerin ucuz işgücü talebi azalırken, uluslararası göç hareketlerinde yeni bir dönem başlamış günümüzde yaşanan uluslararası göç olgusunun temelleri de bu eksende atılmıştır. Göç etmek zorunda bırakılan büyük kitlelerin göçü yasaklayan, kısıtlayan politikalar karşısında yöneldiği yer yasadışı göç olmuş bu da göçmen kaçakçılığı-insan kaçakçılığı *(kadın, çocuk)* yanında organ-silah-uyuşturucu kaçakçılığı gibi sektörleri ortaya çıkarmıştır. Uluslararası göçün tarihsel gelişimine bakıldığında, göç hareketlerinin sistemin askeri-siyasi-ekonomik politikaları tarafından şekillendirildiği görülmektedir.

Yasadışı Göç Olgusu Sistemin Yaratımıdır.

Küresel ekonominin özellikle kapitalist merkezlerin dışındaki ülkeler üzerinde yarattığı baskı, istihdam olanaklarının kısıtlılığı ve gelir dağılımı eşitsizliği bugün dünyanın birçok yerinde yoksulluğu ve işsizliği en önemli sorunlar haline getirmektedir. Diğer yandan küreselleşmeyle birlikte yaşanan *'sosyal devlet'*ten uzaklaşma devletin desteklemesi ve koruması gereken yoksulların, işsizlerin, kadın ve çocukların daha zor hayat şartlarıyla karşılaşmasına neden olmakta, toplum üzerindeki devlet baskısı da bu duruma eklenince yaşam arayışında göç olgusu bir seçenek haline gelmektedir.

Kapitalist merkezler nitelikli ve ucuz işgücü talep etmektedir. Fakat hizmet ve eğlence sektörlerinde yine ağır ve gayri ahlaki işler için niteliksiz ve ucuz işgücü ihtiyacı da sürmektedir. Bu uluslararası göçü artırmaktadır, fakat kapitalist merkezlerin yasaklayıcı ve kısıtlayıcı politikaları nedeniyle bu göçler giderek yasadışı nitelik kazanmaktadır. Bu durum günümüzde büyük uluslararası suç organizasyonlarını ortaya çıkarmıştır.

Günümüzde, ulus ötesi küresel ekonomik yasalar ve finans ağırlıklı tekelci yapılanmalar güçlerini arttırırken, temel aktörleri ulus-devletler olan uluslararası siyasi sistem büyük bir krizi yaşamaktadır. Hollifield bu olguyu *"liberal paradoks"* olarak değerlendirmektedir, çünkü bu durum bugün küreselleşmenin belirleyici unsuru olan liberal felsefenin doğasındaki bir ikilemi yansıtmaktadır. *"Ekonomik liberalizm, 18. yüzyıldan bu yana hegemonik güçler tarafından tüm devletlerin refahını ve güvenliğini sağlamanın en iyi yolu olarak sunulmakta ve farklı aşamalarda kesintilere uğramasına rağmen uluslararası ekonomik ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, egemenliğini korumak durumunda olan devletleri bir yandan uluslararası siyasi yapı ve ulusal dinamikler içe kapanmaya iterken diğer yandan ise, uluslararası ekonomik sistem dışa açılmaya itmektedir"* [2]

Küreselleşmenin yeni yüzü, ulusal sınırların ve devletlerin iradesinin dışında oluşan küresel finans hareketleridir. Küresel finans, *"Ulusal devletler tarafından düzenleme dışı bırakılmış, kendi kuralı ile 24 saat ve elektronik bir şekilde yürütülen para hareketi"* [3] olarak tanımlanmaktadır

Para piyasaları tüm dünyada aynı anda belirlenerek, ulus ötesi küresel sermaye akışı ulus devlet sınırlarını tanımaz bir hale gelmiştir. Ekonomik olarak devletlerarası bir bütünleşme yaşanmaktadır. Örneğin dünyanın her hangi bir yerindeki ekonomik kriz tüm dünya piyasalarını ve ekonomilerini etkilemektedir. Tüm ulus devletler kendine özgülüklerini kaybetmekte küresel finans tekellerinin belirlediği ekonomik ve siyasi yaklaşımlara uyumu esas almaktadırlar.

Küreselleşme olgusunu toplumsal hayatın tüm yönlerine dair yeni düzenlemeler içeren bir siyasi ve ekonomik önlemler reçetesi olarak öne süren neo-liberal söylem bu süreci *"kendi nesnel yasalarına sahip, karşı konulamaz bir dönüşüm"* süreci olarak tanımlamaktadır. Bütün ülkelerin bu yeni sürece uygun şekilde yapısal dönüşümlerini gerçekleştirmesi küresel ekonominin nimetlerinden yararlanmanın önkoşulu olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla, kapitalist merkezlerin dışındaki

ülkelerin yapması gereken ulusal pazarlarını uluslararası sermayeye açmak ve bunun için gerekli reformları gerçekleştirmektir. Bu bağlamda, ulus devletler uluslararası sermaye akışının gereklerine göre yapılandırılmaktadır. Böylece, ulus-devlet ve ulusal ekonomi-ulusal politika kavramları bu dönüşüme uygun olarak yeniden tanımlanmaktadır. Ulus devletler görece de olsa sahip oldukları bağımsızlıklarını kaybetmekte, iç işlerini ilgilendiren konularda uluslararası finans tekellerine göre biçim almaktadırlar. Artık neredeyse ulus devletlerin istihdam, iş güvencesi, sosyal politikalar, toplumsal yatırımlar, siyasal yaşamın esasları, zamlar, ekonomik hedefler gibi alanları bu tekeller tarafından dizayn edilmektedir. Bunun sonucunda yoksulluk, yolsuzluk, işsizlik artmakta, toplumsal gerilim yükselmekte buna paralel devlet baskısı ve denetimi yoğunlaştırılmaktadır. Kapitalist merkezler de içinde olmak üzere ulus devlete dayalı dünya siyasal sistemi krizli kaotik bir hal almıştır. Çözüm diye dayatılan ve uygulamaya sokulan her politika siyasi-sosyal-ekonomik kriz ve istikrarsızlığı daha da büyütmektedir.

Artan işsizlik ve yoksullaşmanın yanı sıra, özendirilen tüketim kültürü ve bireyciliğin de etkisiyle toplumsal kesimler arasındaki uçurum giderek derinleşmektedir. Tüketim kültürü ve bireyciliğin pompalanması toplumsal bağları ve ilişkileri tasfiye etmekte yoksulluğun yanına ahlaki, kültürel ve moral çöküntü eklenmektedir. Bütün toplumlarda gelecek kaygısı temel bir kaygı durumuna gelmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla zenginliklerin taşındığı, dünya gelirinin neredeyse yüzde 80'ini elinde bulunduran kapitalist merkezler yoksul dünyanın hedefi haline gelmiştir.

Küresel Yoksulluk, İşsizlik Ve Göç

Günümüzde, uluslararası göçlerin artışındaki belirleyici neden, ekonomik birikimin gelişmiş ülkelerde yoğunlaşması sürecine karşın, yoksul ülkelerde yaygın bir yoksullaşmanın yaşanması, küresel gelir dağılımı uçurumunun gittikçe büyümesi, siyasal yasak ve baskıların yoğunlaşmasıdır. Küreselleşmeyle birlikte gelen bu değişim, uluslararası göç olgusunun artmasına karmaşık ve değişik boyutlar almasına neden olmuştur.

Küreselleşmenin dünya insanlığı açısından yıkım ve felaket düzeyinde sonuçlara yol açtığı her geçen gün daha fazla açığa çıkmaktadır. *"2005 yılında dünya üzerindeki en yoksul %40'lık kesim küresel gelirin %2'sine sahipken, en zengin %10'luk kesim gelirin %54'üne sahiptir"* [(4)]

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) istatistiklerine göre 2006 yılında dünya üzerinde 195,2 milyon insan işsizdir. Bu dünyada çalışabilecek nüfusun % 6,3'üne tekabül etmektedir. Yalnızca kapitalist merkezlerde işsizlik oranları düşmekte iken dünyanın diğer bölgelerinde artmaktadır. İşsizliğin yanı sıra çalışanların durumu da kötüleşmektedir. ILO verileri 2006 yılında 1,37 milyar çalışanın günde 2 doların altında gelir elde ettiğini göstermektedir. Bu veriler on yıl öncesine dayanmaktadır ve geçen on yıl içinde bu durumun olumlu yönde değiştiğine dönük hiçbir veri yoktur.

Konumuz küreselleşmenin yol açtığı yıkım ve tahribat değildir. Ancak yol açtığı sorunların uluslararası göç hareketlerini doğrudan etkilediği de ortadadır. Uluslararası göç hem küreselleşmekte hem de ivme kazanmaktadır. Gün geçtikçe daha fazla sayıda ülke göç hareketlerinden etkilenmektedir. Göç alan ülkelerin sayısı arttığı gibi, göç veren ülkeler de çoğalmaktadır. Uluslararası göç çeşitlenmekte, işgücü göçü, iltica, yasadışı göç, insan kaçakçılığı gibi birçok göç türü ile karşılaşılmaktadır. Hem ulusal hem de uluslararası düzlemde göç olgusu kontrol dışına çıkmaktadır. Kapitalist merkezler kendi ihtiyaçlarını giderme temelinde yasakçı, engelleyici, zorlaştırıcı politikaları esas almakta sorunun çözümüne dönük politikalara yaklaşmamaktadır. Örneğin Schengen Grubu ülkelerinin ortak listesinde yer alan 129 ülkenin vatandaşları için ortak vize politikası uygulanmakta,

böylece yoksul ülkelerden gelen vasıfsız işgücünün Avrupa Birliği içinde herhangi bir ülkeye girişi engellenmektedir. Ancak, bu tür politikalar göç akımlarını engelleyememekte, sadece niteliğinin değişerek yasadışı kanallara kaymasına neden olmaktadır.

Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı

Kapitalist merkezlerin kısıtlayıcı-engelleyici politikaları nedeniyle günümüzdeki uluslararası göç hareketleri önceki süreçlerden farklı olarak düzensiz ve yasadışı göç biçiminde ortaya çıkmaktadır. Sistemin krizine paralel yasadışı göç olgusu ve göçmen kaçakçılığı artmaktadır. Yasadışı göç ve göçmen kaçakçılığı Avrupa kıtası başta olmak üzere kapitalist merkezlerde en önemli güvenlik sorunlarından biri olarak ele alınmaktadır. Ancak bu yönlü tartışmalar sorunun nedenlerinden çok sonuçları üzerinde yoğunlaştırılmakta bu da çözümsüzlüğü derinleştirmektedir

2005 yılında toplam mülteci sayısı 8,4 milyon olarak hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra kendi ülkeleri içinde yerlerinden edilerek zorunlu göçmen durumuna düşen insanların sayısı 2004 yılında 5,4 milyon iken 2005 yılında 6,6 milyon kişiye yükselmiştir. Birleşmiş Miletler rakamlarına göre bu göçmenlerin toplam sayısı 20-25 milyon kişi arasındadır. Dünya genelinde, zorla yerlerinden edilen 25 milyon kişinin %70'nin kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Genelde, eğitim ve vasıf düzeyi düşük olan bu gruplara kapitalist merkezler kapılarını kapatmaktadır. Bu durum da sayısı tam olarak bilinemeyen yasadışı/kaçak göç ve insan ticaretinin boyutlarını büyütmektedir.

Uluslararası Göç Örgütü'nün 2005 yılı verilerine göre 30-40 milyon arasındaki insan yasadışı göçmen konumundadır ve bu sayı toplam göçmen nüfusunun %15-20'sini oluşturmaktadır. Yasadışı göçmenler, en büyük oranda ABD'de bulunmakta olup (10,3 milyon) her yıl 1.000.000 yasadışı göçmenin giriş yaptığı tahmin edilmektedir. ABD'de yasadışı göçmenler ülkedeki yabancı nüfusun %30'unu oluşturmaktadır. Avrupa'da da 12-15 milyon yasadışı göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamlar, yasadışı göçün polisiye önlemler ile azaltılamadığının somut göstergesidir.

"Küresel ekonominin gelişimine uygun yasal sistemler oluşturma ve bunlara katılım konusunda işbirliğine giden devletler, göç politikaları konusunda bu tutumu gösterememektedir. Ulusal ve bölgesel düzeylerde planlanan korumacı ve sınırlayıcı göç rejimleri sermaye, mal ve yatırımların artan serbest dolaşımı ile çelişmektedir. Bu asimetri de kendisini yasa dışı göç ile düzeltmeye çalışmaktadır" [5]

Sermaye ve ticaretin giderek artan serbestliği dünyanın birçok yerinde istihdam olanaklarını azaltırken, istihdam dışı kalan vasıfsız işgücü "istenmeyen işgücü" olarak görülmekte ve dolaşımı engellenmektedir. Mal, sermaye ve finans piyasalarında artan ve serbestleşen hareketliliğe karşın işgücü hareketliliği ulus devletlerin sınırları içinde kalmaktadır. Kapitalist merkezler işgücünün uluslararası hareketliliğini özellikle sınırlamakta maliyetini yüksek bulmakta, göçmen haklarına dönük yasal düzenlemelerden kaçınmakta, kültürel farklılıkları ve artan yabancı düşmanlığını gerekçe olarak öne sürmektedirler. Kapitalist merkezler, ülkeye giriş koşullarını vasıflı işgücünün lehine olacak şekilde yeniden düzenlemekte, ülkeye göçmen olarak kabul edilmek için aranan şartlar, vasıflı işgücünü de elemeye tabi tutacak ve sayılarını sınırlayacak şekilde konulmaktadır. Ayrıca göçmenlere ülkeye girişlerinden hemen sonra oturma izni ve vatandaşlık hakları verilmemekte, çeşitli kısıtlamalara gidilmektedir.

"Çok uluslu şirketler, dünyanın diğer bölgelerindeki iş kollarında çalışmak üzere kendi vatandaşlarından vasıflı kişileri göndermekte, böylece dünya üzerinde dolaşıma katılan bir profesyonel çalışanlar kitlesi oluşmaktadır. Diğer yandan, potansiyel göçmenlerin gelişmiş ülkelere giriş imkânı bulması kısıtlayıcı göç politikaları nedeniyle gün geçtikçe zorlaşmaktadır" [6]

Kapitalist merkezlerin tüm bu seçici ve

kısıtlayıcı göç politikalarına rağmen ucuz göçmen işgücüne ihtiyaç sürmektedir. Devletler kaçak işçi çalıştırmayı yasaklasa da fiilen göz yummaktadır. Yarı zamanlı, düzensiz, geçici, ağır ve tortu iş alanlarında ucuz göçmen emeği kullanılmaktadır. Bu alanlardaki çalışma şartları acımasız, denetim ve hukuk dışıdır. Bu ülkelerde ucuz ve gayri insani koşullarda sömürülen göçmen emeği kayıt dışı ekonominin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla engelleyici ve kısıtlayıcı politikalar göçü azaltmakta etkisiz kalmaktadır. Polisiye, baskıcı, engelleyici politikalar göçü engelleyememekte, göçmen sayılarını düşürememekte, sadece göçmenlerin durumunu değiştirmektedir. Uluslararası göç yasadışı yollara kaymış, göçmenler ağır ekonomik ve sosyal sömürüye yine her türlü istismar ve kullanıma açık hale gelmişlerdir.

Yasadışı göç olgusunun nedeni çoğunlukla ekonomik iken, siyasi faktörler hem neden hem de sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksul ülkelerden kapitalist merkezlere göç edenlerin önemli bir kısmı, yurttaşlık haklarından yararlanamamaktadırlar. Yararlanabildikleri kimi ülkelerde de farklı ve ayrımcı politikalar ve yasalar uygulanmaktadır. Göçmenler, sosyal, siyasal ve ekonomik yaşam başta olmak üzere hayatın her alanında bir dışlanmışlığı ve ötekileşmeyi yaşamaktadırlar.

Yasadışı göç konusunda göz ardı edilen bir başka nokta da göçmenlerin karşılaştıkları tehditlerdir. Düzensiz, yasadışı kanallardan gerçekleşen göç olgusu, ciddi insan hakları ihlallerine ve trajedilere neden olmaktadır. Birçok göçmen, yaşadıkları ülkelerdeki silahlı çatışmalar, siyasi istikrarsızlıklar ve ekonomik krizlerin yarattığı güvensiz ortamdan uzaklaşmayı amaçlamaktadır. Ancak, yasal göç olanağının kısıtlı olması nedeniyle yasadışı göçe yönelmektedir. Gitmek istedikleri ülkeye yaptıkları yolculuk sırasında da uzun süre zor ve tehlikeli koşullarda yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Diğer taraftan, düzensiz göçmenlerin koşullarını kötüleştiren tek şey onların kaçak bir şekilde sınırları geçmesi değil, aynı zamanda göçtükleri ülkelerdeki statüleridir. Kaçak göçmenler çoğunlukla tehlikeli, kirli, ağır işlerde çalıştırılmakta, sağlık, eğitim, hukuk gibi sosyal hizmetlerden yararlanamamakta, çok ağır sömürü ve istismara maruz kalmaktadırlar. Kaçak oldukları için de devlet otoriteleriyle (polis-yargı-iş güvenliğini denetleyen kurumlar vb.) işbirliğinden kaçınmaktadırlar. Dolayısıyla kapitalist merkezlerin tehdit olarak tanımladıkları göçmenler hem yolculuk aşamasında hem de ulaştıkları ülkelerde ciddi ekonomik, siyasi, kültürel ve fiziki tehditlerle karşı karşıyadır.

Özellikle, göçmen kaçakçılığı yapan şebekelerin eline düşen göçmenler bu sorunları daha da yoğun yaşamaktadır. Göç sürecinde ortaya çıkan insan ticareti ise hem göçmenler için büyük tehlikeler ortaya çıkarmakta hem de çağımızın en önemli insan hakları ihlallerinden birini yaratmaktadır.

Uluslararası insan ticareti, küreselleşmeye paralel ortaya çıkan yeni bir olgudur ve yasadışı göçle birlikte dünya gündemine girmiştir.

İnsan Ticareti

Uluslararası insan ticareti, küreselleşmeye paralel ortaya çıkan yeni bir olgudur ve yasadışı göçle birlikte dünya gündemine girmiştir. Küreselleşme ile birlikte, silah ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları küresel suç şebekeleri ortaya çıkarmış, bu şebekeler neredeyse tüm dün-

www.devrimsiyaki.org

yada faaliyet yürütür hale gelmişlerdir.

BM. Palermo Protokolü'nün 3. maddesinde, insan ticareti şu şekilde tanımlanmaktadır: *"İnsan ticareti, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerir."* **("Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"ne ek olarak geliştirilen "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol" İtalya'nın Palermo şehrinde imzaya açılmış olup, 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. Protokol, "Palermo Protokolü" olarak adlandırılmaktadır.)**

İnsan ticareti dünyada her yıl 600.000 ile 2.000.000 arasında tahmin edilen kadın, erkek ve çocuğun maruz kaldığı, en tehlikeli yasa dışı ticaret durumundadır. Genellikle, fuhuş sektöründe zorla çalıştırılan kadınlar bu ticaretin mağduru durumundadır. Ancak, çocuk işçilerin sömürüsü, kaçak göçmenlerin çeşitli kirli işlerde zorla çalıştırılması, evde yardımcı olarak tutulan kadınların her hangi bir iş güvencesi olmadan ve pasaportlarına el konarak ev kölesi olarak kullanılması gibi birçok boyutta farklı yaş ve cinsiyette insan bu ticaretin konusu olmaktadır.

İnsan ticaretinin boyutlarını ölçmek mümkün değildir. Bu insan ticaretinin çok yaygın olmadığı gibi bir algıya yol açmaktadır. Belirlenebilen sayı insan ticareti mağdurlarının çok az bir bölümünü yansıtmaktadır. Bu durum konunun acil önlem alınması gereken bir konu olarak ele alınmasını engellemektedir. Ancak, konuyla ilgili veriler dünya üzerinde 127 ülkeden mağdur insanların 137 farklı ülkede sömürüldüğünü göstermektedir. Her bir insan ticareti vakası kendine ait özellikler göstermekle beraber, sömürünün oluşum biçimi genellikle aynıdır ve insan ticareti anlık bir suç olmaktan öteye bir süreç olarak gerçekleşmektedir. Uluslararası suç örgütlerinin en büyük gelir kaynaklarından birisi insan ticaretidir ve bunların da büyük bir bölümünü kadınlar oluşturmaktadır.

İnsan ticareti, insan haklarının yoğunca ihlal edildiği bir alandır ve büyük oranda kontrol dışıdır. İnsan ticareti, yaşama hakkı başta olmak üzere en temel insan haklarının ihlal edildiği bir alandır. Genellikle çok iyi örgütlenmiş, çoğunlukla bürokrasi ve güvenlik güçleriyle ilişki içinde çalışan suç şebekeleri tarafından yürütülmektedir. Devlet yetkilileriyle ilişki içinde yürütülmesi insan ticaretinin ulusal sınırlar içinde de yapılmasını getirmektedir. Çeşitli nedenlerle bu suç şebekelerinin eline düşen mağdurların tüm hakları ve özgürlükleri ellerinden alınmakta, eşya gibi satılmakta, hem fuhuş sektöründe hem de diğer sektörlerde zorla çalıştırılmaktadırlar.

İnsan ticareti mağdurlarının ailelerinden ve çevrelerinden uzağa düşmeleri onları her türlü baskı ve tehdide açık ve boyun eğer hale getirmektedir. İşe devlet görevlileri de bulaşınca tamamen savunmasız kalmakta ve sınırsız sömürüye açılmaktadırlar. İnsan ticaretinin ve zorla çalıştırmanın yaygın olduğu ülkelerde, özellikle kadın ve çocuk sömürüsü toplum kırımın en tahrip edici boyutunu oluşturmaktadır. Zira insan ticareti, kara para, uyuşturucu kaçakçılığı, rüşvet, fuhuş gibi suçlarla el ele yürütülmekte yine bunları beslemektedir. İnsan ticareti ve bunu gerçekleştiren suç örgütleri büyürken toplumsal kırım derinleşmektedir.

İnsan ticareti mağdurları yasal belgeleri ellerinden alındığı için yasadışı göçmen statüsünde tanımlanmaktadır. Bu da göçmen kaçakçılığı ile insan ticaretini iç içe geçirmektedir. Halbuki ikisi ayrı olgulardır ve insan ticaretinin çoğunlukla göçmen kaçakçılığı kapsamında ele alınması sorunu büyütmektedir. Göçmen ka-

çakçılığında esas olan kişilerin rızasıdır, göçmen kendi isteğiyle bir başka ülkeye yasadışı yollardan girmek üzere kaçakçılarla işbirliği yapar ve onlara maddi çıkar sağlar. İnsan ticaretinde ise kişinin rızası söz konusu olmayıp, kandırma, zorlama, baskı, tehdit gibi unsurlar esastır. Farklı şekillerde kaçırılan kişiler zorla çalıştırmaya ve istismara uğrar. Göçmen kaçakçılığında, kişiler getirildikleri ülkeye girişleri ardından kaçakçı ile ilişkisine son verir. İnsan ticaretinde ise, şahıslar başta gönüllü olarak insan tacirleriyle irtibat kurarak veya vaatlerle kandırılarak veya zorla kaçırılarak bir ülkeye sokulmakta, ardından insan taciriyle ilişkisi devam etmekte, çoğu zaman zorla alıkonulmaktadır. Göçmen kaçakçılığında sömürü ilişkisi gidilecek ülkeye girişle sınırlı iken, insan ticaretinde süreklilik göstermektedir.

İnsan Ticaretinin Boyutları Ve Türleri

İnsan ticareti, sömürüye maruz kalan kişilerin cinsiyetleri, yaşları, meslekleri, milliyetleri gibi özellikleri temelinde yine sömürünün amacına bağlı olarak farklılaşmakta ve kategorilere ayrılmaktadır. İnsan ticareti, organ ve doku ticareti amacıyla, zorla çalıştırma ve işgücü sömürüsü amacıyla, cinsel sömürü amacıyla yapılmaktadır. İnsan ticareti, kadın ticareti, çocuk ticareti, zorla çalıştırma, organ-doku ticareti olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak, bunların içinde kadınların cinsel sömürüsü insan ticaretinin en yaygın türüdür.

İnsan ticareti mağdurlarının %80 gibi büyük bir oranını kadınlar ve kız çocukları oluşturmaktadır. Genellikle mağdurların birçoğunun iş vaadiyle kandırıldıkları, garsonluk, temizlikçilik, bakıcılık, ev içi hizmet gibi işlerde istihdam edilmek üzere göç kararı aldıkları tespit edilmiştir. Kadınların bir kısmının, fuhuş sektöründe çalışacağını bildiği, ancak çalışma koşullarını bilmediği tespit edilen diğer bir husustur. Kadınlar, gidecekleri ülkeye ulaştıklarında ağır borç yükü altında istekleri dışında ağırlıklı olarak fuhuş sektöründe çalıştırılmakta, kazançlarına el konulmakta, şiddet, taciz ve tecavüze uğramaktadırlar. Borçları hiç azalmamakta borç yükü katlanarak artmaktadır. İnsan tacirleri, mağdurlara borçlarını ödemesi halinde serbest kalabileceklerini vaat etmekte, ancak bu borçların ödenmesi mümkün olmamaktadır. Mağdurların çoğunluğu ev hapsinde tutulmakta, tehdit, baskı ve şiddet kullanılarak zorla çalıştırılmaktadır. Mağdurların yasal belgelerine ve kimliklerine de el konulmakta, bu da ayrıca bir tehdit unsuru olarak kullanılmaktadır.

Kadınlar, gidecekleri ülkeye ulaştıklarında ağır borç yükü altında istekleri dışında ağırlıklı olarak fuhuş sektöründe çalıştırılmakta, kazançlarına el konulmakta, şiddet, taciz ve tecavüze uğramaktadırlar. Borçları hiç azalmamakta borç yükü katlanarak artmaktadır.

Kadın tacirleri uluslararası suç örgütü olarak çalışmaktadır. Mağdurların birçoğuna AIDS ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar bulaşmakta, istenmeyen hamilelikler ve psikolojik travmalar yine *"nedeni belirsiz!?"* ölüm ve intihar vakaları sıklıkla yaşanmaktadır. Her geçen gün uluslararası kadın ticareti yanında ülke içi kadın ticareti de yoğunlaşmaktadır. Çocuk fahişeliği ve çocuk pornosu adeta bir sektör olarak gelişmekte Güneydoğu Asya ülkelerinde peydah edilen *"seks turizmi !?"* hem kadın ticaretini hem çocuk fahişeliğini büyütmekte, kadın katliamına çocuk katliamı da eklenmektedir.

Küreselleşmenin arttırdığı yoksulluk ve eşitsizliğin kadınlar ve kız çocukları üzerinde çok daha olumsuz etkiler yaratması

www.arsivakurdi.org

bu kesimleri insan tacirlerinin öncelikli hedefi haline getirmektedir. Kadınlar ve çocuklar hem günlük yaşamlarında hem de göç gibi kritik süreçlerde büyük tehditlerle karşı karşıya gelmektedir. Kadın göçmenler dezavantajları daha yoğun yaşamaktadır. Göçmen olmanın getirdiği zorluklara "kadın" olmaktan kaynaklanan zorluklar da eklendiğinde ortaya trajik bir tablo çıkmakta, kadın katliamının boyutları inanılmaz derecede büyümektedir.

Geçmişte göçmenlerin ve mültecilerin çoğunluğu erkek iken, özellikle iç çatışmalar nedeniyle kadın mültecilerin sayısı artmaktadır. Bunun yanı sıra, daha fazla sayıda kadın, işgücü göçü sürecine katılmaktadır. Verilere göre kadınlar, göçmenlerin neredeyse yarısını oluşturmakta ve kapitalist merkezlerdeki göçmen nüfusun ise yarısından fazlasına ulaşmaktadır. Asya ve Latin Amerikalı kadınlar göçmenlerin yarısından fazlasını oluşturmakta, bu rakam ülkeler özelinde daha da artmaktadır. Örneğin, Filipinler'de yurtdışına göç edenlerin %70'i kadındır. Ayrıca, önceki dönemlerden farklı olarak kadınlar daha çok yalnız göç etmekte ve geride kalan aile üyelerinin geçim kaynağı olmaktadır. Bu durum *"Göçün Kadınsılaşması"* olarak adlandırılmakta ve bu olgu gün geçtikçe yoğunlaşmaktadır. Kadın göçündeki bu artışın katlanarak devam edeceği öngörülmektedir. Bunun nedeni sistemin kadını sınırsız sömürüye ve talana açmasıdır. Kapitalist merkezlerde kadın emeğine ve bedenine talep artmakta, sektörler kurulmakta toplumun yıkımına paralel bu sektörler meşruiyete kavuşturularak kadın katliamı açık ve aleni bir hale getirilmektedir. Bu da kadın ve çocukları sınırsız istismara açmaktadır.

"Göç sürecine dezavantajlı konumda katılan yoksul, eğitimsiz kadın ve çocuklar zorla çalıştırma amacıyla insan ticaretine konu olmaktadır. Yine kadınlar erkeklerin aksine ancak en alttaki görece kötü işlerde istihdam olanağı bulmaktadırlar. Bunlar, 'kadınsı işler' olarak görülen ev içi bakım, eğlence sektörü, hizmet sektörü ve küçük imalat sektöründeki işlerdir. Küresel işbölümünün yarattığı yapılanma bir yandan illegal göçmenler sorununu ortaya çıkarırken, diğer yandan, bu kitle içerisinde de dezavantajlı konumda yer alan illegal kadın göçmenler olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum sadece kadın işgücünün 'daha uysal' ve 'daha az sendikalaşmasından' değil, hizmetlerin cinsiyete dayalı işbölümüyle de yakından ilgilidir. [7]

Geçmişte göçmenlerin ve mültecilerin çoğunluğu erkek iken, özellikle iç çatışmalar nedeniyle kadın mültecilerin sayısı artmaktadır. Bunun yanı sıra, daha fazla sayıda kadın, işgücü göçü sürecine katılmaktadır. Verilere göre kadınlar, göçmenlerin neredeyse yarısını oluşturmakta ve kapitalist merkezlerdeki göçmen nüfusun ise yarısından fazlasına ulaşmaktadır.

Küresel sermayenin neo-liberal politikaların bir sonucu olarak kamusal ve sosyal hizmetlerin devletin sorumluluk alanı dışına itilmesi ve tekellerin eline bırakılması zaten dezavantajlı durumda olan kadınların eğitim, sağlık, güvenlik, hukuk gibi temel haklardan yararlanmasını neredeyse imkansız kılmaktadır. Sömürünün dünya ölçeğinde yoğunlaşması ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin artması ile yoksulluk yıkıcı bir hal alırken, yoksul kadın kitlesi hem genişlemekte hem de ayrımcılığın ağırlaştığı koşullarda yaşamaktadır. Birçok sosyal haktan faydalanamayan kadın, kayıt dışı, yasadışı, ahlak dışı işlerde gayri insani koşullarda ucuz emek gücü olarak kullanılmaktadır.

Erkek egemen zihniyet temelinde işleyen sistem yasal güvence altında görünen kadını bile koruyamazken, göç sürecinde insan ticaretine maruz kalan kadınlar kölelik ötesi koşullarda ve zorla çalıştırılmaktadır. Kadın emeğine yönelik sömürü ve istismar, özellikle eğlence ve fuhuş sektöründe ön plana çıkmakta ve kadınlar için en olumsuz sonuçları doğurmaktadır. Bunun yanı sıra, ülkelerinden çeşitli vaatler ile getirilen eğitimsiz ve yoksul kadınlar için durum çok daha kötüdür. Bu kadınların belgelerine el konulmakta, fuhuş sektöründe zorla çalıştırılmakta, kimi durumlarda ücret ödenmemekte, sürekli bir sömürüye, baskıya ve şiddete uğramaktadırlar.

İnsan Ticareti Ağırlıklı Olarak Kadın Ticaretidir.

Erkekler, kadınlar ve çocuklar birçok nedenle insan ticaretine maruz kalmasına rağmen, seks ticareti ve seks turizmi nedeniyle insan ticareti temel olarak kadın ve kız çocuklarını hedeflemektedir.

"İnsan ticaretinin mağduru olmakla yoksulluk arasında ciddi bir bağlantı vardır. Ancak bu, her zaman en yoksul kişilerin ticarete maruz kaldığı anlamına da gelmez. Vatandaşlık ve mülkiyet haklarındaki ayrımcı uygulamalar, kaynaklara ulaşımdaki eşitsizlikler, bilgi ve ekonomik güç anlamında fırsat eşitsizliği, sömürü, aile içi şiddet kadınları yaşadıkları yerlerden uzaklaşmaya itmektedir" [8]

"Eğitim hakkı ve diğer yasal hakları engellenen kadınlar, kendi yaşamlarının kontrol etme hakkını da yitirmekte, vasıfsız ve ekonomik özgürlüğü olmayan özneler olarak insan ticareti konusunda risk grubunu oluşturmaktadırlar" [9]

Bu bağlamda insan ticareti suçu genellikle cinsiyete ve yaşa bağlı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkekler kaçak göç sürecinde kadınlara göre daha avantajlıyken kadınlar göç sürecinde çok kolay bir biçimde insan tacirlerinin eline düşmekte, erkek mağdurlara oranla daha fazla şiddete uğramaktadırlar. Bu şiddet dayak, işkence, tecavüz biçiminde uygulanırken intiharlar, kayıplar, faili meçhul kadın cinayetleri, istenmeyen hamilelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar biçiminde açığa çıkmaktadır.

"Kadın bedeninin metalaştırılması temelinde işleyen uluslararası pazar yeni değildir. Günümüzde yasadışı yollardan elde edilen gelirin üçüncü büyük kaynağını oluşturan kadın ticareti dört büyük dolaşım dalgasıyla gelişmiştir. Ticaret amacıyla yönlendirilmiş ilk kitlesel dalga 1970'lerde Güneydoğu Asyalı kadınlardan, büyük oranda da Tayland ve Filipinlilerden oluşmuştur. İkinci dalga 1980'lerde Afrikalı kadınları hedef alarak, özellikle Ganalı ve Nijeryalı kadınların ticaretini içermiştir. Latin Amerika'dan gelen üçüncü dalga ise yoğunlukla Kolombiya, Brezilya ve Dominik Cumhuriyeti vatandaşı kadınlardan oluşmuştur. Günümüzde ise dördüncü dalga olarak adlandırabileceğimiz kadın ticareti dolaşımına Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlığın en yoğun yaşandığı ülkeler konu olmaktadır. Bu anlamda, eski Sovyet Cumhuriyetleri, Baltık Bölgesi ve Doğu Avrupa dördüncü dalga kadın ticaretinin kaynak ülkeleri haline gelmiştir" [10]

Kadın ticareti, günümüzde özellikle internet üzerinden gelişen seks endüstrisi ve çocuk pornografisi gibi yeni "kazanç" alanlarına da eklemlenerek kendini yeniden üretmektedir. İnternet üzerinden her türlü malın satılması gibi kadınlar ve çocuklar da satılmaktadır. Teknoloji seks endüstrisine ve erkek müşterilere kadınları sunmanın yollarını da bulmuştur.

"Burada unutulmaması gereken şey, sömürü sistemine yeni bir teknoloji katıldığında bu güce sahip olanlara sömürüyü ve zararı yoğunlaştırma şansı vermektedir. Seks endüstrisi, gelişmeye başladığı ilk yıllarda yeni teknolojik gelişmeleri kullanırken, günümüzde teknolojik araçların yaygın şekilde kullanımını neredeyse seks endüstrisi sağlar hale gelmiştir. Bir başka deyişle, artık ticari teknolojinin başarısı seks endüstrisine dayanmaktadır. Çünkü yeni bilgi teknolojilerinin gelişim motoru ilkel tüketim biçimi olan cinsellikle koşut gitmektedir.

Küreselleşme sonucu ortaya çıkan ekonomik ve ticari bağımlılık, seks endüstrisinin ve internet endüstrisinin cinsel sömürünün küreselleşmesinde ortak hareket etmesini doğurmaktadır" [11]

Çocuk Ticareti

Çocuk ticareti, BM'nin tanımladığı şekilde 18 yaşından küçüklerin alınıp satılması, vücutlarından ve hizmetlerinden yararlanılmasını içermektedir. Çocuklar, çeşitli amaçlarla insan tacirleri tarafından kaçırılmakta ya da aileleri tarafından satılmaktadır. Çocuk ticareti, çocukların cinsel amaçlı kullanımı, pornografi, zorla çalıştırma, işgücü sömürüsü ve organ nakli gibi farklı amaçlar için yapılmaktadır. Çocuklar bazı durumlarda bu sömürü türlerinden birkaçına aynı zamanda maruz kalmaktadır. Hırsızlık yapmak amacıyla kaçırılan çocuklar cinsel sömürüye de maruz kalabilirken, işgücü sömürüsü amacıyla çalıştırılan çocuklar kapkaççılık ve dilencilik için de kullanılabilmektedir. Sosyal-siyasal-ekonomik nedenler çocuk ticaretinin de nedenleridir. Ancak, çocukluktan kaynaklanan özellikler riskleri daha da arttırmaktadır. Çocukların tecrübesizliği, eğitim eksikliği, yetişkinlere olan bağımlılıkları, tacirlerin elinden kurtulma fırsatlarının az oluşu gibi nedenler çocuk ticaretini kolaylaştırmaktadır. Özellikle yoksul aileler çocuklarının iyi durumdaki kişilere evlatlık verileceği vaadiyle kandırılmakta, çocuklarını düşük bir ücret karşılığı *(1.000 dolar)* suç örgütlerine teslim edebilmektedir.

"Yoksulluğun yanı sıra çocuk çalıştırmanın, erken evliliklerin kabulü gibi kültürel faktörler ile düşük okullaşma oranları ve eğitimde cinsiyet eşitsizliği de çocuk ticaretinin artışında önemli etkenler olmaktadır. Çocuk koruma sistemlerinin olmadığı ya da yetersiz olduğu ülkelerdeki çok sayıda sokakta yaşayan çocuk da bu anlamda risk altında kalmaktadır" [12]

Bunların yanı sıra, fuhuş sektöründe zorla çalıştırılan kadınların çocukları da evlatlık olarak verilme, çocuk pornografisi ya da organlarından faydalanma amacıyla satılmakta, insan tacirleri bu şekilde çifte kazanç sağlamaktadır.

Çocuk pornografisi teknolojinin gelişimi ve internet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte günümüzde en fazla kazanç elde edilen alanlardan biri haline gelmiştir. Çocuklar, ayrıca yasadışı işlerde kullanılmak, ucuz işgücü olarak çalıştırılmak, çatışmalarda asker olarak savaştırılmak, dilendirilmek suretiyle de sömürüye maruz bırakılmaktadır. Çatışma ve doğal afet bölgeleri, sosyo- ekonomik düzeyin düşük olduğu ve çocukların nüfus kayıtlarının yapılmadığı bölgeler, yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı bölgeler çocuk ticareti anlamında insan tacirleri için kaynak oluşturmaktadır. Çocuk fahişelerin yoğun olarak görüldüğü ülkeler ise Tayland, Endonezya, Hindistan, Filipinler, Brezilya gibi seks turizminin desteklendiği ve bu sektörden elde edilen gelirin oldukça yüksek olduğu ülkelerdir. Özellikle Tayland gibi bazı *"markalaşmış"* Asya ülkelerinde seks turizmi sektörü, *"Ekonomik bir mucize!?"* olarak değerlendirilmektedir. Ekonomik kalkınmanın bir parçası olarak devletler tarafından bilinçli olarak desteklenen bu sektörün, gelir kaynağı olmanın ötesinde yarattığı yıkım ve kirlenme, insani ve toplumsal kırım bu söylemle perdelenmektedir.

Zorla Çalıştırma- Modern Kölelik

Zorla çalıştırma insanların kimlik-pasaport gibi belgeleri elinden alınarak, borçlandırılarak veya zor-baskı-tehdit yoluyla istemedikleri işlerin içine sokulmaları ve kendilerinden istenen her şeyi yapmak zorunda bırakılmalarıdır. Bu anlamda, zorla çalıştırma *"Modern kölelik"* olarak da adlandırılmaktadır. Zorla çalıştırmayla ilgili sağlıklı bilgi yoktur. BM raporlarında Avrupa, İsrail, Rusya, Türkiye, bazı Asya ülkeleri ve ABD'den sınırlı veriler sağlandığı belirtilmektedir. Bu bilgiler mağdurlara ilişkin ayrıntılı verilerden ziyade kapitalist merkezlerde zorla çalıştırma ve köleliğe dayalı piyasaların varlığını göstermektedir. Zorla çalıştırma ya da modern kölelik özellikle yerel işgücünün yetersiz kaldı-

ğı ülkelerde daha yoğun görülmektedir. Örneğin İngiltere'de dönemsel tarımsal işlerde ihtiyaç duyulan işgücü açığı yıllık 50.000 kişi civarında hesaplanmaktadır. Bu işgücü açığının ne kadarının insan ticareti mağdurları tarafından karşılandığı ise bilinmemektedir.

Kaçak yollarla getirilen göçmenler tehdit edilerek çalıştırılmakta, ödemeleri yapılmamakta, şiddet görmekte, köle gibi başka işverenlere satılmaktadırlar. Zorla çalıştırmaya maruz kalan kişilerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Erkekler çoğunlukla inşaat, tarım, madencilik, emek yoğun sanayi gibi sektörlerde neredeyse ücretsiz, günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda bir paraya çalıştırılmaktadırlar. Kadınlar ve erkek çocukları da benzer biçimde kullanılabilmektedir.

Göçmen işçiler iş bulma acentelerine kapitalist merkezlerde kendilerine iş bulmaları için en az 5.000 ile 15.000 dolar arasında para ödemektedir. *"İşe yerleştirme ücreti"* denilen bu ödemeleri yapamayan göçmenler borç karşılığı illegal sektörlerde ve ağır koşullarda çalıştırılmaktadır. Bu acenteler vasıfsız işgücü talep eden işverenlerden aldıkları komisyonun yanı sıra işçilerden de komisyon alarak çifte kazanç sağlamaktadır. Örneğin Güney Kürdistan'da Güneydoğu Asya'dan ucuz işçi getiren bu tür acenteler bulunmaktadır. Bu acenteler getirdikleri insanları büyük miktarda borçlandırarak adeta köle gibi çalıştırmaktadır. İnsan kaçakçılığı yapan bu acentelerden hizmetçi, bahçıvan, şoför, çöpçü, bulaşıkçı, temizlikçi adıyla göçmen işçi kiralamanın maliyeti 3000-5000 dolar arasında değişmektedir. Ancak bu paranın en az üçte ikisi acenteler tarafından kesilmektedir.

Organ-Doku Ticareti

Organ ticareti, Birleşmiş Milletler tarafından *"Kişinin organlarını almak amacıyla tehdit ederek, zor kullanarak, kaçırarak, kandırarak otoritenin kötüye kullanılması ya da kişinin zayıflığından istifade ederek elde edilmesi, kişinin taşınması, barındırılması, organının alınması"* şeklinde tanımlanmaktadır. Organ ticareti, tıptaki gelişmeler sonucunda birçok organın naklinin kolaylaşmasına paralel yaygınlaşmıştır. Organ nakli bekleyen hastaların sayısı organ bağışlarından çok çok fazladır. Bu da organ ticareti için gereken pazarı fazlasıyla yaratmaktadır. Organ ticaretinin yüksek kazanç getirmesi bu ticareti yaygınlaştırmaktadır. Organ veren kişiye 5.000-15.000 dolar gibi bir para ödenirken alıcılardan ise organına göre 200.000-500.000-1.000.000 dolar alınabilmektedir. Sabit bir fiyat yoktur. Duruma ve ihtiyaca göre fiyatlar değişmektedir.

Organ ve doku ticareti, mağdurları kaçırıp organlarını zorla alma yanında yoksulluktan kaynaklı organlarını satan insanlar üzerinden de yürütülmektedir. Yoksulluğun hızla arttığı dünyamızda organ vermeye istekli kişilerin sayısı da artmakta bu da organ ticaretini beslemektedir. Nitekim organ ticaretine kaynak olan ülkelerin yoksul Asya, Afrika, Güney Amerika ile Doğu Avrupa ülkeleri olması nedensiz değildir.

İnsan Ticaretinin Nedenleri

İnsan ticareti karmaşık, çok boyutlu bir sorun alanıdır. Uluslararası insan ticareti, yoksulluğun, insan hakları ihlallerinin ve cinsiyet ayrımcılığının bir ürünü olarak sömürünün çeşitli türlerini içermektedir. Toplumsal dokunun parçalandığı, aşiret-kabile-aile gibi yapıların tahrip olduğu ve toplumsal dayanışma ve desteğin zayıfladığı ya da savaş-çatışma ve ekonomik kriz gibi olağanüstü durumlarda özellikle kadınlar, çocuklar ve yoksullar her türlü tehdit ve riske açık hale gelmektedir. İnsan emeğinin yanı sıra, kadın bedeninin metalaştırılması ve buna talebin azdırılması özellikle kadınları insan ticaretinin merkezine yerleştirmektedir.

İnsan ticaretinin diğer bir nedeni ulusal düzeyde de küresel düzeyde de kaynakların eşitsiz dağılımıdır. Özellikle sanayileşememiş, yoksul ülkelerde tarım ve hayvancılığın bilinçli bir şekilde tahrip edilmesi, kente göçün özendirilmesi ekono-

mik zorlukları beraberinde getirmektedir. Küresel ekonomi büyük yıkım ve krizlerle yürütülmektedir. Bir küresel yasal ekonomi söz konusudur bir de küresel yeraltı-kayıtdışı-illegal ekonomi sözkonusudur. Bu alan tamamen insan ticareti üzerinde şekillenmektedir. Küresel ekonominin yol açtığı yaygın işsizlik, çalışma hayatındaki cinsiyetçilik, eğitimsizlik, ani ve hızlı toplumsal alt üst oluşlar, iç çatışma ve savaş koşulları, kapitalist merkezlerin ucuz işgücüne süren talebi ve organ ticaretinin getirdiği büyük karlar insan ticaretinin nedenleri olarak sıralanabilir.

Ancak seks ticaretine olan talep insan ticaretinin temel nedenidir. Kadınlara yönelik şiddet, tehdit ve hatta cinayetler hemen her toplumda inanılmaz bir hızla artmaktadır. Aile içinde şiddet gören kadınlar, evlerinden kovulan kadınlar, boşanan kadınlar, çeşitli nedenlerle dışlanan kadınlar, bastırılan ve istismara uğrayan kadınlar yaşadıkları yeri terk etme yoluna gitmektedir. Bu kadınların çoğu sömürüye ve istismara açık hale gelmektedir. Modernist *(Batılı)* yaşam ve ilişki biçimlerinin, tüketim kültürünün, kadın-erkek modellerinin medya tarafından özendirilmesi de insanları bunlara ulaşmaya yönlendirmektedir. Özellikle, yoksul ülkelerde ve istikrarsız siyasi-ekonomik koşullardaki genç nüfus uluslararası insan ticaretini beslemektedir.

İnsan Ticaretinin Yoğunlaştığı Ülkeler

Elde edilebilen bilgilerden ve raporlardan yola çıkılarak bugün insan ticaretinin vardığı nokta hakkında kıtalar ve ülkeler hakkında bazı tespitler oluşmuştur. *"İsveç Hükümeti'nin yayınladığı bir rapora göre bu eğilimler şöyledir: Avrupa kıtasında insan ticareti genellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden Batı Avrupa'ya yönelmektedir. Bu bağlamda Balkan ülkeleri bu doğu-batı hareketinde transit ülkeler olmakta, ancak aynı zamanda hem kaynak hem de hedef ülke konumunda da olabilmektedir. Diğer yandan Avrupa ülkeleri Güneydoğu Asya, Batı Afrika ve Güney Amerika'dan gelen insan ticareti mağdurları anlamında hedef ülkelerdir. Mağdurlar genellikle cinsel sömürü amaçlı kullanılmaktadır. Aynı zamanda tarım sektöründe, ev içi hizmetlerde sömürüye maruz kalan mağdurlar da bulunmaktadır. Çocuklar ise daha çok hırsızlık ve kapkaç amaçlı kullanılmaktadır.*

Doğu ve Güneydoğu Asya'da Tayland ve Çin gibi ülkeler hem kaynak hem hedef ülke konumundadır. Bunların yanında ana kaynak ülkeler Filipinler, Burma, Vietnam, Kamboçya olarak belirlenmiş olup, Malezya ve Japonya başlıca hedef ülkelerdir. Bu bölgedeki insan ticareti genellikle kadınlar ve genç kızların cinsel sömürüsü amacıyla yapılmaktadır. Bunun yanında ev içi hizmet ve internet üzerinden evlilik amaçlı sömürüye de maruz kalmaktadırlar. Ayrıca, kız ve erkek çocukların ucuz işgücü olarak kullanıldığı da rapor edilmektedir.

Güney Asya'da ise başlıca kaynak ülkeler Bangladeş ve Nepal olarak görülmektedir. İnsan ticaretinin yönlendiği hedef ülkeler ise Hindistan ve Pakistan'dır. Ancak, Hindistan'da son yıllarda tüm dünyada artış gösteren ülke içi insan ticaretinin de yaygın olduğu gözlenmektedir. Ülkenin yoksul kırsal alanlarından gelen genç kızlar şehirlerde fuhuş veya evlilik için satılmaktadır. Erkek çocuklar ise hem ucuz işgücü olarak kullanılmakta, hem de Orta Doğu'ya deve jokeyi olarak satılmaktadır.

Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Tacikistan ve diğer Güneydoğu Kafkasya ülkeleri ise Rusya, Türkiye, Batı Avrupa, ABD ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelere yönelik insan ticareti açısından kaynak ülkeleri oluşturmaktadır. Bu bölgelerdeki insan ticareti de çoğunlukla cinsel sömürü için yapılmaktadır. Orta Doğu bölgesindeki insan ticareti ise genellikle çocuk evlilikleri, ev içi hizmet ve deve biniciliği için kız ve erkek çocukların satılmasını içermektedir.

Afrika kıtasındaki insan ticareti vakaları hakkında bilgi sınırlı olup, genellikle ev içi hizmet, zorla çalıştırma ve zorla evlendirmeyi içermektedir. Başlıca kaynak ülkeler Mali, Togo, Benin ve Nijerya'dır. Verilerin sınırlılığına rağmen, Afrika ülkelerinden kadınların Arap yarımadasına ve Avrupa'ya

geçirildiği görülmektedir. Mağdurlar genellikle cinsel sömürü, ev içi hizmet ve ucuz işgücü olarak sömürüye maruz kalmaktadır. Güney Afrika'nın ülkede son yıllarda gelişen seks ticaretinin de etkisiyle önemli bir hedef ülke haline geldiği belirtilmektedir. Bu bölgedeki insan ticareti örgütlerinin Doğu Avrupa, Güney Asya ve Batı Afrika'daki örgütlerle bağlantılı olduğu rapor edilmektedir.

Latin Amerika da insan ticaretinin yoğunlukla görüldüğü bir bölgedir ve buradaki vakalar çoğunlukla seks ticareti ile ilişkilidir. Kaynak ülkeler Bolivya, Brezilya, Kolombiya, Meksika iken hedef ülkeler Arjantin, Venezüella, Kosta Rika olarak belirtilmektedir. Ancak, ABD, Kanada, Japonya ve Batı Avrupa gibi gelişmiş ülkelerin hedef ülke olduğu kadın ticareti de yaygındır. Bunun yanı sıra, madencilik, ormancılık, tarım gibi sektörlerde, ev içi hizmetlerde ve uyuşturucu kaçakçılığında sömürü de görülmektedir. Evlat edinme amaçlı çocuk ticaretine dair veriler de elde edilmiş olup, bu anlamda temel kaynak ülkeler Guatemala ve Bolivya olarak rapor edilmektedir" [13]

Sonsöz

Kitlesel göçler tarih boyunca hem sosyal, siyasal ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmış hem de sosyal-siyasal-ekonomik yapıların yeniden şekillenmesinde rol oynamıştır. Kapitalist modernitenin ulus devlete dayalı uluslararası siyasal sisteminin gelişmesine paralel göç uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Zorla, etnik ve dinsel temizlik amacıyla, homojen ulus yaratma amacıyla, siyasal-kültürel-sosyal tekçilik temelinde olduğu kadar ekonomik sömürünün yoğunlaştırılması ve artan yoksulluk nedeniyle büyük göç hareketleri ortaya çıkmıştır.

Günümüzde ise, tüm bunlara ek olarak 21. yüzyılın en büyük fenomeni olan küreselleşme, uluslararası göç olgusuna da yeni boyutlar getirmiş; ağırlaşmasına ve küresel çapta büyük bir sorun haline gelmesine neden olmuştur. Asıl önemlisi yol açtığı sorunlar yumağı küresel çapta insanlığı ve doğasını tehdit eder hale gelmiştir.

Uluslararası göçlerin artışındaki belirleyici neden, ekonomik birikim kapitalist merkezlerde yoğunlaşırken, dünyanın geri kalanında yoksullaşma, işsizlik ve siyasal baskının yaşanması, ulus devletlerin kendi toplumlarına dönük savaş ve sömürüyü derinleştirmesi, yaşamın çekilmez hale getirilmesidir. Dünyanın bu yoksul bölgeleri dikkat edilirse sonu gelmez etnik-dinsel-sosyal çelişki ve çatışma içinde debelenmektedir. Kapitalist merkezlerin zenginlik, refah ve huzurlarının bedeli bu olmaktadır. Bunun elbette bir karşılığı olacaktır. Uluslararası göçü bir de bu boyutuyla görmek gerekmektedir.

Uluslararası göç gün geçtikçe daha büyük kitleleri ilgilendirmektedir. Niteliği değişmekte, yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı, kadın-çocuk-organ ticareti boyutlarıyla derinleşen insan ticareti en tehlikeli toplum kırım yöntemi olarak artmaktadır.

"Üçüncü dünyanın ufuklarından kendi üzerlerine doğru milyonlarca çocuğun çekirgeler gibi ilerlediğini görüyorlar korkulu rüyalarında" [14]

Uluslararası göçte ortaya çıkan bu yeni boyutlar, kapitalist merkezlerin ve kurdukları ulus devletçi sistemin çözüme değil engellemeye ve kısıtlamaya dönük bencil politikalarıyla birleşince 21. yüzyıldaki göç hareketlerini öncekilerden farklı

olarak düzensiz ve yasadışı gerçekleşen, suç şebekelerine ihale edilen dolayısıyla göçmenlerin her türlü istismara ve baskıya maruz kaldığı bir kitlesel kırım haline getirmektedir.

Kapitalist merkezlerde sanıldığının aksine küresel rekabet için ucuz işgücüne ihtiyaç vardır. Çünkü ekonomilerinin yarıdan fazlası spekülatif, gayri insani ve hukuk dışıdır. Bu vasıfsız, en ağır şartlarda çalışacak, her tür haktan ve güvenceden muaf, örgütsüz işgücü gerektirmektedir. Bu yüzden, istenen göç-istenmeyen göç kavramları uydurulmuştur. Sanki istenmeyen göç kapsamına giren yoksul ve vasıfsız işgücüne ihtiyaç yokmuş gibi bir görüntü çizilmektedir. Oysaki gerçek tam tersidir ve bu durum kamuoyundan gizlenmektedir. Dahası kısıtlayıcı ve engelleyici göç yasalarıyla bir yandan iç kamuoyunun yabancı düşmanlığı, göçmen karşıtlığı gibi eğilimleri okşanmakta, bir yandan da yasadışı göçe, göçmen kaçakçılarına ve insan tacirlerine zemin sunulmaktadır.

Günümüzde, mülteciler sorunu, yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti olguları artık kapitalist merkezlerde de ciddi toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Diğer yandan bu olgular çağımızın en trajik, en yıkıcı, in insanlık dışı hak ihlallerinin yaşanmasına yol açmaktadır. İnsanlık onurunun hiçe sayıldığı, insan emeğinin yanında bedeninin mal gibi alınıp satıldığı insan ticareti neredeyse meşru bir kazanç kapısı haline gelmiştir. Bu insanlık adına büyük bir düşüştür. İnsanın ticari bir mal gibi alınıp satılması bir insanlık suçudur. Küresel finans tekelleri ve oluşturdukları küresel pazar her şeyi alınıp satılabilen bir mal haline getirmiştir. Diğer yandan, küreselleşmenin özgürlük diye lanse ettiği kültür, kadın bedeni üzerinden geliştirilen toplumsal yozlaşma ile kendini yeniden üretmektedir. Bu durum özellikle zaten ikinci sınıf insan muamelesi gören kadınları (çocuk kadınlar-genç kadınlar) alınan, satılan ve tüketilen mallar haline getirmiştir. Devletçi uygarlıkla başlayan kadına ve topluma dönük tecavüz kültürü küreselleşmeyle birlikte katliam kültürüne dönüşmüştür.

Dolayısıyla sorunun çözümü bütünlüklü ve köklü ele alınmak durumundadır. Uluslararası göçü insan ticareti boyutuna taşıyan kapitalist modernist sistemi ve onun dünyanın farklı coğrafyalarında yol açtığı, geliştirdiği yoksulluk, zulüm ve adaletsizliği, eşitsizlik, işsizlik ve umutsuzluğu görmeden, bunları "İnsan hakları ihlali" olarak değil "İnsan, kadın ve toplum düşmanlığı" olarak ele almadan ve sorgulamayı böyle yapmadan sağlıklı bir çözüme ulaşmak da mümkün olmayacaktır.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)-Paul Boyle, Keith Halfacree ve Vaughan Robinson-Eş Zamanlı Göç Araştırması-yıl,1998-syf.23

(2)-F. James Hollifield-" Küresel Mit; Göç-Ticaret ve Ulus Devlet" yıl,1998-syf,41

(3)-Süha Atatüre-Tarihsel Gelişim Sürecini Anlamak-Genelkurmay Başkanlığı Stratejik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 2-syf.65

(4)-Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı (UNDP) 2006 Yıllık Raporu-syf.11

(5)-İbrahim Sirkeci-Küresel Kontrol Çabalarına Karşı Bireysel Aşma Çabaları: Türkiye ve Irak Örneklerinde Uluslararası Göçün Evrimi- 2006 Uluslararası Göç Sempozyumu'nda sunulan bildiri-syf.34

(6)-Stephen Castels ve Mark J. Miller-Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri-yıl,1993-syf.8-9

(7)-Birgül Şimşek-İşgücü Piyasalarının Küreselleşmesi ve Küresel İşgücü Piyasasında Ulusal İşgücü Piyasalarının Yeri-yıl,2006-syf.39

(8)-ESCAP, 2005 Tarihli Raporundan Aktaran Devrim Gül Vural

(9)-Kadın Ticaretine Karşı Küresel Koalisyon (GAATW) 2000 tarihli raporundan-sayı,9-syf,7

(10)-Victor Malarek-Nataşalar: Yeni Küresel Seks Ticaretinin İçyüzü-syf,34

(11)-Donna M. Hughes-Küreselleşme, Bilgi Teknolojisi Kadın Ve Çocukların İstismarı-Rain and Thunder Dergisi-yıl,2006-sayı,13-syf,17

(12)-Uluslararası Göç Örgütü (IOM)-2006 raporundan-syf,26-29).

(13)-Devrim Gül Vural-Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti-yıl,2006-syf,56

(14)-E. Galeano-Latin Amerika'nın Kesik Damarları-s.20

YAHUDİLER VE GÖÇ

Yahudilerin tarihini bilenler göç gerçeğinin, sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik, entelektüel hatta psikolojik yapılanmalarında ne kadar belirleyici bir role sahip olduğunu bilirler. Gittikleri her yerde halkların toplumsal birikimlerinden yararlanmayı, kendi hafızalarında toplamayı ve kendilerini bu birikimler üzerinden biçimlendirmeyi en iyi gerçekleştiren halklardan olmuş, belki de en iyi başarabilen halk olmuştur. Göç etmek Yahudilere has bir durum değil kuşkusuz. Yerleşik hayata geçmeden önce tüm insanlığın temel yaşam formu olan göç, uygarlıktan sonra da zorunlu ve gönüllü olmak üzere tarih boyunca bütün halkların çeşitli vesilelerle yaşamaya devam eden bir gerçekliği oldu. Ancak halkların göçleri ve bu göçlerin etkileri incelenirken Yahudilerin ayrıca ele alınması, göçlerle birlikte oluşan gerçekliğin değerlendirilmesi önemlidir. Binlerce yıl topraklarından zorunlu olarak göç etmek zorunda kalmış, yurtsuzluğu kimliği haline gelmiş, ancak yok olmamış bir halk olan Yahudi halkı bu konuda özel bir ilgiyi hak ediyor. Onların en önemli becerisi kendilerini diğer halkların birikimleriyle tazeleyerek biçimlendirebilmeleridir herhalde. Bu başarının İbrani kabilesi açısından getirileri ve götürüleri çok büyüktür. Hem dünyanın en büyük ekonomik gücü, en büyük siyasal örgütlenme gücü, en büyük entelektüel gücü hem de dünyanın en fazla katliamlara uğrayan ve dışlanan halkı oldu Yahudiler. Gezdikçe çevrelerinden maddi-manevi her şeyi toplamaya odaklanan bir toplumsal şekillenme aynı zamanda büyük tepkiler de topladı. Gelişen tepkilere karşı bile savunma mekanizmalarını; birikimi büyütme üzerine kurmuş ve çoğu zaman tepkilerin de büyümesi sorunuyla karşı karşıya kalmışlardı. Yurt bulma, biriktirme, tepki ve katliamlardan sonra yeni bir göç süreci... Deyim yerindeyse İbrani kabilesinin bütün tarihi zorunlu göçler ve bunun sonuçları tarihidir.

Küçük İbrani Ailesinin Tarih Sahnesine Çıkışı

Yahudi halkının tarihi İbrahim'le başlar. İbrahim figürü bir tarihsel gerçeklik midir? İnsanlık tarihinin başından beri var olan bazı bölgesel inanç figürlerinin bir uzantısı mıdır? Elbette bunlar tartışmalı konular ve sorulardır. Ama Tevrat ve Kuran da ifade edilen tabirlerin genel olarak kabul edilmesi durumu var.

www.kurdi.org

Urfa'nın yerli halklarından mıdır? Orta Mezopotamya'dan mı Harran'a geldi o da tartışmalı bir diğer konudur. Genel kabul edilen görüş; babası Terah'ın orta Mezopotamya'dan Harran'a göç ettiğidir. İslami kaynaklarda Azer diye adlandırılan Terah, Babil Nemrutlarının egemenlik düzeninde çalışan sıradan biridir. Dönem Nemrut gaddarlıklarının hat safhada yaşandığı ve bunun yol açtığı toplumsal sorunların derinleştiği bir dönemdir. Tarihe Nemrut kavramının zalim olarak kalması bu dönemlerin kalıntısı. İbrahim bu koşullarda boyun eğmeyen, baskılara karşı kendi özgün kimliğini yaşatmak isteyen bir karakter olarak açığa çıkmış. Yahudi tarihinde İbrahim'in hikayesi Yahudi halkının gerçekliğini anlamak açısından bir çok ipucu veriyor. Kutsal kitaplarda geniş-çe anlatılan ve halkın toplumsal hafızasında da hala çok güçlü bir yer edinerek korunan hikayeye göre; İbrahim, Nemrut'un putlarını kırıyor. Bu büyük cesaret isteyen bir başkaldırı durumudur. Yıkılan inanç simgelerinden çok, krallığın otoritesidir. Dolayısıyla cezası büyüktür. İbrahim'e ateşe atılarak öldürülme cezası veriliyor. Rivayete göre çok büyük bir ateş yakılıyor. Öyle ki Urfa ve çevresindeki bütün odunların toplandığı söyleniyor. Hatta bu nedenle hem odun kalmadığından, hem de İbrahim'in anısına olan saygıdan dolayı uzun bir süre Urfa'da yemekler ateşte yapılmazmış. Yemeklerin çiğ yenebilme usulü (Urfa'nın çiğ köftesi gibi)o zaman gelişmiş derler. Gerçekten böyle mi oldu bu konuda herhangi bir kanıt yoktur ama en azından toplumsal bellekte bu olayın ne kadar büyük yer edinmiş olduğunun ifadesi olarak dikkate değerdir. İnanışa göre verilen cezaya sadece insanlar değil hayvanlar da karşıdır. Herkes el birliğiyle ateşi söndürmeye yönelir. Milyonlarca karınca su taşıyarak bu ateşi söndürmekle kalmaz, kazılan çukuru su ile doldurur. İbrahim mancınıkla atılıncaya kadar ateş bir su havuzuna dönüşmüştür. Bu olay toplumsal ahlak da zalime karşı direnişin ne kadar yüceltildiğinin ve desteklendiğinin en güzel örneklerinden biridir. Binlerce yıl geçmiş olmasına rağmen Urfa'da ki bu havuza hala aynı kutsallıkla yaklaşılır, balıklarını yemek büyük bir günah sayılır. Bütün semavi inançlar için geçerlidir bu durum. İbrahim cezadan kurtulmuş, toplum nezdinde büyük bir saygınlık edinmiş, bu da Nemrut'un öfkesini büyütmüştür. Urfa'da barınma koşulları kalmamıştır. İbrahim'in tam böyle bir dar boğazdayken bir rüya gördüğü, rüyasında tanrının kendisine Kenan ülkesini vaat ettiği geçiyor kutsal kitaplarda. Aynı zamanda İbrahim, gaipten sesler duymaya başlar. Tanrı kendisiyle konuşmaktadır. Bu durum Babil'in ideolojisine karşı sadece direnmeyle sınırlı kalmayıp, alternatif bir ideoloji-inanç sistemi oluşturma girişimidir. Uygarlık tarihi boyunca insanlığı en fazla etkileyecek olayların başında gelir. Kendine başka bir yurt edinme hayali o zamanın koşullarına çok da ters değildir. Yerleşik hayat daha çok köklü bir kültür haline gelmemiştir. Zaten hayvancılıkla geçinen ve küçük baş hayvan ticareti de yapan küçük bir kabile için başka bir yerleşim yeri aramak son derece doğaldır. Durumu olağanüstü kılan iki neden vardır. Birincisi; doğal sebeplerden değil de, baskıdan dolayı yerlerini terk etmek zorunda kalmalarıdır. İkincisi ise; göç etmeyi hedefledikleri yerde başka bir halk yaşıyor olması ve durumun büyük bir savaşa ve tarihin en uzun süreli çelişkisine yol açmasıdır.

Kenan Ülkesine Yönelik İlk Göç

M.Ö. 1700-1600 yıllarında gerçekleştiği tahmin edilen bu olay, Yahudi kabilesinin göçle başlayan varlığının da miladı oluyor. İbrahim'in ailesi ve yeğeninden oluşan bu çok küçük kabile önce Fenikelilerin ülkesinde yani günümüzün Lübnan'ın da biraz kalırlar. Toplumsal hafızalarında Fenike kültüründen kalanları daha sonra dini literatürlerinde de kullandılar. Tevrat'ta sözü edilen canavar Leviathan o dönem Fenike halkı içerisinde deniz ejderhası olarak biçimlenen tanrıçadır. Yılan ve ejderhalar bilindiği gibi dünyanın her tarafındaki bütün eski inançlarda ka-

dın eksenli inanışın simgeleridir. Yeni bir inanç düzenine eğilim gösteren ve eski inanç alışkanlıklarının tümüne karşı kendi inanç sistemini oluşturmaya çalışan İbrahim ve ailesi için Leviathan 'da Babil putlarından farksız hatta daha korkunçtur. Bu nedenle Tevrat'a en büyük canavar olarak geçmiştir.

İbrahim ve ailesi verilen vaade uyarak asıl hedefleri olan Kenan ülkesine yani günümüzün Filistin topraklarına geldiklerinde, burada Aryen kökenli bir halk yaşamaktadır. Uzun bir süre burada hayvancılık yapan İbrahim'in döneminde Filistin'de yerleşecek bir yer bulamaz, daha çok konar-göçer biçiminde hareketli yaşarlar. Başından beri ataerkil bir karaktere sahip olan İbrahim ailesinin soyunu sürdürme sorunu da vardır. İbrahim'in eşi Sara'nın çocukları (ya da belki de sadece erkek çocukları olmamıştır. Ataerkil zihniyetin çok güçlü olduğu yerlerde kız çocukları sayılmıyordu.) olmuyordu. Sara, soy sürdürme gerekliliği üzerinden İbrahim'in cariyesi Hacer'le evlenmesini ister. (hala bölge halklarında çocukları olmayan kadınların eşlerini başka bir kadınla evlendirmeleri gelenektir.)İbrahim'in Hacer'den doğan oğlu İsmail, belli bir yaşa geldikten sonra Sara'nın da bir oğlu olur. İsmail'in belirleyici olmaması için Sara, İsmail ile Hacer'e karşı tavrını değiştirir ve onların kabileden kovulmalarını ister.(Yahudiler günümüz de bile bu tavrı sürdürerek İsmail'i ve Hacer'i kendilerinden saymazlar. İsmail'i Arap etnik yapısı içerisinde doğan İslamiyet sahiplenir.) Sara'nın bu yaklaşımı ilk oğul üzerinden sürmesi gereken kabile soyunun İsmail'e değil kendi oğlu olan İshak'a dayanması içindir. Bu bir anlamda aynı soydan olmayan Hacer'in çocuğunun kabile kültür ve etnik yapısını değiştirmemesi amacını taşır. (Kendisini de Semitik olarak tanımlayan bir kabilenin başka bir Semitik grubu kendinden görmemesi onlarla karışmak istememesi ilginçtir. İbrahim ve ailesinin saf bir Semitik yapıya sahip olmadığına ilişkin bulgular vardır. İbrahim'in güçlü Mitani kültürel etkinliğinde şekillenen bir kabile olması kökenlerinin buradan tümüyle bağımsız olamayacağı ihtimalini güçlendiriyor. Nitekim kültürel ve dil yapısı anlamında ciddi bir etkilenme de var. Ayrıca Yahudilerin dini öncüleri durumunda olan Levi ailesinin bir Aryen kabilesi olan Luvi'lerden geldiğine ilişkin görüşler de vardır. Bu ve benzer birçok nedenle Reber Apo Yahudi halkını Aryen-Semitik karışımı bir halk olarak tanımlıyor)

Yahudiler, Yahudi tarihini Sara'nın doğurduğu İshak üzerinden sürdürürler. (Hacer ve İsmail, Paran denilen bir yere gönderilmiştir. İsmail üzerinden de İslamiyet'in kabul ettiği Arap halkının oluştuğu anlatılır. İsmail'in burada yaptığı ev ve bulduğu zem zem suyu İslamiyet'in en kutsal ibadet yerleridir.) İshak'ın iki oğlu olur. Büyüğü Esav küçüğü Yakup'tur. Yine çok katı bir ataerkil geleneğe göre babaları öldükten sonra oğulların büyüğü kabilenin başına geçmekte ve mal varlığının en büyük kısmı da bu büyük oğula kalmaktaydı. Kabile sorunlarının çok çıplak hikayeleştirildiği Tevrat'ta iktidar kavgaları, komplo ve hileler de açıkça yazılmaktadır. Buna göre; İktidarı sürdürmek isteyen küçük oğul Yakup, annesinin desteği ve Rab'ın onayıyla artık ölüm döşeğinde olan ve kendisini tanıyamayacak kadar hasta olan babası İshak'a kendisini Esav olarak tanıtır ve tüm yetkilerin ve mal varlığının kendisine geçmesini sağlar. Bu hile yetkileri almasını sağlar ama abisinin de öfkesini üzerine çeker. Artık Kenan'da barınamaz.

Harran'a Tekrar Dönüş Ve Kabilenin Yeniden Yapılanması

Esav'ın öfkesinden korkan Yakup, Harran'a dayısı Laban'ın yanına kaçar. Anlaşılan, Harran'dan göç etmek orayla ilişkilerini koparmamıştır. Yakup dayısı Laban'ın iki kızı ile evlenir ve buradan cariyeler edinir. Bu iki dayı kızı ve cariyelerinden on iki oğlu olur. Kabile bundan sonra kendisini bu on iki oğul üzerinden sürdürecek ve İsrailoğulları olarak

tanımlayacaktır. Kabilenin İsrailoğulları diye tanımlanmasının nedeni Yakup'un tanrıyla güreştiğini söylemesidir. Tanrıyla güreşmek anlamına gelen İsrail, Yakup'un yeni ismidir. Bu aynı zamanda inancın da yeniden formüle edilmeye çalışıldığını gösteriyor. Nitekim Yakup da bir peygamberdir. Uzun süre Harran'da kalan Yakup on iki oğlunu da alarak tekrar vaat edilen topraklara döner. Yakup çocukları içerisinde en çok en küçüğü olan Yusuf'u sever. Bu durumdan abileri hiç hoşlanmaz. Yusuf bir gün kendisini kıskanan abileri tarafından bir kuyuya atılarak ölüme terkedilir. Ancak Yusuf ölmez. Kenan ülkesi Mısır köle ticaret kervanlarının yol güzergahında olduğu için kuyular kervanlar tarafından kullanılırmış. Yusuf kuyudayken yoldan geçen bir köle ticaret kervanı tarafından bulunarak, köle olarak satılmak üzere Mısır'a götürülür. Rivayete göre Yusuf saray tarafından satın alınır ve sarayda büyür. Zamanla devlet içerisinde yetkinleşir ve maliye işlerinden sorumlu bir görevli haline gelir. Yusuf'un Mısır devleti içerisinde yükselmeye başladığı dönemde, Kenan ülkesinde kıtlık baş göstermiştir. Yerel halk gibi Yakup ve oğulları da ciddi bir sıkıntı içerisindedir. Sonunda Yakup Mısır'da durumun nasıl olduğunu araştırmak için oğullarından bazılarını buraya gönderir. Kabilenin hala çok yerleşik bir hayata sahip olmadığının göstergesidir bu durum. Oğulları Mısır'da kalabilirler mi diye araştırırken Yusuf'la karşılaşırlar. Önemli yetkileri olan Yusuf, abilerini affederek babasını ve kabilesini Mısır'a çağırır.

Yahudi Kabilesinin Halklaştığı Ve Dinsel Anlamda Çok Ciddi Etkilendiği Mısır Süreci

İbrani kabilesi Yusuf'un desteğiyle Mısır'a göçer. Mısır'da 300 yıl kalırlar. Bu dönemde Mısır'ın egemenliği dışardan gelmiş bir kabile olan Hiksosların elindedir. Hiksoslar'ın da Aryen kökenli olup bir vesileyle Yahudilerle benzer bir güzergahla alana gelmiş olabilecekleri tahmin ediliyor. Hiksoslar döneminde Yahudilerin iktidarla çarpışmasına yönelik pek ciddi bir bilgi yoktur. Asıl çarpışmalar Hiksos iktidarının sona erdiği yerli Sat egemenliği döneminde başlar. Yahudilerin başından beri Mısır'da hem devlet içerisinde hem de köle olarak yer edindiklerine ilişkin veriler var. Yahudi topluluğunun özellikle piramitlerin yapımında çalıştıkları, son dönemlerde çalışma koşullarının çok zorlaştığı belirtilir. Bu 300 yıllık süreçte küçük Yahudi kabilesi büyümüş, 72 kabileden oluşan bir halk haline gelmiştir. Yahudiler, Mısır'da Mısır'ın hem yeni bir adım olan tek tanrı inancından hem de mitolojik tanrıça-tanrı kültüründen oldukça etkilendiler. Günümüze kadar süren bu etki daha çok Kabala inancında kendini gösterse de, Musa'nın tek tanrı inancı da Mısır'da şekillenen Aton inancından ciddi anlamda etkilendi. Kabala inancındaki, büyük sır, sade gerçeğe labirentli, zor sınavlı yollardan ulaşma, büyük göz ve evrenin semavi dinlerden farklı tanımlanma biçimi Mısır inancından kalmadır.

Yahudiler Mısır'da giderek büyüyor ve etkili oluyorken neden, Mısır'dan göç etmelerinin gönüllü olmadığı anlaşılıyor. Bir zorunlu göç durumu. Musa hikayesinde de böyle ifade edilir. Musa da aynen Yusuf gibi Mısır saraylarında büyümüştür. Ancak Mısır Firavunu Yahudilerin varlığından rahatsızdır, yerel halk ile Yahudiler arasında çelişkiler baş göstermiştir. Mısır Firavunu büyüyen Yahudi nüfusunu bir tehlike olarak görmektedir. Hem devlet içerisinde etkili olmaları hem de köleler içerisinde sayılarının çok fazla olması Firavunun egemenliğini sürdürmesi açısından riskli bir alternatif potansiyeldir. Bu nedenle Yahudi halkını Mısır'dan çıkarmak için baskı uygulamaya başlar. Devlet içerisinde yetkili olan Musa bu durumdan rahatsızdır. Bir gün sokakta bir Mısırlı ile bir Yahudi'nin kavga ettiğini gören Musa, duruma müdahale ederek Yahudi'ye yardımcı olur. Kavgada Mısırlı ölür. Bir Mısırlının bir Yahudi tarafından öldürülmesinin cezası ölümdür.

Medyan Ülkesine Kaçan Musa, Yeni Bir Peygamber Olarak Geri Döndü

Musa Firavunun gazabından korkarak Medyan ülkesine kaçar. Medyan Med ülkesidir. Urfa'nın da içerisinde bulunduğu Med ülkesine Yahudilerin her başı sıkıştığında sığınacak yer olarak bakması anlamlıdır. Toplumsal hafızalarında burası anavatandır ve zor dönemlerinin dayanağıdır. Musa'nın da bu yolu seçmesi toplumsal refleksin bireyde somutlaşmasıdır. Musa, Medyan ülkesinde Yetro(Şuayb) isimli bir kahinin yanına sığınır. Hayvanlarına çobanlık yapar ve sonra da kızıyla evlenir. Musa, dini inancını burada formüle etmiştir. Hiç kuşkusuz ahlaki kurallardan oluşan on emiri geliştirirken ahlaki toplum değerleri güçlü olan bu kahinden, kızından ve alanın kültüründen etkilenmiştir. Musa tanrıyı da ilk kez çobanlık yaptığı bu dağlar da görmüştür. Horeb dağında Rab kendisini yanan bir çalılığın içinden gösterir. Rivayete göre tanrı Musa'ya halkını Mısırdan kurtarma ve vaat edilen topraklara götürme görevini verir, yanına da yardımcı olarak kardeşi Harun'u görevlendirir. Musa'da İbrahim ve Yakup gibi burada kendini ideolojik olarak yeniden donatmış ve bu donanım üzerinden vaat edilen topraklara yüzünü dönmüştür.

Musa'nın bu görevi yerine getirmesinde yaşadığı en büyük sıkıntı Mısırlılardan kaynaklı değil, kendi halkından kaynaklı oldu. İnanç ve kültürel olarak Mısırlılardan çok etkilenen ve yerleşik hayat kültürü gelişmiş olan Yahudi halkının büyük bir kesimi Musa ile birlikte Kenan ülkesine dönmeyi kabul etmez. Ciddi bir örgütlenme sorunu vardır. Önderlik, Yahudi dinindeki merkeziyetçi inancın bu soruna karşılık geliştirildiğini belirtir. Rab'bın birliği çok katı bir merkeziyetçilik olarak somutlaşırken, ahlaki kurallar da çok sert yöntemlerle uygulanır. Aştar inancı ve simgesi olan buzağı putlarını koruyanların üzerine gidilir. (Buna rağmen çok zor durumda kaldıklarında yine buzağı ile dua etmeyi sürdürürler). Yeni inanç düzeni özellikle kadınların kontrolü üzerinden geliştirilmeye çalışılır. Eski inancını sürdüren, aile sınırlarını aşarak başka erkeklerle birlikte olan ve Mısırlılar gibi giyinen ve davranan kadınlara karşı başta taşlayarak öldürmek olmak üzere ciddi baskılar uygulanır. Mısır'dan Kenan ülkesine doğru gelişen göç sürecinde binlerce kadının recm edilerek öldürüldüğü belirtilir. Yahudi kabileleri arasında da ciddi kavgalar vardır. Bu nedenlerle Mısır ile Kenan ülkesi arasında çok kısa bir mesafe olmasına rağmen, aradaki Sina çölünde kırk yıl geçirirler. (Belki de bu sürecin kırk yıla bedel bir zorlukla, iç çatışmalarla yaşandığını ifade etmek için bu rakam verilmiştir.) Çatışma, çelişki ve sorunlar sadece topluluğun içinde yaşanmaz tabi. Kenan ülkesinin yerleşik halkı da bu davetsiz misafirleri kabul etmez. Yahudiler yerleşebilmek için çok uğraşırlar. Yerleşim yerlerine yönelik önce istihbarat toplayıp sonra saldırma stratejisini uygulayarak kendilerine yer açarlar. Kenan ülkesine uzun süreli bir savaştan sonra girebilirler yani.

Musa vaat edilen topraklara yerleşe-

Çatışma, çelişki ve sorunlar sadece topluluğun içinde yaşanmaz tabi. Kenan ülkesinin yerleşik halkı da bu davetsiz misafirleri kabul etmez. Yahudiler yerleşebilmek için çok uğraşırlar. Yerleşim yerlerine yönelik önce istihbarat toplayıp sonra saldırma stratejisini uygulayarak kendilerine yer açarlar.

www.arsivakurdi.org

meden Moab dağında öldü ve orada gömüldü. Geriye Yahudi dininin temeli olan on emiri bıraktı. Sina çölündeki süreci yaşayan kuşağın önemli bir kesimi de ölmüştü. Mısır'dan gelenler içerisinde sadece iki kişi kalmıştır. Bunlardan bir tanesi Musa'nın yardımcılarından biri olan Yeşu'dur. Yeşu, Musa'dan sonraki peygamber olur.

Kenan Ülkesinde Yahudi Tarihinin En Güçlü Dönemi Yaşanır

Yahudiler Kenan ülkesinde Yeşu peygamberden sonra uzun süre Şoftim denilen hakimler tarafından yönetildi. Bu süreçte Yahudi halkının yerleşik halkla savaşları da kesintili de olsa devam ediyordu. Şoftimlerden sonra Samuel'in peygamber olarak gönderildiği ve Saul'un Yahudi halkının kralı olarak tayin edildiği dönemde Filistinlerle büyük savaşlar yaşanır. Bu savaş da en büyük kahramanlığı gösterenlerden biri Davut'tur. Davut büyük kahramanlıklar gösterir. Ancak bir süre sonra yaşanan iç çatışmalardan dolayı Davut, Yahudi saflarından kaçarak Filistin saflarına katılır. Filistinlilere yardım ederek Saul Krallığını devirir ve tekrar saf değiştirerek Yahudilerin başına geçer. Davut, M.Ö 1012-975 yılları arasında bütün Yahudileri birleştirerek tarihlerinin ilk devletini kurar. Bu nedenle Davut, bir peygamber değil, kral olmasına rağmen Yahudiler tarafından çok büyük kutsallıkla anılır. Davut'un yıldızı ve kalkanı hala Yahudilerin temel simgeleri olarak benimsenir. Davut aynı zamanda Yahudilerin dini inançlarının merkezi olacak büyük mabedi yapmayı hedefler. Ancak yapamaz. Yahudi dininde Davut'a bu şansın verilmemesinin nedeni; iktidarın sefasına kendisini fazla kaptırması olarak gösterilir. En az 900 kadını haremine almasına tanrının kızmış olduğu söylenir. Buna rağmen Yahudi tarihinde Davut dönemi en çok özlenen dönemdir. Günümüzde bile mesihin Davut'un soyundan biri olarak geleceğine, Yahudi halkını kurtaracağına inanılır. Davut'dan sonra krallığın başına Davut'un oğlu Süleyman gelir. Süleyman döneminde ilk Yahudi mabedi Moriah dağında inşa edilir. Bu mabet Bet-Hamikdaş olarak adlandırılır. Yahudiler için çok kutsaldır.

Yahudiler Kenan ülkesinde Yeşu peygamberden sonra uzun süre Şoftim denilen hakimler tarafından yönetildi. Bu süreçte Yahudi halkının yerleşik halkla savaşları da kesintili de olsa devam ediyordu. Şoftimlerden sonra Samuel'in peygamber olarak gönderildiği ve Saul'un Yahudi halkının kralı olarak tayin edildiği dönemde Filistinlerle büyük savaşlar yaşanır.

Süleyman'ın ölümünden sonra iç karışıklıklar baş gösterir yine. Temel çelişki yine eski inançlar ile Yahudi dini arasındaki çelişkilerdir. Sorun öyle bir boyuta varır ki; kuzeyde İsrail ve güneyde Yahuda olmak üzere iki devlete bölünürler. Kuzey devleti olan İsrail'in pagan dinlerine geri döndüğü ve İsrailoğullarının on kabilesinin burada kaldığı belirtilir. Güney kabilesi Yahudi dininde kalan İki İsrailoğlu kabilesidir. Kudüs'deki Mabet bu krallıktandır. M.Ö. 930'da gelişen bu olay dışardan gelen saldırılara karşı da güçlerinin zayıflaması demektir. Eski inançlarına yönelen Yahuda krallığı M.Ö. 722 yılında Asur İmparatoru II. Sargon döneminde işgal edilir ve on İsrailoğlu kabilesi Kenan topraklarından sürülerek, Mezopotamya'ya

www.arsivakurdi.org

gönderilir. Bunların yerine Asuriler getirilip yerleştirilir. Kenan ülkesinden çıkarılıp sürgüne gönderilen ve Yahudi dininden uzaklaşan on kabile hala kayıp kabileler olarak Yahudiler tarafından araştırılıyor. Bunların bir kısmının yerel halk içerisinde özellikle Kürt halkı içerisinde eridiği, bir kısmının da daha doğuya, Orta Asya'ya doğru yayıldıkları tahmin ediliyor.

Yahudi dinine bağlı kalan Kudüs'ü bu krallığın başkenti yapan ve Mabedin etrafında örgütlenen diğer krallık ise M.Ö. 587 yılında ünlü Babil kralı Nebukadnezar döneminde ortadan kaldırıldı. Bu iki Yahudi kabilesi de Babil'e sürüldü. Nebukadnezar Yahudileri sürmekle kalmadı kutsal mabetlerini de yıktı. Yahudi kimliğinin oldukça bilincinde olan Babil Yahudileri erimedikleri gibi Babil'de dinlerini ve entelektüel birikimlerini geliştirdiler. Nebukadnezar egemenliğinden kısa bir süre sonra Babil Perslerin egemenliğine geçti.

Babil'i işgal eden ve burayı imparatorluğunun merkezi yapan Kiros, Babil'de sürgünde olan bütün toplulukların yerlerine dönmelerine ve ibadetlerini gerçekleştirmelerine izin verdi. Ancak Yahudiler bu serbestiye rağmen iki sebepten dolayı Kudüs'e geri dönemediler. Birincisi Yahudi tarihi boyunca en fazla karşı karşıya kaldıkları sorun, sürgünden Kenan ülkesine geri dönüş koşulları gelişince yerleşik düzenini kuranların Yahudilerin tekrar dönmek istememeleridir. Mısır dönüşünde de bu sorunla karşılaşmış, çok sıkı bir disiplin uygulayarak bunu başarabilmişlerdi. Üstelik başlarında bir peygamber vardı. Babil'de o da yoktu. Yahudilerin büyük çoğunluğu Babil'den Kudüs'e geri dönmeyi kabul etmiyordu. Geri dönen çok az Yahudi'nin de yeniden yapılanmaya gücü yetmemişti. Kudüs'e geri dönmeleri önündeki ikinci engel de Kenan ülkesine Asurlular tarafından yerleştirilen Asurilerin, Yahudilerin geri dönmesine tepki göstermesiydi. Yahudiler geri dönerse isyan edeceklerini belirtiyorlardı. Kiros bu nedenle Yahudilerin geri dönme ve mabeti yeniden inşa etme hakkını tanımayı geri aldı. Yahudiler Pers döneminde uzun bir süre daha Babil'de kaldılar. Gelişen bir olay bu durumu değiştirdi. Ester isimli bir Yahudi kadının Pers kralıyla Yahudi kimliğini gizleyerek evlenmesi ve kral üzerinde etkili olması Pers imparatorluğunun kararını yeniden gözden geçirmesini sağladı. Yahudiler günümüzde bile Ester'in bu başarısından dolayı ona da bir peygamber gözüyle bakarlar. Ester'in oğlu olan II. Darius, Yahudiler tarafından Yahudi olarak kabul edilir(Yahudiler yabancılarla evlenince çocuğun babası üzerinden değil annesi üzerinden Yahudi olmasını esas alırlar). Bu süreçte Yahudiler Babil'de çok faal ve etkili olurlar. Kudüs'e geri dönen Yahudiler, Mabedi ikinci kez Ezra'nın önderliğinde inşa ettiler. Romalıların bölgede hegemonyasını kurmasına kadar Kenan ülkesindeki Yahudiler Pers İmparatorluğunun bir parçası ve özerk bir alan olarak varlığını sürdürdü.

Yahudiler Babil'de entelektüel birikimlerini Zerdüştlük felsefesiyle de derinleştirip, Tevrat'ı yazdılar. Tevrat yazılmadan önce Yahudilik dini on emirden ibaretti. Dinin kapsamlı tanımı, kuralları ve felsefesi ağırlıklı olarak Babil'de Pers egemenliği sürecinde gerçekleşti. Yahudi topluluğu içerisinde Tevrat'ı yazan Şaul dışında bir çok entelektüel yetişti.

Romalılar Ortadoğunun Bir Bölümünü Ele Geçirdi

Romalıların Ortadoğu'ya gelişinden en fazla etkilenen halklardan biri Yahudi halkı oldu. Romalıların dinsel ve siyasal baskılarına karşı sık sık başkaldırıp çatıştılar. Tüm Yahudilerin Romalılara karşı direniş konusunda aynı yöntemlerde hem fikir olduğunu söylemek doğru olmaz. Yahudilerin içerisinde işbirliğine kendini yatırmış egemen tabaka olduğu gibi, orta yolcu kesimler de vardı. Romalılara karşı en radikal direniş çizgisinde olan Zealotlar, Romalıların kesin olarak topraklarından çıkarılmasından, Roma egemenliğinin bitirilmesinden yanaydı. Bunun için her türlü fedakarlığı yapmaya hazırlardı.

Hala Yahudiler arasında bir kesim o döneme ilişkin değerlendirme yaparken Zealotları yurtseverliğin, fedakarlığın sembolü olarak görüp kutsayarak anarken, bir diğer kesim Romalılara karşı daha uzlaşmacı olunsaydı yurtlarından sürülmeyeceklerini düşünerek, Zealotların kör direnişçiliğini suçlarlar.

M.S. 70 yıllarında Zeaolatların öncülüğünde başlayan direniş sürecinde zaman zaman Romalı güçler geriletilse de, Romalı askerler bütün güçlerini toparlayarak stratejik bir hamle yaptılar. Binlerce Yahudi öldürüldü. Zealotların geri kalanları da ele geçmemek için son neferine kadar topluca intihar etti. Yahudi devleti diye bir şey kalmadığı gibi Mabet de Romalılar tarafından yıkıldı. Sadece batı duvarı kaldı. (Günümüzde o duvar çok kutsal kabul edilip, ağlama duvarı olarak varlığını koruyor. Yahudiler mabedin mutlaka bir gün yeniden kurulmasını bekliyorlar. İsrail devleti kurulmuş olmasına rağmen mabedin hala inşa edilmemesinin nedeni Yahudilerin onları kurtarmaya gelecek olan mesih tarafından inşa edileceğine olan inancı. Diğer taraftan aynı zemin üzerine Müslümanların da kutsal yeri kabul edilen Mescidi Aksa'nın inşa edilmiş olması gerçeği var.) Yahudiler ciddi bir bozguna uğramış, katledilmiş ve bir kısmı kaçmış olsa da bir süre daha burada yaşamaya devam ettiler. Ancak 132 yılında tekrar direniş geliştirince Romalılar bu sefer daha büyük bir katliam yapmakla kalmadı, kalan bütün Yahudileri Kenan ülkesinden sürdü.

Romalıların Sürdüğü Yahudiler Tüm Dünyaya Yayılarak İnsanlık Tarihinde Çok Önemli Roller Oynadılar

Kenan'dan ayrılan Yahudilerin bir kısmı Kuzey Mezopotamya ve Anadolu'ya yöneldi. Diğer kesimi ise daha önce çok verimli geçen Babil sürecinin anısıyla Babil'e gitti. Kuzeye doğru giden Yahudiler buradan yayılmaya başladılar. Temel geçim kaynakları ticaret ve tefecilik olan bu küçük halk ekonomik geçimleri için neresi uygunsa oralara dağıldı. Kürdistan, Anadolu, Orta Asya, Rusya, Balkanlar, Almanya, Fransa, İngiltere. Kenan topraklarından doğu hattı üzerinden dağılan bu Yahudilere daha sonra Aşkenaz Yahudileri denildi. Gittikleri yerlerde tefecilikten dolayı hızla zenginleşen bu Yahudiler aynı zamanda bulundukları ülkelerin en entelektüel topluluğu haline de geliyordu. Vatansız bu halkın temel dayanağı para ve bilgiydi. Ama aynı zamanda yerli halklarla çatışmalarının, istenmemelerinin de temel nedeniydi bu dayanakları. Halklar onların paraya faiz koyarak yerli aristokratlara borç veren, paradan para kazanan gelişmelerinden gittikçe daha çok rahatsız oluyordu. Aşkenaz Yahudilerine karşı tepkiler her yerde gelişiyordu.

Bu arada Babil'e geçen Yahudiler yine bir Pers hanedanı olan Sasanilerin egemenliğinde uzun yıllar yaşadılar. Babil Yahudilerinin durumu Aşkenazlardan çok daha iyiydi. Hatta Sasaniler içerisinde dini olarak da kendilerini yaymayı başardılar. Öyle ki, Erbil bir Yahudi kenti haline gelmişti. Özellikle Kürtler içerisinde Yahudi inancını geliştirdiklerine ilişkin bir çok kanıt var. M.S. 40 yılında başkenti Erbil (Arvil) olan Adiabene krallığı bölgeye başından beri sürülen Yahudilerin toplandığı bir merkez durumundaydı. Asurluların yıktığı Yahudi krallığının yerleşik halklara karışan on kabilesi ile Babil sürgününden dönmeyen Yahudiler çok daha eski bir tarihten beri orada olmakla birlikte son sürgünden sonra en az beş yüzyıl daha kaldılar Kürdistan coğrafyasında.

Seferat Yahudileri

İslamiyet'in gelişimi ve yayılması sürecinde Yahudilerin de durumu değişti. Yahudi dini üzerindeki baskılara karşı bir kısmı çevre alanlara doğru göç etmeye başlarken, bazı Yahudiler de İslamiyet, Yahudilik ve Hristiyanlık karışımından oluşan bir mezheple kendilerini korumaya çalıştılar. Karaimler, görünürde İslami bir tarikat gibi görünüyordu ancak özü yine Yahudi idi. Diğer Yahudilerin önemli bir kesimi de bölgeden ayrılma eğili-

mi içerisindeydi. Bu nedenle Arap cihat güçleri yayılım alanlarını genişletince Yahudiler bu yeni açılım alanlarına doğru açıldı. 711-715 yılları arasında Emeviler döneminde Afrika'nın kuzeyi sonra da İspanya'nın güneyi işgal edildi. İspanya Endülüs devletinin kuruluşu sadece Arap Mağribilerin değil Mezopotamya Yahudilerinin de bu bölgeye akın etmesini sağladı. Yahudilerin Müslüman Araplarla İberik yarım adasındaki yerleşik halklardan olmaya başlaması İspanya'nın kültürel, siyasal, ekonomik yapılanmasını çok ciddi anlamda etkiledi. Bir Avrupa Ortadoğu karışımı haline gelen İspanya'nın Kapitalist sermaye gelişiminde ve daha sonra da geriye düşüşünde Yahudilerin ciddi bir etkisi oldu.

İspanya'da yaklaşık beş yüz yıl yaşayan Yahudiler de yerel kültürden oldukça etkilendi. Öyle ki, İbranice ve İspanyolca' nın karışımı olan Ladino diye bir dil kullanmaya başladılar. Sadece Seferad Yahudilerinin kullandığı bu dil şimdilerde dini ibadetlerde hala kullanılıyor olsa da kaybolma riski olan dillerdendir. Seferad Yahudileri Merkantilist Kapitalizmin gelişiminde başat rol oynadılar. İspanya'nın yeni toprakları keşfeden öncü güçlerinden önemli bir kesimi Yahudi idi. Marko Polo da öyleydi. Latin Amerika keşifleri dünya sermayesinin İspanya'da toplanmasını sağlamıştı. Bu dönem aynı zamanda Yahudilere karşı tepkilerin de yükselmeye başladığı dönemdi. Yahudiler İspanya'nın en varlıklı kesimi olmakla birlikte, entelektüel düzeyi de en yüksek olanlardı. Tepkilerin asıl sebebi sermayenin paylaşılmak istenmemesiydi. Önce Yahudilerin İsa'nın katili olduğu vaazlarıyla tepkiler yoğunlaştırıldı. Halk içerisinde Yahudilerin tefeciliğinden dolayı her kesimden zaten borçlu olanların tepkisi vardı. Yahudilerin ticari ve mali bağımsızlığı olduğu gibi İspanya ekonomisine de hakim olmuşlardı. Dolayısıyla bu vaazlar çok etkiliyordu. Bu nedenlerle İspanya'nın Lateron konsülü 12. Yüzyıl'da Yahudileri kendi mahallerine kapatma kararı aldı. Buna göre Yahudiler tefecilik üzerinden çok fazla borçlandırdıkları Hristiyanlarla eskisi gibi ilişkilenemeyecekti. İspanya ticaretini dış ülkelere taşımakla da suçlanan Yahudilerin hareket alanlarına da sınırlandırma getirilmişti. Yahudi gettolarının oluşturulması daha sonra da bir çok yerde uygulandı. Baskıların artmasından sonra bir çok Yahudi mallarını ve konumunu korumak için dinde takkiye yaparak görünüşte Hristiyanlığı benimsediler.

Yahudiler üzerindeki baskıların gelişmesinde Katolik kilisesinin de önemli bir rolü vardı. Papalık İspanya'nın ekonomik, siyasal gücünü zayıflatmak istiyordu. Yahudilerin İspanya'dan çıkması İspanya'yı çok zayıflatacaktı. Müslümanlara karşı da yapılsa esas hedefte olan Yahudilere karşı dini tahrik ve anti-propagandalar papalık tarafından yönlendiriliyordu. Yahudiler İsa'yı öldürmüştü ve lanetli bir halk olarak sürülmeleri gerekiyordu. İspanya krallığı Yahudilerin çıkmasından yana değilse de bir süre sonra durumu kabul etti ve İsabel ve Ferdinand döneminde Yahudilerin İspanya'dan çıkarılması kararı alındı. 1492'de alınan karar üzerine Yahudilerin İspanya'dan altınlarını ve temel mal varlıklarını sınır dışına çıkarması yasaktı. Yahudiler sadece sürülmemiş, her şeyleri ellerinden alınmıştı. Kendini Hristiyan olarak kabul ettirenler dışında bütün Yahudiler sürüldüler.

Aşkenaz Ve Seferad Yahudilerine Yönelik Bütün Avrupa'da Sürgün Ve Pogromlar

İspanya Yahudilerinin sürülmesinden bir süre önce Avrupa'nın diğer ülkelerinde benzer nedenlerden dolayı sürgünler başlamıştı. Aşkenaz Yahudileri 1290'da İngiltere'den, 1394'de Fransa'dan ve 1400'lerin başında da Almanya'nın bazı şehirlerinden sürülmüşlerdi. Aşkenaz Yahudileri Katolik kilisesinin anti-propagandalarının da etkisiyle sadece sürülmemiş, gittikleri yerlerde pogrom denilen katliamlarla da karşı karşıya kalmışlardı. Her yerde istenmeyen halk durumuna düşmüş, can güvenlikleri de kalmamıştı. Sığınacak güvenli bir yer arıyorlardı.

Almanya'dan sürülen Yahudiler ağırlıklı olarak Rusya, Ukrayna ve Polonya'ya geçtiler. Diğerlerinin büyük çoğunluğunu da Osmanlı İmparatorluğu kabul etti. Osmanlı'nın 1421-1451 yılları arasında Aşkenaz Yahudilerine kapılarını açması bu toprakların bir süre sonra gelişen Seferad Yahudileri için de temel göç alanı olmasını sağladı. Seferad Yahudilerinin önemli bir kesimi Osmanlı topraklarına göç ederken, Avrupa'da kalan ve Kuzey Afrika'ya geçenler de vardı.

Avrupa'da kalan Yahudilerin Hollanda'nın bağımsız bir krallık olarak şekillenmesinde rolü oldu. İspanya'dan koparak ulus-devlet modelinde güçlenmeye başladı. Yahudi göçünden sonra İspanya hem toprak hem de ekonomik olarak ciddi bir zayıflama sürecine girdi. Sermaye merkezi olmaktan çıktığı gibi, hegemonya merkezi de İngiltere ve Hollanda'ya kaymıştı. Kapitalist sistemin hamle yaptığı 17. Yüzyılda Yahudiler resmi olarak İngiltere'ye tekrar kabul edildiler. Bu durum Yahudilerin çıkarına olduğu kadar para sermaye konusunda uzman olan Yahudileri kabul eden İngiltere'nin de çıkarınaydı. Nitekim Kapitalizmin dünyada gelişip sistemleşmesine bu ülkeler öncülük etti.

Önderlik, Yahudilerin Avrupa'da yaşadıkları sürgün ve katliamlara karşı üç temel yöntemle karşılık verdiğini belirtir. Mason örgütlenmesi, Laiklik ve Protestanlık. Dünyanın her yerinde Yahudi olmayan liderleri Mason örgütlenmesine çekerek, gelişmeleri Yahudilerin lehine yönlendirmeye çalıştılar. Bu örgütlenme çok etkiliydi. Öyle ki dünyanın en güçlü devletlerin de siyasal, ekonomik, sanatsal, medya alanlarında etkili olan isimler Mason örgütlenmelerinin üyeleri haline gelmişti. Özellikle İngiltere'de bu durumun ileri de İsrail devletinin oluşturulmasına katkıları çok oldu. İkinci ve üçüncü hamleler hem Katolik kilisesine karşı hem de monarşik imparatorluklara karşı gerçekleşti. Laikliğin geliştirilmesine öncülük eden Yahudiler ulus-devletin temel dayanağını oluşturmuş, kapitalizmin ahlaki sınırlara dayanmadan önünün açılmasını sağlamış ve Katolik kilisesinin de devlet içerisindeki gücünü kırmıştı. Üçüncü hamleleri de benzer sonuçları pekiştirdi. Protestanlık en çok Yahudilerin lehine gelişti. Tarihi meslekleri olan tefecilik, faizin meşrulaştırılmasıyla bir sistem haline geldi ve Yahudilerin dünyanın en büyük ekonomik gücü olmasına kapı araladı. Yahudilik bir Hristiyan mezhebi tarafından kendi dininin alt yapısı olarak kabul edildi ve örgütlenme ağının çok yayılması sayesinde, Katolik kilisesinin etkinlik alanı çok daraldı. Bu üç hamle kendilerine karşı gelişen saldırı merkezlerini güçten düşürmüş ve Avrupa'daki etkinliklerini büyütmüştür.

Osmanlılar Da Yahudiler

Osmanlı topraklarında göçlerden önce de Yahudiler vardı Kuşkusuz. Osmanlı içerisindeki temel meslekleri, doktorluk ve sarraflık ya da tefecilik idi. Özellikle Yeniçeriler içerisinde çok etkili olmuşlardı. Yahudiler gittikleri ülkelerin ticari ve siyasal olarak en merkezi yerlerine yerleşiyorlardı., Avrupa'daki pogromlardan sonra Osmanlıya gelenler, İstanbul, Edirne, Korfu, Selanik, Manastır, İzmir ve Kudüs'e yerleştiler. Osmanlı İmparatorluğunda oldukça etkili olan bazı Yahudiler vardı. Kanuni Sultan Süleyman döneminde Seferad Yahudilerinin güçlü kişiliklerinden olan Garsia Nansi ve yeğeni Yasef Nansi, Filistin'deki Tiberya kentini parayla satın alacak kadar etkiliydiler. Ancak planları gerçekleşemedi çünkü Osmanlı'nın merkezi yerlerinde ekonomik olarak büyüyen Yahudiler bu küçük kente gitmediler. Bunun üzerine Nansi'ler Kanuni'den Kıbrıs'ı satın almak istedi. Bu teklife cesaret etmek bile Yahudiler ile Kanuni arasındaki ilişkinin derecesini göstermeye yeterlidir. Ancak Kıbrıs Osmanlı'nın Akdeniz ticareti ve deniz hakimiyeti açısından çok kritik bir öneme sahipti. Tiberya'yı satan Kanuni, bu gerekçeyle Kıbrıs'ı satmadı. Kanuni ve sonrası dönemde sarayın bütün doktorları Yahudi olduğu gibi sarrafları çeşitli biçimlerde sarayda etkili oluyorlardı. Bun-

ların içerisinde kadınlar da vardı. Değerli taşları ve çeşitli değerli malları sarayın haremine taşıyan Yahudi kadınları, aynı zamanda sarayın iç sorunlarına da dahil oluyorlardı. Ester adlı bohça taciri kadının sarayda bu yolla çok zengin olması ve saray entrikalarına karıştığına dair bilgilerin halk içerisinde yayılması ciddi tepkiye yol açmış, Ester Kira ve oğulları linç edilerek öldürülmüştü.

1600'lü yılların ortalarında İzmir'deki Yahudilerin içerisinde mesihin geldiği inancı yükseldi. Zaten dünyadaki bütün Yahudiler bu yıllarda bir mesihin geleceğini düşünüyorlar ve bekliyorlardı. Bu nedenle İzmir'den yükselen Mesih geldi sesleri dünyanın her yerindeki Yahudiler içerisinde çok büyük bir etki yarattı. Sabetay Sevi Yahudilerin mistik inançlarından da yararlanarak, dine bazı yenilikler getirmişti. Her sabah güneşe doğru durup çıplak denize girmesi, kadınların da sinagog da vaaz vermesi gerektiğini belirtmesi ve yeni on sekiz emiri halkı etkilediği kadar Ortodoks Yahudilerin ileri gelenlerinde de tepkiye yol açıyordu. Sevi'nin mesih olduğuna inanların dünya çapında yayılması üzerine kendi otoritelerinin de yıkılmasından korkan Ortodoks Yahudiler, Sabetay Sevi'yi öldürmeye çalıştılar. Ancak başarılı olamadılar. Normalde cemaat içindeki sorunları Osmanlıya taşımayan Yahudi öncüleri, Sevi ile baş edemeyince onu Osmanlı devletine ihbar ettiler. Osmanlı'nın tedbir almaması halinde Osmanlı içerisinde devlet egemenliğini zorlayacak bir çok sorunla karşılaşacağı bir sapkınlık olduğunu söylediler. Bunun üzerine Sabetay Sevi tutuklandı. Sevi'ye idam edilmek ya da dinini değiştirerek Müslüman olmak arasında iki seçenek sunuldu. Sevi, ikicisini seçerek ölümden kurtuldu. Kendi cemaatine de "dininizi kalbinizde yaşatın" emrini verdi. Böylece Sabetayist cemaat de katliamdan kurtarıldı. Sabetayistler, İslami kıyafetleri giyerek, İslam dini kurallarını uygulamaya başladılar. Ancak bu görünüşteydi. Sabetay Sevi, Müslüman olduktan sonra Edirne'de kapıcı başı olarak görevlendirilmişti. İslami görünüşü öncelikle kendisi uygulamıştı. Ancak bir süre sonra aslında Müslümanlığı benimsemediği anlaşıldı ve Arnavutluk'a sürgün edildi. Sabetayistler daha çok Selanik'e yerleştiler. İslamiyet kisvesi altında yaşamaya devam eden bu Yahudiler, her ne kadar Yahudiler tarafından hala resmi olarak kendi dinlerinden kabul edilmeseler de takiyyeci olarak varlıklarını sürdürdüler ve Osmanlı'da ve Türkiye cumhuriyetinde kritik roller oynadılar.

Sabetay Sevi Yahudilerin mistik inançlarından da yararlanarak, dine bazı yenilikler getirmişti. Her sabah güneşe doğru durup çıplak denize girmesi, kadınların da sinagog da vaaz vermesi gerektiğini belirtmesi ve yeni on sekiz emiri halkı etkilediği kadar Ortodoks Yahudilerin ileri gelenlerinde de tepkiye yol açıyordu.

Avrupa'da Yahudi Milliyetçiliği Ve Devletleşme Arayışları

İngiltere ve Hollanda ağırlıklı olmak üzere Avrupa'nın diğer kentlerinde de bulunan Yahudiler monarşik sistemlere karşı Ulus-devlet yapılanmalarının gelişimini kendileri için daha güvenlikli buluyorlardı. Nitekim laik, milliyetçi, tek merkezden yönetilen ulus-devlet oluşumlarına İngilizler ve Hollandalıların öncülük etmelerinde payları olduğu gibi bir

www.arsivakurdi.org

para-sermaye sistemi olan Kapitalizmin gelişmesinde de Yahudilerin rolü vardı. Kapitalist sistem geliştikçe Yahudiler de güçlendi. Mason örgütlenmesinin katkısıyla özellikle İngiltere'de siyasal alanda oldukça güçlendiler. 1840'lı yıllarda İngiliz parlamenterler artık Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulması gerektiğini savunuyordu. 1876'da milliyetçi Yahudilerin liderliğini üstlenen George Elliot "Siyon Aşıkları" adı altında ilk milliyetçi teşkilatı kurdu. 19. Yüzyıl Yahudilerinin İngiltere'deki gücü o kadar büyümüştü ki; başbakanlığa bir Seferad Yahudisi olan Benjamin Disraeli seçilmişti. Hristiyan olmaması da engel olmamış yasalar değiştirilmişti. Disraeli, İngiliz parlamentosunda İngiltere'nin isminin İsrail olarak değiştirilmesini teklif edecek kadar gücüne güveniyordu. Mason üstadı Kral VII. Edvard, parlamentoya Yahudi iş adamlarını alarak etkilerinin daha da güçlenmesini sağladı. Bundan sonra bir çok Yahudi bakanlıklarda, belediye başkanlıklarında ve etkili diğer bir çok mevkide yer aldılar.

Benzer gelişmeler diğer Avrupa ülkelerinde de yaşandı. 1897'de ilk Siyonist Kongresi Basel kentinde Theodor Herzl öncülüğünde gerçekleştirildi. Avrupa'da milliyetçilik, ulus-devlet gerçeğiyle bağlantılı olarak yükselişe geçerken, Yahudilerde de Siyonizm temelinde milliyetçilik yoğunlaşmış ve yurt edinme arayışı gelişmişti. 19. Yüzyıl da daha da artan bu arayışlar 20. Yüzyılın ortasında sonuç verdi. Theodor Herzl bu arayışını Osmanlı'ya yüzünü dönerek gerçekleştirmeye çalıştı. Üç yüzyıl önce Nansi'nin Kanuni'ye yaptığı teklifi bu sefer ciddi ekonomik ve siyasal dar boğaz da olan II. Abdülhamit'in Osmanlısına yaptı. Herzl, Osmanlı'nın Kenan ülkesinde Yahudiler için bir yerleşim yeri vermesi karşılığında, Avrupa'ya olan borçlarını düşüreceklerini, kurulacak İsrail'de dünyanın en büyük ve güçlü üniversitesini açarak eğitim imkanı sunacaklarını, siyasal krizlerinin çözülmesi için Osmanlıdan yana tutum alacaklarını ve elbette ki satılacak toprak için belli bir para teklif etti. Theodor Herzl, Abdülhamit'le defalarca görüşmeye çalışsa da bu teklifi kabul ettiremedi. Hatta Abdülhamit, Yahudilerin Filistin'e girişini kısıtlayan çok sert yasalar çıkardı.

Yahudiler Osmanlıdan sonuç alamayınca başka seçeneklere yoğunlaştılar. Ama II. Abdülhamit'in yaptıklarını da unutmayarak intikam planlarını devrede tuttular. (II. Abdülhamit İttihat Terakki Yahudileri tarafından devrilerek, ömrünün sonuna kadar Selanik'teki bir Yahudi'nin evine hapsedildi.) Yahudi topluluğunun yöneldikleri diğer seçenekler işi tamamen garantilemeye yönelikti. Filistin'de bir Yahudi devleti kurmak için en fazla uğraştıkları ülke, yıllardır etkili oldukları İngiltere idi. İkincisi de Almanya idi ki birinci dünya savaşında İngiltere'nin karşısında yer alıyordu. Üçüncüsü ise ittihat Terakki örgütü üzerinden Osmanlı İmparatorluğuydu.

Birinci dünya savaşında Yahudiler ikili oynuyordu. Bir yandan İngiliz-Fransız cephesinde yer alarak İngilizlerin Filistin'de bir Yahudi devleti kurması vaadinin gerçekleşmesi için canla başla çalışıyor, diğer taraftan karşıt cephede yer alan Almanya'nın ve Osmanlı'nın yanında yer alarak yine aynı amaca öbür ihtimalle ulaşmaya çalışıyorlardı. Yani Yahudilerin bir kesimi Filistin topraklarının sahibi olan Osmanlı'nın parçalanması için bütün gücünü seferber ederken diğer kesimi bu amacına Osmanlı'nın iktidarını ele geçirerek ulaşmaya çalışıyordu. Theodor Herzl, Siyonistleri Almanya tarafındaydı. Böylece hangi taraf savaşı kazanırsa kazansın Yahudiler Filistin'e öyle veya böyle yerleşecekti.

Filistin Topraklarına Akın Akın Yahudi Göçü

Dünya ekonomisinde çok güçlü bir yer edinen Yahudiler bütün devletlerin liderleriyle yakın ilişki içerisine girdiler. Filistin'e Yahudilerin yerleşme girişimleri her koldan başlamıştı. Birinci dünya savaşında Osmanlı'nın müttefiki olan Almanya'da bu çalışmalar gizli yapılıyordu Theodor Herzl, bir Mason üyesi olan Almanya kralını ikna ederek, Almanların

Osmanlı'da toprak satın alma haklarını Yahudiler adına kullanmasını sağladı. Almanyalı olmayan Yahudiler bile Alman vatandaşı yapılarak Filistin'de toprak satın alıyordu.

Buna paralel İngiltere cephesinde yaşanan gelişmeler Filistin'de bir devlet kurmayı hayal olmaktan çıkaracak nitelikteydi. Ortadoğu'da uzun zamandır etkili olan İngiltere, 1917'deki Belfor açıklamasıyla Filistin'de bir Yahudi devleti kurma amacını açıkladı. İngilizlerin gücüne güvenen Yahudiler, Avrupa'nın bir çok yerinden Filistin'e göç etmeye başladılar. İngiltere bununla da yetinmeyerek temel müttefiki Fransa ile birlikte Yahudi devletinin kurulmasına ilişkin gizli bir teminat verdi. Bu nedenle Yahudiler, İngiliz teminatına ağırlık vererek Osmanlı'nın yıkılması için seferber oldular. Birinci dünya savaşının sonunda Almanya-Osmanlı tarafı yenilgiye uğrayıp Osmanlı topraklarının büyük bir çoğunluğu üzerinde egemenliği kalmayınca, Yahudilerin Filistin'e göçü de arttı.

Ancak daha birinci dünya savaşı bitmeden Rusya yaşanan devrimden dolayı savaştan çekilince İngiltere-Fransa ve Rusya arasında 1916'da gizlice imzalanan Sykes-Pikot anlaşmasının belgeleri açıklandı. Şimdiye kadar sırtını İngiltere'ye dayamış olan Yahudiler bu anlaşma da İngiliz denetiminde yer alacaklarını ancak İngilizlerin Yahudiler için bir devlet kurma düşüncesinin olmadığını gördüler. Bu nedenle Filistin'e geldiklerinden beri yerli Arap halkıyla ciddi bir gerginlik yaşamalarına ek olarak İngilizlere karşı da güvensizlik duymaya başladılar. Hatta içlerinden çıkan bir radikal örgüt Filistin'de İngiliz askerlerine yönelik saldırılarda bulunmaya başladı. Yahudiler dünyada hiç bir dostlarının olmadığını düşünüyor ve planlarını buna göre yapıyordu. Yaşanan gerginliklerle birlikte İngilizler de Filistin'e Yahudi göçünü sınırlandırma kararı aldı. Buna karşılık Yahudiler, İngiltere'den ziyade ABD'ye dayalı politika üretmeye başladılar. Bu arada İngilizlere karşı eylemlerin de dozu yükseliyor, İngiltere'ye daha fazla ölü İngiliz askeri gönderiliyordu. Araplarda İngilizlerin Yahudileri getirmelerinden rahatsız ve ihanete uğramış duygusu yaşıyor ve öfkelerini İngilizlere yansıtıyorlardı. İngilizler ikinci dünya savaşına girerken bu sıkışmış durumdan çıkış arıyorlardı. Sonunda Yahudilerden çok Arapların taleplerini dikkate almayı bölgesel çıkarlarına daha uygun gördüler.

Nazilerin Yahudi Soykırımı Ve Buna Karşılık Yahudi Devletinin Kurulmasının Kesinleşmesi

Yahudiler açısından durum Filistin'de giderek kötüleşirken, Almanya'da Naziler büyük bir soykırım uyguluyordu. İkinci dünya savaşından yenilgiyle çıkan Naziler, galibiyetlerinin nedenini Yahudilerin ikili oynamasına bağlamıştı. Yahudilerin İngilizlere yardım etmesinin Almanya'nın yenilgisine yol açtığını düşünüyorlardı. İşin garip yanı, Yahudilerin seçilmiş üstün halk anlayışını kendileri için benimseyip Aryen ırkının üstünlüğü düşüncesiyle Semitik ırkın mensubu olan Yahudileri büyük bir soykırımdan geçiriyorlardı. Yüzbinlerce Yahudi, Çingene ve Komünist fırınlara atılarak yakıldı. Üzerlerinde tıbbi denemeler yapıldı ya da gaz odalarında zehirlenerek öldürüldüler. Bu vahşi soykırımdan sonra Yahudilerin Filistin'e geçişini kimse durdurmayı göze alamazdı. Soykırımdan kurtulan Yahudiler ve Avrupa'daki diğer Yahudiler, kın akın Filistin'e göç ettiler.

Birleşmiş Milletler 1947 Kasım'ında Filistin'de biri Yahudi diğer Arap olmak üzere iki ayrı devletin kurulmasına karar verdiğini açıkladı. 1948'in 14 Mayıs'ında İngilizler son askerlerini Filistin'den çektikleri gün David Ben Gurion bağımsız İsrail devletinin kurulduğunu dünyaya ilan etti.

KÜRDİSTAN'DA GÖÇÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

www.navnewakurdi.org

Kürdistan'da Göçün Ana K**aynağı Sömürgeciliktir**

Dünya genelinde göç olgusunun tarihi incelendiğinde ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik birçok sebeple karşılaşılmaktadır. Kürdistan'da yaşanan göç hareketlerini sosyolojinin kategorileştirdiği birçok sebeple izah etmek, hakikate ulaşmada en uzun ve çetrefilli yollara girip esas nedenin gözden kaybolmasını beraberinde getirme riskini taşır. Çok açık ve ayırt edici neden üzerinde durmak daha çözümleyici bir yaklaşım olacaktır ki bu da sömürgecilik olgusudur. Kürdistan'da göçlerin gelişimi esas olarak sömürgeciliğin tarihiyle paralellik arz etmektedir.

Kürdistan coğrafyasının dağlık olması ve direnişlerde stratejik önem taşıması nedeniyle ilk hedef her zaman dağlık alanlar olmuştur. Asur imparatorluğundan beri Kürdistan'da dağlık alanlardaki direniş gücünün kırılması ve asimilasyonun uygulanması amacıyla ovaya göç ettirme politikaları esas alınmıştır.

Sömürgeci egemenliğin göç konusunda her dönem sistematik bir uygulamaya sahip olması bu alanda büyük birikim ve tecrübe kazanarak adeta uzmanlaşmalarını sağlamıştır.

Kürdistan tarihinde en büyük sömürgeleştirme hareketleri son iki yüz yıl içinde gerçekleştirilmiş, dolayısıyla en kapsamlı göç hareketlerine de bu iki yüz yılda rastlanmıştır.

Kürdistan coğrafyası ve halklarının neolitik tarım ve köy devrimine öncülük yaptığı bilinmektedir. Zengin kaynakları ve çok kültürlü yapısı sayesinde sömürgeci politikalar hâkim olana dek göç etmeyi zorunlu hale getirecek bir sebeple karşılaşılmamıştır. Öncesinde yaşanan sınırlı göçler sosyolojik genellemelere konu olacak kapsamda değildir. Oysa sadece 20. Yüzyılda 15 milyon Kürdistanlı yurdundan göçertilmiştir.[1]

Klasik sömürgecilik işgal ettiği ülke halklarının yer altı-yer üstü zenginliklerini gasp ettiği gibi emek gücünü de köleci uygulamalarla sömürmüştür. Kürdistan'da uygulanan temel politika ise "insansızlaştırma" olmuştur. Bunun en önemli nedeni direniş alanlarını bo-

şaltmak ve göç ettirilenleri asimilasyona tabi tutmaktır. Fiziki yok etmeyle birlikte uygulanan soykırım yöntemi ağırlıklı olarak kültürel soykırımdır ve ulus-devletçi uygulamalar döneminde dünyada eşine az rastlanır yöntemlerle Önder Apo'nun "kültürel kadavra" olarak tanımladığı bir sonucu ortaya çıkarmıştır:

"Kapitalist modernitenin ajan kurum ve acentası niteliğindeki Arap, Türk, İran ulus-devletleri geleneksel iktidar yapılanmalarından yararlanarak Kürt kültürünü tam bir cendereye almış, tüm ana dil eğitimlerinden mahrum bırakmış, geleneksel medrese düzenlerini de yıkıp, yasaklayarak geriye ulus-devletlerin hâkim dil ve kültür kurumlarından imhaya terk edilmiştir… Özellikle isyan döneminden sonra ekonomi, hukuk ve siyaset en etkili tasfiye silahları olarak kullanılmıştır. Geriye kendinden vazgeçmiş, yanına yaklaşılması bile başa en büyük belayı getirecek olan bir Kürt kültürel kadavra kalmıştır. Hazmettikçe tüketilen bir kadavra! Tabi ki leş kargasından geriye kalan unsurların çürümesi gibi!"[2]

Kürt kültürünün bir kadavraya dönüştürülmesi sürecinde göçertme politikalarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle isyan süreçlerinde, katliamla bastırma ve ardından göçertme, geriye kalanları da korku, açlık, işsizlik cenderesine alma yoğunca uygulanmıştır. Sadece 1990-1995 yılları arasında 4.500 Kürt köyünün yakılması ve milyonlarca insanın göçe zorlanması uygulanan politikaların düzeyini göstermeye yetmektedir.

Göçler Sistematik Soykırım Uygulamasıdır

Genel olarak toplumsal kültürün direngen bir karakteri bulunmaktadır. Kürt kültürü de direngenliğini tüm çağlarda göstermiş; kapitalist modernitenin egemenliğini tesis ettiği son iki yüz yıla dek siyasal olarak baskın gelmese de kültürel olarak hep baskın gelmiş ama bu tarihten sonra durum tersine dönmüştür.

Kürdistan'da göçün tek anlamı soykırımdır. Dayatılan zorunlu göç, dayatılan imha ve inkâr olmuş; göçertilen Kürtlük, göçertilen ve çökertilen kültür olmuştur. Bu uygulamalar lokal, dolaylı veya dönemsel olmayıp sistematik tarzda geliştirilmiştir.

Özellikle isyan süreçlerinde, katliamla bastırma ve ardından göçertme, geriye kalanları da korku, açlık, işsizlik cenderesine alma yoğunca uygulanmıştır. Sadece 1990-1995 yılları arasında 4.500 Kürt köyünün yakılması ve milyonlarca insanın göçe zorlanması uygulanan politikaların düzeyini göstermeye yetmektedir.

Bu sürecin nasıl işlediği birçok tarihi belgeyle de kanıtlı olup 1925 Şark Islahat Planında yer isimlerine varıncaya dek açıkça ortaya konulmuştur.

Şark Islahat Planında Göç

Planın 5. Maddesi: "Van şehri ile Midyat arasındaki hattın batısında Ermenilerden boşaltılan arazilerde Türk muhacirleri yerleştirilecektir. Bunun için bu plan dâhilindeki vilayette bulunan Ermenilerden ele geçirilen varlıklar satılmayacak ve hatta Kürtlere kiraya dahi verilmeyecektir. Yugoslavya'dan gelen Türk ve Arnavutlar ile İran ve Kafkasya'dan gelecek olan göçmenler, öncelikle Elaziz - Ergani - Diyarıbekir, Elaziz - Palu - Kiğı, Palu - Muş arasındaki Murat vadisi, Bingöl dağı'nın Doğu ve Güneyi ve Hınıs, Murat vadileri, Muş ovası, Van gölü havzası, Diyarıbekir - Garzan - Bitlis hatlarında iskan edilecektir.

Bunlardan başka Rize, Trabzon vilayet-

www.devrimarsivi.org

leriyle Erzurum vilayetinin Kuzeydoğu kazalarında yerleşik yerel halktan insanlar da istemeleri ve şartları yerine getirmeleri halinde Hınıs çayı ve Murat vadisi'ne ve Van gölü'nün kuzey mıntıkasına nakledilebileceklerdir.

Doğuya yerleştirilecek göçmenler ve yerli Türklerin iskan edilecekleri mıntıkalara kadar hükümet bunların ulaştırılması, yol iaşeleri ve bir senelik iaşelerini sağlayacaktır. Ayrıca evlerini inşa edecek, hayvan ve ziraat araç-gereçlerini de karşılayacaktır.

Türk muhacirinin yerleştirileceği Ermeni mülklerini ne sebeple olursa olsun ellerinde tutan Kürtler çıkarılarak geldikleri eski yerlerine gönderilmeleri veya istemeleri halinde Batı'da hükümetin göstereceği mahallere nakledilmeleri sağlanacaktır. Söz konusu mıntıkalara yerleştirilecek Türklerin, Kürtlerin taarruzundan korunmaları için özel tedbirler alınacaktır.

1925 yılında en fazla 50 bin nüfus sevk ve iskân edilecektir.

10 yıl içerisinde Yugoslavya, Bulgaristan, Kafkasya ve Azerbaycan'dan beş yüz bin göçmen getirilip Doğuya yerleştirilecektir.

6.Madde: Bu mıntıkada (Doğuda) araziler maliye bakanlığı tarafından acilen devlet mülkiyetine geçirilecektir.

9. Madde: İsyanı teşvik ve idare etmiş olanlar ile bunların akraba, yakınları ve aşiretleri Batıda hükümetin göstereceği mahallere nakledilecektir. Terk edecekleri emval ve arazi hükümetçe satın alınarak bedeli nakden ita veya nakledilecekleri mahallerde ayni kıymette emlak ve arazi tefviz olunacaktır.

İsyan harekâtı esnasında hükümete arz-ı hizmet ve sadakat edenlerden hükümetle beraber bizzat isyan aleyhinde hareket etmiş olan rüesanın nakilleri tehir olunacaktır."

Şark Islahat Planının göç ile ilgili bölümleri direnen Kürtlüğün tamamen yok edilmesini esas alırken işbirlikçilerin bile göçünün sadece ertelenmesini öngörmüştür. El konulan arazilere ve evlere farklı milliyetlerden insanların yerleştirilmesi suretiyle de hem ülke demografisiyle oynanmış, hem de asimilasyon için kültürel imha çeperleri oluşturulmuştur.

1934 yılına gelindiğinde Türk devletinin göçertme politikası Mecburi İskan Kanunuyla resmileştirilmiş; yerleşim yerleri yeniden belirlenerek göç politikası sistematik şekilde uygulanmıştır.

1935 yılında çıkarılan Tunceli Kanunu da göçe dayalı politika temelinde, özerk şekilde yaşayan Dersim bölgesini hedef almıştır. Köylerin boşaltılması, aşiretlerin dağıtılması ve sürgün edilmesi göç politikasının esasını oluşturmuştur.

Şark Islahat Planının göç ile ilgili bölümleri direnen Kürtlüğün tamamen yok edilmesini esas alırken işbirlikçilerin bile göçünün sadece ertelenmesini öngörmüştür.

Zorla göç ettirme politikaları çeşitli dönemlerde kanunlara bağlanarak uygulanırken bunun süreklilik arz ettiği ve sistematik uygulandığının altını çizmek gerekir. Ayrıca, göç politikaları sadece göç ettirme ve yerine başkasını yerleştirme şeklinde olmamış, ekonomik, askeri, sosyal, kültürel, psikolojik saldırılarla birlikte uygulanmıştır. Öyle ki kimin kiminle evlendirileceğine kadar detaylı bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Dersimde uygulanan göç politikasının nasıl bir fiziki ve kültürel soykırıma dönüştürüldüğü bilinmektedir. Benzer uygulamalar Cumhuriyet tarihi boyunca sürdürülmüştür. Yozgat, Aydın, Konya, Ankara gibi kentlerdeki uzun süreli Kürt yerleşim yerlerinin varlığı, Osmanlı dönemine dek uzanan bir göç politikasının ol-

www.arsivakurdi.org

duğunu göstermektedir. Fakat yeni ulus-devletin kuruluşuyla göç politikaları tam bir soykırım uygulaması halini almıştır.

Günümüze doğru, PKK direnişi karşısında uygulanan göç politikalarına bakıldığında Şark Islahat Planının sürekli yenilenerek sürdürüldüğü görülmektedir.

Arap Kemeri ve Göç

1961 yılında Cizre'de çalışan binbaşı rütbesinde, Kürdistan masasından sorumlu koyu Arap milliyetçisi bir istihbarat subayının Baas rejimine sunduğu konseptten kaynağını alan Arap Kemeri projesi (Arapça ismi Xızama Arabi ya da Kemera Arabi; geçmişteki ismiyle 10'luk hat olarak da bilinir) Şark Islahat Planının Arap versiyonu olduğu belirtilebilir. İlk uygulamaları 1974 yılında Türkiye-Suriye sınırında başlatılmıştır. Planın özeti şu şekildedir[3]:

1-Kürtleri sınır kesimlerden tehcir etmek ve içeriye doğru göç ettirmek,

2-Asimilasyon politikalarına hız vermek bunun için Arapça okullar açmak ve okula gitmeleri için hızla teşvik etmek(o güne kadar hiçbir Kürt Arapça bilmiyormuş)

3-Cizre'de oturan Kürtlerin çoğunluğu sürgün ve isyan nedenleri ile Kürdistan'ın diğer parçalarından geldikleri için bunları tespit edip geldikleri ülkelere teslim etmek,

4-Çalışma imkânlarının ortadan kaldırılması, ziraat için toprakların tümden Kürtlerin elinden alınması ve bu toprakların Kürtler tarafından kiralanma veya satın alınmasının önüne geçecek kanunların çıkarılması,

5-Araplar içerisinde büyük bir propaganda sürecinin başlatılması ve Kürtlerin kendi varlıkları için ne kadar tehlikeli olduklarının anlatılması; Araplar aracılığı ile Kürtler üzerinde bir baskı oluşturularak Kürtlerin sürekli kaygı ve telaş içinde bırakılması, böylece Kürtlerin hiçbir zaman bu topraklarda kalıcı kalmayı düşünmemelerinin sağlanması,

6-Kürtler içindeki dini ve ulusal bilinci olan Kürt şeyhlerinin sürülmesi, yerlerine Arap şeyhlerinin getirilmesi,

7-Kürt aşiretleri içine çelişki ve fitne koyarak bunların birbirleriyle çatıştırılması,

8-Arapların sınır boylarınca yerleştirilmesi, bunlar içinde de en fakir olan Şamar aşiretinin getirilip yerleştirmesi ve bunun stratejik önemde ele alınması,

9-Cizre bölgesindeki sınır hattını askeri bir alan olarak ilan etme; sınırlara yerleştirilecek Arapların korunması,

10-Bu topraklara yerleştirilecek Araplar için geniş topraklar ayrılması, bu topraklar üzerine Arap köylerinin kurulması ve bu Arapların askeri alanda eğitilip silahlandırılması,

11-Arapça konuşmayanların seçme ve seçilme hakkının elinden alınması,

12-Bu alanlarda kalan Kürtlere kesinlikle vatandaşlık hakkının verilmemesi, kimliksiz bırakılmaları.

Bu plan dönemin Suriye hükümetince kabul edilmiş fakat karşıt tepkileri önlemek için ilk uygulamalar dolaylı yollarla gerçekleştirilmiştir. 1974 yılında karşılaşılan ilk uygulamada Rakka bölgesine bir baraj yapılıp Arap köyleri su altında bırakılmış ve bunlar Kürt bölgelerindeki topraklara yerleştirilmişlerdir. Serékaniye'den Cizre'ye kadar olan sınır hattına paralel toprakların kimi yerlerinde içe doğru 10, kimi yerlerinde 20 km.lik bölümüne devlet tarafından el konulmuş, ama bu işgal hamlesi baraj bahanesiyle perdelenmek istenmiştir. Hükümet bu baraja El Sevre yani Devrim adını vermiştir. Böylece, Kürt halkına karşı başlattıkları karşı-devrim hareketini bu barajın adı üzerinden sembolleştirmiş oluyorlardı.

Kürtlerin elindeki verimli topraklara Arap köyleri kurulunca ekonomik darboğaz başlatılmış ve böylece Kürtlerin Şam, Halep, Hama, Humus, Lazkiye gibi şehirlere göçleri sağlanmıştır. Amaç Kuzey Kürdistan'la bağların koparılması ve asimilasyonun gerçekleştirilmesidir.

Bir işgal hareketi değil de toprak reformu gibi sunulan bu planla Kürtleri yavaş yavaş işgale alıştırma hedeflenmiş ve sonuçta halk arasında bunun sömürgeci, düşmanca bir uygulama olduğu bilinci zayıflatılmıştır.

Kürt topraklarına yerleştirilen Araplarda şovenizm geliştirilmiş, köylere Baas rejiminin sembolik günlerinin adları verilmiş, adeta Kürtlerin işgal ettiği topraklar geri alınmış gibi bir çarpıtmayla Kürt düşmanlığı geliştirilmiştir. Kürt halkı ise topraklarına yerleşen bu Arapları düşman olarak görmemiş, devletin zorunlu uygulamasıyla gelen insanlar gibi yaklaşmış, meselenin ulusal boyutundaki tehlikelere karşı bilinç ve tepki ise çok cılız kalmıştır.

Arap milliyetçiliğine karşı Kürt milliyetçiliğinin gelişmemesi olası bir halklar boğazlaşmasını önlemiştir fakat Kürt halkının demokratik ulusal bilincinin gelişmemesi ise sömürgeci güçlerin işini kolaylaştırmış ve göç politikaları belli oranda sonuç almıştır. Bu durum PKK direnişine kadar da devam etmiş; Önder Apo'nun alana girişiyle ulusal bilinç uyanmaya başlamıştır.

Arap milliyetçiliğine karşı Kürt milliyetçiliğinin gelişmemesi olası bir halklar boğazlaşmasını önlemiştir fakat Kürt halkının demokratik ulusal bilincinin gelişmemesi ise sömürgeci güçlerin işini kolaylaştırmış ve göç politikaları belli oranda sonuç almıştır.

12 Eylül ve Göç

12 Eylül askeri darbe döneminde göçertme uygulamaları özellikle yurtsever halkın yoğunlaştığı Kürt-Alevi kimlikli Güneybatı bölgesinde yoğunlaşmıştır. Katliamlarla yaratılan korkuya bir de ekonomik baskılar eklenmiş ve göçün önünü açacak teşviklerle Avrupa adeta kurtuluş kapısı gibi sunulmuştur.

Turgut Özal'ın iktidarında göç politikası batı sınırlarında yoğunlaştırılmış, Elazığ, Maraş, Bingöl kentlerinden Avrupa'ya göç kitlesel düzeyde ve sistematik şekilde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, dağlık bölgelerde direniş güçlerine desteğin kesilmesi için köylerin boşaltılması, batıya göçün sağlanması ve boşaltılan alanlarda korucuların hâkimiyetinin sağlanması için detaylı bir planlama devreye konulmuştur.

Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde zamanın Başbakanı Süleyman Demirel'e gönderilen bir plan notu 1993'te Özal'ın ölümünden sonra Türkish Daily News & Turkish Probe'da yayınlanmıştır. Bu nota göre plan şu şekildedir:

"-En sorunlu kuşaktan başlayarak, dağlık bölgedeki köyler ve mezralar kademeli olarak boşaltılmalıdır. Sayıları 150,000 ile 200,000'i geçmeyen PKK destekçisi grubun dikkatli bir plânlamayla ülkenin batısında yeniden iskân edilmesiyle PKK'nin lojistik desteği kesilmiş ve bu insanların hayat standartı yükselmiş olacaktır. Bu gruba iş bulmada öncelik tanınmalıdır.

-Dağlardaki yerleşim yerlerinin boşaltılması ile terörist örgüt izole edilmiş olacaktır. Güvenlik güçleri bu tip bölgelere derhal girmeli ve tam bir kontrol sağlamalıdır. Yöre insanlarının bölgelerine dönmelerinin önüne geçilmesinde, uygun yerlere çok sayıda baraj yapılması ayrıca bir alternatif olabilir.

-PKK'nin lojistik desteğini kesmek için, yerel halk devlet saflarına kazanılmalıdır. Uzak dağ köy ve mezralarına yerleşmiş halk daha büyük yerleşim alanlarına gitmeye teşvik edilmelidir.

-Yöre insanının ülkenin batısına göç etme eğilimine bakılırsa, görülmektedir ki, gelecekte sadece 2-3 milyon insan bölgede oturuyor olacaktır. Eğer bu göç düzene sokulmazsa, sadece nüfusun göreceli olarak daha varlıklı bölümü taşınmış, fakir olanlar arkada bırakılmış olacaktır. Böylece bu alan daha da fazla anarşi için besleyici bir zemine dönüşecektir. Bunun önüne geçmek için, göç mutlaka devlet tarafından düzene sokulmalıdır. Batı'da

www.arsivakurdi.org

önceden belirlenmiş yerleşim yerlerine toplumun her kesimine mensup olanları içeren plânlanmış dengeli bir göç düzenlenmesi zarureti vardır."

Bu plana bakıldığında göçün nasıl bir sistematikle ele alındığı görülmektedir. Amaç toplumun tüm direngen özelliklerinin kırılması ve hatta olası direniş potansiyelinin bile önüne geçilmesidir. Nihayetinde 1986'da uygulamaya konulan köy koruculuğu sayesinde yurtsever potansiyel çeteler eliyle tasfiye edilmeye başlandığı gibi göçlerle birlikte Ezidi ve Süryani köylerine de, köy korucularınca el konulmuş ve Kürdistan adeta bir korku ülkesine dönüştürülmüştür.

Köy Yakmalar ve Kendi Ülkesinde Mülteci Olmak

Tam bir toplum kırım politikası şeklinde uygulanan göç politikaları Özal'ın ölümü ardından neredeyse vahşet düzeyinde ilerletilmiş; 1990'lı yıllar, Kürdistan'da binlerce köyün yakılması, boşaltılması ve göç uygulamalarıyla soykırımın zirveleştirildiği yıllar olmuştur.

Kürt kentleri ve Türkiye metropollerine göçle birlikte bugün Maxmur kampı şahsında görüldüğü gibi "Kendi Ülkesinde Mülteci" olma tarzında, bir yönüyle kahramanca direniş özelliğinde, bir yönüyle de çok daha trajik sonuçlar da ortaya çıkmıştır.

Göç politikaları Türkiye, Irak, İran ve Suriye egemenlerince İngiltere, ABD ve Avrupa devletlerinin desteğiyle sürekli uygulanmıştır. Saddam'ın Enfal katliamları ve özellikle Halepçe katliamı ardından Kürtler trajedilere konu olacak şekilde göç yollarını tutmuştur. İran rejimi Kürt halkını Fars ve Azeri unsurlarca kuşatma altında tutmayı benimserken isyan edenleri katletmiş, idamlarla korku salmış ve direnen güçlerin dışarıda mülteci konumunda kalmasını sağlamıştır. Buna rağmen özellikle Önder Apo'nun fiziki esaretine tepkiyle birlikte güçlü bir uyanış süreci başlamıştır.

Kürdistan'da Ermenilerden Ezidilere, Süryanilerden Alevilere sömürgeci göç politikasından nasibini almayan kesim kalmamıştır. Kürt halkının kaderiyle tüm diğer halkların kaderi benzer olduğu gibi geleceği de birbirine bağlanmıştır. Bugün Ortadoğu'ya dayatılan mezhep çatışmaları ve Irak'ta, Suriye'de süren savaşın ortaya çıkardığı sonuçlar bu gerçeği daha çarpıcı şekilde gözler önüne sermiştir. Savaşın ilk yansıması yine göç dalgaları şeklinde ortaya çıkmıştır. Göçlerin ne boyutlara varacağı ise kestirilememektedir.

Yine, Önder APO'nun geliştirdiği demokratik çözüm sürecini fırsat bilen AKP hükümetinin ekolojik yıkımlar eşliğinde güvenlik barajları ve karakolların yapımına hız vermesi yeni göç dalgalarının habercisi durumundadır.

Demokratik ulusal bilinçten yoksun kesimler için göç etmek, vatandan koparılmak bir sorun değildir, yabancılaşmayı adeta gönüllüce kabullenmiş, sömürgeciliğin payandası durumuna gelmişlerdir. Fakat düşmanca uygulamaların farkında olan milyonlarca halkın tavrı farklıdır. Tüm göç ve soykırım uygulamalarına rağmen Kürdistan'da uyanan bilinç, yurtseverlik ve direniş kültürü sayesinde korku duvarları yıkılmış; Avrupa'da oluşan diasporadan Rusya ve Kafkaslara, Türkiye metropollerinden Maxmur'a gidilen her yerde yaşam adeta ülke yaşamına dönüştürülmüş ve direnişin kıblesi olan anavatan Kürdistan'a dönüşün bilinç ve özlemi tüm soykırım barajlarını yıkacak kadar büyümüştür. Bu bilincin kitleselleştirilmesi, örgütlenerek ülkeye dönüş planına dönüştürülmesi zorla dayatılan sömürgeci göç politikalarının tamamen iflas etmesi, ülkeyle bütünleşme ve özgürlük anlamına gelecektir.

KAYNAK:

1-Diasporaya Kurdan-Wikipedia

2-Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü- Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan

3-Röportaj-Sosyolog Seyyid Abdullah Şergo

BIR SOYKIRIM POLITIKASI OLARAK KÜRDISTAN'IN INSANSIZLAŞTIRILMASI: GÖÇERTME

www.serxwebun-kurdi.org

Toplumsallık esas olarak toprağa yerleşme ile gelişip serpilmiş, olgunluk dönemini yaşamıştır. Yerleşik yaşamdan önce de toplumsallık vardır. Konar-göçerlik tarzındaki yaşamın yıllarca süren kültürel birikimleri üzerinde insan grupları yerleşik yaşama geçmeyle, varlığını sürdürecek düzeyde maddi ve manevi üretimi başarmış bulunmaktaydılar. Yiyecek, güvenli yer ve barınak aramanın kültür ve yaşam biçimi ile konar-göçerlik ve daha sonrasında gelişen yerleşik köy yaşamının kültür ve yaşam biçimi, doğadan geçinmeyi, doğa ile uyumlu ve doğayı kendi koşulları içinde yeniden üreten bir düzeye gelmesine sağlamıştır. Toplumun doğa ile kurduğu bu simbiyotik ilişki, öncelikle doğayı gözlemleme ve doğadan öğrenme biçiminde olmuştur.

İnsanın, dolayısıyla toplumun ilk yerleşim mekanları da yaşamaya elverişli iklim, su, tarım için verimli ve bereketli toprak ve evcilleştirilen hayvanları için meraların olduğu yerlerdir. Göçebe, konar-göçerlikten yerleşik köy yaşamı toplumun maddi ve manevi kültüründe büyük değişimlere, devrimlere yol açmıştır. Zihniyet, din, manevi alan kadar üretim araçları, yerleşik yaşamın hayvan beslemeye daha uygun imkanlar sunması, nüfus artışı, tarım bitkilerinin evcilleştirilmesi ve bu konuda artan tecrübeler toplumun yerleştiği toprak ile birlikte var olması demektir. Tarım ve hayvan besleme belli düzeylerde daha önce de olsa yerleşik köy yaşamına başlayan insan için yaşamın ayrılmaz esası, hatta yaşamın kendisiydi. Çünkü onlarsız yaşam imkansızdı.

Yaşamın sürdürülmesinin imkansızlığını, doğada meydana gelen ve ancak insan ya da toplumdan kaynaklanmayan değişikliklerin yaşandığı durumlardan anlamak mümkündür. Nehir ya da göllerin kuruması, ormanların değişen iklim koşullarından dolayı toprakların çoraklaşması ya da genel olarak değişen iklim özelliklerinden dolayı toprakların yerleşen topluluklar için yaşanamaz hale gelmesi, çölleşmeyle göçlerin yaşandığını belirtmek mümkündür. İnsanlar daha verimli, yaşamlarını idame

ettirebilecekleri yeni yaşam ve yerleşme alanlarına doğru göç etmişlerdir. Bu durumun da sık yaşanmadığını belirtmek gerekiyor. Orta-Asya'nın böyle bir durumu yaşadığı, burada yaşayan toplulukların başka bölgelere göç ettiği bilinmektedir. Yine Afrika'nın çölleşen bölümünün eskiden yaşama daha elverişli olduğu, Sahra çölünün sonradan oluştuğu bilinmektedir.

Yerleşik yaşama uygun olan coğrafyalar, özellikle nehir yataklarına ve su kaynaklarına yakın yerler öncelikli yerleşim yerleri olarak gelişti. Bu yönüyle buralara çeşitli yerlerden, yerleşime uygun olmayan yerlerden de göçler yaşanmıştır. Neolitik kültür esasta bu yerleşimler, köy ve tarım kültürü şeklinde toplumsallığı olgun düzeyine çıkarırken, neolitik kültürün yayılması da nüfus hareketi şeklinde değil de kültürel yayılma biçiminde olması mevcut kültürel düzeyin gelişkinliğini göstermektedir. Önderliğimiz, "M.Ö. 6000-4000 yılları arasında tarım-köy toplumu en yaratıcı dönemini yaşamaktadır. M.Ö. 5000'lerden itibaren her tarafa kendini ihraç etmektedir. Çok az göç vardır, çoklukla kültürel ihraç söz konusudur." [1] belirlemesinde bulunmaktadır.

Dolayısıyla kabilelerin neolitik kültür alanlarından göç etmeleri nadir yaşanan bir durum iken özellikle semitik grupların bu alanlara yoğunca göç etmeleri de daha verimli yaşam alanları aramaları sebebiyle anlaşılır bir durumdur. Göçebe kabilelerin yerleşik yaşam alanlarına göç etmesi ya da doğal olaylardan kaynaklanan göçler ile iktidar ve merkezi uygarlıkların kendilerini büyütmek, sistemleştirmek için bilinçli bir strateji olarak uyguladıkları göç arasında nitelik farkları vardır. İlki toplumsal sorunlara yol açsa da esas olarak yaşamsal alanlara kayan nüfusu ifade etmekte ve yine toplumun varlığını sürdürmesi ve toplumsallığını geliştirmesidir. İkincisinde ise iktidarın ilk ve nüve halinden başlayarak en gelişmiş, sistemleşmiş biçimine varana kadar her düzeyde uyguladığı ve toplum üzerinde tahakküm kurma yönteminin kendisi olmaktadır. Bu konuda bilinen en eski örneklerden biri Tevrat'ta geçen Babil sürgünüdür. Asur kralı Nabukadnezar Kenan ülkesini işgal ettikten sonra Yahudi kabilelerini Babile sürgün eder.

Merkezi uygarlık toplum üzerinde iktidarını derinleştirmek ve kalıcılaştırmak için göçü daimi bir yöntem olarak uygulamıştır. Yerine ve zamanına göre iktidar güçleri, kendi iktidarları için tehlikeli gördükleri toplumu, yine en çok da denetimi altına alamadıkları toplumsal kesimlere karşı katliamların yanında en sık uyguladıkları yöntem göç olmaktadır.

Toplumu Homojenleştirme ve Göç

Merkezi uygarlık toplum üzerinde iktidarını derinleştirmek ve kalıcılaştırmak için göçü daimi bir yöntem olarak uygulamıştır. Yerine ve zamanına göre iktidar güçleri, kendi iktidarları için tehlikeli gördükleri toplumu, yine en çok da denetimi altına alamadıkları toplumsal kesimlere karşı katliamların yanında en sık uyguladıkları yöntem göç olmaktadır. Göç, her ne kadar fiziki katliam değilse de, bir toplumsal kırımdır.

Merkezi uygarlık tecrübelerinden de yararlanarak, uygarlığın son ve en krizli biçimi olan kapitalist modernitenin; ideolojik olarak geliştirdiği milliyetçilik ve ulus devlet biçimiyle homojen ve tek tip toplum yaratmaya çalışırken, endüstri-

yalizm ile de toplumun ucuz emek ve işgücü zihniyetiyle ele alma, (dağıtma), bu amaçla iç ve dış göç ile toplumu parçalayarak dağıtma yoluna giderek, toplum üzerinde mutlak iktidarını geliştirmeye çalışmaktadır. Kapitalist modernite endüstriyalizmin bir gereği olarak toplumsal bağlarını çözdüğü ve yaşadıkları mekânlardan, toplumu binyılların ekosisteminden koparark büyük kentlerin çeperlerinde ucuz işgücü, ahlaki bozulma ve yoksulluk içinde tutarak kendine mecbur etmektedir.

20. yy'ın ilk çeyreğinde kurulan Türk devleti de ulus devlet yapılanmasına uygun olarak resmi sınırları içerisindeki tüm toplumsal kesimlere karşı bu politikaları uygulamıştır. İktidarını geliştirdikçe bu politikaları daha güçlü uygulamış ve esas olarak yine iktidarlarının güçlenmesini ve kalıcılaşmasını da devletin zor araçlarından da yararlanarak da kullanarak bu politikalarda görmüştür. Ulus devletin toplumu homojenleştirmesinin, tek tip ve tek renge dönüştürmesinin ideolojik esasının oluşturan milliyetçilik oluşturmuştur. Toplumsal değerlerin ve doğanın gaspı ve sömürüsü üzerinde şekillenen iktidarı, dinsel açıdan, iktidarcı ve resmi din yorumu ile değişik ve farklı dinsel ve inanç kesimlerine, etnik ve kültürel yönüyle de dayandığı hakim etnik ögenin dışındaki yapılara karşı asimilasyon, siyasal ve sosyal baskı, ekonomiden koparmayla cendereye almıştır. Tutumuna yönelmiş, böylece toplumsal değerlerin ve doğanın gaspı ve sömürüsü üzerinde şekillenen iktidarını daha güçlü kılmıştır.

Kürdistan'da Türk devletinin kuruluşundan itibaren Kürt toplumuna karşı uyguladığı politikalar ise daima bundan daha fazlası olmuştur. Çünkü Kürdistan katmerli bir sömürgeydi. Bunun için de fazladan ve daha özel, daha derin politikaların uygulanması gerekiyordu.

1.Dünya savaşından sonra dağılan Osmanlı İmparatorluğundan geriye kalan topraklar üzerinde, imparatorluğun daha önce hakimiyetinde olan bölgelerinden de yoğunca göçlerle oluşmuş ve zengin bir kültürel çeşitlilik ve farklılıklar üzerine kurulan Türk devleti, tarihsel olarak oluşmuş bu zengin kültürel yapılarla sürekli bir savaş halinde olmuş, ırkçılık düzeyine varan milliyetçi politikalarıyla bu farklılığı ve çeşitliliği bir potada eriterek homojenleştirmeye çalışmıştır. Daha 1. Dünya savaşı yıllarında Ermeni halkına karşı fiziki soykırımı uygulamış, geriye kalan kesime karşı da tehcir politikası uygulayarak çöllere sürmüştür. Yine Türk devletinin kuruluşunun hemen arifesinde Yunanistan ile 'nüfus mübadelesi' adı altında insanlar binlerce yıldır yaşadıkları topraklardan, tanımadıkları, bilmedikleri yabancı diyarlara sürülmüşlerdir.

Kürdistan'da Türk devletinin kuruluşundan itibaren Kürt toplumuna karşı uyguladığı politikalar ise daima bundan daha fazlası olmuştur. Çünkü Kürdistan katmerli bir sömürgeydi. Bunun için de fazladan ve daha özel, daha derin politikaların uygulanması gerekiyordu.

Bütün bu politikalar ulus devlet zihniyeti ve onun milliyetçi-ırkçı karekterinin bir sonucudur. Ulus devlet ve zihniyeti; milliyetçilik, dincilik, endüstriyalizm esasta bölge kültürünün binlerce yılda oluşmuş çeşitliliğine, farklılığına ve iç içeliğine zıt bir durum olmasına karşın, batının bölgeye enjekte etmeye çalıştığı zihniyetinin bir sonucu olarak oluşturduğu ulus devletlerin eliyle bu politikaların uygulanmasından tüm toplumlar ve toplumsal kesimler paylarına düşeni aldı. Önder Apo bu durumu "Kaldı ki, kendilerini ulus-devlet olarak inşa eden hâkim Arap,

www.serxwakurdi.org

Fars ve Türk kökenli iktidarların kendi öz toplumsal kültürleri üzerinde de birer soykırım makinesi gibi işlev gördükleri daha da karanlıkta bırakılmış gerçeklikler konumundadır."[2] Ulus devletin kendini sisteme kavuşturmasının yarattığı sonuçlar tüm toplumsal kesimleri, bu arada iktidarın dayandığını iddia ettiği toplumsal kesimi de derinden etkilemektedir.

Kürdistan'da Göçertme

Kürdistan'da ise durum daha farklıdır. Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesi ve her parça üzerinde ayrı ayrı ulus devletlerin sürdürdüğü inkar, asimilasyon, göçertme, yerine ve zamana göre fiziki soykırım ile toplum kırım süreci sürdürülmüştür. Türk devletini kuran elitin, mücadele ve kuruluş dönemindeki söylemlerinden inkar ve soykırım politikalarına yönelmesi uzun bir zamanı almadı. Esasında İttihatçı zihniyeti taşıyan kesim ve kadrolar baştan beri böyle bir niyet taşımalarına rağmen, bunun uygulanma koşulları ancak devletin kuruluşundan sonraya bırakılmasının nedenini dönemin zorlu koşulları ve bu kesimlerin bu politikaları sürdürecek devlet gibi bir zor aygıtından yoksun olmaları ve bunun yanısıra kurtuluş savaşı sürecinde Kürtlere ihtiyaç duymalarıydı. Nitekim Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra Kürtlere yönelik politika değişikliği kısa zamanda ve yasal düzeyde kendini göstermiştir. 1925 tarihli Şeyh Said direnişini gerekçe gösterilerek Kürtlere ve Kürdistan'a yönelik inkar ve imha siyaseti resmi olarak başlamış, bu konuda daha önce niyet ve düşünce düzeyinde olan zihniyet uygulanmaya başlanmıştır. Önder Apo 1925 tarihi üzerinde özellikle durmakta ve yoğun değerlendirmeler yapmaktadır. 1925 Şeyh Said isyanı için; ''1925'teki Şeyh Sait önderlikli isyan aslında bu tarihsel ihaneti örtbas etmek için hem provoke edilmiş, hem de anlamsız yere çok acımasız ve kanlı biçimde bastırılmıştır. 1925 yılı bu anlamda sadece isyanın değil, asıl olarak komplonun, ihanetin ve soykırımın başlangıç tarihidir."[3] Yine; ''Dolayısıyla 1925 sonrasında Kürt ulus gerçekliğini soykırım sürecine alınmış bir gerçeklik olarak değerlendirmek gerçekçi bir yaklaşımdır. Kürdistan'ın sömürge bir ülke olduğu tezi bu noktada yetersizdir. Elbette sömürgeciliğin tüm boyutları uygulanmaktadır, ama sömürgeciliği aşan ve Kürt varlığını silmeyi amaçlayan bir uygulama da söz konusudur. Kaldı ki, bunun adı da soykırımdır."[4] demektedir. Bunun için Kürdistan'da Türk devletinin uyguladığı politikaları ulus devlet zihniyeti ile açıklamak yetersiz kaldığı gibi, Önderliğin belirttiği üzere sömürge ülke tezi bile bu konuda yetersiz kalmaktadır. Çünkü uygulanan politikalar bir sömürgeyi yönetmek ve ondan maddi zenginlik devşirmek değil, fakat bunu da içine alan ama esasta bir halkın varlığını ortadan kaldırmaya yönelmiş sistemli, planlı ve kararlı politikaların uygulandığı bir soykırımdır. Dolayısıyla Kürdistan'ı insansızlaştırma ve göçertme politikalarını bir soykırım politikası olarak görmek ve ele almak gerekiyor.

Kürdistan'ın insansızlaştırılmasını ele alırken her bir politikanın bilinçlice seçildiğini ve her uygulamanın da özenle uygulandığını bilmekte fayda vardır. Bu yönüyle 1925 yılı bir dönemin başlangıcıdır. Bu amaçla Türk Devletinin ilk uygulaması yine 1925 yılında çıkardığı Şark Islahat Planıdır. Yine aynı yıl çıkarılan Takrir-i Sükun kanunudur. 'Susturma Sistemi' ya da 'Susturma Rejimi' adından da anlaşılacağı gibi toplum üzerinde tam ve eksiksiz bir baskı sistemi kurularak, Kürdistan toplumunun tüm direngen noktalarını kırma ve denetime alma, inkâr ve kültürel soykırım rejimine göre 'Islah' etmeyi amaçlamaktadır. Bunun tamamlayanı olarak da Şark İstiklal Mahkemeleri kurularak, toplum üzerinde benzeri görülmemiş bir terör uygulanmıştır. Bu şiddet ve terör rejiminin amacı toplumu asimile etmek, kendisi olmaktan çıkarmak, hâkim olan yapı içerisinde eritmektir. Ermeni halkına uyguladığı fiziki katliamı Kürtlere karşı temel bir yöntem olarak uygulamamasının nedeni, Kürtlerin ekonomik, siyasal ve örgütsel ola-

rak zayıf durumda olmasıdır. Bu durum sömürgeci sistemin Kürtleri inkâr, baskı, göçertme, asimilasyon gibi yöntemlerle eritebileceğini, kendisi olmaktan çıkarabileceğine ve denetimine alabileceğine dair inanç beslemesine yol açıyordu. Önder Apo, bu konuda; "Özgürlük ancak varlıkla mümkün olabilir. Çağdaş Kürt ulus gerçekliğindeki özgünlük buradadır. Yine yakın tarihlerde yaşanan Ermeni ve Yahudi soykırımlarından farklı olarak (Bu soykırımlarda fiziki imha ön plandadır), Kürt soykırımında kültürel (kendilik olmaktan zihnen vazgeçiş) boyut ön plandadır. Kendilik olmaktan çıkmış bir kültür grubu, ister fiziki ister zihni olarak gerçekleşmiş olsun, soykırımdan geçmiş veya soykırımı gerçekleştirilmiş demektir. Kürtlerin dört parçaya bölünüşü ve her parça üzerinde varlığına yönelik değişik tasfiye uygulamaları nedeniyle süreç (soykırım) farklı işlemiş, her parça değişik düzeyde soykırımdan nasibini almıştır. Kürtlerin tabi tutulduğu soykırımın karakterinden ötürü bu süreç halen devam etmektedir. Bu yönüyle işgal, sömürgecilik, asimilasyon ve soy tükenişiyle karşı karşıya olan Kürt gerçekliği böylesi bir süreç kapsamında değerlendirilmelidir: Ulusal kimlik olmaktan çıkarılmaya çalışılan bir gerçeklik!"[5] demektedir.

Kürdistan'da uygulanan göçertme politikaları fiziki göçertme ve zihinsel ve ruhsal göçertme ve bunun neticesinde asimilasyon, köklerinden koparma, kendisi olmaktan çıkma ya da vazgeçme şeklinde gelişim göstermiştir. Çünkü fiziki olarak Kürdistan'da olup da kendisi olmaktan çıkmış, sömürgeciliğin gönüllü siyasal, sosyal, ekonomik ve askeri ajanı haline gelmiş bir işbirlikçi kesimin mevcudiyeti vardır ve sömürgecilik esas olarak da bu kesim üzerinden politikalarını hayata geçirmektedir. Kültürel, zihinsel ve ruhsal olarak Kürdistan'dan ayrıldıktan sonra fiziki varlığın olmasının bir anlamı olmamakta, hatta yabancı gücün, sömürgecinin soykırımcı politikalarının aleti olmaktan başka bir işlevi olmamaktadır.

Bu amaçla Türk Devletinin uyguladığı politika ve yöntemler; asimilasyon, göçertme, ekonomiden düşürme, başta askeri olmak üzere her çeşit zora başvurma, toplumsal farklılığı ve çeşitliliği birbirine karşı kullanma, yine tüm bu amaçlarla etkin psikolojik harekâtlar ile devletin tüm organlarının etkin katılımı ile gerçekleştirilen saldırılar bir siyasal program özelliğindedir. Amaç Kürdistan toplumunu kendisi olmaktan çıkarmak ise bunu tek dar bir politika, dar bir planlama ile gerçekleştiremeyeceğinin bilincindedir. Birbirini tamamlayan politikaların daha etkin sonuçlar ortaya çıkaracağı ortadadır. Bu politikalar içinde göç ve göçertmenin ise ayrı bir önemi ve anlamı vardır.

Kültürel Soykırımın Uygulanması

Ülkeden ve topraktan, kendi toplumsal yapısından ayrılan bireylerin ve ailelerin sistemin bu soykırımcı siyasal programı tarafından bir örümcek ağı ile sarılacağı ve bu kesimlerin toplumsallıklarından ayrı kopmuş olmalarından kaynaklı olarak güçsüz, örgütsüz olacağını bilerek, sistemin bu soykırımcı siyasal programı tarafından bir örümcek ağı ile sarılacağı aşikardır. Bu yönüyle devletin kuruluşundan günümüze kadar ve günümüzde de halen etkin olarak ve bilinçli bir şekilde Kürdistan insansızlaştırılmaya, Kürtler göçertilmeye çalışılmıştır. Kürdistan'ı Kürtsüzleştirme Türk devletinin sistemli uyguladığı bir politikadır. Resmi yanı bazı yasalarla ifadelendirilmişse de, gizli ve görünmeyen, sinsi ve bir o kadar da kirli politikaları günümüzde daha çok öne çıkmaktadır. Bunları da ancak sonuçları ortaya çıkığında fark etmek mümkün olmaktadır.

Yeni kurulan Türk ulus devletinin Kürdistan'ı ve Kürt toplumsallığını inkar, asimilasyon, soykırımcı yönelimlerinin bir sonucu olarak açığa çıkan göçertme siyaseti, devletin kurulduğu ve kurumsallaşmaya çalıştığı dönem boyunca fiziki katliamlarla birlikte ve iç içe yürütüldü. Ulus devletin Kürt toplumsallığını görmek istemeyen, tek-

tipleştirici, homojenleştirici ve merkezileştirici yapısı Kürt toplumunda direnişle karşılaşmıştır. 1925 Şeyh Said isyanı ile başlayan ve Kuzey Kürdistan'da 1938 Dersim direnişinin yenilgisi ve katliamıyla sonuçlanan bu dönemde, isyan ve direnişler sonrası yaşanan yenilgiler katliamlarla tamamlanmak istenmiştir. Katliamlardan kurtulanların önemli bir bölümü ise Kürdistan dışına parçalı olarak sürgün edilerek kendi iktidarını ve otoritesini bu şekilde sağlama almak Türk devletinin temel politikalarından biri olmuştur.

Burada üzerinde durulması gereken bir nokta ise, Direniş sonrası tüm sürgünlerin istisnasız Kürdistan dışına yapılmasıdır. Üzerinde durulması gereken bir nokta olmaktadır. Bu yolla direnişin olduğu Kürdistan bölgeleri insansızlaştırılmakta, bir daha direnişin gerçekleşme ihtimalini göz önünde bulundurarak, toplumsal hafıza silinmektedir. Göçertilenlerin ileri gelenlerinden bazıları, kimi zorluklar yaşatıldıktan sonra, devlet olanaklarından yararlandırılarak hatta önemli mermuriyetler verilerek emniyet supabı olarak kullanılırken; göçertilenlerin önemli bir kısmı gittikleri yerlerde açlık, yoksulluk, evsizlik, hastalık vb nedenlerle ciddi sorunlarla yüzyüze bırakılarak ölüme terk edilmektedir. Ya da daha kolay ve rahat asimile etmek için birer-ikişer aile olarak Anadolu'nun en ücra yerlerine sürülmektedir. Birbirleriyle her türlü bağ kurma yolları kapatılmaktadır. Aynı aşiretten ya da köy veya aileden bireyler birbirlerinin yerini bile öğrenememektedir. Sürüldükleri yerlerde toplum örgütlendirilerek göçertilenler üzerinde ekonomik, sosyal, psikolojik, siyasal baskı kurularak iradelerini kırma ve teslim alma yoluna gitmişlerdir. Özellikle Dersim direnişi sonrası yaşanılanlarına ilişin ortaya çıkan çok sınırlı belgeler incelendiğinde bile bu konuda insanı dehşet içinde bırakan yöntemlerin uygulandığı görülecektir. Direniş sonrasında bir yandan aileleri katledilen çocuklar, özellikle de küçük kız çocuklarını kimsesizler yurduna ya da belirledikleri ailelerin yanına verirken, diğer yandan da açılan yatılı okullarda Kürt çocukları asimile edilerek kendi toplumsal gerçeğinden koparılmaya çalışılmıştır.

Göçertilenlerin ileri gelenlerinden bazıları, kimi zorluklar yaşatıldıktan sonra, devlet olanaklarından yararlandırılarak hatta önemli mermuriyetler verilerek emniyet supabı olarak kullanılırken; göçertilenlerin önemli bir kısmı gittikleri yerlerde açlık, yoksulluk, evsizlik, hastalık vb nedenlerle ciddi sorunlarla yüzyüze bırakılarak ölüme terk edilmektedir.

Sömürgeciliğin tüm okullarının biricik amacı devşirmedir, asimilasyondur. Fakat özellikle yatılı okullar özel olarak devletin Kürdistan'a yönelik asimilasyon, ülkeden ve toplumdan bireyleri koparma amacıyla hazırlanmış bir program olma özelliğini taşımaktadır. Dersim ile başlayan bu durum zaman içinde tüm Kürdistan'a yaydırılarak genelleştirilmiştir.

Kültürel, ekonomik ve siyasal olarak kontrol sağlama gücünü kendinde bulamayan, toplumun yapısını olduğu gibi kabul etmeyi de ulus devlet yapısına ve zihniyetine uygun bulmayan sömürgeciliğin bu dönem politikalarının esasını askeri zor ile otoritesini kabul ettirmek biçiminde olmuştur. Sistemin Kürdistan'daki askeri zoru bu anlamda her dönemde olmuştur. Fakat bu dönemin ayırıcı farkı, asimilasyon, ekonomik yöntemler vb politikaları uygulayacak güç ve imkanlara

www.arsivakurmi.org

sahip değildi. Sonraki dönemlerde, özellikle kurumlaşmasını sağladıktan sonra askeri yöntemin yanında topluma karşı görünen veya görünmeyen daha farklı yöntemler uygulamıştır.

Kürdistan'da sömürgecilik otoritesini, toplumun direniş odaklarını katlederek, geriye kalanları sürgün ederek, göçerterek, eritme, etkisizleştirme yoluna gitmiştir. Her sömürgeci güç gibi Türk sömürgeciliği de sömürgeleştirdiği Kürdistan toplumunu, medenileştirilmesi gereken vahşiler olarak görmektedir. Bununla yaptığı katliamlarına ve uyguladığı politikalarına meşruiyet kazandırmaktır. İdeolojik temelini oluşturmuştur. Bu amaçla Kürdistan'a yönelik çıkardığı yasalarında bu zihniyetini açığa vurmakta bir sakınca görmez. Öncesinde de kimi uygulamaları olan, Şark Islahat Planı ile katmerleşen bu süreç günümüze kadar bu zihniyetle sürdürülmüştür. Yedi T olarak da bilinen Te'dip (hizaya getirme), Tenkil (cezalandırma), Taqtil (katletme), Tehcir (göçertme), Temsil (asimile etme), Temdin (medenileştirme), Tasfiye (etkisizleştirme, ortadan kaldırma) uygulamaları Kürdistan'da bir program dahilinde iç içe ve birlikte uygulanmıştır. Türk ulus devletinin sömürgeci politikalarına karşı direnişin olduğu her yerde, Şeyh Said'den, Ağrı direnişinden Dersim direnişine kadar, daha küçük çaplı direnişlere varana kadar, her direniş sonrası ya da direnme ihtimali olan bölgeler, aşiretler üzerinde sürgün, göçertme yoluna gitmiştir.

Kürtlerde Göç'ün Karşılığı

Kürdistan toplumu için göç, göçertilme soykırımla eş anlamlıdır. Kökenini tarımköy devriminden alan, hem bu devrimin yaratıcısı hem de bu devrimle toplumsallığını geliştiren bir toplum olması itibariyle toplumsal kültürünün toprak ile ilişkisini, dolayısıyla köy ile var olan esaslı ilişkisini göstermektedir. Kürt toplumsal kültürü tarım ve hayvan yetiştiriciliği ekseninde oluşmuştur. Dışarıdan gelişecek saldırılara karşı savunma mekanı olarak dağları da yerleşim mekanı olarak görmüştür. Önderlik; ''Kürtler dağ'ı esas alan bir savunma anlayışı, tarım ve hayvancılıkla beslenme kültürü sayesinde otantik bir halk olarak günümüze kadar varlıklarını korumuşlardır ''[6] değerlendirmesinde bulunarak Kürt toplumunun varlığını günümüze taşıyan temel ögeleri belirtmektedir. Türk devleti esas olarak Kürt toplumunu bu gerçekliğinden ayırmaya dönük politikalar uygulamıştır. Bu amaçla çıkardığı yasalar yoluyla ya da ilan edilmemiş yöntemlerle bunu gerçekleştirme yoluna gitmektedir. Özellikle Şark Islahat Planı (1925), Takriri Sükun Kanunu(1925), Bazı eşhasın şark mıntıkasından garp vilayetlerine nakline dair kanun (1927), mecburi iskan kanunu (1934) gibi yasal düzenlemelerle açık bir şekilde, yine devletin çeşitli kurumlarının günlük uygulamaları ile süreklilik ve kurumsallık kazanmış bir biçimde Kürdistan'ı boşaltma siyaseti izlenmiştir. Bu yasaların içeriği genel olarak nüfus nakli ve göçü ele almaktadır. Özel olarak da Kürt toplumuna karşı geliştirildiği kanunun içeriğinden anlaşıldığı gibi uygulama alanının Kürdistan olduğu ise uygulama sonuçlarından çıkmaktadır. Örneğin mecburi is-

Yedi T olarak da bilinen Te'dip (hizaya getirme), Tenkil (cezalandırma), Taqtil (katletme), Tehcir (göçertme), Temsil (asimile etme), Temdin (medenileştirme), Tasfiye (etkisizleştirme, ortadan kaldırma) uygulamaları Kürdistan'da bir program dahilinde iç içe ve birlikte uygulanmıştır.

www.komunar.org

kan kanununun 3. Maddesi ile Türkiye'ye yerleşmek maksadıyla ferdi ya da grup olarak gelmek isteyen ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler işbu kanun hükümlerine göre Dâhiliye Vekilliği'nin emri ile kabul olunurlar. Bunlara 'muhacir denir' tespitinden sonra 7. Maddenin a bendinde Türk ırkından olup hükûmetten iskân yardımı istememeyi yazı ile bildiren muhacir ve mülteciler Türkiye içinde istedikleri yerde yerleşmeye serbest bırakılırlar. 7. Maddenin b bendinde ise 'Türk ırkından olmayanlar hükûmetten yardım istemeseler bile hükûmetin göstereceği yerde yurt tutmaya ve buralarda kalmaya mecburdurlar. İzinsiz başka yerlere gidenler ilk defasında yerlerine çevrilirler. Tekrarı halinde Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlıkları düşürülür' denilmektedir. İçeriğe çok daha geniş bir kapsamda olan bu yasadan alınan kısa bir bölüm bile zihniyeti yansıtması bakımından ibret vericidir. Kürtleri topraklarından etmek, vatansızlaştırmak ve dört bir tarafa göçertip asimilasyon yöntemleriyle eritmek sistemin kanunlarında da ifadesini bulduğu gibi temel amaçtı. Önderlik bu durumu ''Vatan toplumsal yaşamın sadece maddi üretimi ve kültürünün gerçekleştiği coğrafya değil, onun tarihi ve ruhunun oluştuğu beşiktir, evdir. Ondan yoksun kalmak (kavram ve ruh olarak), evsiz ve ruhsuz kalmaktan beterdir. Toplumu evsiz ve ruhsuz bırakan, maddi ve manevi kültürden de yoksun bırakabilir. Nitekim bu yönlü gelişmeler Şark Islahat Planı adı altında çok barbarca bir biçimde uygulamaya sokulmuştur"[7] şeklinde değerlendirmektedir. Bu aynı zamanda Türk devletinin Kürdistan'a ve Kürt toplumuna yaklaşımının da özünü yansıtmaktadır.

Kürdistan'da direnişlerin bastırılması ve toplum üzerinde kurulan baskı ile göçertme politikaları daha sinsi, gizli ve örtülü yöntemlerle sürdürülmüştür. Direnişlerin bir daha yaşanmaması ve toplumun tümden dağıtılması için asimilasyon ve bunun için de göçertme temel bir yöntem olarak uygulanmıştır. Türk devleti özellikle Ezidi ve Alevi Kürtler üzerinde dinsel ve inançsal nedenlerle daha özel politikalar geliştirmiştir. Fırat nehri boyunca ve batısını oluşturan bölgelerden başlayarak Dersim ve Erzincan hattına kadar olan alanları ekonomik baskı ile göçertme yoluna gitmiştir. Türkiye metropol kentleri başta olmak üzere Avrupa'ya kadar göçertme politikaları izlenmiştir. Avrupa'ya işçi göndermede kendisi için tehlikeli bulduğu bu alanları öncelikle boşaltmayı amaçlamıştır. Toplum ekonomiden koparıldığı gibi, aynı zamanda ekonomi topluma yöneltilmiş bir silah olarak kullanılmıştır.

Ulus devlet ekonomik politikalarının endüstriyalizm temelinde örgütlendirilmesi hem tarımı hem de hayvancılığı zaman içinde bitirme noktasına getirmiştir. Tarımda makineleşme ve büyük, endüstriyel hayvan çiftlikleri hem tarım hem de hayvancılık alanlarında büyük şirketlerin tekel sağlamalarına neden olmuştur. Bu da pazarda da tekelciliğe neden olmuş ve küçük işletmelerin ya da basit aile tarzında ekonomik faaliyet yapan geleneksel üretimin etkisizleşmesine, dağılmasına neden olmuştur. Zaten endüstriyalizmin amacı da toplum ekonomisini dağıtmak, bununla birlikte toplumu dağıtmak ve insanları ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma getirerek köyden şehirlere göçertmektir. Böylece sanayinin geliştirildiği şehir merkezlerine yığılan insanlarla hem sanayiye ucuz işgücü ve emek temin edilmiş oluyor hem de şehirlerin cenderesinde bu toplumsal kesim asimilasyonla tarihsel kültürlerinden; ulusal yapısından, dil, dini inanç ve geleneklerinden arınması sağlanmaktadır böylece kendi modernitelerine eklemlemektedirler. Ulus devletler için köyden şehir alanlarına göçertilme bir 'ekonomik-sosyal ve siyasal' gelişmişlik parametresi olarak kabul edilmektedir,

Modernite ve Göçertme

TC devleti, 24 Ocak 1980 de T. Özal ile geliştirdiği neo-liberal ekonomik politikalar ile köy ve kırsal alan ekonomisini tasfiyeye yönelmiştir. Türkiye'de en son

2002 deki ekonomik krizle neo-liberalizm amacına ulaşmış, tarım ve hayvancılık aleyhine yapılan yasal düzenleme ve uygulanan ekonomik program ile köyden göçertilmeler hızlanarak amacına ulaşmıştır denilebilir. Böylece kendine, köydeki ailenin ekonomisine rahatlıkla yeten köy ekonomisi mevcut düzenleme ile tüm aileye yetmemekte, ya ailenin tamamı ya da bir bölümü şehirlere göçmek zorunda bırakılmaktadır. Kuşkusuz bu bilinçli uygulanan bir politikadır. Türkiye nüfusunun %80'den fazlasının bu yeni ekonomik politikalardan sonra şehirlerde yaşadığı yönündeki istatistikler devlet tarafından yayımlanmıştı.

Türkiye genelinde yaşanan bu durumun Kürdistan'a yansıması ise daha çok toplumsal sorunların yaşanmasına yol açmıştır. Kürdistan'da bir avuç işbirlikçi dışında kimseye ekonomik alanda kimseye yaşam hakkı tanımayan sömürgecilik, yoksul köylülüğü zaten toprak ağasının zulmü ile 'terbiye' etmeye çalışmaktaydı. Tarımda makineleşme ve neo-liberal ekonomik politikalar ile yoksul Kürt köylüsü şehirlere göç etmek zorunda bırakılmıştır. Kürdistan şehirlerinde sömürgecilik baştan beri bir ekonominin gelişmesine engel olduğu için Kürtler, Türkiye şehirlerine göçertilerek burada üzerinde her türlü ekonomik, sosyal, siyasal, dini ve inançsal baskı kurularak Türkleştirmeyle yüz yüze bırakmıştır. Hem köyünden hem de ülkesinden göçertilen Kürtlere karşı göçertildikleri yerlerde farklı toplumsal kesimler örgütlendirilerek, göçertilen bu kesimi Kürt toplumsal değerlerinden uzaklaştırmak için toplum mühendisliği bin bir maharetle uygulanmıştır.

Köylerinden göçertilip de Kürdistan'daki şehirlerin çeperlerinde, ekonomi dışında tutulan ve her bakımdan son derece sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakılan kesimler ise ancak mevsimlik işçi olarak ailece ya da bireyler olarak Türkiye'nin çeşitli tarımsal alanlarında ve özellikle inşaatlarda ucuz emek kaynağı olarak sömürülmekte, göçertilenler üzerinde her türlü istismar yapılmaktadır. Türkiye'nin tüm ağır ve niteliksiz işleri bu kesimlere yaptırılmaktadır. Tarım devriminin yaratıcısı olan bir toplumun fertleri olarak kendi köylerinden ve topraklarından koparılan Kürt insanı yabancısı olduğu diyarların amelisi, ırgatı ve işçisi konumuna getirilmektedir. Bunu, her mevsimlik göç dönemlerinde tarımsal alanlar için Akdeniz ve Karadeniz'e, inşaat ve diğer işler için ise büyük şehirlere göç şeklinde görmek mümkündür.

Sömürgeciliğin Kürdistan'daki göçertme politikalarının en son biçimlerinden biri de barajlar yapmadır. Bu barajların amacı enerji ve sulamadan çok, gerillanın hareket zeminini, halk zeminini zayıflatmak yani güvenlik amacını taşırken, su altında kalan köylerden dolayı göçertme politikalarının yanında çok önemli bir amacı da, tarihi sular altında bırakmak, toplumu belleksizleştirip köksüzleştirmek ve Kürdistan eko-sistemini bozmaktır. Kalan tarih ile bozulan eko-sistemdir. GAP kapsamındaki barajlar ve politikalar bunun en açık biçimde gösteren projelerdir. Onlarca köyü boşaltmanın yanında, binlerce yıllık tarihi eserler, tarih sular altında bırakılarak toplumsal hafıza dumura uğratılmıştır. Barajların yanı başındaki köyler yıllarca elektriksiz ve susuz bırakıldığı halde burada elde ettiği elektriği Türkiye'nin en batı ucuna, sanayi bölgesi Çatalca ve Çorlu'ya aktarılması sömürgeci zihniyetin işleyişini göstermektedir. Sadece Kürdistan toplumu üzerinde iktidar, talan ve imha yürütülmemekte, doğası ve doğal zenginlikleri üzerinde de aynı yöntemler uygulanmaktadır. Bunların da tümünü batıya taşırarak orada işlemeyi kendi sistemi ve iktidarının geleceği için daha güvenli, ekonomi politikaları için daha uygun görmektedir. Böylece Kürdistan'da eko-sistem parçalanmakta ve doğal yaşam alanlarının florası ve faunası büyük bir katliama uğratılmaktadır.

Türk devletinin Kürdistan'daki sömürgeciliği en son Dersim direnişinin katliamla bastırılması ve göçertmelerle Kürt toplumu üzerinde her türlü tasarrufta bulunacağı bir ortam elde etmişti. Ger-

çekten de Kürt toplumu ölüm sessizliğine gömülmüştü. Bu durum Önder Apo'nun PKK'yi daha bir grup olarak örgütleme ve mücadeleye başlamasına kadar sürdü. PKK'nin bu politikaları sekteye uğratması 12Eylül 1980 askeri cuntasıyla karşılık bulacaktı. Mücadelemizin ilk örgütlendiği ve etkili olduğu yerler, özellikle Kürdistan'ın Güney Batısı, Hilvan ve Siverek bölgeleri 12 Eylül cuntasıyla birlikte yoğun baskı altına alınarak, halkın göçertilmesi amaçlanmıştır. Yapılan yoğun tutuklama, işkence ve baskılardan dolayı Hilvan neredeyse boşaltılmıştır. Yine Maraş'taki Alevi-Kürt katliamı gibi provakatif saldırı ve eylemlerle mücadelenin etkili olduğu bölgelerde aynı yöntemlerle halk Avrupa'ya göçertildi. Sömürgeciliğin klasik politikası olan göçertme her direnişte olduğu gibi mücadelemize karşı da etkili bir şekilde kullanılacağının işaretlerini mücadelenin hemen başında uygulanmaya konulmuş oldu.

Mücadelemize karşı esas kapsamlı göçertme, Kürdistan'ı insansızlaştırma politikalarının uygulandığı dönem ise gerillanın mücadelesinin toplumda etkili olduğu dönemde olmuştur. Özellikle 1980'lerin sonlarından başlayarak 90'lar boyunca süren yoğun köy yakmaları ve boşaltmaları sömürgeciliğin Kürt toplumuna karşı yürüttüğü düşmanlığın hezeyan düzeyinde olduğunun da göstergesi olmuştur. Resmi söylemde Türk olmayanları ancak hizmetçiliğe layık gören bu zihniyet, karşılarında 'hizmetçi'lerini mücadele ve savaş içinde görmeleri, bitirdik dedikleri Kürdistan toplumunun Önder Apo önderliğinde, gerilla savaşıyla yeniden dirildiğinin görülmesi sömürgecilerin topyekün savaş ile tüm topluma karşı savaşı yaymasına götürdü. Tarihsel işbirlikçilik, Hamidiye alaylarında olduğu gibi tarihsel ihanet rolünü oynayıp koruculaşırken, Kürdistan'da beş bine yakın köy yakıldı, kesin bilinmemekle birlikte dört milyona yakın insan köylerinden, şehirlerinden ve ana topraklarından göçertildi. Önder Apo bu dönemi ''1993'ün dramatik bir yıl olduğundan çokça bahsettik. Bana göre Gladionun devleti ele geçirdiği tarihtir. Sadece bir siyasi darbe ve suikast yılı değil, birçok gizli darbenin, komplonun suikast ve katliamın yılıdır. Dahası Kürdistan tarihinin en kapsamlı Kürtsüzleştirme yılıdır. Arkasına NATO ve İsrail'i alan Beyaz Türk faşizminin 1996 yılına kadar soykırım terörünü sonuna kadar kullanmaya başladığı yıldır. Soykırımın zirve yılıdır. Korkunç halk katliamlarıyla birçok ilçede (Şırnak, Cizre, Nusaybin, Lice başta olmak üzere) ve sayıları 4000'leri bulan boşaltılan köyler ve köylerdeki ölümlerle birlikte göçen hem de ellerine hiçbir şey verilmeden yollanan milyonlarca Kürdün ölümkalım yılıdır. Bu yılın diğer önemli bir özelliği yasal devletin tasfiye edilmesidir. Ortaya "Çete devleti" denen yeni bir tür çıkmıştı. Bunu yapanlar kendilerini, tıpkı Yunanlılara karşı Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşının benzerini hatta daha büyüğünü gerçekleştirdiklerine inandırmışlardı. Çiller'in "Anatürk"lüğü dillerde dolaşıyordu. Halbuki Kürtlük aynı topraklarda 4000 yıllık iktidar-devlet oluşumlarının asli ortağı konumundaydı. Şimdi ise tümüyle tasfiye edilmek isteniyordu.''[8]

Sömürgeciliğin klasik politikası olan göçertme her direnişte olduğu gibi mücadelemize karşı da etkili bir şekilde kullanılacağının işaretlerini mücadelenin hemen başında uygulanmaya konulmuş oldu.

Türkiye şehirlerine göçertilenlerin bir bölümü iş ve refah umuduyla tüm değerlerden kopartılarak uluslar arası insan ka-

www.alevakultur.org

çakçılarının eliyle Avrupa'ya göçertilirken bir kısmı da göç yolunda götürülme adına Akdenizin sularında boğdurulmuştur. Avrupa'ya ulaşanlar ise ülke ve ana topraklardan koparmayı amaçlayan devletin bu konuda amacına ulaştığının da göstergesi olmaktadır. Türkiye şehirlerinde kalanlar ise her zaman olduğu gibi ucuz işgücü, amele, en zor, kirli ve tortu işlere koşturuldu. Başka yaşam sahaları bunlara kapatıldı. Gençleri uyuşturucu, hırsızlık çeteleri için malzeme olarak sunuldu. Basın ve yayın araçlarıyla bu şekilde bir Kürt imajı oluşturarak aleyhlerine ve genel olarak Kürt toplumu aleyhine ırkçı önyargılar oluşturdu. Bu şekilde şehirlerde Kürtleri baskı altında tutma ve asimile etme için uygun ortam oluşturdu.

Sömürgeciliğin Kürt toplumsallığını dağıtmanın temel bir yöntemi olarak uyguladığı göçertme politikası ile Kürdistan'daki demografik yapısını ile oynayarak kendine göre düzenleme ve iktidarını isyanların zeminini kurutarak egemenliğini sürdürme amaçlıdır. Buna karşı etkili mücadele ise anavatan ve anatopraklara, bu topraklarda tarihsel olarak oluşmuş ve toplumsallığın ürünü olan değerlere, Kürdistani kültüre sarılma ve onu her alanda yaşamayla mümkündür. Kürdistan'dan göçertilmiş Kürt toplumsal kesimleri için varlıklarını kaybetmemek, bulundukları yerlerde erimemek ve bu amaçla sömürgeciliğin acımasız ve kirli politikalarının başarı şansı kazanmaması yenilgiye uğratmak için sürekli bir mücadele ve örgütlenme içinde olması, anavatana ve anatopraklara dönmenin büyük mücadelesinin içinde olması gerekir. Hiç kuşku yok ki temel ve öncelikli yaklaşım ülkeye dönüş olmalıdır. Ülkeye dönüş öze dönüştür; kendi topraklarında, kendi kökleri üzerinde yeni ve özgür yaşama duruştur. Yokedilmeye çalışılan binlerce yıllık öz değerlerle bütünleşme, yücelmedir. Diasporadaki tüm Kürtlerin de ülkeye dönüşü, kökleriyle buluşmayı esas alarak inşa sürecine göçlü bir şekilde katılmayı hedeflemelidir. Ülkeye dönme imkanı bulunmayan insanlarımızın da bulundukları alanlarda güçlü bir katılımı esas almaları önemlidir. Önder APO, özellikle Kürdistan'dan göçertilmiş Kürt toplumu için şunları belirtmektedir. ''Dünya genelinde çeşitli nedenlerle dağılmış tüm Kürtlerin aynı temelde görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Başta birlikte yaşadıkları ülkelerin metropollerindeki ve göçertilmiş alanlardaki Kürtler olmak üzere, her ülkede bulunan Kürtlerin kendi kültürel varlıklarını koruma, vatandaşlık hakkını kazanma, anadilde eğitim, basın-yayın, insan hakları ve demokrasi ölçüleri temelinde siyasal yaşama aktif olarak katılma ve bu yönlü hak ve görevlerini başarıyla gerçekleştirmedir. Bunun için başta sanat olmak üzere, her tür sosyal, sportif, eğitim, teknik vb konularda kendilerini yetiştirip kültürel varlıklarını aktif bir yaşamla koruyup geliştirmedir. Bu temelde diğer halklarla onurlu, eşitlik ve özgürlük temelinde mücadele ve yaşamı paylaşmadır. Anavatandaki özgürlük mücadelesine gücü oranında destek, dayanışma ve katılımda bulunmadır.''[9]

Kaynaklar :

1-Özgürlük Sosyolojisi Abdullah Öcalan,

2-Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü

3-Abdullah Öcalan, A.g.e.

4-Abdullah Öcalan, A.g.e.

5-Abdullah Öcalan, A.g.e.

6-Abdullah Öcalan, Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü

7-Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü

8-Abdullah Öcalan, A.g.e.

9-Abdullah Öcalan, A.g.e.

TOPLUMSALLIĞI HAPSETMENİN İCADI: GETTOLAR VE KENAR MAHALELER

www.serxwebun-kurdi.org

Her varlık gibi insan da olması gereken toplumsal yaşamı için uygun mekan ve şartlara muhtaç bir varlıktır. Çünkü toplumsal yaşam her şart altında ve her istenen mekanda gerçekleşmemiş ve sürdürülememiştir. Toplumun maddi ve manevi üretimi için imkanların olmadığı veya bu imkanların insanın elinden alındığı koşullarda sağlıklı bir toplumsal yaşam gerçekleşemez.

İnsan denilen varlığın yaşamı için lazım olan sağlıklı bir ortamı ve şartları ortadan kaldıran hesapta olmayan birçok olay vardır. Bunlardan bazıları doğanın kendi işleyiş kanunları neticesinde gelişen doğa olaylarıdır. Ve aynı zamanda varoluş kanununa göre doğal gelişmelerdir. Ancak bizzat insanın kendi eliyle yol açtığı ve insan yaşamının istediği şartları ve olanakları ortadan kaldıran anormal durumlarda azımsanmayacak kadar gerçekleşmiş ve gerçekleşmektedir. Her insanın yaşama istemi bir doğa kanunu iken toplumsal yaşamın sürdürülmezliğine yol açan insan eylemleri de anormal gelişmelerdir. Doğa kanunları gereği gelişen şeyler toplumsal yaşamı geçici bir şekilde zorlayabilirler. Ancak insan duygu ve düşüncesinde nesilden nesile aktarılacak kadar etkili olabilecek olumsuz tahribatlar yapmazlar. Fakat insanca bir yaşamı ortadan kaldıran insanın insana yaptığı gayriinsani dayatmalar farklıdır. İnsan tarafından gelişen bu tür eylem ve davranışlara biz genel adlandırma ve kavramsallaştırmayla iktidar ve devlet kültürü uygulamaları diyoruz.

Toplumsal yaşamı ortadan kaldıran ve doğrudan iktidar sahiplerince halklara, azınlık topluluklara dayatılan gayriahlaki ve gayriinsani eylemlerden biri de toplulukları yerinden yurdundan ederek göçertmektir. Toplulukların kültürlerini yaratıkları topraklardan başka alanlara göçerterek normal yaşam olanaklarını elinden alma uygulamaların hikayesi eskilere dayanmaktadır. Babil, Asur ve Hitit yazıtlarında dahi bu tür olayların geçtiği belirtilmektedir.

Öncelikle toplumda göçmenliğin pek kolay gerçekleşmeyen bir eylem ve hareket olduğunu belirtmek gerekir. Yer

değiştirmenin doğrudan ve ya dolaylı yollarla göçertmekle gerçekleştiğini söylemek gerekir. İster mültecilik gibi bir siyasi durumla neticelenmiş olsun ister kendi yaşam alanlarını bırakıp başka yerlere bir yabancı gibi yerleşmek kabilinde olsun hiç kimsenin gönüllü olarak başka topraklara yaşamaya gittiği iddia edilemez. Bunun için göçertilmiş olmak, mülteciliğmek, göçebe olmak, doğa kanunlarından kaynaklı yer değiştirmek gibi kavramları bir birinden ayırmakta fayda vardır. Bu kavramlar içinde asıl yaşamı zorlayan, yaşamı yaşanmaz kılan anormal durum insanları göçertmek ve akabinde mülteciliğtirmektir.

Tamamıyla iklimsel sebeplerden kaynaklı ilk insan atalarının Afrika'dan Ortadoğu'ya ve diğer coğrafik alanlara göçünü, yine orta Asya'dan göçüp gelmiş Türki toplulukların yaşadıkları gibi toplumsal hareketleri sorun teşkil eden olaylar olarak okumak doğru olmaz. İktidar mikrobu taşımayan hiçbir toplumsal sirkülasyon sorun teşkil etmez. Fakat bu iklimsel zorlukların yol açtığı göçü de Avrupalı kent burjuvalarının ve feodallerinin Amerika'ya-Avustralya'ya göçmeleriyle de karıştırmamak gerekir. Birincisi normal ve zorunlu bir yer değiştirme iken ikincisi işgal ve talan harekatıdır. Kısacası toplumun kitlesel olarak tarih içinde mekan değiştirme olayları çokça olmuştur ancak göçertilmek ve mülteciliğtirmek başka bir şeydir. Zalimlik ve vahşiliktir. Göçertmek ve mültecilik eski köle pazarlarına götürülen savaş ganimetleri insanların modern hali gibidir.

Toplulukların göçertilmesi ile maruz kaldıkları sorunları doğru ve yeterli kavrayabilmek için bu alanla ilgili üretilmiş ve tanımlanmış kavramların tuzağına düşmemek için bu genel girişi belirtme gereği duyduk.

2. Dünya Savaşı ve Mültecilik;

Bilindiği gibi iktidar ve özelde de onun kapitalist versiyonunun en temel yönetim özelliği ürettiği sorunlara kendi çıkarı için ad koyma ustalığıdır. Hata iktidarı bizzat bu tür işlerin ustası olarak tanımlamakta mümkündür. Örneğin tarihsel veriler toplulukların kitleler halinde yer değiştirilmeye mecbur bırakılmasının özellikle ikinci dünya savaşından sonra gerçekleştiğini gösteriyor. Bu durum giderek altından çıkılamaz bir sorun olmaya başladığı andan itibaren BM'ce (1951 de) mültecilik tanımı geliştiriliyor. Mültecilik kavramını kapitalist dönemin icadı olan gettolaşmayı yeni koşullara uyarlama olarak okumak mümkündür. BM başka hükümetlere ve ülkelere siyasi, dini etnik vb… sebeplerden sığınmış olmayı mültecilik sayar. Fakat Kürtlerin ve Arapların kendi topraklarında da mülteciliğtirildiğini biliyoruz. Bununla birlikte BM tanımı zorla göçertilmiş olmayı değil, korku ve baskıyı neden göstererek göçmüş olma algısını geliştiriyor. Yani gettolarda, kamplarda yaşamaya 'mecbur bırakılmış' değil 'mecbur olmuş' fikrini egemen kılarak durumu normalleştiriyor. Bugün yeryüzünde kaç yüz milyon insanın göçmen adı altında başka ülkelere göçertildiğini bilmiyoruz. Ancak bu kitlenin altmış milyon kadarının mülteci adı altında kayıtlara geçtiğini belirtmek mümkündür.

Kapitalist modernite, insanlık tarihinde sistematik biçimde kültürel ve fiziki soykırım yapan düzen olarak anılacaktır. Kültürel soykırımın bir yolu da halkları zorla direkt ve çok ince yöntemlerle dolaylı göçerterek yapılmaktadır. Bugün anlık olarak bir kez daha Suriye ve Irak'ta gördüğümüz şey sistemin kendi siyasi emelleri için milyonları göçertmeyi savaş taktiği olarak kullandığıdır. Göçertmeyi savaş taktiği olarak kullanan bu sistemin daha değişik ve ince yöntemlerle neler yapabileceğini görmek için de toplama kamplarına bakılabilir. Bir tarafta çoğunluğu kadın ve çocuk milyonlarca aç, perişan insan bir tarafta yediği ekmeğin fiyatını bilmeyecek kadar gerçek hayattan uzak aktris kadın Angelina Jolie seremonileri. İşte kapitalist sistem döneminde insanlığın yaşadığı trajedi budur. Bu acayip ve tuhaf şey kapitalizmin yaşam felsefesinin en sade halinin dışa vurumudur. Bu

durum metropollerin varoşlarına yerleşmekten ayrı ancak kitlesel olduğu ve siyasi sorunlar çözümsüz kaldığı için daha tehlikeli bir gelişmedir.

Genelde kabul gören bir düşünce, insanın yerleşik yaşama geçerek kültür yaratmaya başladığı ve böylece yerleştiği, çoğalıp büyüdüğü, üzerinde yaşadığı toprakların özelliklerine göre kendisinin olan bir yaşamı yarattığıdır. Dolayısıyla yerinden ve yurdundan göçertilen insanların yaşamı kendi yaşamları olmaktan çıkmıştır. Çünkü çadırını, konteynırını kurduğu yer onun değildir. Göçertilenlerin kök saldığı topraklardan kopması onların yaşamını kullanılmaya açık yaşam haline getirmektedir. Her şeyden önce ona bu mezalimi yapanların kendilerini aklamak için kullandığı bir metaya dönüştürülüyor. Türkiye devletinin Suriye'yi Esat rejimi yıkılsın diye geliştirdiği yoğun göçü ve daha sonra kamplara doldurduğu insanları "ne kadar iyi bir devlet ve hükümet sahibiyiz" algısı için kullandığına günlük olarak tanıklık ediyoruz. İstenen gerçekleşmeyince ve planlanan oyun tutmayınca bu kez de "esnaf ve sokak sakinlerinin tepkisi" adı altında saldırıp kovmak, değişmez yöntem olarak kullanılmaya başlanıyor. Nedenleri ne olursa olsun özellikle de günümüzde yurtlarından göçertilenlerin günlük siyasi amaçlar için kullanıldıkları çok aşikardır. Bu durumun özellikle 1990'lardan sonra geliştiğini görüyoruz. Sistemin bizzat kendisinin yol açtığı mağduriyetleri gideriyormuş gibi yapması, bizzat ölüm çetelerine yaptırdıkları katliamlara karşı insan hayatını koruyormuş gibi bir politik dil kullanması artık göçertilmişlerin varlıklarıyla siyasi bir meta olmaya başladığının kanıtıdır. Görüldüğü kadarıyla genelde 1990'lardan sonra ama özellikle son üç beş yıldır yapılan göçertilmeler eskiden yaşanmış olan göçertilmelerden daha farklı ve derin yeni politikalara yol açmıştır. Göç ve mülteciliğe köklü çözüm adı altında mağdur edilmiş bu tür toplulukların politik amaçlar için kullanılması eskiye göre daha sistemli ve yoğunluklu bir hal almıştır. Bu da kendisi ile özellikle şiddeti körükleme gibi yeni sorunlar getirmiştir.

Göçertilenlerin siyasi amaç için bir taktik unsur olarak kullanılmaları önemli oranda yeni olsa da, göçertilenlerin asıl sorunları uzun süre bir bölgede kalmaları halinde kendi günlük yaşamları içinde ortaya çıkmaktadır. Sorunun da ötesinde insanlık suçu olan kültürel soykırım bu tür toplulukların karşılaştıkları günlük uygulamalardır. Günümüzde ABD ve Avrupa ülkeleri gibi kalifiye elaman, ucuz işgücü ve az sayıda da olsa mülteci alma gibi saldırılar, kültürel soykırımın en çok yaşandığı durumlardır. Yine Kürdistan'ı işgal etmiş her dört devletin metropollerine göçertilen Kürdistanlıların durumu kültürel soykırım uygulamasına en açık örnektir. Toplulukların bu tür yer değiştirtilmesinden sonra entegrasyon adı altında bin bir ince yöntemle içine alındığı topluma uydurulmaya çalışıldığını biliyoruz. Bu uygulamayı kabul etmemek kamplarda hapis kalmayı kabul etmek demektir. Entegrasyona gerektiği kadar yanıt vermemek ise işsiz ve aç kalmak demektir. Özellikle AB ülkelerine göçertilenlerin hepsini bekleyen kültürel olarak Avrupalılaşmaktır. Sistem bunu başarmak için işe dil öğretmeyle

Sistemin bizzat kendisinin yol açtığı mağduriyetleri gideriyormuş gibi yapması, bizzat ölüm çetelerine yaptırdıkları katliamlara karşı insan hayatını koruyormuş gibi bir politik dil kullanması artık göçertilmişlerin varlıklarıyla siyasi bir meta olmaya başladığının kanıtıdır

www.sosyalkitap.org

başlamaktadır. Daha sonra meslek öğretme yanında, yaşam kültürü enjekte eden eğitim süreçleri başlamaktadır. Bu süreç kişinin geçmiş kişiliği ile yani kültürü ile çatışmaya girmesine yol açmaktadır. Bu sürece tabi tutulanlarda eski toplumsal bağların hızla çözüldüğü, ahlaki değerlerinin aşındığı bununda suça yatkınlığı arttırdığı tespitlidir. Bu çatışma sonucunda yaşadığı değişimin yani kültürel soykırımın derinliğine göre gittiği yerle bütünleşme durumu ortaya çıkar. Bölgeler ve kıtalar arası yaşam standartları farkı bu soykırım uygulamalarına rağmen insanların özellikle Afrika ve Asya'dan bu kıtaya denizlerde ölümü göze alarak göçmesine yol açmıştır. Kuşkusuz ki bu biçimdeki gidiş dolaylı yöntemlerle göçertmenin ne kadar hakim olmaya başladığının da göstergesidir.

Göçertilmişler arasında en yoğun ve derin sorunlar yaşayanlar hiç kuşkusuz ki metropollerin kenar mahallelerine yerleşmek zorunda bırakılmış olan kırsal kesim insanlarında yaşanmaktadır. Günümüzde en sorunlu toplum kesimi olarak bunlar lanse edilmektedir. Sistem bu tür yerleri suç üretme alanları olarak kullanmaktadır. Bilindiği gibi iktidar ve devlet mantığında insan kötü ve suça yatkın bir varlık biçiminde de tanımlanmıştır. Bunun için özellikle kapitalizmin ulus devletinde kişi suç işlemeden devletin özel ekipleri ona göre bir suç getirip vermekteler. Hata işsizlik ve adaletsizlik gibi bizzat kapitalizmin mülkü olan sonuçları bile sistem bu kesimlere bağlayabilmektedir. Örneğin başta AB ülkelerinin birçoğunda olmak üzere dünyanın değişik yerlerinde can yeleği olarak kullandığı ırkçılık-milliyetçilik için bu kesimleri hep sebep göstermektedir.

Ehlileştirme Amacıyla Geliştirilen Gettolar;

Dünya işsizler ordusunun en fazla elemanı bu insanlar arasından çıkmaktadır. Yine yoksulluk kenar mahalle, kenar semt, varoşların diğer ismi düzeyinde insan algısına yerleşmiştir. Mülkü kendi sisteminin baş tacı yapan kapitalist modernite bu tür alanlarda yaşayan kesimlerin mülküz kalması için elinden gelen her şeyi yapmaktadır. Büyük mülk sahipleri karşısında içinde oturacak bir barınağı dahi olmayan insanın yaşayacağı ruhsal depresyonun tüm belirtileri metropollerde yaşayan yoksularda görülebilir. Bu dengesiz maddi yaşam çelişkisi gettolaştırılmış yerlerde yaşayanlarda zengin olma heveslerini kamçılar. Tam bu noktada sistem bu hevesi özel politikalarla kişiyi yarış atı gibi sistemin hipodromunda efor sarf ettirerek enerjisini tüketip teslim almaktadır. Bu çabanın sonuçsuz kalmasının yol açtığı hayal kırıklığı ve kendinden bıkma tam bir arabesk yaşam yaratmaktadır. İntihar ve içe dönük kişilik giderek hakim olmaya başlar. Her mahallenin değil hemen her sokakta bu gelişmenin yol açtığı gurupları görmek mümkündür. Bu durum da kendini koyuverme, içki- eroin müptelalığı, holiganlık düzeyinde spor takımları taraftarlığı olup çıkmaktadır.

Merkezin lüks yaşam standartları karşısında kötü yaşam koşulları sebebiyle yaşanan tam bir öfke hali de bu tür yerleşim yerlerinin değişmeyen özelliğidir.

Bu dengesiz maddi yaşam çelişkisi gettolaştırılmış yerlerde yaşayanlarda zengin olma heveslerini kamçılar. Tam bu noktada sistem bu hevesi özel politikalarla kişiyi yarış atı gibi sistemin hipodromunda efor sarf ettirerek enerjisini tüketip teslim almaktadır

www.arsivakurdi.org

Bu kimilerinde şiddete açık olmaya yol açarken önemli bir kesimde de zengin sınıfına özenme, taklit ve kendisi olmaktan çıkma şeklinde dışarıya yansımaktadır. Başta sağlık ve eğitim olmak üzere altyapı hizmetlerinden de yoksun bırakılan varoşlar burada yaşayanlarda sürekli bir kaçışa yol açmaktadır. Özcesi her zaman ölümü gösterip sıtmaya razı etme mekanları olmuş olan kenar mahallelerde tüm sosyal hizmetler sadece biyolojik olarak ölmemek için verilecek şekilde ayarlanmıştır. Bu tür yerlerde bir de yaşamın günü birlik yaşanmasını sağlayacak ekonomik ayarlanmalar vardır. Bu insanda adeta diken üstünde olmaya yol açar. Tam olmasa da buralar her ülke için gerçek manasında birer gettodur. Buralarda değerlendireceğimiz halklardan toplulukların ortak paydası zorla göçertilmiş olmalarıdır. Ekonomik sebeplerden çok siyasi sebeplerden kaynaklı göçmüş bu insanların maruz kaldıkları uygulamalarda ekonomik olmaktan çok siyasidir. Bu tür politikalar bu tür alanlara hapsolmuş topluluklarda bir de siyasi sorunlar yaşatmaktadır. Bu duruma en iyi örnek kuşkusuz ki Kürtlerin metropollerde maruz kaldıkları durumdur.

Mülteci kamplarını da bir getto olarak ele almak gerekir. Nihayetin de mültecileştirme de sistemin siyasi ve ekonomik çıkar çatışması sonucunda doğmuş bir durumdur. Mültecilerin kenar mahallelerde oturanlardan farkı hareket serbestisinin daha katı kurallara bağlı olması,

Göçertilmişler arasında en trajik yaşam kamplarda bekletilenlerin yaşamlardır. Birçok yerde on senelerdir bekletilen topluluklar vardır. Bunların yaşamları getto yaşamından da kötüdür.

çok doğal olarak ortaya çıkan öfke ve kalkan isyanın devlet ve iktidar sahiplerine zarar vermemesi için sistem tarafından eroin, fuhuş, hırsızlık, çeteler vb… yol ve yöntemlerle barajlanmaktadır. Devletler tarafından bu politikanın yol açtığı ortam ise toplumun diğer kesimlerine suç potansiyeli yüksek yerler olarak yansıtılmakta ve ayrı bir güvenlik uygulamasına zemin olarak kullanmaktadır. Kısacası tüm iktidar sahipleri hemen her zaman ve her yerde kenar mahallere merkezlerdeki kaliteli yaşamın arta kalanını sunacak şekilde ince bir ayarlama içinde olmuştur.

Göçertilmişler arasında en trajik yaşam kamplarda bekletilenlerin yaşamlardır. Birçok yerde on senelerdir bekletilen topluluklar vardır. Bunların yaşamları getto yaşamından da kötüdür. Afganlar, Filistinliler ve Kürtler, Asyalı topluluklar olarak en fazla bu tür uygulamalara maruz kalmış halk kesimleri olmaktadır. Yine Afrika kıtasında da buna benzer durumlara rastlanmaktadır. Bu kategori içinde kendilerine geçici bakılmasıdır. Sistem mekanizmaları içinde bakıldığında çalışmak için yer değiştirenlerle BM'ce tanımlanmış siyasi mültecilik arasında özünde fark yoktur. Birisi ekmek bulmama korkusu yaşadığı için biri de can güvenliği korkusu sebebiyle göçmüştür. Can güvenliği sorunu olanların ekseriyetinin sömürgeci uygulamalardan kaynaklı ekmek sorunlarının da olduğunu biliyoruz. Mülteciliştirilmiş olanlar ile varoşlara yönlendirilenler arasında özünde fark olmadığını mülteciliştirilmiş olanların siyasi sorunlarını çözecek uluslar arası kanunların olmamasında da görüyoruz. Yaşayarak gördüğümüz gibi yazılıp çizilenlerin tam aksine BM mülteciler yüksek komiserliğinin işi kampları dağıtmak üçüncü ülklerin varoşlarına kitleler göndermektir. Tıpkı göçertilmeyi normal göçmüş gibi göstermekte olduğu gibi bu tür kamplarını da sanki sakinleri kendiler gidiyormuş havası verilerek dağıtılır. Amaç dağıtmak olduğu için çok özel uygulamalar devre-

ye konularak bu yapılır.

Kampların metropollerin kenar mahallerinden temelde ayrılan farkları yanında aynılaşan sorunlarda da travmaları daha derin olmaktadır. Bu tür yerleşim yerlerinin yaşamında yarının belli olmaması ve yerleşilen yerin geçiciliğinden kaynaklı en belirgin özellik yaşamda görülen istikrarsız ruh halidir. Sürekli değişen ruhsal durum giderek kişilerde bağlanacak tek bir değer bırakmamaya yol açmaktadır. Özellikle manevi değerlerden kopmanın kendisiyle getirdiği savrulmalar toplumsal ahlaki bağların ciddi oranda aşınmasına sebep olmaktadır. Bu durum her türlü tehlike kadar dışarıdan gelebilecek her türlü olumsuz talebe evet demeye de yol açabilmektedir.

Göçertilenlerde ama özellikle de doğrudan askeri zorla göçertilenlerin yerlerinden sökülüp atılmaları sadece bir fiziki sökülme ile sınırlı değildir. Bu ruhsal ve manevi olarak da bir sökülmedir. Bu durum bir insanın yarasına tuz basmak kadar acı verici bir durumu duygularında da yaşatmaktadır. Tam bir şok olma hali olan bu durum insanın alıştığı yerden başka bir yere giderken yaşadığı yabancılık şeklinde yansısa da, gerçek olan yaşanan çarpılmanın dışa vurumudur. Göçertilip kampa alınmak bir çok açıdan insan maneviyatında karşılığı olmayan yeni bir mekan ve ilişkiler ortamı demektir. Bunun insanda yaratacağı tahribatları başka bir şey tarafından insan da yaratılamaz. Sosyolojik olarak tam bir yabancılaşmadır bu. Bu şoka maruz kalanlar genelde içe kapanmaktadır. Göç ettirilmişlerin kaldığı kamp ve kenar mahallelerde yaşamaya mecbur edilmişlerin en fazla ortak olan sorunları bu içe kapanma hali ve etrafında yaşanan durumlardır. Diyalogsuzluk, stres, daralma, ani parlama, kırıcı olma, kaba ve dağıtıcı olma gibi hem psikolojik hem de toplumsal ilişkilere zarar veren davranışların bu tür yerlerde hızlı ve erken gelişmesi temelde bu içe kapanmaktan kaynaklanmaktadır. Ortam bulduğunda tüm yaşam öyküsünü anlatmak, dertleşmek adı altında deşarj olma gibi bir uçtan diğer uca savrulma toplumsal olarak yaşanan bir diğer özellik olmaktadır. Bu tür yerleşim yerlerinde en ufak bir sıkıntının şiddete evrilmesi gibi davranışlarda toplumsal ilişkileri zorlayan sonuçlara yol açmaktadır. Bir diğer anlam üstü açık kitlesel bir cezaevi olan böylesi yerler toplumsallığın tüketildiği yerler olmaktadır.

Bu tür yerlerde de üçüncü bir yere gitmenin her zaman daha iyi olacağı işlenerek kişilerde bir an önce bulunduğu ortamdan ayrılma düşüncesi diri tutulur. Sürekli baskı yaratılarak ve dayatma da bulunularak kişinin bulunduğu ortam kaçması teşvik edilmektedir. Psikolojik olarak kendi yurtlarından başka yerlere her ne sebeple olursa olsun göçertilenlerin geçmişleriyle her zaman sorunlu olması da bilinçli işlenen bir politika olmaktadır. Kişinin geçmişiyle sorun yaratılarak yeni ile bütünleşmesinin kolay gereçekleşmesi hedeflenmektedir. Bu baskı insanda önce kendi yakın çevresini ve giderek tüm çevresini hakir görmesine yol açmaya başlar. Ardından ait olduğu sosyal çevresinden utanma gelişmeye başlar.

İster mülteci kampları ile sonuçlanan zorla göçertme olsun, ister devletlerin özellikle ekonomi politikalarının yol açtığı dolaylı ve yumuşak göçertme olsun ikisi de insanlık suçudur. Bu temelde yer değiştirtilmiş toplulukların yaşadığı her sorunun sorumlusu bu insanlık suçunu işleyenlerdir. Ancak göçertilenlerin de asla unutmaması gereken bir şey vardır: Üzerinden kimlik ve kişilik buldukları topraklara dönülmedikçe hiçbir sorun köklü çözülmez. Başka yurtlarda sorun yaşanmak istenmiyorsa da asimile olup kendisi olmaktan çıkmaktan başka çare yoktur. Kültürel soykırımı yapmak insanlık suçuysa bu soykırıma kendini yatırmak da onursuzluktur.

KÜRTLER VE DİASPORA, SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

Kürt halkı kadar işgale uğramış başka bir halkı dünyada göstermek zordur. Kürtlerin yaşadıklarını başka bir halkla kıyaslamak zorunda kalmamız durumunda gösterebileceğimiz tek örnek ancak ve ancak Kuzey Afrika'da yaşayan Berberiler (Amazighler) olmaktadır. Başka da yeryüzünde Kürtlerin yaşadıkları trajedileri yaşayan bir halkı göstermek mümkün değildir.

Başkan Apo: "*Yahudiler yaşadıkları soykırım için 'tekil', 'biricik' kavramlarını ısrarla korur, benzersiz bir soykırım yaşadıklarında ısrar ederler. Kürtlerin yaşadığı soykırım için de benzer bir tanım yapılabilir. Örneği olmayan, 'tekil', 'biricik' olan bir kültürel soykırım yaşanmıştır, yaşanmaktadır"* demektedir.

Kürtler neredeyse düzenli olarak tarihin çok gerilerinden başlayarak bugüne kadar her zaman yaşadıkları işgal, talan ve saldırılardan kaynaklı sürekli ülkelerini terk etmekle yüz yüze bırakılmışlardır. Bundan dolayı da dünyanın birçok yerine ve mekânına yüz yıllar önce dağılmışlardır. Asurlar zamanında başlayarak; Farslar, Yunanlar, Sasaniler, Araplar, Moğollar, Osmanlılar, İttihatçılar derken TC devleti ile İran, Irak ve Suriye devletleri de Kürtleri kendi topraklarından fiziki olarak, zoraki sürmüşlerdir. "Zoraki" sürmediklerinde ise Kürtleri kendi topraklarını bir şekilde terk etmelerinin bir "politik" yolunu bulmuşlardır.

Bugüne geldiğimizde dünyanın birçok yerinde bugün Kürtler yaşamaktadırlar. Sudan, Güney Afrika, Mısır, Libya, Cezayir, Lübnan, İsrail, Kazakistan, Rusya, Kırgızistan, Özbekistan, Ukrayna, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Afganistan, Hindistan ve ismini buraya alamadığımız başka birçok ülke.

Birde yakın tarihte başka bir yöne dağıtılan- dağılan, göç eden-göç ettirilen Kürtler vardır. Bu yön ise özelde Avrupa ve genelde ise Batı Dünyasıdır. Amerika, Kanada, Avustralya ve Japonya gibi. Avrupa'da ise ağırlıklı olarak Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, İsveç, Birleşik Krallık, Yunanistan, Danimarka, Finlandiya, İspanya, Norveç, İtalya, Luxemburg ve son zamanlarda ise eski Doğu Avrupa ülkelerinde küçümsenmeyecek bir Kürt nüfus yoğunlaşması mevcuttur.

www.komunakurdi.org

Dünyanın bu kadar ülkesine dağılmanın elbette politik, ekonomik, kültürel ve askeri nedenleri vardır.

Yukarıda ifade edildiği gibi Kürtler kadar ya da Kürtler gibi dünyanın dört bir tarafına dağılmış, paramparça edilmiş olan başka bir halkın adı Berberilerdir. Ancak dünyada Kürtler gibi büyük acılar yaşayan başka iki halkı daha saymak yerinde olacaktır. Bunlar Yahudi ve Ermeni halklarıdır. Bunların Kürtler ve Berberilerle aralarındaki farkları –bu halkların egemenleri olsalar da- güçlü etkinliklerinin hale bugün var olmasıdır.

Kavratılmış Bir Gerçeklik; Diaspora!

Halkların bilinçli, sistematik göç ettirilmeleri, göç ettirilmek durumunda bırakılmalarını tarih Diaspora kavramıyla izah etmiştir.

Kopuntu (İtalyanca) veya diaspora (Eski Yunanca) çok uzun bir zamandan beri bir kavim, ulus veya inanç mensuplarının ana yurtlarından koparak başka yerlerde azınlık olarak yaşamaları, dağılmaları anlamına geliyor.

Kavram olarak Diaspora'nın anlamını sözlükler:

"Kopuntu (İtalyanca) veya diaspora (Eski Yunanca) çok uzun bir zamandan beri bir kavim, ulus veya inanç mensuplarının ana yurtlarından koparak başka yerlerde azınlık olarak yaşamaları, dağılmaları anlamına geliyor. Sözcük hem kopma eylemini hem de kopup azınlık olarak yaşayan kimseleri ifade ettiği gibi, İbranice "sürgün" anlamında da kullanılmaktadır."

Yine: *"Eski Yunan'da diaspora kavramı, bir anakentten (metropolis) çıkarak dünyanın çeşitli yerlerinde koloniler kuran halk anlamına gelirdi. Sözcük olarak, diaspora bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu olarakta kullanılmıştır. Daha sonraki dönemde sözcüğün en yaygın kullanım konusu, MÖ 586'daki Babil Esareti'nden sonra Yahudi kavminin tüm dünyaya dağılması oldu. Tevrat'ın Yunanca çevirisinde geçen "dünyanın tüm ülkelerine darmadağın olacaksınız" (Deuteronomy/Yasanın Tekrarı 28:25) ayeti muhtemelen sözcüğün bu ikinci anlamının ana kaynağıdır."*

Bunun için Diaspora'yı*: "Yahudilerin dünyanın çeşitli yönlerine fiziksel anlamda dağılmasını belirttiği halde,* günümüzde esas olarak dinsel, felsefi, siyasal ve sosyolojik anlamları da içerir. Dışarıda eriyip yok olmamak için anavatan olarak bilinen ülkeye dönmeyi hedefleyen, yurtdışı toplulukların onların örgütlü varlığını ifade etmek için de bu terim kullanılmak*tadır."*

Diasporalar, sadece işgal, sömürgecilik, zulüm, siyasi nedenler gibi zorlama sonucu olmayan, ekonomik nedenlerden dolayı anavatanını terk eden toplumları da kapsamaktadır.

Ulus devlet, kapitalist modernite, sanayileşmenin geliştirilmesiyle birlikte dünyanın tüm sahalarına bu ekonomik üstünlüğünü dayatmıştır. Ekonomik üstünlüğünü dayatırken girdiği her coğrafyada ulus devlet modelini kendi siyasi modeli olarak geliştirdiğinde, dünyanın birçok yerinde buhranlara yol açmıştır. Halkları birbirine sistematik olarak kırdırtarak tek renkliliği, homojenleştirmeye yol açmıştır. Bu ise dünyanın birçok farklı sahalarında kırımlara yol açmıştır. Bu kırımlar, ekonomik ve siyasi buhranlar, psikolojik ve kültürel dejenerasyonlar sonuç itibariyle birçok halkı kendi yurtlarından kopmaya zorlamıştır. Bu kopuş aynı zamanda değişen ekonomik yapılara ve artan toplumsal hareketliliğe adapte olamayan toplumlar gibi, ekonomik ve siyasi nedenlerden dolayı yurtlarından kopup başka ülkelere göç ederek, daha rahat ve standardı "yüksek bir yaşam" arayışına yö-

www.arsivakurdi.org

nelenleri de kapsamıştır.

Bu arayışı, daha doğrusu zorunlu olan arayışı, kendi topraklarından kaçışı, kopuşu, ayrılışı dünyanın birçok yerine yayılan ve dağılan Yahudiler gibi tarihteki ünlü diasporayla değerlendirmek gerekiyor.

Söz konusu Kürdistan ya da Kürtler olduğunda ise: *"Kürt diasporası* Kürdistan olarak anılan ve Orta Doğu›da bulunan coğrafî bölge dışındaki Kürt topluluklarını tanımlamaktadır ve genel olarak Türkiye, İran, Irak ve Suriye sınırlarında kal*an coğrafî bölgedeki özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru gelişen siyasi çatışmalar ve ihtilaflar sebebiyle gerçekleşen göçlerin bir sonucudur"* demek yanlış olmayacaktır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi: siyasi ve ekonomik göçler ve kaçışlar sonucu oluşan bu Kürt yoğunlaşması ya da Kürt diasporası bilhassa başlangıçta Almanya ve süreçle de genel olarak Batı Avrupa'da yoğunlaşmıştır. Ayrıca son yirmi-otuz yılda ise Kuzey Amerika, Japonya, Avustralya, Eski Sovyet'in birçok ülkesine bir Kürt yoğunlaşması yaşanmıştır.

Yine; Kuzey Kürdistan ve Doğu Kürdistan'da 1930'larda gelişen direnişlerle birlikte Sovyetlerde belli alanlarda- daha doğrusu Ermenistan ve Azerbaycan'da yerleşmiş olan büyük Kürt nüfusu Sovyetlerin içlerine sürülmüşlerdir. Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan ile birlikte birçok Kürt Sibirya'ya sürülmüşlerdir. Görüldüğü gibi kirli politik ilişkilerin bir sonucu olarak Kürtler tüm Sovyetlere dağıtılmış hale getirilmişlerdir. Bu göç 1990'larda Reel Sosyalizmin yıkılışı ile birlikte oluşan yeni cumhuriyetlerle birlikte yeniden başlamıştır. Üçüncü bir dalga ise TC devletinin son yıllarda çeşitli Türki cumhuriyetleriyle geliştirdiği Kürt karşıtı politikaları sonucu yeniden bir göçün bu kez eski Sovyet merkezine doğru başlamış olmasıdır.

Bastırılan İsyanların Sonucunda; Göç'ertilme…

Avrupa'ya Kürtlerin göçünün uzun bir tarihi bulunmaktadır. 1800'lerin sonlarında Kürdistan'da direnişlerin ya da isyanların bastırılmasıyla birlikte sayısal olarak olmasa bile önemli bir kaçışın ve göç edişin yaşandığını görebiliyoruz. Buna örnek Bedirxanların yaşadıklarını dile getirmek mümkündür. İlk Kürt gazetesi olan Kürdistan'ın 1898 yılında yurtdışında Kahire'de çıkarılmış olmasının nedeni de benzer nedenlerdendir. Burada da tutunamayan Kürt Gazetesi daha sonra 1900'lerin başlarında Avrupa'nın Cenevre'sine ve daha sonra ise yaşanan çeşitli baskılardan dolayı İngiltere'ye yerleşmek zorunda bırakılmışlardır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Kürtlerin göç ettirilmeleri daha önceki bir tarihi sürece tekabül etse de, Kürtlerin Avrupa'da nüfus olarak yoğunlaşmaları ağırlıklı olarak 1950 ve 1960'lara tekabül etmektedir. Bu yıllarda yaşanan birçok siyasi gelişme, silahlı anlaşmazlık, baskı, savaş, şiddet olayı ve yıkımlarla birlikte Kürdistan'ı ekonomik nedenlerden dolayı boşatma girişimleri bu göç ve yurtdışına kaçırtılmaları hızlandırılmıştır. Bir Mahabad Cumhuriyetin yıkılışı, Musadık'a karşı geliştirilen darbe derken Irak'ta 1963 yılından itibaren başlayan silahlı direniş ve çatışmalar bu göçlere sadece birkaç örnektir. Bu olaylarda kimi Kürtler Sovyetlere, kimisi İngiltere'ye ve kimi Kürt ise İran'a kaçmıştır. 1975 yılında Güney Kürdistan'da silahlı mücadelenin yenilgisiyle birlikte bu göç dalgası daha da hızlanmış ve sayıları on binleri bulmuştur. Benzer bir göç dalgasını bizler Güney Kürdistan'da Saddam'ın 1980'lerin sonunda Halepçe ve Enfallerle gerçekleştirdiği katliamlar ile 1990'ların başlarında gerçekleştirdiği saldırıların ardından da görmekteyiz.

Kürtlerin ikinci büyük dalgası ise Kuzey Kürdistan'da yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlarla başlamıştır. 1970'lerde geliştirilen 9 Mart Muhtırası bu göçü hızlandırırken, Maraş katliamı, askeri faşist sıkıyönetim ve 12 Eylül 1980 faşist darbesi ise bu kaçışı ve ülkelerini terk edişi daha da hızlandırmıştır. 1970'lerden sonra –özelde de 15 Ağustos 1984 dirilişiyle birlikte -gelişen Özgürlük Mücadelesi, yaşanan köklü Kürt uyanışı ve dirilişinin ve adım

adım gelişen özgürlük mücadelesinin önünü almak için Kürdistan'ın boşatılması özelikle planlanmıştır. Bu planın öyle görülüyor ki üç hedefi bulunmaktaydı. Birincisi Kuzey Kürdistan'da gelişen özgürlük direnişine hizmet edecek genç nüfusun kaçırılması, diğer bir hedef ise Avrupa'da giderek yükselişe geçen ekonomi trendinin ihtiyaç duyduğu ucuz işgücü, Üçüncü bir hedef ise Türkiye ve Kürdistan'da edinilen sınıfsal, ulusal ve sosyalist bilincin Avrupa'da özelde de Almanya ve İsveç'in liberal, kapitalist modernist-sosyal demokrat politikalarıyla yumuşatılarak, sistem içileştirilerek tehlike olmaktan çıkartılmasıydı.

Belki de Avrupa'ya göçün üçüncü bir dalgası olarak 1990'lardan sonra TC devletinin sistematik olarak Kuzey Kürdistan'da uyguladığı vahşet, katliam ve köy boşaltmaların bir sonucu olarak yaşanan göç etmeler olmuştur. Bu göçlerin büyük bir kısmı Türkiye metropollerine yapılmış olsa da bu son dalga Kürtlerin dünyanın dört bir yönüne dağılmalarına yol açmıştır.

Sonuç itibariyle Kürtler tarihlerinde hiç bu kadar derinliğine yaşamadıkları bir göçü, zorunlu terk edişi ve ülkelerinden kaçışışı son 50 yıldaki gibi yaşamamışlardır. Kürdistan'ın dört parçasında bu göçler, savrulmalar, terk edişler, kaçışları görebiliyoruz. Her dalganın kendine has nedenleri olsa da hepsinde ortak olan yön öncelikli olarak siyasaldır. Ulus bilinci adım adım edinen Kürtlere karşı sömürgeci devletlerin geliştirdikleri baskılar ve uyguladıkları vahşetler, kırımlar sonucu Kürtlere iki seçenek bırakılmıştır: Ya direnmek ve gerektiğinde ölümü göze almak ya da kaçmak… Kürtlerin bir kısmı baskılara dayanmayıp –bio iktidarın yani ekonomik olarak aç bırakmaları da eklersek- ülkelerini terk ederken bir kısmı ise direnişi tercih ederek, kendi topraklarında tüm zor şartlara rağmen yaşamayı esas almışlardır.

Hiç şüphe yoktur ki yaşanan göçlerin ya da diasporanın nedenlerini tek tek bilince çıkartmak önemlidir. Tarihi bir bellek oluşturmak için de bu gereklidir. Kaçmaların, kaçırtılışların, sürgün ve sürgün ettirilmelerin nedenleri bilince çıkarılmazsa; elbette hem bu ülkeden kaçışın önü alınamaz, hem buna karşı duruş nasıl olmalıdır'ın cevabı verilemez ve bulunamaz. Dediğimiz gibi nedenlerini bulup hem kendi tarihi şuurumuzu oluşturmamız gerekirken, bir de bu göç ettirilmenin hedefini iyi tespit ederek karşı koyuşumuzu ve duruşumuzu da açığa çıkarmamız gerekmektedir. Aksi taktirde tüm tespitler sadece ve sadece tespit kalacağı için yarın bir gün yaşanmış olanlar yeniden yaşanma imkanı bulacaktır. Yaşanmış olan bu trajedilerin tekrarlanmaması için mutlaka bu diaspora gerçeğinin iyi bilince çıkarılması gerektiği gibi, diaspora gerçeğini tersine çevirmesini de bilmemiz gerekmektedir.

Kürtlerin bir kısmı baskılara dayanmayıp –bio iktidarın yani ekonomik olarak aç bırakmaları da eklersek- ülkelerini terk ederken bir kısmı ise direnişi tercih ederek, kendi topraklarında tüm zor şartlara rağmen yaşamayı esas almışlardır.

Kendi yurdundan kaçırtılış ve kopartılışın –nedenleri ne olursa olsun-yukarıda ifade ettiğimiz gibi temel bir nedeninin onları yani Kürtleri kapitalist modernist liberal sistem içinde eriterek, kapitalist modernist kültürün iyi bir ham maddesi haline getirilmek istenmesidir. Kürdistan'da göçertilmelerin ağırlıklı bir

www.komunarkurdi.org

nedeninin siyasal oluşu dikkate alındığında-ekonomik olarak gidenlerin de altında kesinlikle son tahlilde bu siyasal neden yatmaktadır-bu canlı, direnişçi, tavizsiz ve her an yeniden politize olabilecek kitleyi liberalleştirme, pasifize etme, kendine benzetme, modern bir deyimle entegre ederek sistemin bir parçası haline getirme kapitalist devletlerin temel bir hedefi olmaktadır. Bu bireyler bazında olur, bu örgütler bazında olur, bu topluluklar bazında olur; yumuşatabildikleri, kendi içlerine aldıklarının elleriyle hem kendi sistemlerinin iyi bir parçası olan sömürgeci devletlerini önemli ve büyük bir "yükten" kurtarmış olacaklar, hem de kendi içlerine aldıklarının elleriyle kendi sistemlerini, yaşam biçimlerini, kültürlerini tüm Kürdistan'a pürüzsüz yayma şansını elde etmiş olacaklardır.

Dikkat edersek bugün diasporada yaşayan Kürtlerin büyük bir kısmında bu her iki durum ve gerçeklikler iyi görülmektedir. Kendine benzettiklerinin elleriyle Kürdistan'a girmektedirler. Yine sömürgeci devletler için tehlike olanları ise sömürgeci devletleriyle uzlaştırarak sömürge devletlerine karşı tehdit olmaktan çıkarken, esas direnişçi ve özgürlükçü eğilimlerin önüne dikmektedirler.

Bunun için diaspora gerçekliğini iyi ve doğru tahlil etmek, çıkarılması gerekli olan doğru sonuçları çıkararak bu zorunlu siyasal, ekonomik, kültürel, psikolojik ve askeri göçü anavatanın hizmetine koymanın yollarını bulmak önemli olmaktadır.

Kürtlerin diasporalarında anavatana hizmet eden durumlar var mıdır? Elbette vardır. Kahire'de kurulmuş olan Kürdistan Gazetesi, yurtdışında kurulmuş olan Kürt Med televizyonu, yine birçok yerde özelde de Sovyetlerde kaybedilmek istenen Kürt folklor kültürünün geliştirilmesi, yaşatılması, yazıya ve belgelere dökülerek tarihe miras bırakılması, bir İsveç'te onlarca Kürtçe kitabının basılması, Kürtçenin farklı lehçelerinin yazı ve medya yoluyla yaşatılması önemli örneklerdir. Sömürgeci devletlere karşı –özelde de Kuzey Kürdistan'da- verilen özgürlük mücadelesiyle birleşince sömürgeci devletlerin birçok noktada yumuşamalarına götürmüştür. Öyle ki Kürtçe gazeteler, televizyonlar, kitaplar, türküler, okullar derken inkarın birçok kurumu günlük olarak yıkılmıştır. Dil yasağı gibi dünyanın en lanetli bir yasağı ağırlıklı olarak belirttiğimiz gibi hem içten geliştirilen büyük direniş ve hem de dışarıda geliştirilen anlamlı medya ile paçavraya çevrilerek yasağı anlamsız kılmıştır. Kürt kültürünün yurtdışında çeşitli etkinliklerde sergilenmesi, canlı tutulması da benzer bir olumlu etkiyi sağlamıştır.

Diaspora Yönünü Dayik Nîştîman'a Dönmelidir

Bu tarihi bilincin oluşmasında farklı farklı nedenler elbette bulunmaktadır. Birincisi ülkelerinde ağırlıklı olarak siyasal olarak zoraki çıkartılmış ve çıkmış olanların sergiledikleri bilinçli tutum olmuştur. Bu siyasal tutumu Kürdistan'da büyük direnişler sonucu ağır bedeller vererek, tarih yazanların da çok önemli bir yerleri olduğu kesindir. Başka birçok halkın mültecileri, göçleri kısa sürede Avrupa'da erirken, Kürtlerin büyük bir kitlesinin kendilerini zinde tutmalarının temel nedeni Kürdistan'da sürdürülmüş olan özgürlük mücadelesi olmuştur. Özelde de 15 ağustos 1984 yılında Kuzey Kürdistan'da TC sömürgeciliğine karşı geliştirilen silahlı mücadele ve direniş dört parçada yurtdışına kaçmak ve göç etmek zorunda kalan, zorunda bırakılmış olanları çok fazla etkilemiştir. Yine benzer bir etkiyi -belki de silahlı mücadeleden daha etkili olan bir nedeni ise- Kürdistan Özgürlük Hareketinin felsefik, ideolojik, kültürel ve siyasal duruşunu Kürdistan'a, Anavatan'a- yani Dayik Nîştiman'a-göre kurmuş olmasıdır. Yüzü sürekli ülkeye dönük olan Kürdistan Özgürlük Hareketi sonuç itibariyle yurtdışında Kürtlerin mülteciliğinin önünü alarak, onların yönlerini Kürdistan'a çevirmesini bilmiştir. Nitekim bu felsefik ve ideolojik duruştan dolayı da Avrupa'da binlerce Kürdistanlı genç dağların doruklarına çıkarak şehitler kervanına katıldığı

gibi halen yüzlercesi dağların doruklarında mücadelelerini sürdürmektedirler. Bunlara en iyi örnek Kuzey Kürdistan için: Engin Sincer, Hüseyin Çelebi, Seyit Şenpınar, Zeynep Erdem, Bingöl Yağış ve İbrahim Dolambaylı gibi devrimciler gösterilebilirken Güney Kürdistan için Dr. Sirwan, Kazakistan için; Sabri, Ermenistan için; Şemseddin Keleşyan Kırgızistan, Rusya ve Avustralya için onlarca Kürt gerilla ve devrimciyi de göstermek mümkündür.

Kürdistan özgürlük mücadelesi Kürtlerin mültecileşmesinin önüne önemli oranda geçmiş olsa da bugün Diaspora'da yaşayan Kürtlerin çok ciddi ve köklü sorunlarla karşı karşıya kaldıkları da bir gerçektir. En temel sorun onlarca yıl Avrupa'nın en rafine haline getirilmiş olan kapitalist modernist kültürün liberal yaşam tarzıdır. Sunduğu ekonomik imkanlar, eğitim, kültür ve her şeyden daha fazla da önemle ve özenle geliştirdiği bireyci yaşam tarzıyla insanları kendi köklerinden kopartmayı hedeflemiş olmasıdır. Bireyleri teknikleştirerek toplumsal sorunlarla uğraşmaktan uzaklaştırmaktır. Unutmayalım ki: *"kapitalizm bir uygarlık değildir, uygarlığın bir hastalığıdır, uygarlığın hastalıklı ve çürümüş halidir."* Kendi içine çekerek sadece kendisiyle ilgili hale gelen bir birey yaratmaktadır. Özcesi dünyada, toplumlarda ve insanlıktan uzaklaşmış bir kişilik yaratmak isteyen kapitalist modernist kültür, kendi içlerine ucuz iş gücü olarak aldıkları, başka yerlerde siyasal nedenlerden dolayı sığınan, kaçarak gelmiş olanlara ise bu kültürü daha fazla dayatarak entegrasyon adı altında özü itibariyle kibarca bir asimilasyon uygulayarak kendi eki haline getirmeye çalışmaktadır. Bu politikalarını ise özelde çocuk ve gençlere uygulayarak onlarca yıl kendi topraklarında kopan bu genç insanları eritebileceğine inandığı için korkunç bir şekilde yüklenmektedir. Ve öyle görülüyor ki Avrupa'nın tüm devletleri bu politikanın hedefine ulaşması için-yol ve yöntemleri farklı olsalar da- anlaşmış ve uzlaşmışlardır. Önemli bir sorun bu olmaktadır.

İkinci önemli bir sorun ise Kürtleri özelde de Kürt gençlerini siyasetten uzak tutmanın tüm yol ve yollarını aramaya kalkışmalarıdır. Öyle ki siyasetten uzak bir gençlik yaratmak için spor, sanat, seks gibi üç "S"lerini çok etkili bir şekilde kullanmayı esas almaktadırlar. Yukarıda da ifade edildiği gibi bunu etkili kılabilmek için inanılmaz derece de Kürt gençlerini kendi okullarına alarak, bu politikalarına angaje etmektedirler. Kapitalizmin temel özelliği insanı insan olmaktan çıkarmaktır, bu gerçeklik asla unutulmamalıdır.

Başka önemli üçüncü bir sorun ise evrensellikten kopartılmış olan yerelliği özenle geliştirmeleridir. Yerelliği demokratik bir kültürün gerekliliği olarak seçmelerinden dolayı yerel kültürlerini uygulayanlar, farkına varmadan ana gövdeden koparak çok rahat bir şekilde hakim olan kapitalist modernist kültürün bir parçası haline gelmektedirler. Kapitalizm her şeyi pazarlayan sistem olarak yerel kültürleri de böyle pazarlamaktan asla geri durmaz. Bunun için dışarıda kendi varlığını koruma olarak görünen yerelcilik özü itibariyle genelde kopartıldığı için köksüzleşerek hızla liberalizmin hizmetine koşan bir gerçeklik olabilmektedir. Pazar ilişkisi bir ücretlilik ilişkisi, bir alım satım ilişkisidir. Çünkü pazara mal, meta sunulur. Kapitalizm de toplumu metalaştırdığı için bu kültürleri de metalaştırmaktan asla geri durmaz. Bu bağlamda da yerel kültürleri pazarlamasını da iyi bilen bir sistemdir kapitalist sistem.

Diğer dördüncü önemli bir sorun ise yıllarca oralarda yaşayanlar olarak çeşitli devletlerin vatandaşı olarak farkına varmadan o devletlerin birer temsilcileri durumuna gelmelerdir. Elbette Diaspora'da yaşayanlar kendi çıkarlarını savunabilmeleri için siyasete atılmaları gerekmektedir. Kendi çıkarlarını iyi ifade edebilmeleri de gerekmektedir. Ancak bu siyaset kapitalist modernitenin sunduğu siyaset olursa, giderek buna kayılırsa, ortaya çıkacak olan kendi toplumunu adım adım asimile etme aracına dönüşür. Bizler sömürgeci ve iktidarcı güç-odak ve devletlerinin

Kürt halkına karşı asimilasyonu nasıl geliştirdiklerini unutmuş değiliz.

Beşinci bir sorun olarak ise Kürtlerin yaşadıkları kültürel uyuşmazlıktan dolayı yaşadıkları bunalım ve buhranlardır. "Kimya uyuşmazlığı" diye tabir edilen gerçeklik özü itibariyle farklı kültürlerin karşı karşıya gelmeleri sonucu yaşanan içe dönükleşmelerle birlikte küçüklük kompleksleridir. Bu durum bireylerde çok ciddi psikolojik hastalıklara, hatta akut patolojik sorunlara yol açmaktadır. Bunun için de bugün Avrupa'da birçok Kürt genci -belki yaşlısı da -psiko terapi ve tedavi görmektedir. Bu duruma getirilen bireylerin bulundukları toplumlarla uyuşmaları zor olacağı açıktır. Çünkü kendi gerçekliklerinde koparılan bireylerin başka gerçeklerle, daha doğru bir ifadeyle dile getirecek olursak kendi kültürlerini tanımayanların, kendi kültürlerini yaşayamayanların başka kültürlerle uyumlu ve dengeli yaşamaları mümkün değildir.

Beşinci sorundan kaynaklı ortaya çıkan altıncı bir sorun ise Kürtlerin geneli olsa da esasta ise gençlerinin ortaya çıkan bu buhranlı psikolojik durumdan dolayı tamamen sisteme doğru koşarak kendilerince bir çözüm aramaları olmaktadır. Öyle ki kültürel değerlerine sırt çevirerek hakim olan kapitalist modernist kültüre doğru koştuğu için o kültürün yarattığı tahribatlardan daha derin tahribatlar yaşaması ve yaşatmasına yol açmasıdır. Yine bir kesimin ise sisteme ayak uyduramaması, sağlıklı bulaşamamasından kaynaklı ise başkaldırıya geçmesidir. Başkaldırılarını sağlıklı felsefik ve ideolojik zeminle buluşturamayan bu kesim ise kıran, döken bir konumu aşamadığı için kapitalist sistemin ıslah evleri olan zindanlar, sanatoryumlar, hastahaneler gibi yerlerden kendini kurtaramamaktadır. Başka bir kesim ise ne birinci durumu yaşayan ne de ikinci durumu yaşayanların yaşadıkları dramdır. Ne çığlığını gür haykıra bilen ne de sisteme koşmayı tercih edenlerin bir kısmı- ki bunların büyük bir kesimi oluyor- kendi içine kapanarak adeta dünyaya küsmektedir. Öyle ki süreçle sistemin oluşturduğu üç S'lerden kendini koruyamayarak sistemin iyi bir dişlisi haline gelebilmektedir. Var olan gerçekliğin dışına çok az sayıda insanın çıkabilmesi, ya da var olan gerçekliğe adım uydurarak kendilerini koruyabilenlerin sayıları denizde sadece ve sadece bir damla gibi durmaktadırlar. Halbuki Diaspora'yı başka halklar nasıl ki ters yüz ederek anavatanlarına iyi hizmet eden bireyler haline gelmişlerse, benzer bir şekilde Diaspora'da yaşayan Kürtler de bu duruma gelebilir, kendi ülkelerine büyük katkılar sunabileceği gibi uluslararası arenada çok güçlü bir lobi çalışması yürüterek, Kürt halkının çıkarlarını savunarak, sömürge statüsünün parçalanmasında çok büyük roller üstlenebilirler.

Kürtlerin Diaspora'da yaşadıklarını daha fazla maddeyi çoğaltarak sıralamak da mümkündür. Yaşanan trajedileri detaylandırmakta mümkündür. Ancak genel anlamda yaşanan sıkıntı ve sorunların tümünü olmasa da özlü bir şekilde dile getirmek yeterli olabilir. Daha önemli olan ise yaşanan bu sorunlara karşı geliştirilmesi gerekli olan çözümlerdir. Sorunları dile getirmenin çözümün yarısı olduğu söylenir. Bu bağlamda sorunları dile getirişimiz özü itibariyle Diaspora'da yaşayan Kürtlerin sorunlarına sağlam çözümler üretme amacını taşımaktadır.

Diaspora da Çözüm Nasıl Olmalı?

Başkan Apo; Avrupa, Kafkasya ve eski Sovyetlerde sürgünde yani Diaspora'da yaşayan Kürtlerin örneğin verirken:

"Avrupa'da, eski Sovyet Federasyonu ve Ortadoğu'nun birçok ülkesinde Diaspora Kürt gerçekliği diyebileceğimiz varlıkların ulusal duyarlılıkları gelişmekte, ulusal kimliğin önemli bir parçası haline gelmektedir. Bu kesimler özellikle kültürün bilinç öğesine daha açıktırlar. Ulusal kimlikte bütünlüğün sağlanmasında katalizör rolünü oynamak durumundadırlar" diyerek Diaspora'nın oynayacağı rolü dile getirmiş oluyor**.**

Kürt Özgürlük Hareketi ilk günden başlayarak yurtdışına çıkmış olan Kürtlerin yönünü ülkeye dönük kılmaya çalışmıştır.

Bunun için birçok kez Ülkeye Dönüş kampanyaları başlatmıştır. Bu kampanyaları sürdürürken bulunduğu Diaspora'da kültürel etkinliklerle Kürtleri kendi kültürlerine karşı duyarlı kılmaya, kendi köklerinden kopmamaya ve ulusal ruhsal birlikten de kopmamaya özen gösteren çalışmalar yürütmüştür. Yine ortaklaşmaları, dayanışmaları da özenle geliştirmiştir. Bunun için onlarca dernek kuruluşuna destek sunarak, Kürtlerin örgütlülüğünü sağlamayı esas almıştır. Yıllardır Diaspora'da yaşayan Kürt insanının örgütlülüğünü esas alırken çeşitli renklerdeki etkinliklerle bunu yapmış, özelde Kürt gençliği için ise kültürel, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemiştir. Hiç şüphe yoktur ki ülkeye hep yüzü dönük olan bir gerçeklikten dolayı Kürtler kapitalist modernist kültürünün tüm yıkıcılığına rağmen hem özgürlük mücadelesine güçlü katkıları olmuş, hem özgürlük mücadelesine evlatlarını göndermiş, hem de kendi kültürel değerlerine belli oranda bağlı yaşamasını bildikleri için bugün Avrupa'nın en örgütlü Diaspora halkı olmasını bilmişlerdir.

Gerçeklik böyle olsa da bunun yetmediği ortadadır. Çünkü kapitalist modernist sistem liberal ve sahte özgürlükçü yaşam felsefeleriyle herkesi eritebilecek güçte olduğunu düşünerek ve söyleyerek, tüm toplumları asimile edebileceğini hedeflediği gibi, Kürtleri de entegrasyon politikalarıyla asimile etmeyi hedeflemektedir. Eğer bugün Avrupa'da Kürt Özgürlük Hareketine bu düzeyde açık ve alenen Avrupa devletleri tarafından bir karşı saldırı yapılmaktaysa bunun en önemli nedeni kesinlikle Özgürlük Hareketinin tüm kapitalist kültürel boğmalara karşı Kürt halkını ayakta tutabilmesi gerçeği yatmaktadır. Bu gerçek iyi bilinmek durumundadır.

Bunun için Diaspora'da yaşayan Kürtlerin ayakta kalabilmelerinin en önemli yolu kesinlikle ve kesinlikle yüzlerinin ülkeye dönük olmaları ve ona göre yaşamalarıdır.

Madde madde Diaspora'da sağlam ve dimdik ayakta kalmanın yollarını sıralayacak olursak:

1-Kürtlerin yüzü kesinlikle Ülke'ye yani Dayik Niştiman'a dönük olmalıdır.

2-Yüzünü ülkesine döndürmüş olanların yapması gerekli ilk çalışması büyük bir toplumsallık içeren kültürlerini korumalarıdır.

3-Kültürün korunması dil'den geçer. *"Dil, varlığın evidir"* derler. *"Dilin sadece bir iletiş*im aracı değil, ayrıca ulusal varlık için bir düşünme yapısı da olduğunu kabul etmeleri gerekir. *Dil, bir kültürdür*" bu gerçeklik unutulmadan Diaspora'da yaşayanların yapmaları gereken en önemli çalışmalarından bir tanesi de dillerini sağlam tutmaları ve korumalarıdır. Bunun için yaygın olarak Kürtçe kurslarının verilmesi gündemde tutulmalıdır. Hatta yaşanılan ülkede mutlaka Kürtçeyle anadil eğitiminin verilmesi için büyük bir çabanın sergilenmesi gerekmektedir.

Benzer bir şekilde bireylerde ulusal kültürün korunması ve geliştirilmesi için Kürt medyasının yazılı, görsel, işitsel sahalarda takip edilmesinin teşvik etmeye özen gösterilmesi.

4-Diaspora'da Kürtlerin hem kültürlerini hem de dillerini korumalarının tek yolu örgütlü, kolektif, dayanışmacı yaşamalarından geçmektedir. Bunun için her Kürt adeta bir örgüt olmalı ve bir örgüt gibi hareket etmelidir.

5-Belki de Diaspora'nın en önemli çalışmalarından bir tanesi de Diplomatik çalışmalardır. *"Her Kürt Kürdistan'ın Birer Diplomatıdır*" sorumluluğuyla yaklaşarak bulunduğu her ortamda Kürtleri ve Kürdistan'ı dünyaya taşırmalı ve Kürt kimliğini dünyaya tanıtacağı gibi Kürt kimliğinin kabul edilmesi için çalışmalarda bulunulmalıdır. Nasıl ki her Yahudi dünyanın neresinde olursa olsun adeta bir Lobi gibi çalışıyorsa her Kürt'te aynen bir Lobi gibi çalışarak, Kürtleri temsil etmesini bilmesi, halkların kardeşliğinin de iyi bir temsilcisi olarak, Kürt halkını dünyanın tüm halklarına götürmelidir.

6-Örgütlülük güçlü bir ortak ekonomikleşmeyle desteklenmezse zayıflamaya mahkûmdur. Bunun için kooperatiflerle, ekonomik dayanışmalarla, ekonomik bi-

rim ve kurumlaşmalarla kendilerini güçlü bir ekonomiye sahip kılmaları gerektiği gibi, Kürdistan'da sürdürülen özgürlük mücadelesine de kaynak aktarma görevini üstlenmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde Kürdistan'ı sömürge altında tutan devletlerle mücadele etmekte istenilen sonuçlar elde edilmeyebilinir.

7-Kapitalist modernist kültüre karşı en zayıf halka Diaspora'da yaşayan gençler ve çocuklardır. Bu zayıf halkıyı güçlendirmek her kürdün temel görevi olmalıdır. Gençlik örgütlülüklerinden çeşitli gençlik etkinliklerine, özel okullardan özel kültürel ve sporsal etkinliklere kadar geniş bir yelpazede kurumsallaşmalara giderek Kürt gençlerinin kültürel dejenerasyonunun önünün alınması şarttır.

8-Bunun en iyi yollarından bir tanesinin Diaspora'da yaşayan Kürt genç ve çocuklarını yıllık olarak Kürdistan'a getirerek ülkeyle bağlarının güçlendirilmesidir.

9-Bugün Rojava'da tarih yazılmaktadır. Bunun için Diaspora'daki tüm Kürtlerin bu tarih yazımına katılmalarının en önemli dönem görevlerinden bir tanesi olduğu açıktır.

10-Diaspora'da yaşayan Kürtlerin kültürel ve sosyal olarak kendilerini korumaları ve zinde tutmalarının başka bir yolu da ulusal kültürün gelişmesine katkı sunacak olan yerel kültürün geliştirmesi olacaktır. Adeta her eve inmiş yerel kültür canlanması, eğer sağlıklı bir şekilde ulusal kültürün iyi bir hamuru ve mayası yapılabilirse orada önemli oranda her bireyin şahsında kapitalist modernist kültür sızmaları durdurulmuş olacaktır.

11-Diaspora'da sonuç itibariyle Kürtler mültecileşmek istemiyorlarsa, erimekten kendilerini kurtarmak istiyorlarsa gurup gurup, dalga dalga Kürdistan'a dönmeleri gerekiyor. Yaşanan tüm sorunların en iyi ve güçlü cevabı kendi ülkesinde, kendi topraklarında özgürce yaşamaktan geçmektedir.

12-Son olarak ise bugün Kürdistan'da çok büyük ve görkemli bir direniş sürmektedir. Nasıl ki bugüne kadar binlerce Kürdistanlı Diaspora genç kızı ve genç erkeği Kürdistan dağlarına çıkarak hem Avrupa, hem Kafkasya, hem eski Sovyet ülkeleri, hem de Ortadoğu'ya dağılmış Kürtleri ayakta tutarak önemli bir moral kaynağı ve kültürlerini korumanın bir vesilesi olmuşlar ise bundan böyle de Kürdistani olarak kalmanın, Kürt kültürünü yaşatmanın ve de kapitalist modernist etkilerden kendini korumanın yolu da yine Özgürlük Dağlarına akmaktan geçmektedir.

Sonuç itibariyle:

Kürtlerin düşmanları, Kürtleri sömürge ve işgal altına alanlar, Kürtleri kendi ülkelerini terk etmeleri için büyük çabalar içerisinde olmuşlardır. Bunun için Kürtlere karşı fiziki ve kültürel soykırım işlemekten geri durmamışlardır. Bugün eğer yüzbinlerce Kürt, Kürdistan'ın dışında yaşıyorlarsa temel nedeni bu kıyım ve katliamlardır. Her kıyım ve her katliam birçok kürdü ülkelerinden kopmaya, ülkelerini terk etmeye götürmüştür. Eğer bugün bir Kürt Diasporasından söz ediliyorsa temel nedeni sömürgecilerin Kürtlere karşı uyguladıkları bu zulüm ve baskılardan kaynağını almıştır. O zaman yapılması gerekli olan bu sömürgecilerden ve bu trajedilerin yaşanmasında plan ve programlarıyla destek sunan, yol gösteren kapitalist modernist sistemin hegemonik güçlerinden büyük intikam almaktır.

Başkan Apo: *"Sen öyle bir ülkede ve öyle bir halk için savaşıyorsun ki, her şey acımasız bir terörle elinden alınmıştır. İnsan olma hakkını bile elinden almışlardır. Bu bağlamda senin vatan ve özgürlüğe ekmek-su kadar ihtiyacın vardır. Senin şeref ve onura ihtiyacın vardır. Tüm bunlar senin için düşman tarafından yok edilmiştir. Ve sen bu nedenle o kadar öfkelisin"* demektedir.

En büyük intikamın ise öncelikli olarak ülkeden koparılmaya karşı gösterilecek olan büyük hırs ve tepkidir. Bu büyük hırs ve tepkiyi devasa bir örgütlülüğe dönüştürerek *"Büyük Dönüş ve Dönüşüme"* çevirmek ise her namuslu kürdün temel görevidir.

DEMOKRATİK KÖYLER İNŞA EDİLMEDEN DEMOKRATİK ULUS İNŞA EDİLEMEZ

Tarihin en büyük göç hareketlerinden birini Kürt halkının yaşadığını söylemek abartı olmayacaktır. 19. yüzyılın başlarından itibaren Avrupa devletleri karşısında giderek zorlanan, asker devşiremez, vergi toplayamaz duruma gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun bu "ihtiyaçlarını" gidermek amacıyla Kürdistan'a yönelmesi, o zamana kadar belli bir otonomiye sahip olan Kürt ağa, şeyh ve beylerinin çıkarlarının zedelenmesine ve dolayısıyla da uygulanmaya başlanan bu devlet politikalarına karşı kendi çıkarlarını koruyabilmek amacıyla halkın da katıldığı direnişler, isyanlar geliştirmeye başlamışlardır. İmparatorluğun uygulayabileceği kapsayıcı bir politikasının olmaması sonucu uygulayabildiği tek politika Kürt halkını göçertmeye tabi tutmak olmuştur. İmparatorluk çökene kadar da Kürdistan'da uygulanan tek politikanın bu olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Türkiyesi de farklı bir politika izlememiş, adeta imparatorluktan devraldığı isyan-bastırma ve sonrasında da göç politikalarını devreye sokmuş, uygulamıştır. Meclisten çıkarılan Mecburi İskan Kanunu'yla uygulanan bu baskıcı, katliamcı ve göçerten politikalara bir de hukuki zemin sağlanmıştır. Cumhuriyet Türkiyesi'nin uyguladığı göçertme politikaları, Kürt soykırımı çerçevesinde yürütülmüştür. Yaşanan her bir isyan, başkaldırı ve direniş sonrasında, direnişlerin, başkaldırıların geliştiği alanlardaki halk kitlesel olarak topraklarından, yaşadıkları yerlerden kopartılarak, kültürüne, diline yabancı olduğu Türkiye'nin illerine serpiştirilmişlerdir. Onlardan boşalan yerlere de Karadeniz'den, Ege'den, Trakya'dan, Kafkasya'dan vb. yerlerden getirilen topluluklar yerleştirilmişlerdir. Bununla sürgüne maruz kalan Kürt halkının bulundukları ortamda kendi kültürlerini, dillerini yaşayamayacakları, dolayısıyla asimilasyon politikasının amacı olan kültürel soykırımın gerçekleştirilebileceği, göçertilen insanların yerine dışardan getirilip yerleştirilen insanların da bulundukları alanlarda aynı politikanın uygulama aracı olarak başarılı olacakları hesaplanmıştır. İki boyutlu uygulanan bu göçertme-yerleştirme politikalarıyla Kürt kültürel soykırımının tamamlanacağı hesaplanmıştır.

Cumhuriyet Türkiyesi'nin bu politikayı tamamlayan diğer bir politikası ise, boşaltılan ve dışarıdan kimsenin yerleştirilemediği bazı Kürt köyleri ve alanları

www.serxwebun.org

ise, yine çıkarılan yasalarla "yasak bölge" ilan edilmiş, insanların buraya girmeleri-çıkmaları yasaklanmış, tam anlamıyla bir insansızlaştırma politikası uygulanmıştır. Dersim direnişinin geliştiği alanlar, direnişin bastırılmasından sonra çıkarılan bu yasayla uzun yıllar yasaklı bölge olmuş, çok sonraları ve o da ancak kısmi olarak yasak gevşetilmiştir. İnsanların ata topraklarına dönme, orada yaşama arzu, istek ve çabasıyla ancak bu kültürel soykırım politikası nispeten etkisizleştirilebilmiştir.

Bununla birlikte aynı göçertme politikası direnişin olmadığı ortam ve zamanlarda da farklı bir biçimde devam ettirilmiştir. İş ortamlarının gelişmesi engellenerek, yoksulluk ve açlık arttırılarak, ama diğer taraftan da metropollere, emperyalist ülkelere açılan tünelin ucundan bir umut ışığı gösterilerek ülkeyi gönüllü terk-göç geliştirilmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren Kürdistan'da uygulanan bu politikanın sonuçları, Mecburi İskan Yasaları'nın sonuçlarından daha ağır bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1970'li yılların ortalarına gelindiğinde, uygulanan bu politikaların ağır sonuçları gözle görülür hale gelmiştir. Milyonlarca Kürt insanı ister zorunlu göç politikalarının uygulanmasının sonucu olsun, isterse de ekmeğin peşinde koşmaları sonucu olsun, kendi ülkelerinden, ata topraklarından, köylerinden kopmuş, metropol varoşlarında gettolar oluşturmuşlardır. Kürtlerden müteşekkil birkaç gettosu olmayan Türkiye'nin metropol kenti kalmamıştır. Bunun sonucudur ki, Türk devleti rahatlıkla soykırımın amacına ulaştığını düşünebilmiş, bundan hareketle de Kürt diye bir varlığın olmadığını iddia edebilecek hale gelmişlerdir.

Kürdistan'da yaşanan bu durum ve Türk devletinin yaklaşımları yeni bir gelişmenin zeminini de yaratmış, Kürdistan özgürlük mücadelesinin, Özgürlük Hareketi'nin gelişmesinin de objektif koşullarını yaratmıştır. Bu durum devletin faşist karakterinin tüm çıplaklığıyla açığa çıkmasına, köylerin boşaltılmasına, göçertme hareketlerinin daha da derinlik bir politika olarak uygulanmasına neden olsa da, Özgürlük Hareketi'nin gelişimi Kürdistan tarihinde yeni bir gelişme olarak kayda geçmiştir.

Balığı Yakalamak için Denizi Kurutma Taktiği

Özgürlük Hareketi Kürdistan'ın sömürge yapısına ve Kürt kültürel soykırımına karşı bir karşı koyuş ve özgürleştirme hareketi olarak gelişti. Soykırımı durdurmak, sömürgeci yapı ve uygulamalara son vermek Özgürlük Hareketi'nin gelişme dinamiği olmak kadar, temel hedefiydi de. Bu aynı zamanda ve en nihayetinde Kürdistan halkına karşı uygulanan sürgün ve göçertme politikalarına karşı da bir karşı koyuştu. Bu ise, 100 yıllık sömürgeci, asimilasyonist ve soykırımcı politikalara Kürdistan'da son vermek ve demokratik özgür bir toplumun, ülkenin yeniden inşası anlamına geliyordu. Kürdistan coğrafyasına ve Kürt toplumuna yaşam alanı olarak bakan sömürgeci devletin, bu özgürleştirme hareketine karşı sessiz kalmayacağı açıktı.

Özgürlük Hareketi henüz partileştiği bir dönem ve ortamda Türk devleti ve ordusu tüm gücüyle saldırıya geçiyordu. Askeri saldırıların yanısıra devreye soktuğu diğer önemli bir şey de, Osmanlı'dan devralınan göçertme politikalarının bir kez daha aktifleştirilerek devreye sokulmasıydı. 12 Eylül faşist cuntası Kürt halkı nezdinde Kürdistan'ın yaşanamaz bir yer olduğu imajını yaratarak Kürdistan'ı boşaltmayı hedef olarak önüne koydu. Bunu gerçekleştirebilmek amacıyla bir yandan baskı, işkence ve katliamları geliştirdi, diğer yandan da aç bıraktırarak gönüllü göçertmeyi hızlandırmıştır. Bu göçertmeler Türkiye metropollerine olduğu kadar Avrupa merkezlerine de gerçekleştiriliyordu. Devlet eliyle oluşturulan çeteler aracılığıyla ve "yasadışı" yollarla bu göçertme gerçekleştiriliyordu. Adı yasadışıydı, ama gerçek olan ülkeyi boşaltma ve talandı. Hem Avrupa devletlerinin tortu işlerinde çalışacak işgücü ihtiyacı gideriliyor, hem ülkenin muhalif olan nüfusu dışarı-

ya taşırılarak etkisizleştiriliyor ve hem de bu çeteler aracılığıyla eldeki birikime el konuyordu. Bu politikanın uygulanması için pilot bölge olarak seçilen yerler de çoğunlukla Türkiye illerine komşu olan Kürdistan şehirleri olmuştur.Bu göçertme politika ve uygulamalarının Türk ve Avrupa devletlerinin ortak karar ve uygulamaları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Hareketimizin geliştirdiği özgürlük mücadelesinin kitleselleşmeye başlamasıyla birlikte Türk devleti Kürdistan'ı boşaltmayı daha aleni bir politika olarak uygulamaya başlamıştır. Köyler ve mezraların yakılıp-yıkılması, zorunlu ihtiyaçların bile karneye bağlanması gibi uygulamalar temelinde zorla boşaltılarak geniş bir alan tamamen insansızlaştırılmıştır. Bununla gerillanın halkla ilişkisinin kesilmesi, desteksiz, korunaksız ve halksız kalması ve bu temelde de tasfiye edilmesi hesaplanmıştır. Bu da;"Balığı yakalamak için denizi kurutmak" olarak tanımlanmıştır. Bu yaklaşım sonucu devletin bilgilerine göre 4500, gayr-ı resmi rakamlara göre de 6000 civarında Kürt köy ve mezrası yakılıp-yıkılmış, buralarda yaşayan milyonlarca insan da Türkiye ve Avrupa metropollerine ve Kürdistan şehirlerine yığılma temelinde göç etmek zorunda bırakılmıştır. Topraklarından göçertilen insanların maddi birikimlerine ve varlıklarına devlet el koyarken, mülkleri olan topraklara da köy korucuları tarafından el konulmuştur. Bu da bir yığın toplumsal sorunu beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu göçler neticesinde kentler taşıyabileceği nüfusun birkaç katının yığıldığı büyük köylere dönmüşlerdir. İşsizlik had safhaya ulaşmış, taşıyabileceğinden fazla bir işsiz kitle şehirlerde yığılı hale gelmiştir. Topraklarından, kültürlerinden kopartılan insanlar, gettolarda bir arada da yaşasalar, şehir yaşamıyla bütünleşememeleri neticesinde toplumsal bir travma da oluşmuştur.

Köye Dönüşler Demokratik Temelde Yeniden Buluşmanın Olmazsa Olmazıdır

Yaşanan bu durumlar kendisiyle birlikte ağır ve ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir. Ülkesinden, köyünden, ata topraklarından sürülen, göçertilen Kürt halkı sadece bir mağduriyeti yaşamamış, insanlık suçu olarak değerlendirilebilecek uygulamalara da maruz kalmıştır. Hem topraklarından, köylerinden kopartılmışlar, bu yetmezmiş gibi, bir de ellerindeki birikimlere el konulmuş, toprakları köy korucularına peşkeş çekilmiştir. Uygulanan bu soykırımcı politikalar Kürt halkının haklı olarak devletle olan tüm bağlarını koparmasına, kaygı ve tereddütle yaklaşmasına neden olmuştur. Yaşanan toplumsal travmanın bununla bağı vardır.

Devletle kerhen de olsa birlikte yaşayabilmek ancak ortaya çıkan bu durumun giderilmesiyle gerçekleşebilir. Devlet uyguladığı bu göçertme politikalarına son vermek kadar, bu politikaların uygulanmasına maruz kalan insanların zararlarını tazmin ederek bunu sağlayabilir. Köyü yakılıp-yıkılan, tarlasına-toprağına, malına-mülküne el konulan insanlara bu varlıkları geri verilmek, zararları giderilmek durumundadır. Bunlar devlet cephesinden yapılması gerekenlerdir. Daha da önemlisi bin bir sebeple köye geri dönüşlerin önündeki engellerin kaldırılması kesinkes gereklidir, dahası zorunludur. Bu olmadan gerçek anlamda bir demokratikleşmeden, toplumun devletle barışmasından bahsedilemez.

Kuşkusuz köye dönüşleri sadece devlet bağlantılı bir olay olarak ele alamayız. Devletin yaklaşımlarının halkın geliştirdiği mücadele ile doğru orantılı olduğu kesindir. Her şeyin devletten beklenmesi bir yana, devletten bir şey bile beklenmemesi gerektiğinin bilincinde olarak hareket edilmelidir. Önderliğimiz demokratik özerklik mücadelesini yürüten bizlerin devletten beklenti içinde olmamaları, felsefemiz ve özgürlükçü paradigmamız temelinde mücadeleyi geliştirmemiz

gerektiğini avukatlarıyla, heyetle yaptığı görüşmelerinde defalarca dile getirmiştir. Önderliğimiz devletin demokratik gelişmeye duyarlı olmasını beklemekten başka, kendisinden bir beklentinin olmaması gerektiğini belirtmiştir. Doğru olan da budur. Sömürgeci zihniyete sahip, toplumu eritmeyi, hatta başaramamış olsa da, halkımızı yok etmeyi amaçlayan, köyleri yakıp-yıkarak boşaltan bir devletten daha farklı bir beklenti içinde olmak, mevcudun sürgit devam etmesinden başka bir anlama gelmeyecektir. Yukarıda dile getirdiğimiz mallarına-mülklerine el konularak zarara uğratılan insanların zararlarının devlet tarafından tazmin edilmesi yaklaşımımız, devletle mücadele etmek anlamına gelmek kadar, hukuksal bir durum olup bir beklenti çerçevesinde değildir.

Devletle yeniden buluşmadan kast ettiğimiz ise, kapitalist modernist sistemle, ulus-devletçi anlayış ve yapılanmasıyla uzlaşma ve buluşma değildir. Demokratik ulus inşası, toplumun demokratikleştirilmesi amacına sahip olup, ulus-devletçi paradigmayla sonuna kadar mücadele içinde olan bir felsefe ve ideolojik anlayışa, paradigmaya sahiptir. Demokratik ulusun ulus-devletçi anlayışla mücedelesinin demokratik esaslar çerçevesinde ve kendi kulvarında yürümesi gerektiğini bir kez daha vurgulayabiliriz. Devlet demokrasiye, ulus-devlet demokratik uluslaşmaya duyarlı yaklaştığı müddetçe, demokrasi de devlete, demokratik ulus inşası da ulus-devletin varlığına karşı duyarlı davranacaktır.

Köye Geri Dönüşlerin Gerçekleşmesi Demokratik Dönüşümde Olmazsa Olmazdır

Hiçbir gerekçe bir toplumun yerinden yurdundan kopartılarak göçertilmesinin, mecburi iskana tabi tutulmasının izahı olamaz. Eğer ki bir toplum isyana kalkışmışsa, bu o toplumun ağırlaşan sorunlarından ve iktidarın sorunları çözmeye yaklaşmayan tutumlarından kaynaklanmış demektir. Demokratik ortam ve koşulların olduğu, toplumun tüm haklarını kullanabildiği bir ortamda ne bir isyan ne bir bastırma ve buna bağlı olarak ne de bir göçertmenin yaşanması gerçekleşir. Eğer ki Kürt halkı büyük bir isyana kalkmış, büyük bir direniş sergilemiş ise, bunun temel nedeninin devletin uyguladığı soykırımcı politikalar olduğu kesindir. Gelinen aşamada demokratik ulus inşasının ve ortak vatanda, eşitçe birlikte yaşamanın imkanları oluşmuş durumdadır. Henüz müzakereye evrilmemiş olsa da, devletin Önderliğimizle yürüttüğü görüşmeler bu değerlendirmeleri yapmamıza imkan sunmak kadar, köylere yeniden dönüşün gerçekleştirilmesi gerektiğini de gündemleştirmektedir.

Devletle yeniden buluşmadan kast ettiğimiz ise, kapitalist modernist sistemle, ulus-devletçi anlayış ve yapılanmasıyla uzlaşma ve buluşma değildir.

Devletin köylere geri dönüşe çok sıcak yaklaşmadığı, hatta dönüş yönlü girişimleri engellemek için belli bir yaklaşım ve çaba içerisinde olduğu da, MİT'in kamuoyuya yansıyan belgesiyle açığa çıkmış durumdadır. Devlet böyle yaklaşsa da, demokratik ulus temelli mücadelenin, devletten bir beklenti içerisinde olmadan, demokratik ulus inşasının perspektifleri temeline hareket etmesi ve bu temelde köylere dönüş ve yeniden inşayı gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu mücadeleyi hukuksal bir temelde yürütmek kadar, bununla yetinmeyen, kendisini bununla

www.arsivakurdi.org

sınırlamayan bir yaklaşımla hareket etmek, köylerinden zorla göçertilen insanların kendi köylerine dönmeleri, köylerini yeniden inşa etmeleri, sadece ellerinden alınan topraklarını yeniden kendi ellerine almaları değildir, bu aynı zamanda en temel yurtseverlik görevlerinden birinin gerçekleştirilmesidir de.

Devletin köylere geri dönüşler karşısındaki yaklaşımının fazla olumlu olmadığı, olmayacağı açık. Mevcut durumu korumak isteyeceği de kesindir. MİT belgesi de bunu göstermektedir. Bu konunun devletle yürütülecek olan müzakerelerin önemli konu başlıklarından biri olacağı da kesindir. Konunun öneminden dolayı bu böyledir. Demokratik ulus inşasını gerçekleştirmenin yolu, köylere geri dönüş ve demokratik temelde yeniden inşa etmekten geçmektedir. Demokratik yaklaşımlar çerçevesinde bu dönüşler gerçekleşmeden, aşağıdan yukarıya doğru komün, meclis, kısacası demokratik kurum ve yapıları gerçekleşmeden, ortaklaşma temelinde yaşanacak olan demokratik uluslaşmanın gerçekleşip pratikleşmesi mümkün olmayacaktır. Bu köye dönüşlerin önemini de gösteriyor, devletin neden buna pek sıcak yaklaşmadığını, karşı durduğunu da!

Köye dönüşlerin anlamını, köyü boşaltmanın amaç ve anlamıyla birlikte değerlendirmek gerekir. Yukarıda bu amacın neler olduğuna kısaca değindik. Özgürlük Hareketi'nin gelişimini durdurmak, hareketi tasfiye etmek her ne kadar tarihimizin yakın dönemiyle bağlantılı olsa ve bununla birlikte ele alınsa da, geçmiş uygulamalar da dikkate alındığında, bu politikanın daha kapsamlı ve derinlikli bir yaklaşım temelinde ele alındığı görülür. Soykırımı gerçekleştirme temel amaç olarak değerlendirilebilir ki, bu doğrudur. Bu amaca ulaşabilmenin yolu olarak da toprağı, vatanı, ülkeyi değersizleştirme anlayışı yatmaktadır. Toprağı, vatanı, ülkeyi değersiz gören birinin, onun uğrunda mücadele etmeyeceği, yurtseverlik duygularını tamamen yitireceği, dolayısıyla da devletin gösterdiğinin dışında bir yaşam ve yaklaşıma sahip olamayacağı bilinerek bu politika geliştirilmiştir. Gerillaya karşı bir taktik olarak uygulanması bu yaklaşımdan sonradır.

Soykırımı gerçekleştirme temel amaç olarak değerlendirilebilir ki, bu doğrudur. Bu amaca ulaşabilmenin yolu olarak da toprağı, vatanı, ülkeyi değersizleştirme anlayışı yatmaktadır. Toprağı, vatanı, ülkeyi değersiz gören birinin, onun uğrunda mücadele etmeyeceği, yurtseverlik duygularını tamamen yitireceği, dolayısıyla da devletin gösterdiğinin dışında bir yaşam ve yaklaşıma sahip olamayacağı bilinerek bu politika geliştirilmiştir.

Toprağa bağlılık, toprağa kök salmak, ondan beslenmek, varlığını sürdürmenin olmazsa olmazlarındandır. Toprakla bağı kopartılan bir bitki olsun, insan olsun, yaşamla bağı kopartılmış demektir. Mitolojideki Herkül ile Anteüs arasındaki mücadele ve sonuçları toprakla bağın önemini gösterir. Hikaye, Anteüs'ün gücü ve yenilmezliği üzerinedir. Anteüs hiçbir yarışmada ve mücadelede kimse tarafından yenilmemiştir. Onun gücünü aldığı yer topraktır ve aynı zamanda en zayıf yanını da bu oluşturmaktadır. Toprakla bağı kopartılmadığı müddetçe Anteüs'ü alt

www.arsivakurdi.org

etmek mümkün değildir, toprakla bağı kopartıldığı anda da, en güçsüz biri tarafından da alt edilebilir. Bunu fark eden Herkül Anteüs'ü yakalayıp havaya kaldırarak toprakla bağını keserek havada öldürür.

Toprak sadece ekip-biçtiğimiz toprak değildir; toprak ülkedir, vatandır, insanı var eden tüm bir tarihsel ve toplumsal geçmiştir. Dolayısıyla topraktan kopartılmak, tüm bir tarihsel ve toplumsal geçmişten kopartılmak, öz suyu kesilmek, yaşamla bağı kopartılmış olmak anlamındadır. Toprakla bağı kopartılan bir ağaç nasıl ki, korumaya bırakılmış oluyor ve yaşam emareleri ortadan kalkıyor ise, köyünden, ata topraklarından, vatanından, kültürel ortamından, yaşayış tarzından kopartılan insan da aynı biçimde korumaya terk edilmiş ağaç gibidir.

Köylerin yakılıp-yıkılma temelinde zorla boşaltılması, ağacın topraktan zorla çıkarılmasından farksızdır ve amaç tam da bu olmuştur. Köye dönüşün esasını da yine bu oluşturmaktadır; vatanından, ülkesinden, kökünden, geçmişinden vb. kopartılan insanın yeniden kendi kökleriyle buluşmasını amaçlamaktadır. Başka türlü sağlıklı bir toplumdan, sağlıklı bir insandan bahsetmek mümkün değildir ve olamaz da.

Kısaca; köylere dönüş, sadece köylere dönüş değildir, bundan çok daha fazla şeydir. Daha açıkçası, demokratik ulus inşasının örülmeye başlandığı yerdir. Önemi de buradan ileri gelmektedir. Bundan dolayıdır ki, Önderlik köye dönüşü tüm büyük zulüm merkezlerinden kaçışlar gibi, adeta kapitalist moderniteden kaçış olarak değerlendirmektedir. Önderliğin aşağıya aldığımız bu konudaki değerlendirmesi, yaklaşımın ne olması gerektiğinin çerçevesini vermektedir.

"Mesela ben olsaydım, kendi köyüme, Cudi Dağına, Cilo Dağı eteklerine, Van Gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar yolum nereye düşerse düşsün, her yerde sanki korkunç tufandan çıkan Nuh'un gemisinden inmiş gibi davranır, İbrahim'in Nemrutlardan, Musa'nın Firavunlardan, İsa'nın Roma İmparatorlarından, Muhammed'in cehaletten kaçması misali kapitalist moderniteden kaçar, Zerdüşt'ün ziraat tut-

Köylerin yakılıp-yıkılma temelinde zorla boşaltılması, ağacın topraktan zorla çıkarılmasından farksızdır ve amaç tam da bu olmuştur. Köye dönüşün esasını da yine bu oluşturmaktadır; vatanından, ülkesinden, kökünden, geçmişinden vb. kopartılan insanın yeniden kendi kökleriyle buluşmasını amaçlamaktadır.

kusuna ve hayvan dostluğuna (ilk vejetaryen) dayanır, bu tarihsel kişiliklerden ve toplum gerçeklerinden ilham alarak İŞLERİME koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemeyecek kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu, özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde

ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!"

Kuşkusuz ki Kürtler sadece köylerde yaşamamakta ve yaşamayacaktır. Kürtler şehirlerde de yaşamış ve yaşamaktadır. Köy'e bu kadar vurgu yapmamızın nedeni, Kürtlerin gerçek anlamda bir köylü halk oluşudur. Tüm soykırımcı politikalara, bu doğrultuda gerçekleştirilen göçertme politikalarına karşın Kürtler hâlâ önemli ölçüde köyü yaşam mekânı olarak ele almaktadır. Yanı sıra Kürtlerin ana ve atalarının insanlığa en büyük katkıları olan neolitiğin mekânı köylerdir. Kürt toplumunun mayasını oluşturan yaşam tarzının, bu kapsamda gelişen her türden buluşun mekânı köylerdir. Şehirde gelişen uygarlığın, neolitiğin dolayısıyla da doğal toplumun en örgütlü biçimde yaşandığı köye saldırısı, bu anlamda boşuna değildir. Merkezi uygarlığın gelişim süreçlerinden günümüze kadar şehir ile köy iki ayrı dünyayı temsil etmiş ve aralarındaki mücadele ideolojik bir mücadele olmuştur. Her ikisinin yaşamı, değer yargıları çok farklı olmuştur. O nedenle ilk köylerin coğrafyası Kürdistan'ın hâlâ köy ağırlıklı bir ülke olması ve Kürtlerin de hâlâ köylü bir halk olması doğaldır.

Şimdi Kürtler kendi olarak, kendi kalarak yaşamak istiyor. Bunun için çok büyük bir mücadele vermek zorunda kaldı Kürtler. Henüz tümden boşa çıkarılmış olmasa da haklarında verilen soykırım kararına karşı tutunabilmek, var kalabilmek çok büyük bedellerle gerçekleşebildi. Verilen görkemli mücadelenin sonucu Kürt kimliğinin sömürgeciliğe kabul ettirilmesi ve özgür yaşam talepli bir halkın yeniden ortaya çıkışı oldu. Şimdilerde Kürtlerin temel gündemi olan 'demokratik kurtuluş ve özgür yaşamı inşa süreci' söylemi tam da bu anlama geliyor. Buna en genel anlamda 'demokratik ulusun inşası' deniyor. Bu inşanın zorunlu ve ondan doğan 'gönüllü' göçlerle gidilen ellerde olmayacağı, olsa da bunun ruhunun eksik kalacağı açık. Dolayısıyla bahsedilen özgür yaşamın inşası ancak özgür anavatan topraklarında gerçekleşebilir. Bu nedenle en öncelikli iş Kürdistan'dan uzak düşmüş insanların tekrardan anavatanla buluşmalarını sağlamaktır.

Henüz varlığını garantiye alamamış bir Kürdistan'a dönüşün yarattığı psikolojik bariyerler ve kapitalist modernitenin zirveye taşırdığı şehir kültürünün hegemonyası aşılması gereken öncelikli engellerdir. Bunun da genel doğruların ifade edilmesiyle aşılamayacağı, bunun için daha kapsamlı ve stratejik bir çalışmanın yürütülmesi gerektiği açıktır.

Dönüş talebinin oluşturulmasına paralel olarak yapılacak olan en temel çalışma bu yaşam alanlarını yeniden oluşturmaktır. Kuşkusuz bu yeniden inşa eskinin bir tekrarı olmayacaktır. Eskiden doğal olarak yaşananı günümüzde daha bilinçli bir şekilde ve daha da yetkinleştirerek inşa etmek temel yaklaşım olacaktır. Yürüttüğü mücadeleyi demokrasi, özgürlük, eşitlik ve kendi olarak kalmak için veren Kürtler, gelinen aşamada bunun devletçi, iktidarcı, cinsiyetçi bir zihniyet ve yapılanmayla olmayacağını çok iyi bilmektedirler. Zihinsel ve bedensel inşalarını hiyerarşik-devletçi sistemin anlam ve yapılarından uzak, toplumsal doğaya uygun bir şekilde yapmak, yürüttükleri mücadelenin en büyük kazanımı olmuştur. Demokratik ulus olmanın bir gereği olarak yaşamın tüm alanlarında toplumsal doğaya uygun ahlaki ve politik duruş, öz yönetim gerçekliği Kürtleri hiyerarşik devletçi sistemin dışına çıkaracak yegane yoldur ve bu yol da evrensele açılmaktadır. Yapacakları inşa ile tıpkı neolitik dönemde yaptıkları gibi bir kez daha insanlık için de yapacak ve 'Kürdistani olan evrenseldir' tespitini yeniden ete kemiğe büründüreceklerdir.

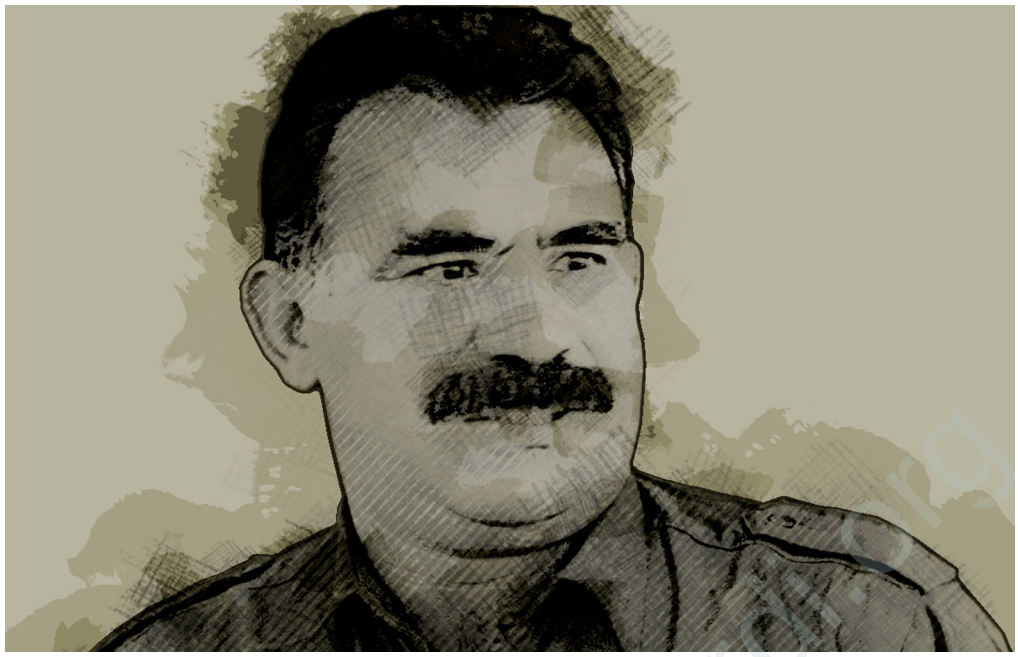

Ulus-devletin hâkim bir etnisite, din, mezhep veya başka bir grupsal olguya dayanarak toplumu, ulusu homojenleştirme sürecinde, çok sayıda gelenek ve kültür ya soykırımla ya da asimilasyon yöntemiyle yok edilmeye çalışıldı. Binlerce dil, lehçe, kabile, aşiret ve kavim kültürleriyle birlikte yok edilmenin eşiğine getirildi. Birçok din, mezhep ve tarikat yasaklandı, folklor ve gelenekleri asimile edildi, asimile edilemeyenler göçe zorlandı, marjinalize edildi, bütünlükleri parçalandı. Tüm tarihsel varlıkların, kültür ve geleneklerin ciddi bir tarihsel-toplum anlamı olmayan, son tahlilde modernitenin ticari, endüstriyel ve finansal tekellerin iktidar tekelleriyle ulus-devlet olarak yoğunlaşmasının örtüsü olarak kullanılan 'tek dil, tek bayrak, tek ulus, tek vatan, tek devlet, tek marş, tek kültür' milliyetçiliğine kurban edilmesi demek olan bu süreç, yaklaşık iki yüz yıl bütün hızıyla sürdü. Tarihin belki de en uzun süreli, en şiddetli savaş dönemi olan bu süreç, en büyük tahribatını binlerce yıllık kültür ve gelenekler üzerinde gösterdi

www.ozgurkurdi.org